

DE GEZELLIGE STAKING

DOOR
RALPH SPRINGER

UITGEGEVEN DOOR C. A. J.
VAN DISHOECK TE BUSSUM

DE GEZELLIGE STAKING

I

DE GEZELLIGE STAKING

OPTIMISTISCH-REALISTISCHE ROMAN

DOOR

RALPH. SPRINGER

E E R S T E D E E L

UITGEGEVEN DOOR C. A. J. VAN DISHOECK
TE BUSSUM IN HET JAAR 1917

I.

HET SPEL GAAT BEGINNEN.

De groote, holle, ongezellige vergaderzaal, liep vol. Ze was nauwelijks geopend of de voorste rijen stoelen waren al bezet en nu werd het voor de nakomers dringen, om een goede plaats te krijgen.

Die het eerst kwamen waren voor het meerendeel ouwerlijk uitzierende mannen, werklieden in zondagsche kleeren. Een pijpje in den mond, handen in de broekzakken, schuifelden zij met snellen tred naar voren, om zich een goed plaatsje dicht bij het podium te verzekeren. De jongeren die na hen, bij clubjes tegelijk de zaal instoven, stoorden zich minder aan een bepaalde plaats en liepen eerst nog een poosje elkaar na, tusschen de rijen stoelen door en er overheen. Ze waren zwieriger, moderner gekleed dan de ouderen en rookten sigaretten wier damp ze elkaar onder het spelen in het gezicht bliezen.

Door de loopgangen, tusschen de stoelen en de wanden wandelden de mannen die het midden hielden tusschen de oudere en de zeer jongeren. Ze waren onderling zeer verschillend en al naar de kleinere groepen waartoe zij schenen te behooren, droegen zij de echte, groote werkmanspet, of den deukhoed. Enkelen, kennelijk aanhangers van het burgerlijk fatsoen, hadden lage bolhoeden op en droegen

De gezellige staking.

hooge witte boorden, bij welke de roode verweerde gezichten schril afstaken. De dragers der deukhoeden daarentegen, hadden de vrijheidsdas bevallig-onverschillig om den hals gestrikt.

De mannen met bolhoeden onderscheidden zich nog van hun makkers door hun stemmigen, zekeren pas en hun zwarte, slechtbrandende sigaren. Ook zagen zij er veel bedachtzamer uit en ze gaven blijk van hun meerderen ernst, door de zuinige voorzichtigheid waarmee ze na elken korten haal aan hun sigaar, den rook uitbliezen.

De petten- en deukhoedendragers, waaronder ook de mannen der vrijheidsdassen waren, rookten niet; zij spuwden slechts af en toe op den vloer.

Achter een tafel bij den ingang hielden twee jonge mannen het oog op de binnenkomenden. Voor hen lagen witte vellen papier, waarop de mannen hun naam moesten zetten.

— Teekenen mannen, teekenen! riep een van beiden voortdurend.

— Motte me noa de oust? schertste er een in manchester werkpak. Hij stond zwak op de beenen en de hand, die het potlood vasthield, beefde.

— Hou je gemak Nelis en zoek je een goeie plaats, maande hem de jonge man met de presentie-lijst aan. Had je sinds gisteravond geen tijd om een ander broekje aan te trekken?

— Wir om? Ik bin sou moui genoeg, sou 'k denke. Ik en loup op zondag net as op andere doage. Se magge an main sien, wat ik bin — en wie ik bin — en hoe ik bin en w'rom ik sou bin....

— Maar dronken ben je nou niet — dat staat vast, Nelis!

Met dit gezegde viel hem een jonge man, pas binnengekomen, in de rede. Tegelijk dat hij sprak gaf hij Nelis een ferm tik op zijn schouder.

— Poute thuis.... Sou — bin jai 't Joup.
— Ja. En wat wou je van mijn handen?
— W'rom seg je — dat ik kachel bin?
— Jij kachel! riep de met Joop aangesprokene verbaasd uit, jij kachel. Jij bent nooit kachel. Die dat beweert is het zelf.

Je bent wel geen geheelonthouder en er zijn maar achttien kroegen in de heele stad die je niet durft voorbijloopen uit angst dat de tapper je met huid en haar opvreet — maar dronken ben je zelden of nooit. Zoolang ik je ken heb ik je net één keer dronken gezien — namelijk altijd.

Weet je wat jouw noodlot is? Je kan je allereersten roes maar niet behoorlijk uitslapen.

— Loup noa de....

— Loop jij zelf maar niet zoo wild, of je tuimelt nog voor de wereld. Zal ik je naar het voorste bankie dragen? —

Voor in de zaal rumoerden uit het geroezemoes stemmen steeds luider op. Een rauwe stem krijschte hardop, waartegenin zich een bedeesde jongensstem verweerde.

— Nouit — nouit ferdomme. Nouit seg ik je!

Piet Smul, een goede veertiger in jaren en half zoo oud in geestdrift schreeuwde zijn woorden hard gillend uit. Hij was van zijn stoel opgesprongen en trachtte dien van den vloer los te rukken.

Achter hem zat een opgeschoten jongen, tegen wien zijn verwoest betoog was gericht. Hij was kalm doch zag bleek alsof hij elk oogenblik een klap of stomp van den opgewonden Smul verwachtte. Zijn lippen beefden een weinig, toen hij hem antwoordde.

— Piet — schreeuw nou niet zoo — 't is immers een kwestie van beginselen. We moeten niet zoo snel handelen — we moeten redelijk zijn. De jongen streek een lucifer

aan en brandde zijn lippen van zenuwachtigheid bij zijn pogen een eindje sigarette aan te steken.

— Wat beginsele! hoorde de ander. Beginsel jai zellef moar's mit je bek dicht te houe. Wat weite jelui snotkoukers — he....? Wil jai baigefal vol hou-e dat 't nog niet lang genogt het geduurd. Motte me, god zal me kroake dan nog langer loupe beidele as honde om 'n afgekloufe beintje? Je nog langer loate sarre en hunkere om die poar cente meir? G. v. d. as 't onder de metseloars of de opperlui zoo lang had gemierd, — hadde ze al lang den boel d'r bai neer gekwakt. Moar wai — weit je wat wai binne — wailui binne lafbekke....

— Nee Smul — toch ben je abuis. Jij wilt directe actie en dat kan nooit goed gaan. Wij moeten ze den tijd geven om de zaak nog eens rijpelijk te overleggen. — Dan — je zal zien, willen ze nog wel met ons onderhandelen....

— Jai klest moar roak — jai preufelt uit je nek. Moar ik heb jou in de smiese.... je bint medern. Ik had dat al in de goate toe je sou oan 't soanikke was, op de fergoadering....

Een ernstig uitziend man met knippende oogen en een ouderwetsche jas aan, staakte zijn zacht gepraat met een buurman en kwam op het standje af. Hij trok den opgewonden schreeuwer bij den arm.

— Piet — zei hij lijmerig — je schreiwt en je schreiwt en loat een ander niet an het wourd komme en niet uitproate....

— 't Is me nog al wat keirel — 't laikt wel een waif — hai met z'n mederne smoesies. Moar — wat wou jai — jai bint fan 't houtje, loud om oud aiser. Mot 'k hem oan 't wourd loate....? We fergoadere toch nog niet, sou 'k segge. As we straks beginne — mag-i ouk kletse. Hij het een bek — net sougoed as een poard.

— Doar goat 't nou niet om. Je schept teige Colijn op — omdat-i anders denkt dan jai....

— Omdat-ie medérn is.

— Mag-i niet medern sain? Motte me dan allemoal 'tselfde sain? Jai self — je bint een vraie — een anarchist — en je gunt een ander niet de vraihaid dat-i is, wat-i is.

— 't Is me nogal wat keirel — 't laikt wel een waif, bromde Piet Smul en zijn hoofd zwaaide minachtend. Al dat soutje. In gewone tait binne ze niks — zie je ze in gein orgeniesoasie en op gein fergoadering. Moar is d'r stront an den knikker en komt d'r aksie — dan binne ze op eins medérn of christelijk.

Moar — w'rom kom jai sou four'm op? Bin je 't mis-schien ouk?

— Wat ouk?

— Fan den mederne kant.

— Nei — ik. Ik ben niet frai en niet medern.

— Dan ben je niks — net as de honde en as 't fei.

— Ik heb m'n gelouf, zei Hein Smikkel en knipte met zijn oogen. Ik heb m'n gelouf in Christus en s'n rechtfoardighaid.

— Dan mot-i seiker ouk bai je boas in orde moake dat je opslag kraigt.

Dan stem jij seiker ouk teige de stoaking, net as je kammeroad — de mederne. Een moui span. Jij bint seiker fan plan, den maffert te speile. Jai met je christus en de rechtfoardigheid fan je christus....

— Kameraden!

Op het tooneel, voor in de zaal, stond de bestuurstafel, waarachter een vijftal mannen zaten. Ze hadden papieren en kranten in de handen maar lazen er niet in — omdat de middelste hunner was opgestaan en steunend op een

houten hamer, de mannen in de zaal wilde toespreken.

— Kameraden!

— Da's tweimoal! grinnikte een jongen met rood hoar.

— Kop dich — rouie!

— Oufer een uur een douie, antwoordde de jongen.

— Kameraden! riep de voorzitter voor de derde maal nu, onverstoord. Het was een lange, jonge man, niet ouder dan acht en twintig jaar. Maar zijn lichtende oogen zagen de vergaderde menigte klaar tegemoet en vastberadenheid strakte zijn gezicht tot hoogen ernst.

— Kameraden!

Ssst — ssst.

't Geroezemoes verstilde. De jonge man met de presentielijst stond op om de deur dicht te doen. Nog kwamen er mannen en jongens binnen.... Ze teekenden hun naam en gingen stil de zaal in — op het gezicht van den voorzitter met opgeheven hamer.

— Zitte — zitte goan!

De heen en weer drementelenden zochten een zitplaats. De zaal was vrijwel vol geworden en voor de nieuwkomenden kwamen stoelen te kort. Zij posteerden zich langs de muren.

— Kameraden — ving de jonge man aan, wij zijn vandaag bijeen gekomen, om eindelijk een besluit te nemen. Stemmen laiden op, uit alle hoeken, uit alle rijen.

— 't Besluit kenne me'n al!

— Nou gein gesoanik meir!

— Zitte — zitte goan!

— D'r binne al genogt proatjes verkocht!

— Stoake!

Pang! De hamer viel met doffen slag.

— Kameraden!

Vier maanden zijn nu reeds verstreken met het voeren

der onderhandelingen met de patroonsvereeniging. Vier maanden zijn nu zoekgebracht met het wisselen van brieven en het houden van allerhande samenkomsten. Vier lange maanden hebben we volgehouden onze patroons te vragen, te verzoeken, onze loonen te willen regelen en ze een greintje te verhoogen.

Vier lange maanden.

En al maar door hebben we het zelfde spelletje herhaald. We hebben vergaderd en onze bestuurders afgevaardigd om met de patroonsvereeniging te onderhandelen. En als wij, jelui bestuurders, dan uren aaneen hadden zitten redekavelen met de patroons — dan moesten we bij jelui terug komen, met de kous op den kop.

Mannen — loodgieters — moet dat zoo doorgaan? Moet die in de malingnemerij gerekt worden tot vier jaren — tot veertig jaren? Moeten we nog langer blijven volhouden met smeekend de hand uit te strekken als of het geldt een bedelpartij — of moet die hand zich ballen tot een vuist en moeten we dien dreigend omhoog heffen — om nu te eischen wat we maandenlang hebben gevraagd?

— Nei — nei — lang genoeg gewacht!

— Verdomme — 't mot uit zain!

— Nei — nei!

— Joa — joa — joa!

— Nei — g. v. d.!

— Stoake — stoake!

— Stilte!

— Manne — 't het nou....

Pang!

— Verlangt iemand het woord? Die wat zeggen wil, kan zijn naam noemen, dan krijgt een ieder een beurt. Eén voor één nu.

- Ikke — Piet Smul! Het klonk hoogop gillend.
- Douwe Colijn!
- Hein Smikkel!
- Jan Colter!

Plots joelde gejuich op onder een verward kluwen prutelaars, bij het hooren van dien naam.

- Hà die Jantje!
- Jantje koupere paipie froagt 't wourd!
- Jan — zing het moar — doe 't een beetje kemie!
- Smoel houe! Wie vraagt 'r nog meer het woord.
- Jantje koupere paipie.... jantje koupere paipie!
- Die het woord verlangt — kan zijn beurt afwachten en die niks te zeggen heeft — die houdt zijn bek dicht. Niemand meer het woord?

Pang! — Piet Smul heeft het woord!

Smul — rood van opgewondenheid — ontwong zich met ellebooggeworstel aan zijn burens en liep snel op het podium toe. Het brandde in hem op, een stortgolf van verpletterende argumenten over de vergadering uit te storten — om zijn makkers met gloeiende woorden te overtuigen — dat nu het uiterste middel — de staking — voor hen de eenige uitkomst was.

Hij strekte den arm uit — recht voor zich de zaal in en acht honderd oogen blikten tot hem op — acht honderd ooren spitsten zich in verlangen om zijn heftige taal te hooren. Mooi sprak hij niet — maar dat bemerkten zijn makkers niet. — Zelden ook, beheerschte logika zijn rede-neeringen — maar dat begrepen zij niet. Wat zij wel wisten was, dat hij dingen kon zeggen, hardop voor een volle zaal, die zij elkaar in stil gesprek toevoegden. En — bovenal — dat-i een onverschillige bliksem was, rood als de duivel en dat-i lak had aan de bazen. Minstens drie vierden zijner

hoorders maakten zich al gereed om hem blij en dankbaar toe te juichen — als hij gesproken zou hebben zooals van hem te verwachten was.

— Kammeroade — de fourzitter hier — froagt of we nog fier joar — of we nog feirtig joar motte dourbrenge — met froage — met beidele om een poar cente per uur meir. — Nei — ferdomme — nei seg ik jelui. Gein fier doage en gein dag meir.

Hebbe jelui stomme hersene dan nog niet begreipe — datte de boase ons an 't laintje houe. Dat ze ons beitneime fan weik op weik — toesjoer de parletan!

Wat — hebbe me hier aigenlijk te soanikke. Geklest is d'r nou al genogt — dat motte me ferders an de waife overloate. Kletse is four de waife. Wailui komme hier four een doel. En nou froag ik jelui allein, salle we ons nog langer loate beloasere in hun kemissiefergoaderinge of salle jelui me road opfollege en den radicoale weg neime van de directe aksie.

Manne — ik seg — loate we 't klassineire stoake — en 't werk ouk. D'r zit niks anders op. Goedschiks kraige me niks. In de loatste kemissiefergadering hebbe de boase ons soufeul as te houre gegeife, dat se hun loatste wourd hebbe gesegd en datte se oufer onze fourstelle salle noadenke — souwat teige kerstmis oufer een joar. Doarop hebbe wai-lie nou nog een antwourd te geife. En — motte we hoarlui nou segge — joa boas — asseblieft boas?

— Nei — ferdourie!

— Sto-a-o-ake!

— Loate ze verrekke met d'r lui kemissie....!

— Stoake! Stoake, stoake!

— Juist — dat is soufeul as ik ouk wou segge. We kanne moar ein antwourd geife — en dat is — dat we fan morgen-

ochtend af — niet meir an den gang goan — four de boase hebbe toegestemd in een standoardloun fan faif en twintig cente per uur.

— Joa joa!

— Zoo is het — Piet!

— En nou heb ik gesegd!

Zijn arm zakte en een geroffel steeg op dat dra overging tot een donderend gerommel. Met handen en voeten stemden de loodgieters in met de uitspraak van hun makker, den heftigen spreker. De jonge loodgiertertjes konden hun anthousiasme niet beperken tot de gewone bijvalsbevestigingen en schreeuwden er uit alle macht op los en stompten elkaar in de ribben en traptten hun oudere kameraden op de voeten.

Dan rees de jonge man met den voorzittershamer weer op — en aanstonds luwde het lawaai.

— Het woord is nu aan Douwe Colijn.

Het rumoeren wakkerde weer aan — vele mannen stonden op en schreeuwden luidkeels.

— Gein ge-oue-hoer meir fan dien mederne snotjonge....

— Wat fal-t-er nou nog te zegge — riep er een nuchter, hêt Smul nou niet duidelijk genogt gezegd wat me moste doen. Woarfoor mot-t-er nou nog meer geklepperd worde?

— Ja — da's net zoo.... anpakke nou.

— Stilte — stilte. Colijn heeft het woord.

— Bindt dien oap z'n smoel dicht....

— Waarom? Een man met zacht-bruine gelaatskleur en rustige, donkere oogen, naast wien Douwe Colijn stond te aarzelen richtte zich op. Waarom wille jelui niet — dat Colijn spreekt. Het-t-ie d'r soms niet evenveel recht op — as ieder ander?

— Mot sou'n mederne kwoajonge dan den heile boel in duige komme schoppe....

— Dan sta jij ook vast in je schoene — as je daarvoor angst hebt.

— Angst! Het roode gezicht van Smul rijst snel op. Angst zeg je — Tienes? Four hem? 't Is me nogal wat keirel — 't laikt wel een waif.

Pang — pang!

Dreunend sloeg de voorzitter op tafel.

— Geen onderlinge discussies meer. Die wat te zeggen heeft — kan het woord vragen. Nou is het aan Colijn.

Tegelijk wenkte hij den jonkman met den hamer, om op het podium te komen, aan welke uitnoodiging door Colijn langzaam werd gevolg gegeven.

Hij scheen niet ouder te zijn dan twintig jaar. Zijn gezicht zag bleek; zooveel persoonlijken tegenstand had hij niet verwacht toen hij zich had voorgenomen het zijne te doen om de dreigende staking te voorkomen.

Als van vele andere jonge mannen in de zaal zag zijn kleeding er aanmerkelijk toonbaarder uit dan van de mannen op leeftijd. Zelfs — kon hem eenigen chic niet worden ontzegd. Om het hagelwitte, hooge boordje strikte keurig een kleurig dasje en uit de op de vouw gestreken mouwen van zijn colbert gleden manchetten naar omlaag. Toen hij op het podium zijn bolhoedje afzette, toonde hij een zorgvuldig gekamde scheiding, boven den linkerslaap. Het geheel leek er opzettelijk op te zijn aangelegd om den werkman als heer op z'n zondag's te vertoonen. Toch — gaf hij geen heer te zien — zelfs geen halve. Het werkman-zijn, zes dagen in de week — drukte te zeer zijn stempel op de halfslachtige figuur.

— Vergadering — begon hij.

— Zeg moak je het kort. Wat jai zegge wil, weit m'n douie kat al. Hoe eirder je bint afgepoeierd — des te eirder datte we goan stemme.

— Vergadering — hoezeer ik ook zie dat het streven van een groot deel uwer is — vandaag de staking te proclameeren — wil ik toch nog voor het besluit valt het mijne zeggen om jelui onder oogen te brengen, wat mijns inziens het gevolg zal wezen van zoo'n stap.

En — dan wil ik u vragen, of ge wel hebt overwogen wat het zeggen wil — in dezen tijd van het jaar den boel neer te leggen. 't Is nu October, de winter staat voor de deur. Als het aanstonds gaat vriezen, liggen de bouwwerken stil en dat beteekent ook vertraging voor ons werk. Dat wil zeggen — dat er in het algemeen voor ons dan veel minder zal te doen zijn en de patroons best buiten een groot aantal van ons kunnen. Moeten wij dan nu al beginnen ze de pàp in den mond te geven en het volk dat ze graag missen willen en kunnen, op de keien te sturen?

Piet Smul vloog op.

— Wil je g. v. d. dan nog langer legge sammele om die poar spie meir? Wil jai het se dan goan afbeidele op je bloute knieë?

Tik — tik — tak!

— Colijn heeft het woord! klonk de heldere stem van den voorzitter.

— Smul vergist zich, als-i denkt dat ik de staking afraai om bij de patroons in de gunst te komen. Nee — zoomin als hij — verwacht ik van ze dat ze goedschiks iets voor ons zullen doen. Maar — daarom wensch ik nog niet mee te werken ons een strop om den hals te halen.

En — een strop wordt die staking — dat staat vast.

— Doar weit jai niks fan.... snotneus!

— Leen me je zakdoek. Welnu — ik weet er minstens zooveel van als de lui die maar schreeuwen van staken, staken, zonder ook maar even te bedenken dat voor een staking meer noodig is, dan louter wat geschreeuw. Hebben we soms een steunkas, om uitkeeringen te doen? Of — zijn we misschien in staat geweest om ieder voor zich genoeg over te leggen — om het een tijdje uit te zingen? Nee — immers!

— Moaling an die kasse....

— Maling aan de kassen — maar toch geen maling aan de centen. Want daarvan moeten wij net zo goed bestaan als alle andere....

— Maak het kort Colijn — je dwaalt af.

— Loat-ie moar stoppe — me kenne ze smoesies al.

— 't Is een medérne kakkerlak.

Die zet sloeg er in. De jongelui op de voorste rijen namen de uitdrukking over en herhaalden haar juichend in koor.

— Kakkerlak — medérne kakkerlak!

— En of ik nou modern denk of vrij — wat doet dat er toe? Ben ik daarom niet net zo goed werkman als jellie? Moet ik soms ook niet voor mijn hap eten werken en moet ik op zaterdag ook niet mijn hand ophouden? En — als er gestaakt moet worden — ben ik er toch zeker ook bij. Maar daarom — wil ik ook mijn oordeel zeggen, zo goed als een ander.

— Dat heb je gedaan — hoepel nou moar op!

— Laat 'm uitspreke....

— Joag 'm het podium af. Motte me nog....

— Colijn — ben je uitgesproken?

— Nog een paar woorden. Jelui dringt op staking aan — dat is duidelijk te zien. En — ik zie wel, ze zal niet te

voorkomen zijn. Maar — geloof mij — 't wordt een strop en een reuze-nederlaag. Niet dat ik de persoon ben om te raden de handen in den schoot te leggen en de baas te laten handelen al naar dat-i verkiest. Maar op het oogenblik ben ik er voor — nog eens af te wachten. Laten we ons sterker maken, allen die nog niet in de organisatie zijn er in roepen en ondertusschen een kleine kas vormen. Is het eenmaal zoover, dan komen we terug met onze eischen en dan, voorspel ik, dat we dan niet eens zullen noodig hebben de staking te proclameeren, maar dat dan de patroons zullen inzien dat onderhandelen en toegeven de boodschap is en het eenige wat ze kunnen doen. Ik heb gezegd!

Een mager applausje begroette die laatste mededeeling. Mannen stonden op en schreeuwden hem toe:

- Goat nou noa je ploats!
- Wacht nou moar niet meer! Smeert'm!
- Stake!
- Stoa-oake!

Colijn liep naar zijn plaats. Een paar mannen die als lijfgarde van het bestuur op het podium zaten lachten hem spottend uit en de jongeren bliezen hem hun sigarettedamp met minachting in het gezicht.

— Je most feestredenoar worre voor een leege zaal, fluisterde hem een in het oor.

- Het woord is aan Hein Smikkel.
- Die is ook niet zuiver op de groot....
- 't Is een soort stiekeme medérne....

— Die medérn — 't is een christelijke. Hij werkt bai Skolte, die zondags mèt 't zakkie loopt in de groote kerk.

— Dan moste we 'm d'r moar uitflikkere — die hourt hier heilemoal niet thuis.

— Hij mag geen smoel ope doen....

— D'r uit met 'm....

Pang. De voorzitter stond overeind.

— Mannen — hoe heb ik het nu met jullie. Zijn jellie kerels die je weet te gedragen — of zijn jellie kinderen en moet ik je zoet houden. Moet jellie iemand het spreken onmogelijk maken, omdat hij er willicht een andere meening op na houdt dan de meerderheid van de aanwezigen.

Het woord is nou aan Hein Smikkel.

De man met de knippende oogen en de ouderwetsche jas, die het straks voor Colijn had opgenomen tegen Smul, spuwde zijn tabakspruim in een rooden zakdoek en liep naar het podium.

— Manne — ik bin gein reidenoar — en erg luid spreike kan ik niet.

— Wat nou nog; we roepe je ommers niet. Duvel dan op! riep een stem van uit den versten hoek. Een vroolijk gelach bedankte de stem.

Smikkel deed of iemand hoestte en vervolgde dan:

— Moar toch wil 'k een wourd segge — nou 't kretieke ougeblik doar is.

Doar eife het-'r eintje geroepe — dat ik christelijk bin. Nou joa dat bin ik — en ik bin d'r dankboar four. Moar — al bin ik op m'n gelouf — doarom bin ik nog gein verroajer. Froag dat moar an m'n moats, met wie ik dag in dag uit werk.

— Zeker an meneer Cerlijn, interrumppeerde een heet-hoofd.

— W'rom werke jelui ons dan altijd teige.

— Ik werk niet teige — dan zou ik teige m'n aige sain. Maor asse me sou'n hoast moake, dan werke we allemoal ons self teige. Asse me overhoast een stoaking uitroepe dan

moake me het publiek teige ons en dan hebbe me de peblieke opinie teige en dat is erger dan drie doage kourts.

— Doar skaite we op....

— Joa — moar niet heusch. Fan het publiek mot de sympathie en de steun komme — weite jelui dat wel? Ik four main, ik kan niet leife sonder te freite en 't waif en de kouters nog minder. Dachte jelui fan wel. En — al kenne me 't nou twei, drie weike uitsinge — hebbe we het dan gewonne? De boase houe 't wel honderd weike uit — en nog langer. Hebbe wai een gulde — hoarlui hebt 'r wel faiftig.

Dan wordt 'r ook nog gesaid, datte'r soufeil stoakinge gewonne worre. Moar — dat is gein grond doar je op kan bouwe — want alle stoakinge binne niet einder. En — fan die honderde stoakinge die doagelijks om een wissewassie worre op touw gezet en toesjoer ferloure worre — doarfan heb ik Smul, of de fourzitter of een fan de andere fourstanders, nog nouit een wourd heure reppe.

— Maak 't kort Smikkel.

— Schai nou moar uit — christelijke sammeloar!

Van achter af, waar Smikkel volkomen onhoorbaar was, drong ongerust bewegen naar voren. Mannen sprongen op stoelen en noodigden Smikkel in ontaalkundige bewoordingen uit, zijn redenaars-pogingen op te geven.

Pang! Weer viel de hamer en verdreef opnieuw voor een oogenblik het rumoer en gejouw.

— Ik zal 't kort moake, omdat jellie een mensch niet gunne dat-i op s'n gemak s'n gedachte uitspreikt. 't Heit toch allemaal, wat ik seg, loariekoek — omdat *ik* het seg en omdat ik nou einmaal in den reuk stoa, dat ik christelijk bin.

Ik bin christelijk — doar kom ik four uit en toch bin ik niet in de christelijke orgeniesoasie moar in deise....

— Me hebbe je niet nodig man! schreeuwde een opgeschoten kwibus.

— Hou je smoel — oap van een jonge — je mot nog fan me leire. Kan je wel al 'n bout vasthoue — goui dien stinkstok uit je bek. Ik heb 't teige de manne van huis-houdens. Colijn het 't doareife al gesegd — ik hoef 't niet nog 's te segge. Hebbe me wel cente? Is d'r een kas?

Pang. De voorzitter stond op.

— Maak het kort, Smikkel.... Zeg waar je op aan wil.

— Dat sal ik.

As 't stoake mot sain -- dan stoak ik mei.... me sain kammeroad met mekoar. Ik zal me d'r ouk wel een poar weike dourhein sukkele. Moar — nou froag ik jelic — as die poar weike fourbai sain en me road is ten end en me kracht is uitgeput. Wat mot ik dan beginne?

— Froag je dat, nog riep een zware stem — doar stoane me ommers allemoal an blout.

— Sou is het net. Blout stoan we d'r allemoal an — moar nou is 't de groute froag, of een ander zich dat nou net sou erg oantrekt, as ik dat doe. En daarom kom ik hier four de heile fergoadering ronduit segge dat — asse jelui blaife dourdraife en noa een poar weike is het nog steeds hommeles.... en d'r komt gein duit uitkeiring of niet noemenswaard, dan mot me kammeroadschappelijkheid 't aflegge teige me verplichting four me gesin.

Nu joelde het uit alle hoeken op en trok een wervelwind van ergernis en verontwaardiging door de zaal.

— As je godzalme.... het hart hét....

— Keirel — let op je wourde, waarschuwde Smul rood van drift.

— We versuipe 'm....

— Wil jai den maffert speile — stuk sagerijn....

— Maffert — maffert, gilde het plotseling op uit een kluwen jongelui en het geroep plantte zich voort langs de wanden, door de rijen. Maffert!

Smikkel beefde van woede en greep de waterkaraf, als wilde hij er mee gooien. De voorzitter legde kalmeerend de hand op zijn arm en nu schonk hij zich een glas vol.

— Jelui doene me niks — totoal niks, mèt je groute monde. Ik weit wat me as mensch en as foader te doen stoat en doarom ben ik hier gekomme om je nogmoals te segge — weit wat je doet — besin fourje begint. En bedenck fural — d'r binne d'r meir die sou denke as ik en die salle 't doen — sonder het fouruit te segge.

Stoaking is een mes dat oan twee kante snaidt en oan onse kant is de scherpste — omdat-i honger hiet. Feile onder jelui die nou teuge me schreiuwe en met alles instemme dat 't bestuur verordeneirt, zalle dat gauw goan insien — en dan....? Mot 'r dan tweidracht komme onder ons?

— Die sta je ommers nou al te stouke mit je huichelachtige smoesies.

— Jij stoat den boel te beloazere....!

— Voorzitter — ik protesteer d'r tegen dat-ie bezig is de mensche hoarlui kerasie weg te neme, voor we nog begonne zain.

— Hulde — hulde four dien man die zou lulde, schertste een grappenmaker, die onder zijn kameraden schele-Ko heette.

— Foorzitter — ik stel foor 'm fan 't podium te flikkere....

— D'r af met 'm.

— Hai heit nou lang genoeg....

De voorzitter sprong op.

— Vergadering!

— Och foursitter loat hem moar rustig noa s'n ploats goan, hê Smikkeltje, riep schele-Ko gemoedelijk.

Pang.

— Stilte! Smikkel is aan het woord. Of — ben je uitgesproken?

— As ik niet verder mag....

— Nei! riep een stem met schor geluid.

— Nei! Nei — nei! bootsten de jongens het schor geluid na.

Het werd onrustig, alom in de zaal. Smikkel keek er den voorzitter op aan, die zijn schouders ophaalde en een stillen wenk gaf van: „Schiet maar op — als ik je raden mag.”

— Dan mag ik houpe — datte jullie gein berouw salle hebbe — fan sou ouferaild....

Het rumoer ging over in een honend gelach. Hij hield op en liep woedend naar zijn plaats.

Nu stond de voorzitter met vertoon van ernst op.

— 't Is toch erg, dat de vergadering niet eens rustig kan blijven, als er iemand spreekt. De zaak is toch waarachtig gewichtig genoeg om rijpelijk te worden overwogen. Of, moet er morgen in de kranten staan dat de loodgieters onder groote herrie besloten hebben te gaan staken?

't Is misschien waar dat Smikkel foudeert; in ieder geval overdrijft-i. Hij staart zich blind op kassen en heeft hoe genaamd geen vertrouwen in solidariteit. Dat leert'm zijn christelijk beginsel....

— Loat-i 'r dan de pest mei kraige....!

— Allemoal beloazerderai — dat gewaffel fan z'n kerk. De kerk is een zuurkroampie....

— Ja — zooveel leg ik er ook bij, vervolgde de voorzitter, maar daarom gaat het nog niet op — hem het spreken on-

mogelijk te maken. Misschien meent-i het wel goed, maar zegt-i het verkeerd.

— Dan mot-i ook z'n smoel dicht-houe.

— Wat meine....? Hai zoekt een smoes om den maf-fert te speile.

— Ho-ho — dat mogen we niet van een kameraad zeggen. En zou het zoover komen, dan zijn er middelen genoeg te vinden die ik hier niet wil noemen, om er een stokje voor te steken.

— Je most godverdikkie durrefe — vloog een grofgebouwd man, geheel in manchester werkpak gekleed, op. Zijn bloed-beloopen oogen blikten giftig naar Smikkel, die hem bedaard in het gezicht keek, met zijn knippende oogen. As je doar-four 't lef heit....

— Loup dour, je bint dronke, krenge, moalde Smikkel terug.

— De eirste die den boel verroait, — gilde de man. Maar weldra werd hij overschreeuwd door het joelend geschreeuw van de jongeren.

— De knokploeg — de knokploeg!

— Nou — asse jullie 't moar weite....

Pang.

— Stilte daar — houden jelui je smoelen dicht — d'r zijn nog meer sprekers.

— D'r is al genogt oufer geklierd, barstten stemmen los. Loate me moar goan stemme.

— Jozeph Ranschoen heeft het woord!

Even klonk er gejuich.

— Hà — die Joupie!

— Joupie bruinbrood.

— Joupie poedersukkelout.

— Stilte — brulde de voorzitter. Ranschoen — zie je van het woord af, of...?

— Dat kan je denken. Nee — dan ken je me nog niet.

Die dat riep, kwam met rassche schreden op het podium aan; de jonge man die voor de opening der vergadering met dronken Nelis had geschertst. Een jonge man, blijkbaar niet ouder dan een jaar of dertig, met lange donkere haren als van een dichter, stil-ernstige oogen als van een filosoof, geestige trekken als van een humorist en gekleed in donkeren pantalon en zwart fluweelen colbert, waaronder lange zwarte strikdas, als een anarchist van den modernen tijd. Hij droeg, zwierig, een breedgeranden slappen hoed, zoodanig, dat hij meer haren te zien gaf dan bedekte.

— Hier ben ik al, riep hij vroolijk.

— O — spreek je op podium, vroeg de voorzitter luid, en zacht voegde hij er aan toe:

— Denk je dat?

— Laat dat loopen, Frits, viel Joseph hem opgewekt in de rede. Dan wendde hij zich tot de vergadering en riep brusk:

— Kameraden!

Nog heel even joelde het zoem-gedruisch na — dan stierf het uit. Zijn makkers kenden hem en achtten hem op hun wijze, zooals werklieden hen kunnen achten die uit eigen kring voortgekomen, zich door eigen kracht een beschaving hebben verworven boven hun standgenooten. Hij had onder hen zijn bijnamen zoogoed als elk der loodgieters en daarenboven bespotten men hem als geheelonthouder. Maar allen zonder onderscheid luisterden graag als hij sprak, ook omdat zij instinctief voelden dat hij zich nage-noeg geheel ontworsteld had aan de taal-onzuiverheden, die hen zoozeer aankleefden.

Pang!

— Stilte mannen — Ranschoen heeft het woord.

Die aanmaning was nu overbodig. Het was al stil.

— Vergadering!

De voorzitter heeft gesproken — Piet Smul heeft gereord, Colijn heeft gemoderniseerd en Smikkel heeft ons willen kerstenen. Ik heb naar allen even aandachtig geluisterd en ondertusschen mijn gedachten laten gaan. Nu heb ik mijn conclusie klaar.

Kameraden — Smul is een roodgeverfde zanikpot en Colijn en Smikkel zijn verstandige menschen. Immers — waarom eigenlijk zouden we staken? Hebben we het dan zoo slecht? Nee toch zeker! —

Ten eerste — we hebben geen steunkas.

Een stil gemor ruchtte op in de zaal; iemand wilde opstaan maar nabijzittenden drukten hem weer op zijn plaats.

— Het is zoo, we hebben geen kas. En — als je geen kas hebt dan ga je niet in staking — althans niet wanneer je het zoo betrekkelijk goed hebt als wij.

Jelie gelooft niet dat je het verbazend goed hebt, wel? Nu — vergelijk je dan eens met de koelies op Java. Moeten die menschen soms niet veel harder werken dan wij, voor veel minder verdienste? En — denken we ons eens naast de dwangarbeiders in Siberië. Met hen zouden we niet willen ruilen, al kregen we honderd gulden toe, is het niet? En met den knoet krijgen we nooit. Er is in de heele stad niet een baas die zich beroemen kan mij ooit een tik te hebben gegeven. Niet één!

— 't Most d'r g.v.d. nog baikomme! stootte een der achterstaanden uit.

Josephs oogen glansden onmerkbaar.

— Het had toch kunnen wezen, vervolgde hij. Voor de Fransche revolutie waren lichamelijke strafoefeningen aan de orde van den dag, in het Zuiden. Daarbij vergeleken

leven we hier in Abraham's schoot. Je doet je werk en je krijgt je loon. 't Zou toch dwaasheid zijn het werk neer te gooien en de risico te loopen dat je geen loon krijgt.

We worden toch niet gedwongen te werken en ze slaan ons immers niet. Of zijn er onder jelui die hun portie ransel krijgen?

Ik ben op het oogenblik bij een baas, daar ga ik 's morgens met de tram naar toe en 's avonds mag ik weer terug trammen. Dat is toch lang zoo beroerd niet als loopen, zou ik zeggen.

— Seiker four je aige sente Joup, grinnikte schele-Ko.

— Wat dacht je dan, schele? Je kan van zoo'n man toch niet verlangen dat-i de tram voor je betaalt. Maar ik bedoel — hij weet het en hij vindt het goed — hij zegt er nooit een woord van.

Waarom zouden we staken? vroegen Colijn en Smikkel. Ik zeg ze het na. Waarvoor?

Hoelang hebben we tot nogtoe onderhandeld om die paar onnoozele centen? Vier maandjes. Is dat nou zoo erg? Moeten we ons daar nou dik om maken en er zenuwachtig van worden? Het lijkt er waarachtig naar, dat we verlegen zitten om een daalder meer in de week. Kom kom, we moesten nog maar rnstig een poosje afwachten....

Neem een metselaar bij den kop. Die verdient hoogstens een gulden of vijf in de week meer dan wij. En — als ze in stukwerk staan, halen ze het dubbele van ons loontje. Vindt jemie het nou wel netjes op zoo'n man jaloersch te zijn en net zooveel te willen verdienen als hij?

Foei — foei! En dat spreekt van staken omdat de bazen na vier maanden van kletspraat.... voorloopig de onderhandelingen willen opschorten. Moeten we nu om een paar onnoozele jaartjes uitstel den boel neerkwakken of....

— Hou je smoel fent — je meint d'r ommers gein bliksem fan!

— Ik ben aan....

— Je preufelt uit je nek!

— Je bent loazerus!

— Seg trek je wourde in, grinnikte schele Ko. Mot jai Joupie kwast loazerus noeme.

— Kameraden!

Zijn stem donderde nu over de zaal en hij balde verwoed beide vuisten. Nu vleiden zijn woorden niet meer, maar sneed elke lettergreep door de zielen der mannen. Zij voelden nu iets komen — en zwegen ademstil.

— Mannen — vakgenooten — moet ik dan nog langer den draak spelen met den prachttoestand waarin wij leven en werken, om jelui in je koppen te trommelen dat er iets *moet* gebeuren, dat er verandering *moet* komen. Wij zijn zoo blij — we hebben het zoo goed. En — nietwaar Smikkel — wij leven in Abraham's schoot. Vanaf Januari, in die stomme acht maanden, heb ik driemaal een maat zien naar beneden flikkeren — neerflikkeren g. v. d. Twee zijn finaal kapot gevallen en de derde hinkelt zoo goed en kwaad als het gaat langs den weg, bij de gratie van Smikkel z'n christus. Dat is alleen aan mijn winkel gebeurd waar blijven jellie nou nog? Die arme duivels verdienden drie en twintig centen per uur — dertien magere guldens in de week. En voor dat armzalige weekloontje moeten wij dag aan dag de kans lopen, elken dag opnieuw, ons leven ellendig kwijt te raken. En — was dat gevaar nog maar louter aan toeval te wijten, aan misstap of onvoorzichtigheid — maar nee — ik mag wel haast spreken van moedwil. Ja, van moedwil, godverdomme.

Als wij in drift — een kerel een klap op zijn smoel

geven dat zijn wang een beetje rood ziet — dan kan-i je aanklagen en we mogen boete betalen — of in den lik zitten. Maar — als je naar beneden lazert, omdat je de onmogelijkste toeren moet uithalen op ellendige wrakken van huizen — als je naar beneden flikkert omdat je baas beweert dat hij niet op een steiger heeft gerekend bij het noemen der aanneemprijs — dan ben je onvoorzichtig geweest en dan mag je voor straf, krepeeren.

Een metselaar die een paar voegen moet zetten, een schilder die zijn kwast heen en weer haalt — ze denken er niet aan te beginnen als er geen steiger is. Maar wij kunnen en moeten ons corpus wagen in goten van tien centimeters breed — dikwijls inwendig verrot door langdurig inwateren.

— Joa — sou is het!

— Hai het gelaik — ferdomme!

— En — als je dan naar beneden kaait — dan ben je onvoorzichtig geweest Dertien guldens in de week. Een kapitale som om je leven te wagen.

Een opperman die dood-leuk steenen sjouwt verdient stukken geld meer dan wij, die vier, vijf ambachten verstaan. En dan moet je nog buigen als een knipmes als je in een salon werkt — of je mag je smoel laten verbranden bij mastiekwerk, in heeten zomer. En dan durven de patroons te zeggen dat we niet zoo geschoold zijn als timmerlieden bijvoorbeeld en daarom niet mogen aanspraak maken op even hoog loon als zij verdienen.

Ja kameraden, ons werd in de commissievergadering verweten dat we niet zoo geschoold zijn misschien bedoelde men wel dat we niet zoo erg fatsoenlijk zijn. Dat hebben onze gedelegeerden zwijgend aangehoord — hetgeen laf — ja afkeuringswaardig is te noemen. Ze hadden

die kerels van patroons in hun gezicht kunnen gooien dat zij zelve schuld dragen aan de ongeschooldheid der werklieden — omdat zij ze, toen ze nog jongens waren, te gemeen hebben afgejakkerd — van 's morgens vroeg tot laat in den avond, om hen lust tot ontwikkeling te laten.

En dan nog heeft baas De Loever, die huichelaar, openlijk gezegd dat we het niet zoo slecht hebben — dat er dagelijks wel wat bij komt. Toen was het zwijgen van onze afgevaardigden — misdadig. Waarom zijn ze niet opgesprongen — toen men ons als dieven kwalificeerde en waarom hebben ze niet die beleediging terug gesmeten, op dien huichelaar en zijn trawanten — op die grootdieven, die ons dwingen te stelen en te rooven in hun belang — die onze zoontjes en leerjongens stelselmatig opleiden tot bedriegers en dieven, die ons

Een helsch lawaai brak nu plotseling uit. Mannen sprongen op, balden de vuisten en schreeuwden verwoed. Jongens floten en gilden, stampten op den grond, voelden zich meegesleurd in den fellen stroom van verontwaardiging.

Heftig rammeide de voorzittershamer. De jonge man met de klare, doordringende oogen kon een glans van blijdschap niet onderdrukken, nu bleek dat de heftige woorden hadden ingeslagen — maar hij wilde niet ontijdig het succes zien verijdeld. Na veel moeite kon hij zich verstaanbaar maken.

— Mannen — kameraden! Kameraad Ranschoen had nog niet uitgesproken.

Joop stond, handen in de zakken, het schouwspel aan te zien, door hem met eenige woorden verwekt. Hij stak een hand vooruit — als om de algemeene woede te bezweren.

— Kameraden — nog één woord nog één

— Stake Stake!

- Niet proate meir — Ranschoen — stoake!
- Stoa-oa-oake!
- Loat 'm....
- Nei — nei!

Ieder schreeuwde iets anders — het geschreeuw en lawaai dreigden te ontaarden in razernij.

De voorzitter begon zich onaangenaam te voelen nu het den schijn kreeg dat hij onmachtig was de woedend-opgewonden menigte tot ordelijk afwickelen der zaken te bewegen. Woest sloeg hij den hamer op tafel, en timmerde er driftig op los, zoo dat de hamer van den steel vloog, meters ver de zaal in.

— Mannen — mannen! gilde hij. Als jelui dan niet langer wilt luisteren — laat ons dan althans behoorlijk stemmen.

- Stemme! Joa stemme!
- Stemme! Stemme-e-e-e-e!
- Nee-e-e-e! Niet Stemme-e! Stoa-oake!
- Stoa-oa-oake.
- Niet stemme!

— Mannen dat kunnen we niet — dat mogen we niet, riep de jonge man, nu inderdaad bevreesd voor zijn reputatie. Het flitste in hem op dat het ook ondoenlijk was, temidden van zoo groote opwondenheid een stemming te houden. Wat zou de pers, wat zou de burgerij zeggen van een staking die bij zoo ruw lawaai zou zijn geproclameerd.

Hij begreep de leiding kwijt te zijn en dat deed zijn voorhoofd van zorg rimpelen. Hij besepte ten volle de verantwoordelijkheid, die op hem zou liggen. Jozeph ving zijn blik op en begreep aanstonds.

— Mannen — kameraden! brulde hij — is het uw bedoeling dat we niet behoeven op papier te stemmen —

omdat we eensgezind zijn? Is het uw verlangen dat we een besluit nemen bij acclamatie?

— Joa — joa!

— Stoa-oa-oake!

— D'r zijn ommers gein teigestemmers!

— En de mederne....

— En de christelijke mafferts....

Daar deed een gejoel van uit den versten hoek komend, het geschreeuw bedaren. De vooraan zittenden keerden zich om; ze hoorden een nieuw geluid — dat een antwoord scheen te geven op de geuite vrees voor onderkruipers. Het klonk niet woest en opgewonden, maar vroolijk, bulderlachend.

Twee opgeschoten jonge kerels droegen ieder een stok — waartusschen een breed doek was gespannen. Daarop waren met houtskool, groote letters geschreven.

Jongens omringden de dragers, hadden het grootste plezier, ravotten en zwaaiden met hun petten.

Jozepe keek scherp — kon niet direct de geschreven woorden lezen. Bestuurders stonden op — allen rekten hun halzen. Dan klonk — hel op — een gejuich:

— De knokploeg! De knokploeg!

Het stond er; een ieder las nu duidelijk het opschrift dat de jonge kerels triomphantelijk door de zaal droegen.

Dat was het antwoord — het dreigement aan tegenstemmers en eventueele onderkruipers.

Het gezicht, het geluid, werkte als een electrische schok op de ruwe — in werk en weer geharde mannen. En, snel als het weerlicht, ging het van mond tot mond, tot het één kreet was, een oorlogskreet vol woesten strijdzin:

— De knokploeg! De knokploeg!

— Weg met de mafferts — dood an de ferroajers!

- Weg met de mafferts!
- Stoa-oa-oake!
- Stake! Weg mit de ferroajers.

De woede steeg allengs meer — de branding van menschelijke opgewondenheid schuimde hoog op.

Pang!

— Mannen! gilde de voorzitter met een rauwe stem die elken menschelijken klank miste, moeten — we dan maar — zeggen — dat — bij acclamatie — besloten is — het werk — neer te — leg — gen?

— Joa — joa — — Stoake!

— Stoa-oa-oake!

— Weg met de mafferts — — weg met de mederne — —. Stoake!

Een kerel sprong op een stoel, in het midden der zaal, rood van geestdrift. Hij zette beide handen aan den mond — en ving aan, met schelle stem:

Op socialisten sluit de rijen

Het rooie vaandel volgen wij....

Na de eerste woorden, zongen zij die bij hem stonden, reeds mee, den meest geliefden strijdmarsch, waarin dichter en componist heel het begeeren, het nameloos verlangen hadden gelegd, van millioenen verdrukten, van millioenen zwoegers. En — na den tweeden regel was het lied algemeen en zongen allen die geschreeuwd en die gejouwd hadden, die op staking hadden gehoopt en die ervoor waren terugge-deinsd — —. Ouderen en jongeren, mannen met ongeschoren gezichten en petten op — en imitatie-fatjes met kleurige das-sen om en manchetten aan, allen zongen met warme stem-men, terwijl de gezichten gloeiden van geestdrift:

Al aardsch geluk, al zonnepracht,

Al geesteslicht, al wetensmacht....

De meesten hunner begrepen niet den zin der woorden die zij zongen; wisten niet of zij wel de vertolkers waren der verlangens, die in hun gemoederen huisden. Maar wel gevoelden zij dat het hen goed deed; intens en wazig zweefde voor hun geest dat — wat zij in die hymme eischten, het andere, het betere moest zijn wat zij zoozeer behoefden, dat de eindelijke vervulling dier eischen hen een wereld moest brengen, zonder rampen, zonder zwoegen voor onvoldoende belooning, zonder het eeuwige spook van werkloosheid en zonder ellende.

En al naar zij zongen, klonk het niet mooier maar eensgezinder en verdween het verlangen in den zang om plaats te ruimen voor den eisch, die zich ontworstelde aan hun overkropte gemoederen, toen zij uitgalmden, de overwinning:

Aan U o Volk — de zegepraal!

II.

BLOND-MIENTJE.

Den volgenden dag brachten de ochtendbladen het nieuws en in eenige uren wist de geheele stad nu, dat de loodgieters waren in staking gegaan. Dat was in geen jaren gebeurd en zodoende bracht het eerst bevreemding onder de burgerij, welke dra gevolgd werd door onverschilligheid. Stakingen waren geen eerste-rangs nieuwtjes meer, zooals vijf en twintig jaren tevoren en of nu de eene of de andere catagorie van arbeiders weigerde te werken, bleef voor het publiek het zelfde. Hoewel, niet voor een ieder. Velen herinnerden zich de loodgietersstaking van tien jaren geleden en meer dan een weldenkend lezer van een of ander dagblad maakte zich gereed een ingezonden stuk te schrijven, om de herinneringen aan die staking, weer eens op te frisschen. Immers had die zich destijds alles behalve normaal afgewikkeld en had zij aanleiding gegeven tot heel wat relletjes en schermutselingen met de politie. Evenals deze staking, was zij in den winter begonnen en had zij watersnood en waterovervloed tengevolge gehad. Had zij eerst, bij het uitbreken der vorst, indirect meegewerkt een groot deel der burgerij zonder water te zetten, later, bij het intreden van den dooi

was zij mede de oorzaak geweest dat honderde huizen door het dak en van uit de buizen, door overstroming waren geteisterd geworden.

Van af den eersten dag verschaftte de staking aan de stad een vroolijker en grootsteedscher aanzien. Waar in normale tijden wel eens een enkele loodgieter bedwaard zijn weg ging, met zijn lederen tasch op den rug, een pijp in den mond en beide handen in de zakken gestoken, zag men nu clubjes en grootere troepen hunner in manchesterbroeken en dito vesten. Zij liepen zeer op hun gemak, of ze niet in het minst gehaast waren en hielden af en toe halt om een knap dienstmeisje te vragen of ze ook bijgeval „een mannetje kon gebruiken”. Ook bezochten zij alle bouwwerken en binnenvetimmeringen, en informeerden daar met grooten ernst of er ook „alstemet nog mafferts” aan den gang waren. Gewoonlijk wachtten zij het antwoord niet af doch zonden eenige jongens naar boven en naar binnen om het karwei terdege te doorzoeken.

Die clubjes en groepen waren onderafdeelingen van de groote inspectie-ploeg, die zich in verscheidene secties had verdeeld. Ander werk verrichtte weer de post-ploeg. Deze stond onder leiding van den postcommissaris of postcommandant en bespiedde de werkplaatsen waar nog gewerkt werd en volgde de onderkruipers of slapers, in den volksmond „mafferts” geheeten.

Een tien, vijftiental pootige jonge kerels, meest leden van worstel- en atletenclubs had zich geformeerd tot „de knokploeg” welke zich tot taak stelde werkwilligen en tegenstanders der staking door overreding tot andere inzichten te brengen, werkende patroons naar huis te geleiden en „verraders” een lichte bestraffing toe te dienen. Verder was er een fietsploeg, die hoofdzakelijk bestond uit de imitatie-

fatjes onder de jonge stakers en ten laatste de nachtploeg. Deze was van bezigheden overdag vrijgesteld.

Het was bitter koud. Het had opgehouden met sneeuwen en een scherpe oostenwind streek langs de gevallen sneeuw en maakte haar hard en glibberig als ijs. Hij snerpde langs de grachten en deed het watervlak nerveus trillen.

Voor een loodgieterswerkplaats op de Nieuwe Begijnen-gracht liepen Jozeph Ranschoen en Hein Smikkel heen en weer; zij hielden wacht bij dien winkel omdat het personeel verdacht werd, te werken. Jozeph's eigen verkiezing was het geweest, met Smikkel samen op post te staan. Eerstens vertrouwde hij den christelijk-doenden man niet erg en verdacht hij hem van connectie te willen zoeken met zijn patroon. Tweedens — wist hij dat de meerderheid der stakers Smikkel niet goed gezind was en voorzag hij dat, als dezen een andere makker zou worden toegevoegd, een conflict niet zou uitblijven.

— Ik zal jouw God danken als we worden afgelost Hein, mopperde hij. Ze liepen al van negen uur af heen en weer.

Smikkel lachte een flauwen grijns, die om zijn dunne lippen kroop.

— Jai en god-danke

— Nou — neem het maar niet zoo vinnig op. Ik verrek van de kou en ik snak naar een kop warmen troost.

— Hoe loat hai jai het ?

— Kwart voor twaalf, dat 's nog een kwartier.

— 't Is me het wachie wel h'ur — drie lange uren oan ein stuk. Ik spaiker al souliet laie — in die kou. Ik kan niet anders zegge — jellie stoaking zet warm in, h'ur.

— Onze staking — bedoel je toch zeker.

— As 't op bedoele ankomt — is-ie fan jou allein. Jai hebt 'm gemaakt — met je mooie reidevoering.

— Ik — loop rond! Ik kan net zoo gemakkelijk zeggen dat jij en je kameraad Colijn....

— Main kameroad....?

— Hij werkt toch met je bij Scholte — dat jij en hij de staking in hoofdzaak hebt veroorzaakt. Zo goed ken ik wel de arbeiders in het algemeen en de loodgieters in het bijzonder om te mogen beweren dat — als jelui zich sterk vóór de staking hadt betoond — er hoogstwaarschijnlijk niets van was gekomen. Dan hadden de lui eenvoudig gedacht dat je ze een loer wou draaien.

— Ik snap niet dat jai d'r sou onverschillig oufer kletst — net of 't je nou gein bal had kanne scheile....

— Had 't ook niet.

— En je stond te schreiuwe as 'n ourdeil op fergoadering.

— Dat 's sport....

— Sport?

— Ja. Dat 's mijn afleiding. Ik heb ook niet veel variatie. Hij lachte vroolijk, hoewel zijn oogen ernstig bleven.

— 'k Snap d'r gein jout van — fan jou niet — niet nou en nouit niet.

— Dondert niet — je bent niet de eenige, Heintje.

— Dondert wel —. Ik denk — as je op de prokkelemoasiefergoadering had gesegd — wat je nou segt — dat het anders had geloupe....

— Waarom zeg jij het ze niet?

— Wat let me — 't te doen?

— Alles — ze zouden je eenvoudig niet gelooven tegenover mij en je zou beslist van een ongeneerd koude kermis thuiskomen. Geloof je niet? Wees gogem — en hou je

maar aan mijn jassie vast. Ik heb je niet zonder reden bij me genomen, Enfin — troostte hij opgeruimd — 't is nu nog maar om een paar minuutjes te doen. Althans, als ze op tijd komen, voegde hij er twijfelend aan toe.

— As — ze ?

Joseph kon niet verhinderen dat een ironisch lachje, zijn gezicht omgleed.

— Kom 'r maar voor uit Heintje — als 't aan jou zelf moest liggen, dan zou je nu niet hier lopen te verkleumen. Dan lag je misschien een moddergoot uit te baggeren of

— Morri-e da-en ! Morri-e !

Twee jongelui bleven plotseling voor hen stilstaan. Een paar jonge stakers in manchester broek en fantazie-colbertje; de groote pet schuin op het hoofd.

— Jelui bint moui op je taid, zei Hein dankbaar.

— 't Sal uitkomme — hebbe ons de beroerte geloupe. We komme net uit de Indische buurt — binne-me mit de „knokploeg” mei geweist.

— Nieuws ? vroeg Jozeph lachende, omdat Hein's gezicht betrok toen de jonge man sprak van de knokploeg.

— Nieuws ? Wat je nieuws noemt. Hooglandt het twoalf kaste in de Vlinderstraot — doar woare drie mafferts beisig.

— Waren ? Dus ze zijn d'r mee uitgescheiden.

— 't Most wel — grinnikte de jonge man, eintje most noar 't gasthuis. Skeile-Kou het 'm fan de eirste ferdieping afge-loaserd. De andere hebbe den schrik te pakke four fan-doag — en de opperlui hebbe geroepe datte ze nou weite hoe ze ze moste behandle. Jammer dat 'r pelisie op afkwam Skeile Kou is gesnord.

— Verdomme

— En Doan Kropsloa. De andere hebbe 'm gesmeird toen 't meinens werd.

— Dat sain nou je helde — schimpte Hein, bah. Goan an den hoal as hun kammeroade worre opgepikt.

— Ze hadden misschien haast, lonkte Jozeph.

— Dat sal wel. 't Is anders ferschrikkelijk. Hoe kan d'r ouit gods seigen op ruste — as 't begint met mourd en oanranding.... Kom — aju — ik goa....

— Seg — wat n u nog wat motte ze dan doen? Motte ze de boel loate verpeste dour die rotmafferts Wo r-four hebbe me dan een knokploeg?

— Hai smeirt 'm al, wrokte Gerrit van der Neut, die „den manke" werd genoemd wijl hij een broer bad die scheef liep. Ik fertrouw 'm toch niet ferder dan 'k hem sien.

— H  Hein — wacht effies — ik loop mee zoo wijd Wat zeg jij? O van hem. Ja — hij is de eenige niet. Hij komt er tenminste nog min of meer voor uit — maar hoeveel stiekemerds zouden er niet onder zijn?

— Vast niet veul! beweerde Toon Hazelip.

— H  Hein! Dat zal je meevallen jong Je loopt pas een paar jaar mee — ik ken ze langer dan vandaag. Moet je eerst zooveel hebben meegemaakt en ondervonden van je eigen kameraden als ik heb, dan wacht je je wel zoo vol vertrouwen over ze te spreken. — Ik smear 'm.

— Aju!

— Tabé!

Jozeph zette er den pas in en haalde Hein weldra in.

— Nou naar huis, h ! klopte hij hem vriendschappelijk op den schouder.

Hein bromde wat.

— Ben je op stang?

— Op stang — h'm — da's 't wourd niet. Maor ik find 't ellendig — dat je lui, die mourde en mishandele — as je aige moats mot behandele. Dat is gein optreide

four mensche die segge four hoarlui recht op te komme.

— Wat wil jij dan, in vredesnaam? Moeten we de lui die den boel bederven 's avonds mee naar Kras nemen om onder een cognakkie hen over te halen er mee uit te scheiden? Of moeten we hen afkopen — of op onze knieën smeeken het werk neer te flikkeren?

— Jai spot 'r mei, 'k snap 't niet. 't Binne toch ouk mensche. Se sain ouk dour 'n môer in de wereld gekomme — en se hebbe sou goed 'n waif en kouters as ik en andere.

— Dondert niet — zijn allemaal geen redenen om te onderkruipen als je kameraden willen honger lijden, om verbetering van toestanden te krijgen. Vrouw en kinderen hebben kan niet goedpraten, dat je laag en gemeen handelt.

— Moar niks in de weireld proat goed; — dat-te se d'r moar sou op los sloan en mourde. Die scheile-Kou — flikkert 'r soumoar eintje noar beneide. Mensche met mekoar misschien hebbe ze een paar doage geleije nog met mekoar gewerkt

— Zeg Smikkel — je doet verdomd raar — voor een staker. Ik zou haast denken dat je ook wat van plan bent en dat je nou maar vast bedisselt hoe je wilt behandeld worden, als we je snorren. Wees voorzichtig man — spreek zóó niet tegen een ander en heelemaal niet op vergadering — want er zijn heethoofden onder

— Ik...? Wat bedoel je? Ik wou moar segge — as je met mekoar in 't werk bint — bin je kammeroad — eit je mekoars broud Heb je mekoar noudig — boufe — je steunt op mekoar — de ein verloat s'n aige op den ander. En nou

— Waarom tippel je zoo hard? — viel Jozeph hem in de rede. En — je woont immers in de „pijp.”

— Da's sou — moar ik mot 'r eirst eintje pakke, bai me swoager in de Muierstraat; mot jij ouk wat?

— Ik — dat weet je immers wel beter.

— Nou joa wat sou 't. Ik bin in andere tai-e ouk onthou-er moar souas 't nou is — mot 'n mensch wat hebbe om de kou buite te hou-e. Neim pons of sou — as je gein drank lust.

— Vooruit dan!

Een kwartier later liepen ze in de Utrechtsche straat.

— Woar woun jai aigelijk, Ranschoen? vroeg Hein, die zich na den borrel al kameraadschappelijker ging voelen.

— Ik? Denk om dien knol! Meteen trok hij Smikkel voor een slippend paard uit den weg. Een oogenblik later stortte het dier neer.

— Goa je mei?

— Nee — 'k wil eerst dien knol overeind zien. Belabberd dat ze geen zand strooien op die hellingen. Span 't paard af, meester, wendde hij zich tot den voerman.

— Hou je bek d'r buiten.

— Heb je het tegen mij — pats — pak aan!

Jozeph gaf den voerman na een schijnbeweging met den linkerarm, een stoot met den rechter-vuist, zoodat hij wankelde en naast zijn paard terecht kwam. Zie je niet dat ik van de dierenbescherming ben. Span af!

De voerman van den vrachtwagen was opgekrabbeld en keek hem met matelooze minachting recht in de oogen.

— Ik zal je moar niks doen — slampamper fen de dierenbescherming, schamperde hij. Je bint me postuur niet. As je een beetje keirel was — nam ik je mei de gracht op. Donder op! snauwde hij een paar straatvlegels toe die het paard stonden te overreden op te staan.... Hort sjek — v'ruit knol — op zal je godzale eiuwig godgloeiend....

Het paard keek hem met één oog berustend aan en legde den kop weer neer.

De voerman trok aan het tuig, klapte met de zweep, vloekte, maar het paard verroerde zich niet.

Een wagenbestuurder van de tram die zich door het ongeval zag opgehouden, kwam er op af. Het was er een met een grijzend baardje, een van de oude garde die jarenlang een knol moest hebben bestuurd in dienst van de vroegere omnibusmaatschappij.

— Sta op jonge — kom beisie — 't is veil te koud om op die sneu te ligge. Hij streelde het dier achter de ooren, kittelde het in de linkerzij en trok dan aan het tuig. Kom dan bâsie — kom dan één — twéi — hoeplá!

Het paard telde niet mee en gaf teekenen van onverschilligheid door de ooren in rust te leggen.

— Laat mij d'reis bij mannen, drong Jozeph naderbij. Geef eens je voetekleedje — maar gauw.

— Zeg 'reis meheir fen de diere-beskerming — kommandeir je hond en blaf zelf — grauwde de voerman. Dan gaf hij het gevraagde.

Jozeph schoof het onder de voorpooten van het dier.

— Opzij, allemaal!

— Nou zal je het hebbe — spotte de voerman.

— Opzij! Het volk week voor zijn dringende stem op zij.

— Hu-u-op! schreeuwde hij — en gaf met de vlakke hand het paard een klap in de zijde. Hij week fluks terug; tegelijk sprong het dier overeind.

— Zeg 's kwoaje oap, schold de voerman die ijlings op den bok klom — bin jai d'r eintje fen de diere-beskerming? Mot je main poard mishandele! As je godverdikme een keirel was Hij trok aan de leidsels en reed door, steeds schreeuwende tot Jozeph die hem vriendelijk toewuifde.

— Bin je fan de diere-bescherming?

— Ben je mal! Vooruit nou maar — 't is te koud om te drentelen. Waar ik woon vroeg je daareven. In de Limburg Stirum eigenlijk, maar nu het staken is, overal waar we te bikken kunnen krijgen. Vandaag is mijn vrouw bij d'r zuster in de Van der Helst. Haar man is hoofdbestuurder van zijn modernen bond en nu mag mijn vrouw er vandaag waschen, dan mogen we beiden van avond meepikken. Christelijke opvattingen voor een heidensch gezin, vin je niet? vroeg hij sarcastisch.

— H'm — souas je het noeme wil zei Hein, die niet goed begreep of hij in scherts of ernst sprak. En je kindere...?

— Die heeft ze niet — zei Jozeph iets zachter, zoover hebben we het niet kunnen brengen. Ik ben dertig en zij acht en twintig.... We zijn acht jaar getrouwd — d'r is geen kind gekomen.... En als er één week geen verdienste is, is het al hongeren.

— Dan mot 't aige schuld sain!

— Misschien! zei hij kortaf. Nou — aju — jij gaat naar de vrouw.

— Goa mei — loup eife mei op, drong Hein aan als Jozeph even stilstond. Of — goa je ouk noa je schounsuster?

— Nee — merci.

— Tippel dan eife mei — 't waif sal de koffie nou wel heit hebbe.

— Woont er nog?' schertste Jozeph. Hij liep mee. Smikkels gezicht vertrok.

— Soulang 't duurt.

Ze draaiden de Govert Flinckstraat in.

— Ik bin nou direct thuis, Jozeph — loa we d'r sou min mougelijk oufer klesse, doar 't waif bai is. Se sit'r doanig mei in, schoun se d'r aige goed houdt. Moar — four we noa-boufe

goan mot je me nog eife segge — 't het me den heile ochend op de tong gelege Hebbe ze ons bai mekoar geplant — dat jai main most in de smiese hou-e ?

Jozeph lachte stil zonder spot.

— Ik-en-dacht 't wel.

— Trek 't je niet aan Hein — beter zoo dan dat je zoo'n wilde als maat had gekregen.

— Antrekke ? Ik trek m'n aige nergens wat fan an — en heilemoal niet fan 't soutje dat nou te kommandeire het

— En van mij ?

— Jai ? Jai bint niet de kwoaje, woarfour je wilt worre angesien. Al doen je een beetje anarchissies, bin je toch fan ander kallieber dan hoarlui. Hier en woun ik.

— Daar binne me — moeder !

Jozeph — hijgend van de drie stijle trappen, volgde Hein in de huiskamer.

Hij zag een kleine kamer, met weinig meubelen. De tafel was gedekt met een servet, dat aan weerszijden een strook bruin hout liet zien.

Op een bewerkt muurtegeltje, gezet in een blank gepoetst zinken lijstje stond een groote, wit-steenen koffieketel. Een jongetje en een meisje zaten geduldig te kijken naar de drie sneetjes brood die voor elk gereed lagen. Ze wachtten op het sein van eten.

— Dag — foader. Is d'r iemand bai je ?

— Een kammeroad moeder ; hij komt meidoen.

— Die komt is wellekom.

Jozeph keek de vrouw in het gelaat en lachte stil-dankbaar. Hij, de onverschillige spotter, de wereld en leven tartende filosoof die hij zich wist, voelde zich geroerd, zijns ondanks. Die komt is wellekom — had die ouwelijk uitziende bleeke vrouw gezegd, Wellekom, zeide hij stil tot

zich zelve. En — van avond krijgt hij gratis te eten bij zijn modern-socialistisch doenden zwager — omdat Christien er vandaag de wasch doet.

— Ik dank u wel juffrouw! zeide hij met een hartelijken klank in zijn stem die hem zelf verbaasde. Ik zie al dat u me niet kent anders zou u wel wachten zoo vriendelijk tegen me te zijn.

— U bin toch de kammeroad fan mijn man.

— Ik ben Jozeph Ranschoen.

— Jozeph Ranschoen? herhaalde vrouw Smikkel vragende.

— Jozeph Ranschoen! klonk een frissche stem, maar dan bent u de grootste raddraaier van dat heile verloope sootje.

— Maar Mientje — schoam je je aige niet?

Jozeph keek blij verrast op. Een frissche meisjesstem! Ze deed hem ongewoon aan in die kleine kamer van christelijke berusting.

— Seg u self eins, *meneir* Ranschoen, heb ik gelaik of niet?

Een blond meisje met gultige oogen plaatste zich vlak voor hem; een meisje met een lachenden mond en frissche rozen op de wangen.

Met forsch en armzwaai tilde ze een dampenden waterketel boven den steenen pot en goot het trillende water op de koffie. Onderwijl keek ze hem, schalkschlachend vlak in het gezicht en haar oogen tintelden van jolig leven en vroeg-verlangen.

Niets christelijk — en anders dan vaatje en moetje, dacht hij.

— Die ben ik, om u te dienen mejuffrouw, zei hij met een correcte buiging. En — met wie heb ik wel de eer?

— Mientje — stel je aige niet sou an; meneir Ranschoen sou fan je denke fan heb ik jou doar.

— Dat doet u niet, wel? Ze trok een guitig lipje.

— Gerust niet!

— Goat u sitte — foader geif toch een stoel. Mien — nog 'n bordje, maid.

Jozeph ging zitten — keek eens rond en knikte de kinderen nog eens toe. Hij was vergeten of hij hen al gegroet had. Hij bewonderde hun geduld. De kinderen van zijn broer zouden hun boterhammen hebben opgegeten, onderwijl hun moeder had staan praten. Deze moesten vergaan van verlangen om hun tanden er in te zetten, dacht hij — of hij wist niet meer wat kinderen waren.

— Bidde!

Smikkel schoof de rechterhand voor de oogen en murmelde voor zich heen. De vrouw sloot de oogen en liet de handen in den schoot rusten, onderwijl haar lippen bijna onbewegelijk trilden.

De kinderen en het groote meisje deden ook de handen voor de oogen, het blondje lachte Joop toe, tusschen de vingers door.

— Amen!

— Amen!

— Smakelijk eten!

Gemeene margarine, proefde Jozeph. Hij had alle soorten al geproefd sinds zijn huwelijk en kon er over oordeelen. Met eten verwende zijn vrouw hem niet. Trouwens, ze kon dat ook niet doen.

Altijd de eerste om tegen den patroon op te spelen, altijd onverschillig en zonder den minsten aanleg om iemand naar den mond te praten, was hij altijd de eerste die opgezegd werd, als het werk minder werd. Vier maanden per jaar was hij doorgaans zonder werk — speelde hem door het hoofd. Acht maanden verdienste —

leef daar maar eens een heel jaar van, al ben je met je tweeën.

Hij en Christien. Hij keek naar Mientje.

Wat at ze leuk, met grappig kleine hapjes. Net een gulzig vogeltje.

Hij moest haar toelachen — of hij wou of niet. Hoe kwam die dooie Smikkel aan zoo'n heerlijk blond kindje?

Zijn oog viel op haar boezem, die al aardig ontwikkeld was. Een paar lekkere melkhuisjes, dacht hij en zijn blik streelde stil-begeerig haar lijf. Eerst, haar lachoogen, haar kin, fijn rond, moest mollig voelen op je mond; dan de rozige lippen die zich lokkend heel even openden, haar ronde hals, waarin een kuiltje schaduwde. En lager, omhelsde hij als met de oogen haar frissche meisjes-boezem, haar lichaam, haar beenen. Hij keek weer vlug voor zich, en nam een stukje brood in de hand, toen ze keek. Maar — ze had zijn onderzoek gevoeld en begrepen — en bloosde sterk.

Toch voelde ze het plezierig, zoo te worden bestaard en te begrijpen dat een echte man haar lief vond. Zoo iemand, een stuk volksleider — heel iets anders dan de snotjongens op straat, dacht ze.

— Geif meneir nog 'n koppie koffie — maid!

— Ja moe! Wil u....?

— Heel graag! Mag ik ook „maid” zeggen, vroeg hij kittelend-lachend.

— Nei — Mientje alsjeblijft. Ze blikte snel in zijn oogen. Ze begrepen elkaar.

Hein at zwijgend — met half gesloten oogen stil vooruit starend. Langzaam en taai ging zijn mond open en dicht als een wezenlijke kauwmaschine. Na elken grooten beet, slurpte hij een grooten slok van de groezelig-zwarte koffie in.

De kinderen waren klaar en zagen vraagoogend in het rond.

— Motte jullie nog een sneitje soame?

— Asseblieft, zei het achtjarig meisje tevreden. Haar ouder broertje knorde iets en keek verstolen naar Jozeph's bord waarop nog een boterkam lag.

— Sal je 't eins loate, noar 'n ander se bord te kaike, dreigde vrouw Smikkel.

— O — ik eet gerust niet meer — als de jongens lusten...? De margarine schrijnde zijn keel tot walgens toe. Zulke gemeene had Christien hem nooit durven voorzetten. Jij lust wel, niet vent?

— Nei meneir! zei het jongetje onderwijl hij de boterham van het bord nam en er wild zijn tanden inzette.

— Laat ze maar gaan juffrouw — 't zijn kinderen. Zoolang er is....

— Sou is 't net — soulang d'r is, zuchtte vrouw Smikkel. As 't feirtien doage ferder is — hebbe we misschien dat ouk niet meir. Goat jullui nou speile jonges — je mot temei noa schoul.

— Joa moeder.

— Niet op 't ais, jonges.

— Nei foader, zei het meisje.

— 't Ais is dik genogt pruttelde de jongen. Va-morrege pas hebbe ze d'r nog een kai op gemieterd.

— Wie — wie en het dat gedoan?

— Wai niet — foader, die andere jonges....

— Zijn ze dat? vroeg Jozeph, toen de kinderen de trap afrolden.

— Die — en Mientje — en dan nog twei; een maid fan faiftien, die's al four dag en nacht en een jongen fan dertien. Die is bai het timmere....

— Beter dan bij ons rotvak.

— Je mot toch wat sain.

— U hebt de lui toch maar goed gevoerd dat ze moeste stake, meneer Ranschoen, vleide Mientje. U moest ze nou maar weir met een zoet laintje naar hun baze terug bringe.

— Seg maid — wil je wel 's gauw....

— Och — dat mag ze wel zeggen, vergoelijkte Jozeph. Maar — dat zou ik niet kunnen beste meid — dat kan niemand op het oogenblik. Als ik er mee voor den dag kwam, zouden de stakers op mij inranselen.

— Nou — u zelf zal ook gein zin hebbe, nou al met de prêt uit te scheie. 't Is maar niet leuk, zoo een paar maandjes te lanterfante.

— Vin-je dat? Maar jij dan — ben jij zoo'n ploeteraarster?

— Nou niet — ik ben uit mijn dienst; d' andere weik kom ik bai De Waal.

— Zoo? Nou — pas dan maar op. Allemaal Kaatjes en Betjes werken daar. Daar ben jij beslist niet tegen opgewassen.

— Poeh!

— De meeste vrouwen begripen natuurlijk geen steek van onze staking, wendde Jozeph zich tot vrouw Smikkel. Ik durf wedden dat de meeste stakers en hun vrouwen mij voor een raddraaier en opstoker aanzien. En toch is er niets minder waar dan dat.

— Seg dat nou niet, bromde Smikkel. Jai bint toch ~~de~~ persoun die se ferschrikkelijk het opgeruid en — da-was op se minst gesaid — onferantwourd fa-je. Ik had ze al oardig kalm gemoakt, met een poar berustende wourde....

Jozeph barstte plots in een schaterlach los.

— Nee maar — neem me niet kwalijk — ik moest even lachen. Verbeeld je — jij met je berustende woorden. Dat is

nu weer voor mij een klaar bewijs dat jouw soort christelijken en die moderne broekies van het slag Douwe Colijn, nooit of nimmer een goed begrip zullen krijgen van den geest der bouwvakarbeiders, hier in de stad.

Geloof me, die lui zijn uit den aard van hun bedrijf anarchistisch aangelegd en nu moet je ze anarchistisch nemen en behandelen. Wij — en metselaars, opperlui, stucadoors, schilders, timmerlieden en verder allen die in de bouwerij hun hap snert verdienen — we zijn allemaal zwervers van je eerste soort. Wij, in de eerste plaats. Hier zitten we een week, daar een paar maanden — en ginds weer een dag of wat. Als het koud is dat je er bijna van verrekt, dan sturen ze je naar dak om leien te spijkeren of papier te dekken. Regent het dat het giet, dat laten ze je vuile goten uitbaggeren of je mag ze vernieuwen omdat er op gerekend wordt dat je in dat natte weer nog een beetje harder aanpakt dan anders. En — in een drogen zomer, als je stikt van de hitte, dan kruip je met je verdommenis in de derrie onder den grond — om leidingen te ontstoppen of aan te leggen — of je staat boven op dak te braaien in de zon. Zie je — al die narigheden die wij ontmoeten, nog buiten de dwingende noodzakelijkheid van te werken, maken ons soort menschen opstandig en anarchistisch. En dat zie jij niet, dat begrijp jij niet en al die christelijken en modernen net zoo min. Daarom pakt jij en Colijn de mannen altijd verkeerd aan en zal je nooit vat op ze krijgen.

— Ik snap niet w'rom juist ik niet; ik heb met die noarigheide toch seiker net soufeil te moake as hoarlui. Of — denk je baigeval dat ik het sou goed heb en dat de boas, main spoart?

— Nou ben je d'r glad naast. Het gaat er nu niet om wat jij ook meemaakt en ondergaat — maar hoe jij je er onder

voelt en hoe je je toestand opvat. Jij, nietwaar, zoekt je troost in den bijbel — voor jou is de schrift alles. Jij met je christelijk beginsel, mag je volgens recht niet beklagen — je hebt je alleen te schikken naar den wil van dengeen die boven je is geplaatst. Als zoometeen Scholte je kommandeert voor het halve loon te werken — dan past het jou niet ook maar een woord tegen te pruttelen; je moet aannemen en berusten of je bent geen goed christen. Berusten in alles wat het gezag voorschrijft is je eerste en hoogste plicht van geloovige. Ik kan je dan ook op een briefje geven dat je als christen erg zondigt, door te staken.

Hein keek nu ernstig ongerust.

— Je meint het toch niet — doen je wel? 't Is ommers maar gekhaid fa-je.

— En as meneir 't uit gekhaid sait — ik en heb 't je uit meinens gesaid — zei vrouw Smikkel ernstig. Wai mensche motte beruste in den wil van den Voader.

— Wis en waarachtig niet — ik maak geen gekheid, lachte Jozeph vroolijk om Hein's ongerust gezicht. Ik spreek in vollen ernst, hoor. Wij — jij en ik — we staken eigenlijk allebei tegen ons principe. Jij — omdat het strijdig is met je geloof — ik omdat het indruischt tegen het gezond verstand.

— As je me nou — en straks sai je heil andere dinge

— Straks — dat is straks. Moet een mensch dan altijd het zelfde zeggen. Geloof me — iemand die volhoudt bij wat-ie eenmaal heeft beweerd en het telkens weer opnieuw herhaalt — liegt geweldig. Een jongen die een heelen avond door, zijn meid vertelt dat-ie zoo allemachtig veel van haar houdt, heeft innerlijk het land — daar kan je van opaan en die bedondert haar ook. Maar — als iemand in den tijd van een uur zichzelf een keer of drie tegenspreekt — geloof dan

maar gerust dat-ie eerlijk meent wat-ie zegt en dat hij zich geeft zooals hij is.

Zooals ik bijvoorbeeld. Ik ben dezen keer de persoon geweest die de lui tot staken heeft gebracht. Maar daarom blijf ik er nu juist geen verwoed voorstander van, zoolang ze zal duren. Je herinnert je natuurlijk, dat ik in het begin van mijn rede er tegen sprak....

— Dat von-'k juist de gemeine truc.

— Misschien was het dat wel — maar in ieder geval — ik vond het verbazend leuk. Ik wist op mijn duimpie wat de groote meerderheid wilde en hoe de mannen verlangden te worden toegesproken — maar ik wou eerst een beetje met de mannetjes spelen.

— Noemt u dat speile?

— Ik wel juffrouw.... maar dat is iets dat u niet zoo direct begrijpt. Voor menig ander is het niet een spel — maar voor mij wel. Iemand bijvoorbeeld die zijn stukje brood, zij het nog zoo klein, min of meer verzekerd ziet — zal zoo niet spelen. En iemand die een goeie opleiding heeft genoten en zich daardoor de kans ziet gegeven door eigen kracht in de wereld vooruit te komen — die hoeft in het geheel niet te spelen.

Maar — als je nu eenmaal niets bent in de wereld en je hebt de hoop opgegeven ooit wat te worden — als je zelfs niet de zekerheid hebt van je snee brood met wagensmeer — als het noodlot, de omstandigheden je naar beneden duwen, maar je verdomt het en je wilt je ook niet verzuipen — dan moet je maar lachen om alles en iedereen in de wereld en je moet de heele santekraam beschouwen als een spelletje.

Ik kom er eerlijk voor uit, ik vind het dikwijls leuk die lui zoo toe te spreken. Het is hoegenaamd niet moeilijk. De

kunst is, eerst goed af te luisteren wat ze zelf zeggen en dan zeg je het hen na — een beetje luider dan zij en geestdriftiger. Af en toe geef je een gillette — dan weer spreek je met diepe basstem en als je bemerkt dat de lui onder den indruk komen, gooi je er een enkel vreemd woordje tusschen door; dat doet gewoonlijk wonderen. Maar hoofdzaak blijft dat je ze toespreekt, zooals ze zelf verlangen te worden toegesproken.

Als ik bijvoorbeeld met zekerheid had geweten dat de meerderheid geen staking wou, had ik heel anders gesproken dan ik nu heb gedaan.

— Sou je dan de stoaking hebbe afgeroaje?

— Wis en waarachtig! Ik zou er op vurige wijze hebben tegen tekeer gegaan en de ellende die er het gevolg van is, met zulke schreeuwende kleuren hebben afgeschilderd, dat alleen waaghalzen er hadden voor gestemd.

— Joa dat en docht ik wel — zei Hein bitter. Jemie sourt proat se noa den mond, moar wailui worre uitgejouwd — omdat se fan ons de waarheid motte houere. Jemie anarchiste binne bang four die grout-schreiuwers.

— Bang lachte Jozeph ironisch — ben ik bang? 't Is mogelijk dat een hoop lui gewoonlijk de arbeiders naar de mond praten omdat ze bang zijn de gunst en hun reputatie te verliezen. 't Is mogelijk, zeg ik. Maar ik ben het niet hoor — daarvoor beschouw ik ze te veel als kinderen. Ik praat ze naar den mond omdat dat nu eenmaal in mijn lijn te pas komt — omdat ik het als sport beschouw. Ik moet er in mijn binnenste soms zoo verdraaid om grinneken dat honderde oogen strak op je aankijken en honderde ooren zich inspannen allerlei zotteklap te verstaan, die ze al minstens tien keer hebben gehoord. En als je dan nu en dan een vuurpijl loslaat en de lui komen er verschrikkelijk door opstang dan

heb je net zoo'n gevoel als eentje die bij een match om het wereldkampioenschap den bal in het doel schopt.

Hij zweeg en keek zijn hoorders lachend aan. Mientje's oogen glansden hem verwonderd tegen.

— Wil je nou geloufe — zei Hein na even nadenken, dat ik d'r nou heilemoal niks meir four foel. Ik ging nog liever fandoag dan morrige an den gang.

— Zeker om te worden stuk geranseld.

— Hai is in Gods bescherming.

— Ik zou daar maar niet te veel op bouwen juffrouw Smikkel; ze hebben vanmorgen een paar lui afgedroogd die den Heer net zoo hebben vertrouwd als u.

— Moar wat dan — seg u dan wat anders. Motte we dan wachte tot 't loatste stukkje de deur uit is? U sal 't toch wel weite en nou segt u sellef....

— Niemand weet; die anders zegt, liegt. Wie weet ooit of-ie den volgenden dag nog leeft? We hopen altijd, in den ochtend weer wakker te worden — maar we zijn er nooit zeker van. Is het niet? Maar nu smeer 'k hem, Heintje.

— Goa je nou al?

— Ja — ik wil nog 'ns de ronde doen, misschien doe ik wat nieuws op. Als ik een goeie bui heb tippel 'k even naar de Zuier gasfabriek — daar zal 't wel spoken tegen den avond. Ga je nog mee?

— Moeder, d'r is gein soda meir. Moeder!

— Wat heb je, maid?

— D'r is — gein — so-da!

Vrouw Smikkel stond zuchtend op.

— Allemoal onfersiene uitgoafe.... Geif 's een dub-beltje, foader.

— Neim 't moar effies uit m'n ander fessie.

— Ik wist niet dat je al zoo'n groote dochter had Smikkel, loog Jozeph. Je wordt oud, man.

Hoewel hij haar nooit tevoren had gezien, wist hij het wel. Douwe Colijn, die reeds geruimen tijd met Smikkel aan den zelfden winkel werkte had zich meer dan eens tegen hem op ingetogen bewonderenden toon, over de dochter van zijn ouderen makker uitgelaten.

— Se tount flink — moar 't is nog 'n kind. Net seifentien...

— Zoo — Nou àju! Dag juffrouw en nog wel hartelijk bedankt.

— W'r four — four die boutherham? 't Is gegund. 'k Wou moar dat u je best dei — datte we gauw uit die misère komme. U het nog al fat op de lui — zegt m'n man. Dag meneir!

— Hein!

* * *

— Een fijne meid, mopperde Jozeph toen hij de trap afstropelde. Wie zou dat bij zoo'n christenlijken droogpruimer hebben vermoed?

Hij stuitte op iets — voelde rokken geritsel.

Een klein gilletje.

— Wie heb ik daar? Sode...s donker op die trap. Hij streek een lucifer aan. Drommels, ben jij het Mientje? Heb je soda gehaald als een groote meid?

— Ja me-neir!

Een wee-e trilling doorvoer hem nu hij zich plotseling alleen wist met dat blonde kind — op de donkere trap.

— Zoo — ben jij het. En kom jij nu bij De Waal te werken? vroeg hij, om de ontmoeting te rekken. Hij streelde zacht haar wang.

— Niet — doen ... fluisterde ze onderdrukt.

Dien toon kende hij — nu wist hij dat hij niet behoefde te aarzelen. Hij trok haar met zijn liefkoozende hand dicht bij zich en streek met de andere, haar hals, haar borsten.

— Schei nou uit — daar komt wat

— Malle meid — kind !

— Ben ik soo'n kind ?

— Nee hoor — zei hij gul, je bent een drommelsch lieve meid. Toe — loop een eindje met me mee.

— Dank u, lachte ze. Moeder sou me sien ankomme ? En ik heb nog 'n hoop te doen — d'r mot nog afgeruimd worde.

— Dus je wilt niet ? vroeg Jozeph schijnbaar onverschillig.

— Nei — net wat u segt, lachte Mientje heesch. Ik wil — ook niet !

— Als ik maar tien jaar jonger was, schertste hij.

— Dat kon me niks scheile. Denk je dat ik sooveel om die broekies geif ? Soo'n aigenwaise piet-snot kan ik heilemaal niet luchte.

— Maar mij wel ?

Hij vlijde zijn arm om haar leest.

— Soo in eins ? Ze verzette zich niet meer.

— Dus je loopt niet mee ? Nu — dan ga ik alleen.

— Misschien doe je wat op — doe je best eins.

— Krijg ik geen zoentje van je ?

— Soo'n ouwe getrouwde man Ze ontworstelde zijn omhelzing, zonder gedruisch te maken.

— Nei — hier niet, fluisterde ze onwillig. Je moet me loslate — als d'r een deur open gaat — bin 'k suur.

— Zoo'n stomme deur weet nergens van.

— Nei — hou je hande voor je — ik wil niet. Nou seiker niet.

— Wanneer dan wel ? Van avond ? vroeg hij half onzeker.

— Van avond antwoordde ze onbeslist. De drang naar overgeven lag reeds in haar stem.

Hij voelde het — het schokte hem op. Dat blonde kind wilde heusch — ze wilde met hem uitgaan. Hij kon het er best op wagen, dacht hij snel. Hij zou aan tafel een woordje laten vallen van vergaderen — dan kon hij laat in den avond zijn vrouw halen.

— Dus — van avond dan? Zullen we een beetje wandelen en babbelen met elkaar?

— En u bent getrouwd — lachte ze aanhalig.

— Dat kan geen cent kwaad, schertste hij terug. Het kan toch gebeuren dat ik om een uur of acht door de Galerij ga en jou tegen het lijf loop ...

— Daar kan u niks andoen

— Zie je wel. Jij natuurlijk ook niet

— Laat me nou los soo meteen komt moeder ze hoore bove alles

— Eerst een zoen! Zonder tegenstand te bieden liet zij zich tegen hem aandrukken. Zijn zoen voelende op haar verlangenden mond, drukte ze haar lichaam tegen het zijne, beantwoordde zij met wilden drang zijn zoen — nog eens en nog eens. Hijgend drukte zij haar mond op den zijne, nog krachtiger kussende dan hij, met heftiger, jeugdiger verlangen. Dan liet ze hem plots los en liep ze vlug de trap op.

— Van avond — ja? fluisterde hij haar na. Acht uur?

— Ja!

III.

'n AVONDWANDELING.

— Dag Mientje! Hij kneep haar hand stevig in de zijne en lachte haar leuk in de oogen.

— Dag ou-e anarchist!

— Ondeugend nest!

— Bommegooier!

Ze liepen al gezellig naast elkaar als oude beproefde vrienden.

— Wat sai het vrouwtje wel — dat je 'm smeirde?

— Heel weinig hoor. Die is groot gebracht met vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten en meetings. Het enkele woord vergadering heeft op haar net zooveel vat als de taptoe op een oud cavalleriepaard.

— Met permissie van je vrouw gesproke.

— Och ik meen het niet zoo kwaad, wij zijn nogal liberaal. Maar hoe ging het met jou? Mocht je wel?

— Magge — poeh. Je siet me seiker voor een doetje an.

— Nee — voor een werkster van De Waal — is het zoo goed? schertste hij. Ik dacht dat je vader er nog al streng op was.

— Op de kindere! Seg oproerkraai, hoe sal ik je nou noeme?

— Jozeph, Joop, Jopie — net zoo als je wilt. Allemaal prachtnamen.

— 't Mocht wat, trok ze plagend den neus op. Als je soet bint sal ik je Jopie noeme. Hoe noemt sai je?

— Jopie-lief, natuurlijk.

— Malle kwast. Maar waar gaat het nou aigelijk hein?

— Ver — ver van hier, declameerde hij, ver van de liefhebbende echtgenooten en den gestrengen vader. Stel je voor, „kammeroad Smikkel” komt er achter.

— Seg schai uit — je maakt me an 't schrikke. Afain je bint een potseverkooper, stelde zij zich gerust. Als vader het te weite komt, hoort je vrouw er toch ook van. Of heb je haar permissie gevraagd?

— Nee — glad vergeten. Geef me een zoen....

— Seiker hier op die drukke kaai.

— Laten we dan maar gauw een stil hoekje opzoeken.

— Dank je wel — ik vertrouw me niet met anarchiste. Bin je al lang getrouwd, Joop?

— Hoe kom je daar zoo in eens op? Een jaar of acht, denk ik. Hij nam haar arm.

— En-eh — biecht 's op.... heb je nooit van haar gehoue?

— Hoe weet jij, klein nest dat je bent, dat ik niet van haar hou?

— Heb je nooit veil om haar gegeive? negeerde ze zijn wedervraag. Kom 'r eins voor uit als een vent. Denk je soms niet dat ik je van middag al direct in de smiese had?

— Jij? Hij drukte haar lachend tegen zich aan. Heb je gestudeerd in het bedorven ei en de koffiedik?

— 't Interesseirt me niet sooveil hoor, knipte ze met de vingers. Ik vind het wel typisch dat je getrouwd bint. Ik vraag het maar soo....

— Om het te weten te komen, bedoel je.... In het eerst

misschien wel. We leerden elkaar kennen toen het socialisme pas in opkomst was. Zij was van een rooie familie en zelf altijd haantje de voorste. Maar dat is nu al zoolang geleden...

— Was je toen al bommengooier?

— Mal ding — die bestaan hier niet.

— En de krante schraive er soo dikwijls van.

— Och — die liegen of 't gedrukt is, moet je altijd denken als je kranten leest. Je moet overigens niet alle socialisten over één kam scheren. Je hebt er wel drie honderd soorten van.

— Van welke soort ben jij dan wel?

— Ik — lachte hij vroolijk — ik ben van de lachend-toekijkende soort. Ik praat met een ieder, val een ieder's richting aan en geef de heele wereld ongelijk. Ik doe altijd mijn uiterste best, de lui zoo goed mogelijk tegen elkaar op te hitsen en als ze dan warm loopen zit ik er liefst gezellig naar te kijken hoe ze het uitvechten. Of ook mag ik graag zien dat twee bullenbijters elkaar uren aaneen aanblaffen en als ze dan aan het eind van hun discussie nog niets zijn gevorderd, vraag ik hen iets, dat een kind zou kunnen beantwoorden, maar waar zij geen raad mee weten.

— Wat baivoorbeeld?

— Wat? Wel — als iemand die niet zwemmen kan omstreeks middernacht van de leuning van de Hooge Sluis in den Amstel springt, wat gebeurt er dan met hem?

— Die versuipt — da's glad!

— En eentje die zich in zijn vloermat rolt om een ander op zijn bed te laten slapen....?

— Die lache se uit — soo'n idioot.

— Jij bent een knappe meid — net iets voor mij. Nog een zoen.

— Most je vrouw eins zien.

— O — die kan daar wel tegen.

— Ware jullie altaid zoo onverschillig....?

Hij antwoordde niet maar trok haar tegen zich aan. Mist hing nu laag boven den grond, als dik nevel-gordijn. Voor hen en achter hen klonken voetstappen van een enkelen wandelaar dien ze niet konden zien. Het gaf hen de gewaarwording van geheel alleen te zijn.

Jozeph beroerde met zijn lippen streelend haar mond. Ze trilde. Dan viel ze tegen hem aan en wild-hartstochtelijk als in den middag op de trap — zoende ze hem begeerig — keer op keer, haar lijf persend tegen zijn lichaam als in een plotselingen aanval van hysterie.

— O — o — wat ben je weer wild — wat ben je heet, mompelde hij. Ga dan maar liever een endje mee het park in.

Zwijgend zaten ze op een bankje — als jong-verloofden de armen om elkaars middel gestrengeld.

Mientje hijgde zwaar — voelde in zich opkomen den wilden drang om het hem te zeggen — dat zij van hem wilde zijn — nu direct — als-ie haar hebben wou. Maar — hij zei niets....

Zoo sterk had zij nog nooit het verlangen naar den man gevoeld. De jongens met wie zij wel mee was uitgegaan, vrijertjes van haar eigen leeftijd, hadden haar nooit die gewaarwordingen doen ondervinden als zij nu, na een kortstondig samen-zijn met hem doorvoelde.

Nu begreep ze tenvolle — dat die jongetjes niet voor haar waren bestemd geweest — die apies zooals zij ze noemde, die haar bedelden om hun handen te mogen uitsteken en haar dan pijn deden zonder dat ze er eenig genot van had.

Zou hij nu niet durven — dacht ze; in zijn mond was-ie zoo dapper....

Jozeph bemerkte haar ontroering; een stil ironisch lachje gleed om zijn mond. Hij streelde haar boezem, haar hals, haar knie.

Het weten dat ze van hem zou zijn, als hij haar wilde, voldeed hem voor het oogenblik; dezen avond verlangde hij niet méér. Wel wilde hij dat ze de zijne zou worden — maar niet dadelijk, niet onverhoeds. Geheel zelfstandig gegeven, wilde hij met haar vroolijk zijn en genieten, wanneer zij ten volle bewust zou zijn van wat ze hem gaf. Hij was niet cynisch genoeg om zonder nadenken te nemen wat het lot hem aanbood en te opgeruimd om niet zeker te willen zijn van den goeden afloop voor hij zich aan het genot overgaf.

Hij wilde haar wat kalmeeren.

— Zeg nest dat je bent — moet jij ouwe getrouwde mannen verleiden.

Hij trok haar op zijn knie en kietelde haar in den hals, onder de armen.... Zij — plots opgeschrikt uit haar stemming van overgave, verweerde zich eerst — gaf zich dan over aan gilletjes-gelach.

— O-o-ho — schai uit.... niet doen!

Ze wong zich uit zijn armen en bleef op een kleinen afstand staan. Hij was een dwaas dat-ie haar niet genomen had dacht ze, maar ze vond het toch ook prettig — nu het weer voorbij was.

— Je hadt het aardig te pakken kleintje, plaagde hij.

— Waarom kietel je me dan soo?

— Dat bedoel ik niet!

— Wat dan wel? vroeg ze brutaal. Ze nam zich voor, zich nu groot te houden en hem geen voet meer te geven. Goed beschouwd had hij haar als een kind behandeld, wrokte ze, om haar zoo ver heen te brengen en er zelf onverschillig bij

te blijven. Ze nam zich voor hem te laten voelen dat ze niet om hem verlegen was.

— Ken jai ook Douwe Colijn, vroeg ze schijnbaar zonder neven-bedoeling.

Hij keek even verwonderd op. Dan tintelde een ondeugend licht in zijn oogen; de naam van den jongen, burgerlijk-fatsoenlijken loodgieter wekte een plan bij hem op, zoo fantastisch en toch zoo van pas dat hij zijn luimigheid niet beter wist te uiten dan door Mientje op te tillen en haar in het rond te draaien en te kussen. Hij verbaasde zich dat hij niet eerder aan die mogelijkheid had gedacht. Colijn en Smikkel werkten aan den zelfden winkel — bij Scholte. Niets was natuurlijker dan dat hij en Mientje elkaar kenden. Waarom zou hij niet op haar verkikkerd kunnen zijn? speelde het door zijn hoofd.

— Hoe kom jij zoo op eens op dien stillen diender, vroeg hij glunder.

— Sou je me niet eirst loslate — ik bin gein draaitol. Jai hadt het straks immers al over hem, met vader. Ze werke aan éin winkel.

— Bij Scholte!

— Ja!

— Maar — wat zou dat?

— Wat doe je op eins opgewonde — straks dei je soo seidig. Bin je jaloersch van 'm. 't Is anders een aardige vent.

— Jaloersch van dat broekie — nee hoor.

Mientje schaterlachte.

— Broekie! Nou — en òfje 'm om hebt. Ik zou niet weite w'rom Colijn een broekie is. 't Is een goeie jonge, een echt leuke snuiter. Als-ie mit vader in de buurt op karwai is — eit-ie meestal bai ons, om twaalf uur; dan hebbe we den grootsten schik mit elkaar. Je moet 'm eins hoore voor-

drage, van „moeder ga voor je kindje staan". Ze gluurde van onder haar neergeslagen oogwimpers tot hem op.

— 't Is een reuze-leukerd, zei Joop droog. Kan-ie ook voordragen van „kindje ga voor je grootmoeder staan" en „grootvader ga op je kop staan"? Een gezellige vent, in een woord gezegd.

— Vin-je niet?

— Een grappenmaker is-ie, een rasechte komiek. Eentje om je ziek te laten lachen.

— Hoe weit jij dat soo goed? gichelde ze.

— Hoe zou ik het niet weten? Wie van ons kent hem nou niet. Een gladjanus van de bovenste plank en een reuzenkansjongen. Geen meisje kan-ie met rust laten en die hem eenmaal kennen, verlangen steeds meer van hem, spotte hij onbarmhartig. Neem je maar voor hem in acht — of ben je al stapel op hem. 't Is me een beeldstormer op gebied van liefde, hoor. En precies als de groote hanzen uit de keukenromans. Als-ie het hart heeft gebroken en de onschuldige maagd verleid heeft, heeft zij het nakijken aan hem.

En een piërewaaier — nou! besloot hij bewonderend.

— En eirst scholdt je hem een broekie.

— Ik? 't Zou me niet in het hoofd opkomen. Hij een broekie, verbeeld je. De kerel is geloof ik al in de twintig en nog zoo bleu tegenover een vrouw als 'n juffershondje tegen een kater. Als-ie een karweitje moet doen waar een vrouw alleen thuis is, valt-ie van de eene appelflauwte in de andere zenuwangst. Ik zou je wat staaltjes van 'm kunnen vertellen.

— Vooruit dan!

— Een anderen avond. Maar wat hadt jij van 'm? Ben je smoor op 'm? Een doodfatsoenlijke jongen hoor — net iets voor jou. En spaarzaam! Hij geeft z'n heele weekloon aan

z'n moeder en zij geeft hem een kwartje zakgeld. Een dubbeltje voor den barbier en een dubbeltje sigaren voor den zondag. De rest legt-ie weg in een apart potje.

— Och seur — vertel wat anders. Hij is niet kwaad voor een maisie, wel?

— Kwaad — kan je denken. Fatsoen en deugd in één persoon.

Altijd vroeg naar bed en hij heeft nog nooit in de lik gezeten.

— Boeh — rilde zij. Waarom haal je er dat bai?

— Een doodnuchter iets, hoor. Een loodgieter die zich zelf respecteert moet minstens eens per jaar in de lik zitten. Nee maar — vraag hem maar gerust — bij die is nou niet zooveel gevaar. Als je een uitgedroogden tafelpoot neemt en je legt 'm een heelen winter achter de kachel dan kan-ie onmogelijk zoo droog zijn als jouw Colijntje.

't Is een echt gemoedelijk, ordelievend, tevreden en tegelijk pessimistisch jongmensch, een waar toonbeeld van het type „jonge arbeider” zooals z'n zoogmoeder, de sociaal-demokratie ze vormt. Hij loopt 's avonds met zijn zusters alle cursussen, praatavonden, gezellige, wetenschappelijke en propagandistische bijeenkomsten af die hij maar uit zijn lijfkrantje weet op te scharrelen en zondags gaat-i met zijn moeder van twee tot vier naar een lunchroom. Zondags-avonds blijft-ie thuis. Dan komt „nog een partijgenoot” op visite en dan brengen zij gezamenlijk den tijd gezellig door met te schelden op de „kapitalisten” en de „conservatieven” en op de uitzuigerij van het patronaat en op den duivel met z'n ouwe moer.

't Zou een gezellige jongen zijn, als-ie niet zoo aarts-vervelend was en eens over iets anders wist te praten dan, wat zijn lijfkrantje hem heeft ingesmoesd.

— Is-ie soo-oo verveilend? En ik vind juist....

— 't er juist een voor jou en voor mij, voegde hij knip-oogend toe. Maar zouden we niet een beetje voortmaken?
't Is al bij tien.

— Bai tiene!

Vlug nam ze zijn arm; hun gedrentel ging over in een ferm pas.

— Ik geloof toch wel dat-ie me graag siet, al....

— Al durft-ie er niet voor uit te komen!

Ze schaterlachten.

— Nou overdraif je. Hai heift me al eins — een soen gevraagd.

— Zoo'n schelm, rilde Jaap komisch-verontwaardigd. En toen...?

— Toen heb ik 'm een tik gegeve.

— Toen nam hij er zeker twee? Een voor de tik.

— Gein kwestie van. Hai vroeg behoorlijk excuus en sei dat het hem speit.

Jozeph proestte het uit.

— Toen maakte jij hem natuurlijk duidelijk dat-ie „een fatsoenlijk meisje voor had" dat er niet op gesteld was, te worden aangehaald.

— Niet precies — maar een paar avonde daarna sag-ie me nog al laat met een jonge uit een bioscope komme.

— Je bent me d'r eentje.

Hij stak den vinger op — als wilde hij haar voorschrijven, ernstig te zijn. Maar Mientje — nou zonder malligheid — als we dien goeien jongen nou eens zoover brachten dat-ie je heusch vroeg.

— 'k Mot 'm niet hebbe, haalde ze het neusje op.

— En als ik hem weet in te praten dat je geen hekel aan hem hebt en hij er maar eens je ouwe op moest aanschieten.

— Wat heb ik daar mei an m'n pet?

— En als wij dan eens heerlijk op kosten van ongelijk, verbazend veel van elkaar gaan houden? Ook niet goed?

Hij hield haar staande en vlijde zijn arm om haar leest. Met de vrije hand streelde hij haar boezen, die zacht-hijgend op en neer ging. Hij vroeg met lippengebaar en zij zoende hem.

— Dan mag je hem nooit weer slaan, hoor meid, als-ie je in het fatsoenlijke een kusje vraagt. Altijd als je ouders er niets op tegen hebben. Dan blijf je mijn lieve meid.

Ze legde haar arm om zijn hals.

— Joop — Joop.... je mag het nooit weir doen, hoor!

— Wat?

— Me soo plage — als straks....

Even keek hij haar ernstig in de oogen — dan lachte hij schalks.

— Dan hoeft dat immers niet meer — domoor.

IV.

KO- DE- WATERLAARS.

Voorop liep Nelis Kamphuis. Naar gewoonte was hij stomdronken en liep hij tegen een ieder aan die hem binnen korteren afstand dan tien voet passeerde. Manke-Gerrit en Toon-Hazelp gingen vlak achter hem, om op hem te passen. Den menschen, door Nelis aangelopen, wierpen zij als afscheidsgroet een sneeuwbal na, dien ze niet van de schoonste sneeuw maakten. Een enkeling, die daar tegen bezwaren opperde of Nelis brutaliseerde, dreigden zij met een of meerdere „kopstooten”; daarna liep de meest opgewonden waaghals eenigszins gehaast door.

Achter dit drietal slenterden troepjes jongens, van veertien tot zestien jaren oud. De meesten hunner pruimden en spuwden voortdurend kleine, bruine plasjes op de witte sneeuw. Ze liepen niet in het gelid en evenmin in de maat. Inzonderheid als de stoet een venterskar met sinaasappelen langs ging, was hun gang en hun verhouding tot elkaar hoogst onregelmatig. Dan gooiden ze elkaar tegen de kar op of wel, zochten de stoutmoedigsten ongemotiveerd hooge woorden met den venter. Zij die tegen of op de kar werden gegooid moesten zoodanig grabbelen en worstelen om overeind te komen, dat hun zakken vol appelen waren gerold, voor ze het wisten. Om den man zijn ochtend niet te vergallen

door de gedachte dat hij zoo vroeg al met dieven in aanraking was gekomen, verwijderden zij zich maar, zoo snel zij konden.

Op de jongens volgden twee politie-agenten, in uniform, die argwanende blikken wierpen op al dat gewriemel van manchester-broeken, benevens een meneer in een tamelijk sjofel confectie-pakje, die duidelijk liet merken dat hij niet van derecherche was, door zoo luid mogelijk over onbelangrijke onderwerpen te praten. De agenten hadden blijkbaar geen haast maar gaven toch hun misnoegen te kennen als zij door een rumoertje van de jongens tot stilstaan werden genoopt. Met zachte woorden en stompen moedigden zij hen dan tot doorloopen aan, hetgeen echter op de jongens geen veredelenden invloed uitoefende. Op elke aanmaning antwoordden ze met uiterst gezochte woorden, die hoegenaamd geen betrekking op toestand of personen hadden en goed beschouwd ook niet pasten in den mond van zóó jonge lieden tegen menschen, die zooveel ouder en ook wijzer waren dan zij.

Achter de mannen der wet stapte Piet Smul bedaard voort, zorgdragend den afstand wel in acht te nemen, die hem uit het oogpunt van beginselen scheidde van handhavers van het gezag. Hij had de leiding van deze expeditie op zich genomen en zijn opdracht was, een onderzoek naar „mafferts" in te stellen, aan verschillende winkels en bouwwerken. Hij wist dat er op de voorhoede niet mocht gerekend worden en bleef daarom met de hoofdmacht zoo veel mogelijk achter. Het gezelschap van dronken Nelis lokte hem ook niet bijzonder aan, op klaarlichten dag. Immers, was in hoofdzak te ver gedreven belangstelling naar diens gezondheids-toestand oorzaak, dat de agenten zich bij zijn troep hadden aangesloten en op een versterking als zij, was hij wel het allerminst gesteld. Niet alleen uit beginsel-overwegingen.

Daan Kropsla en schele Ko liepen bij hem. Zij waren zeer actieve leden der geduchte knokploeg en Smul was er erg verheugd over, dat Daan en Ko den vorigen dag uit preventieve hechtenis waren ontslagen. Vooral de „schele" kende hij als één die zich wist te doen gelden, als er handelend moest worden opgetreden. Pas achttien jaar oud had deze reeds het voorkomen en optreden van een volwassen man en was hij sterk als een beroepsvechter. Om zijn kracht en vlugheid was hij in het heele vak bekend en men vertelde van hem dat hij speelde met ijzeren buizen van honderd kilogram gewicht, waar anders twee mannen hun vrachtje aan hadden.

Dan volgden clubjes van drie en van vier, rijen van zes. Mannen met baarden om grauw-verweerde gezichten, in daagsche werkkleeren. Jongens in blauwe kielen en met kniebroekjes aan, jongelui in uitgaanspakje en met een sigarette in den mond.

Jan Colter die de „komiek" heette onder de vrienden, liep moppen te vertellen en haalde allerlei dwaze streken uit. Hij was erg gezocht bij de jongeren, die elkaar verdrongen om naast hem te loopen.

Stille Dorus, die bekend stond om zijn zwijgen, die 's morgens op zijn werk kwam en tot den avond bleef en zijn kameraden nauwelijks groette, liep in zijn eentje, lurkende aan een steenen pijp met langen steel. Als Jan-komiek een dienstmeid staande hield om schertsend haar snor op te draaien, snoot hij verachtelijk zijn neus voor dien onzin.

Ouwe-Kees, dooie-Hein, Frans-pruimtabak en Klaas-sterf-me-af sukkelden mee, meer op 't gevoel dan op 't gezicht. Zij waren de antiquiteiten van het bedrijf, ouwe mannetjes, allen boven de zestig. Zij waren nog uit den tijd van den zestienurigen arbeidsdag tegen een weekloon van

negen gulden en wisten op regenachtige dagen de jongens danig te vermaken met hun vertellingen uit dien ouderwetschen tijd. Zij hadden den arbeid neergelegd omdat ze, uit een redevoering voor de staking uitgesproken, abusievelijk hadden opgemaakt, dat zij na goeden afloop van deze, door de organisatie zouden worden gepensioneerd.

Af en toe raakte een hunner de kluts kwijt; dan strompelde die naar een stoep, zei „goeien nacht” en dommelde in. Zijn makkers hielpen hem dan weer op den been en Jan-komiek vertelde, om hem aan te moedigen, dat de voorzitter had beloofd een borrel te betalen, voor een ieder die den tocht tot het eind toe zou meemaken. Dat vooruitzicht maakte den ouden suffer weer plotseling spring-levend en uitgeslepen vroeg hij, of-ie den zijne maar niet alvast mocht opnemen.

Joop liep in de achterhoede, praatte met een loodgieter zonder neus en met een bochel. Deze was één der beide, aldus door de natuur begiftigde loodgieters, maar wegens het ontbreken van zijn neus was hij de minst begunstigde onder zijn makkers.

Joop was liever niet meegegaan. Hij wist dat zijn onverschilligheid en zijn avontuurlijk gemoed hem onverbiddelijk naar voren zouden drijven, zoodra er een conflict ontstond en het mogelijk gevolg van zoo'n optreden kwam hem minder gewenscht voor, wijl hij, met het oog op zijn gezelligen omgang met Mientje, niet graag zijn vrijheid zou verliezen.

Het ging nu eerst los op baas De Loever, den voorzitter der patroonsvereeniging. Deze had nog steeds volk aan het werk en was een der hardnekkigste weigeraars van het onderhandelen met de werklieden. Daarna zou de expeditie baas Hooglandt aandoen. Deze was stug-katholiek en secretaris der patroonsvereeniging en stond om beide hoedanigheden in een alles behalve gunstig blaadje bij de stakers.

In den winkel van baas De Loever stond Ko-de-waterlaars. Hij had een stuk zink in de hand en een pijp in den mond. Deze nam hij er even uit, om tegen de stakers de tong uit te steken.

— Kou-de-waaterloars! joelden de jongens. Kou-de-waaterloars.

— Doorloopen, doorloopen! riepen de politie-agenten.

— Sloa die keirels d'r lui smoel dicht, schreeuwden een uit den troep.

— Wie smoel — — doorloopen!

— Och hou je rotbek, smaalde schele-Ko. Je ferbeildt je toch seiker niet dat je een mouie stem hebt.

Het openbaar gezag zweeg; de agent in politiek verwijderde zich eenigszins onrustig, met een gezicht waarop groote ernst lag.

— Jonges — loat main begoan, maande Smul tot kalmte aan. Loat main nou 's een ernstig wourdje mit 'm spreike. Kou — Kou! gilde hij daarop en tikte op de ruiten, Kou — hour 's effe — we doen je niks.

Dat ware hem ook onmogelijk geweest, want de deur was op slot.

Ko-de-waterlaars spoog op den vloer en keerde zich daarna om, met een onkiesche en beleedigende handbeweging aan zijn zitvlak.

Smul's kalmte was spoedig uitgeput.

— Sal je d'r godsalmel.... uitkomme, fuil sch.... huis, se salle je toch godferd.... gein pout anroake.... gilde hij woest.

— Kom d'r uit — kom d'r uit! schreeuwden vijftig stemmen.

Pats. Een dikke, kledderige, moddersnieuwbal kletste tegen de winkelruit.

— Jonges — hou je nou kalm, krijschte Smul, godfer
sche ruigpout kom d'r nou uit mit je loa ij. Je siet ommers
dat 't hommeles wordt kom d'r uit. Kom d'r uit, as je een
keirel bint.

— Joa kom d'r uit, schreeuwde nu schele-Ko en hij trok
bij voorbaat zijn jasje uit. Hou 's fast douie. As je nou 'n
pietsie keirel bint — kom je d'r uit.

— 't Is me — nogal wat keirel — laikt godzalmel
eiuwig wel 'n waif! krijschte Smul.

— Dat noemen ze nou iemand met woorden overreden,
fluisterde Douwe, Joop in het oor. Dat is nou je reinste
anarchie — het resultaat van jouw leer.

— Vin-je 't dan niet leuk? glimlachte de ander.

— 't Zal wel gauw nog leuker worden.

— Hozoo?

— Je snapt toch wel dat De Loever politie opschelt.

Het rumoer werd steeds erger. Smul bleef onafgebroken
schreeuwen dat-ie Ko niets zou doen als-ie buiten kwam,
om zich te laten overreden en de jongens bleven den „maf-
fert" toeschreeuwen met naam en bijnaam.

Op den eersten sneeuwbal was een tweede gevolgd en nu
waren de beste mikkers onder de jongens vol ijver in de
weer, de gansche ruit vol te smakken met zwarte, naar
modder gelijkende sneeuw.

Op het voorbeeld van schele-Ko hadden meerdere leden
der knokploeg hun jas uitgetrokken en spuwden nu in hun
handen. Ze wenkten Ko-de-waterlaars, met lokkend hoofd-
gebaar, om nu toch heel even op straat te komen.

— Kou — kom nou effies moar!

— V'r uit nou Kou — loat je niet kenne

— Kou — je mag kiese — mot je nog beiter ...?

Boven werd een raam opgeschoven.

— Mannen — loop toch door hij komt er toch niet uit.
Een vrouwestem riep dat met bevend geluid.

— Hou je smoel — oud miroakel.

Pats. Daar vloog een sneeuwbal haar hoofd langs, de kamer binnen.

— Moord — moord ...!

— Kou-de-wouterloars Kou-de-wouterloars, joelden de stakers. Kou-de-wouterloars ...!

De doorgang in de nauwe dwarsstraat verstopte. Fietssende slagersjongens stapten af en riepen voorbijlopende kennissen aan.

— Hè Kloas — kom effies hier — de loodwurme goan den winkel sloope. Ik wacht effe tot ze'm ope hebbe — mischien valt d'r nog wat af.

— Zou-e ze den boel in brand steike, schreeuwde een slungel die een groote mand droeg.

— Afwachte — ze beginne pas

Nelis Kamphuis werd wrevelig. In zijn dronken brein had zich het idee-fixe genesteld dat baas De Loever hen allen genoodigd had, om onder een borreltje den stand van zaken te bespreken. Hij begreep niet, waarom ze nu zoo lang in de kou moesten wachten.

— Sou 't — nog — lang — dure — stootte hij Smul aan.

— As-tie d'r moar uitkwam — was 't sou gepiept — zei deze.

— Kou — de — wouterloars — — kom d'r nou uit — —!

Een oude dame bleef staan en schudde het hoofd. Zij kwam elken dag de straat door, vertelde ze aan een heer in gele regenjas, maar nog nooit was er zoo'n herrie geweest als nu. Het leek altijd zoo'n fatsoenlijk straatje.

— Man — loop toch door, berispte ze dronken — Nelis.

Foei — schaam je — op jouw leeftijd — die kwajongens op te stoken de ruiten vol te gooien.

— Ik — ik — stouk — niet — ikke ik stotterde hij.

De oude dame wendde zich van hem af maar hij hield haar vast aan een slip van haar mantel.

— Man — laat me gaan, zei ze nu angstig. De heer in gele regenjas liep gehaast door.

— En — ne — en — asse — se — jou — asse — se — jou — nou — een — dotje — beloufe — ou-e — foddesak — en — ne — je — komp — d'r — op af — en — ne — se — hou-e — d'r aige — niet — thuis — en — de — deur — op — slot...

— Doorloopen! riep een heldere stem. Doorloopen of de lat er op! De agenten hadden versterking gekregen en werden nu driester. Ze formeerden een rij en stuwden moeizaam de stakers voort, de nauwe straat door tegen de hoge brug op, die in een halven cirkel over de gracht lag gespannen.

De manoeuvre scheen te gelukken. De troep, zoo even nog luidruchtig en driest, kalmeerde op het gezicht der versterking. Voorop drementen de antiquiteiten, al mopperend dat ze d'r met het bestuur over zouden spreken dat „je maar mit 'n nuchtere maag en een droge keel" bleef.

De jongens maakten er een grapje van. Ze liepen in draf de helling op en lieten zich nog sneller weer naar beneden glijden tegen diegenen aan, die langzaam en met blijkbaaren tegenzin aan het bevel gevolg gaven. Heel achteraan kwam Smul met zijn garde. Na twee passen hield hij telkens halt, keerde zich om en keek den achter hem loopenden agent vlak in het gezicht.

— Niet staan blijven, zei deze scherp.

— Poute thuishouwe

— Doorloopen!

— Blaif fan me laif

Joop was voor den winkel blijven staan. Hij droeg geen manchester werkgoed en ook had hij aan het relletje nog niet meegedaan. De politie nam hem waarschijnlijk voor een ordelievend burger, dacht hij ironisch, die op een kansje stond te wachten om haar de behulpzame hand te mogen bieden.

De overigen waren nu vrijwel tot boven op de brug gedreven en bleven daar staan. Enkele jongens gleden nog af en toe met een vaartje de helling af tot voor den winkel en schreeuwden daar: „Kou-de-waaterloars”. De politie achtte dit echter van minder ernstigen aard en wijdde haar aandacht in hoofdzaak aan de hemdsmouwen van de pootigsten der stakers.

— Doe je jas aan, zei de stoutmoedigste agent tot Toonhazelip op mislukt-vaderlijken toon.

— Main te warm, zei deze barsch, bemoei je mit je aige fuile wasch.

— Joupie — woar is Joupie — há die Joupie! schreeuwden een paar jongens. Joup — f'r út — kom ouk in de ploeg.

— Wat mot die doar? vroeg schele-Ko luid.

— Hou je gedainst — die legt doar den boel af. Die is gis — loat die loupe. Asse se de deur moar op 'n kier sette — hoalt-ie 'm d'r bai se lurrefe d'r uit. Moar woar is Neilis — ik sie Neilis niet. Neilis! Seg — jonges — hebbe se dien ouwe pappert ingereikend?

— Hé — oume — hei je ouk baigefal dronken-Neilissie gesien? vroeg Jan-komiek den agent die naast hem stond te duwen. Wacht — effe wachte — 'k mot effies krabbe....!

— Woar is tie nou? riepen nu meerdere stemmen.

— Neilis! Nei-lis!

— Zooeife sag ik 'm nog — stoan sabbele met 'n ouwe tang — seiker fermilie fan 'm — want-ie was nog al aige....

Hai sai ouwe foddesak teige d'r — seiker d'r femilienoam — moar se wou 'm niet kenne, grinnikte een jongen.

— Doar — doar loopt-ie — kaik — se loat 'm niet los — nou, heb je nou ouit

— Ou — Nei-lis!

— Neilis hiero! Neilis — loat je niet verlaije — kom in de ploeg.

De oude dame had gepoogd van dronken-Nelis af te komen, maar hij hield halsstarrig haar mantel vast. Toen ze probeerde met een trippelpasje hem te ontvluchten, liet hij zich bedaard voortsullen.

Op den hoek was een kroeg. Hier hield hij haar staande en trachtte haar te overreden met hem een borrel te gaan drinken.

— Goa — nou — mei — f'r uit — nou -- stamelde hij met dikke tong, ik — hou — me — moel — ik — sal — d'r — niet — oufer

— Man laat me los, riep de dame luid, meer bevreesd voor een straatopstootje om haar heen, dan wel voor kwaadwilligheid. Ik zal het mijn man zeggen — ik zal een klacht indienen.

— Niet — doen — mot — je — niet — doen. Niet — smoeze — ik — smoes — ouk — niet. Kom — nou — weis — nou's — fideil — 't is — d'r — moar — om eintje — te — doen. — As — ik — f'r uit — wist — dat — je — sou — gierig — bint — had — ik — niks — mit — je — angehoald 't Is — toch — maor — geleind — mot — je — denke vandoag — geif — jai — d'r — ein — weg — en — morrege — spring — ik — d'r — in

De dame rilde. Ze rukte harder aan haar mantel en riep luid om hulp.

— Agent — politie — kom hier — die vent!

De stakers op de brug hadden nu allen Nelis in het oog en

genoten danig van zijn dronkemanskuur. Met allerlei uitroepen moedigden zij hem aan.

— Neilis — goa je gang, riep Jan-komiek, een ouwe bok lust ouk wel's een groen bloodje. Geif 'r een soen op d'r neus!

— Neilis — loat je niet an de lain hou-e — eirst een boter-briefie.

— Hè — heidoar — hande boufe toafel!

De vier agenten stonden besluiteloos. Ze waren niet sterk genoeg om de mannen uiteen te drijven en feitelijk was er op het oogenblik geen aanleiding tot krachtdadig optreden. De stakers maakten gekheid, maar deden niemand kwaad.

De oude dame werd al opgewondener onder Nelis' herhaald aandringen van met hem te gaan drinken en worstelde nu om los te komen.

— Ga er eens bij, zei de brigadier.

Hij wees geen zijner mannen in het bijzonder aan. De een na den ander liepen ze, alledrie, op een drafje de straat door om de vrouw te ontzetten. Hij zag hen na en liep toen ook weg.

— Fouruit jonges! schreeuwde Piet Smul. Ein — twee....

— Kou-de-woaterloars! brulde de troep en stortte als een lawine de helling af tot voor den winkel. Kou-de-woaterloars!

Het klonk als een krijgskreet.

De brigadier had Nelis bij den arm gegrepen en vroeg hem op strengen toon zijn naam en adres, toen de loodgieters strijdkreet hem als in de ooren sneed.

— D'r bij — d'r bij! schreeuwde hij zijn mannen toe. Ze breken den boel af.

De drie agenten spoedden zich met den stok in de hand, terug.

— Jonges — de smeirisse.... de smeirisse!

De stakers die weer aan het sneeuwballen gooien waren, schrokken geducht en vluchtten, het jasje van schele-Ko achterlatend, de brug op. De agenten hen achterna.

— Douie — waar hai je me jas? vroeg de schele, toen hij bekomen was van den schrik.

— Welke jas? vroeg Hein, die de „dooie” werd genoemd omdat hij naar beweren van zijn vakgenooten oud genoeg was, om werkelijk dood te zijn.

— Welke jas — ferdommesche ou-e suffert.... main jas natuurlijk.

— Heb je je borreltje al gehad, douie? schertste de komiek.

— Nei — ik, zei de dooie, die bij het hooren spreken over drank aanstonds helderder uit zijn oogen zag. Wanneer...?

— Kou — doar lait-ie!

— Skeile — op de stoep fan De Loever....

— Hè — sou meteen sleipt de woaterloars 'm in de wacht.

— Ik goa 'm hoale...!

— Doorloopen! commandeerde een agent die een herhaling van het tooneel vreesde.

— Allemoal mei jonges, klonk het uit vele monden. De jas van skeile-Kou!

— Doorloopen — of de lat d'r op.

— Hou je bek — pis in bed — of we knoere je....

— In naam....

— Ein — twee....

— der wet....

— Kou-de-woaterloars! De stormloop was nog woester dan den vorige. Tevergeefs poogden de agenten stand te houden; ze waren te zwak. Een zwaaide zijn stok en sloeg den bochel op zijn hoofd.

— Jou emmer! schreeuwde schele-Ko. Hij sprong, beide vuisten naar voren gestoken, letterlijk boven op den agent. Deze viel en al wat na hem kwam, rende over hem heen, zonder zich de moeite te getroosten, zijn hoofd of lichaam te ontzien.

Een zware agent die een brutaal-doende jongen wilde inrekenen, kreeg het te warm en moest hem loslaten, wyl Joop hem in de borst greep.

— Hier — neem mij liever, zei hij half in scherts. Toen de jongen eenmaal vrij was, gaf hij den agent een vuiststomp tegen zijn kaak, dat hij wankelde.

— Hà die Jopie! juichten de jongens, genietend. Kom Joup, geif 'm 'r nog eintje.

Ko-de-waterlaars was geheel vergeten — het ging nu tusschen politie en stakers. De dikke agent wilde zich met zijn stok tegen Joop verweren. De eerste slag was raak, Joop voelde hem jeuken, maar hij bukte zich behendig en voor de tweede kwam had de agent een „kopstoot” te pakken.

— Laat los! schreeuwde Joop, daar Toon-Hazelip wilde helpen, hou jelui me die anderen van het lijf denk om Nelis!

De eene agent lag nog te stuiptrekken onder schele-Ko's sprong, een andere verweerde zich wanhopig tegen een achttal jongelui die onder allerlei malle bewegingen om hem heen dartelden.

De oude dame was verdwenen en de brigadier hield Nelis bij den arm, die aanhoudend beweerde dat „dat wijf” hem een gulden had willen afpingelen.

— Je naam — hoe heet je? vroeg de brigadier voor den tienden keer.

— Eirst — me — gulde, hield Nelis vol Sou'n — ou-e

— tang sai — suipe — en — ik — betoale me — gulde me — gulde

De brigadier werd er wanhopig onder. Daar ginds hadden zijn mannen hulp nodig, maar hij wilde zijn arrestant niet loslaten. De nieuwe bepalingen omtrent stakers waren streng en zijn instructies scherp omlijnd.

Hij moest hulp hebben — dadelijk. Hij greep met de linkerhand zijn fluitje uit zijn vest en floot doordringend, twee maal achter elkaar.

Dit waarschuwde de stakers.

— Hij fluit hij fluit!

— Jonges — hai fluit!

— V'r uit manne tippele

— Vooruit ...!

— Smeirisse smeirisse

Ze sprongen op. De „knokkers" trokken fluks hun jassen aan en zetten het op een lopen.

Op de brug stuitten zij op agenten die ineens voor hen opdoken. Ze deinsden terug.

— Andersom — andere kant! schreeuwden zij hun makers toe die nog geen agenten hadden gezien en maar bleven opdringen.

— Denk om Nelis! schreeuwde Joop. Hij had zijn tegenpartij tot bedaren gebracht en rolde nu den zwaren agent uit den weg — in de straatgoot. Dan zette hij het op een lopen in de richting van den brigadier, die nog steeds met Nelis stond te kibbelen. De knokploeg volgde hem.

— We moeten hem meesleuren, beet hij manken-Gerrit, die heel snel lopen kon, toe. Als ze — hem te pakken krijgen — moet-ie alleen voor de heele grap opdraaien.

Achter hen kwam schele-Ko hijgend aanhollen.

— We motte — mit se alle — boufe op — dien klabak — springe.

— Nee — nee. Gerrit en ik — ieder aan een arm jij moet ons — in den rug steunen — schele — als het noodig — is

De brigadier kreeg een schok; hij tuimelde omver en moest zijn arrestant loslaten.

Joop en Gerrit weifelden geen oogenblik en slierden Nelis mee. Ko offreerde den brigadier een weinig sneeuw maar werd meegevoerd door de aanstormende stakers. Om den hoek kwamen hen twee nieuwe agenten tegemoet, die verschrikt opzij stoven voor de woesthollende bende

Het straatje was weer van onrust bevrijd en van stakers gezuiverd. Een jongen en twee antiquiteiten die geen kans hadden gezien op tijd weg te komen, werden door de politie krijgsgevangen gemaakt.

V.

't INSPECTEURTJE.

De politie gaf de vervolging op, om de gevangenen te kunnen wegbrengen. Nu het straatje was schoongeveegd, beschouwde de brigadier zijn taak als volbracht.

Joop was het draven gauw moe; Nelis hing als lood zoo zwaar tusschen hem en manken Gerrit.

— We moesten je nou maar meteen tot je straf verzuipen Nelis, schudde hij dezen overeind. Blijf staan.

— Goan — we — niet — ferder?

— Zoover als jij je zelf brengen kan. Of denk je dat ik je als een zuigeling op mijn arm neem?

— Is — die foddesak — doar — ouk — ? Se — wil — persé — 'n — rondje — geife....

Daan Kropsla bloedde uit zijn oor en Piet Smul's elleboog tintelde nog van een geduchten stokslag. Verder waren allen er tamelijk goed afgekomen.

Een eindweegs op de gracht werd halt gehouden. Het liep tegen twaalf uur en enkelen wilden uitknijpen om een stukje te gaan eten.

— Niemand goat-'r weg, verbood Smul, me binne nou net sou moui bai mekoar. Wou-e jullie d'r nou tussche uit — nou we sou moui binne begonne mit 'n stuk aksie?

— Ik ferrek van den honger.

— Nou wat sou dat? Asse me den boel loate in den lap hange — salla jullie gauw in meinens ferrekke.

Me motte nou eirst noa boas Houglandt.

— Wat motte me bai dien klampebein doen?

— Wat motte me bai alle boase doen? 't Is de secretoaris fan de petroonsvereiniging en-ie het weir folk angeset in de Flinderstroat. Motte me dat baigefal moar goedfinde? Dat sou-die wel wille, de smakkert.

— Nei godferdomme — ik mot 'm eirst die weik preffetief uitbetoale, schreeuwde schele Ko.

— Fouruit manne — wat stoane me nou te soanikke. — Allemoal noa Houglandt!

— Noa klampebein!

— Four main part, noa klampebein. F'ruit, jonges!

— Klampebein — klampebein! schreeuwden de jongens.

— Naar Klampebeen!

Piet liep vooruit met manke Gerrit en schele Ko. De jongens wierpen een paar laatste sneeuwballen naar een clubje kletsende dienstmeiden en volgden dan onder het deuntje:

Klampebein,
Klampebein,
Paiker me moar af.

Frans-pruimtabak stond eenige minuten in zijn broekzak te grabbelen en wenkte dan Ouwe-Kees, dat hij bij hem moest komen. Zij tweeën waren van het clubje oudjes overgebleven; de anderen waren ingerekend.

— Heb jai nog twee sente? fluisterde hij schor.

— Heb jai se? vroeg de ander leep.

— Ik heb d'r nog acht....

— Ik nog twei, op de kop af.

— We blaife achter — ik heb 'r genogt fan. Me rug doet me nog seir fan dien schop — —.

— Wie se schop — — ?

— Fan dien malle Jan Colter. Dacht seiker — se oue-foar four te hebbe — —.

Douwe Colijn was achtergebleven en keek naar Jozeph Ranschoen die met dronken-Nelis stond te onderhandelen. Hij was niet erg gezocht onder de mannen, om zijn „moderne” gezindheid en vermoedde dat hij zelfs werd gewantrouwd en men hem naging of hij wel trouw staakte.

De meesten namen hem niet voor vol en spraken heel weinig met hem. Alleen Jozeph, hoe woest-onverschillig en opruiend hij ook kon wezen in zijn redevoeringen, had zich nooit onvriendelijk jegens hem betoond, had zich nooit opzettelijk anarchistisch-onverdraagzaam tegenover zijn sociaal-demokratische gezindheid uitgelaten.

— Jij moest nu maar naar huis gaan, hoorde hij hem tot dronken-Nelis zeggen. Je kan toch niet dat heele eind lopen, tot Hooglandt. 'k Zou maar gaan uitslapen.

— Goa — jai — dan — mei —. Anders — loat — 't waif — me — niet — binne — —.

Jozeph grinnikte:

— Wat ze gelijk heeft — maar ik dank je lekker; als jij je dronken zuipt moet je ook maar zien thuis te komen. Wees maar dankbaar dat ik je van dien brigadier heb afgeholpen. Je hadt mooi gehangen wegens aanranding van een minder-jarige....

— Hoe — noem je — die — oue — fullesbak — nou — ?

Joop liet hem alleen en ging naar Douwe.

— Ze zijn al op marsch, zie ik.

— Ginder lopen ze. Ga jij ook naar Hooglandt ?

— Ja — ik wil er nog even bij zijn — dan smeer ik hem.
Ga je mee zoo wijd?

— Als we ze willen inhalen, moeten we poot-an spelen.

— We komen er wel. Waar zit jij nou zoo elken dag?

— Ik? Ik kom elken ochtend een uurtje in de zaal en soms ga ik mee uit, zooals nu. Maar meestal zit ik 's middags een uurtje in de Nieuwe Karseboom.

— Is het daar gezellig?

— De tijd gaat er voorbij en dat is al heel wat. Het duurt mij lang genoeg.

— Ik wil het graag gelooven, glimlachte Joop — Kijk daar's wat een meid.

Douwe keek.

— Een malle kop haar.

— Hou je daar niet van?

— Ik heb nou andere zorg. Had maar niets aangehaald — met die staking — ik zie er nog geen eind van. Week op week gaat voorbij en we komen geen stap verder. Een strop . . .

— Enkele jongen — die je bent! zei Joop verwijtend.

— Enkele jongen! Een strop is een strop, of je nou gegetrouwd bent of niet.

Ze stapten onder hun gesprek flink aan, zoodat ze weldra in gezelschap waren van de achterhoede, bestaande uit jongens die al loopende probeerden Janus Klopper op zijn bochel te mikken. Zijn groenachtige, kale jas was kledderig van de modderachtige sneeuw. Af en toe stond hij stil om zich schoon te schudden. Dan bukte hij zich als zocht hij een steen om dien zijn kwelgeesten na te gooien. Deze vlogen dan naar alle kanten en verscholen zich achter boomen en in stoepkelders, waarna Janus weer achter zijn kameraden aanhuppelde.

— Ik wou je eigenlijk eens spreken over Hein Smikkel, begon Douwe aarzelend. Joop lachte fijntjes.

— Waarom — moet die in de kraam?

— Ik heb 'm in geen twee dagen gezien — ik ben er niets gerust om.

— Denk je dat-ie ziek is?

— Nee — daarom zou ik me trouwens niet ongerust maken. Maar je bent zelf flink genoeg om te beseffen wat je denkt als je iemand in geen twee dagen op appél hebt gezien.

— Je denkt dat-ie werkt.

— Als ik dat nou's denk?

— Denken en vermoeden willen niets zeggen — weten is hier de kwestie. Weet jij wat? Kom er dan voor uit.

— Nee — weten doe ik niks, zei Douwe trouwhartig.

Jozeph lachte fijn-ironisch. Hij wist dat Smikkel in het geheim aan het werk was gegaan; Mientje die niets voor hem verzwijgen kon had het hem verteld. Scholte was persoonlijk bij hem thuis geweest, om hem er toe over te halen en zijn vrouw en Mientje hadden den patroon bijgestaan, zijn aarzelen te overwinnen.

Toen zij het hem eergister vertelde, vond hij het direct allemachtig leuk. Al wat naar strubbeling leek en wat geharrewar en gekibbel kon veroorzaken juichte hij innerlijk toe, omdat hij saaiheid verfoeide. Zijn doorzicht in arbeidsconflicten zei hem ook dat, hoe meer arbeiders zich lieten overhalen het werk te hervatten, des te meer het eind van het conflict naderde. En of dat eind, overwinning of nederlaag zou brengen liet hem, logisch gedacht, koud. Hij had zijn levensbalans al lang geleden opgemaakt en hij wist dat enkele guldens meer of minder inkomen, zijn leven niet mooier of leelijker kon maken, zijn geluk zou bevorderen noch doen tanen. Maar — wel had hij direct begrepen, dat Smikkel's „verraad" hem in zijn handen overleverde en vooral zijn voortdurend afwezig-zijn hem een enormen stap

nader bracht tot voortdurenden vertrouwelijken omgang met Mientje.

— Ik snap jou niet goed, begon hij weer en zijn ernstige oogen vestigden zich vast op Douwe's gezicht. Hein Smikkel is jouw maat toch, zou ik denken. Als ik mijn maat verdacht, was ik binnen tien minuten aan zijn woning om hom of kuit te hebben. Jij hadt hem allang moeten opzoeken.

Douwe kleurde, hetgeen Joop stil-vergenoegd opmerkte.

— Ik kan niet goed bij hem op bezoek gaan.

— Waarom niet? 't Is toch niet iets buitengewoons dat je, als maats, elkaar eens opzoekt. Toen ik een jonge snuiter was, was ik wat eigen bij mijn getrouwde maats — vooral als ze een trekpleister hadden.

Douwe kleurde nog heviger en wierp een steelschen blik op den spotter.

— Wat bedoel je daarmee? vroeg hij met vreemde stem welke hij vergeefs trachtte, onverschillig te doen klinken.

— Met trekpleister? Och — wat zal ik je zeggen — laat ik zeggen een aardige zuster — of een lief dochttertje. Ze behoefde nu juist niet altijd blond te zijn.

Douwe bleef plotseling staan en keek den spreker geraakt in het gezicht. Hij voelde dat zijn gezicht nu helrood moest zijn en dat wekte zijn wrevel nog sterker op tegen hem, wiens schuld dat was.

Joop tikte hem goedig op den schouder.

— Kom Douwe — je moet wat kunnen verdragen; versagerijn je er nu maar niet om. We kunnen niet altijd krijgen, wat we graag willen hebben.

Zij versnelden hun pas omdat ginds de stakers den hoek omsloegen van de straat der bestemming.

Baas Hooglandt woonde in een breede, geasphalteerde

straat. Zijn winkel was een der grootste in de stad en voorzien van de meest moderne machinerieën.

Hij was de ziel en leider der patroonsvereniging en de voortdurende stuwkracht van den voorzitter De Loever. Deze was van het oude, koppige patroonsras, die geen ja meer kende als hij eenmaal n   had gezegd, maar Hooglandt was de verpersoonlijking van het leidend intellect, dat hem en de meeste patroons tot dat n   suggereerde. Hij was de drager van het nieuwe type „heer-patroon” terwijl De Loever eigenaar van een der oudste zaken, nooit meer was geworden dan de „baas”.

De winkeldeur stond open. Op den drempel stond, rechterhand in den broekzak, Hooglandt, een sigaar te rooken. Hij was in gesprek met een jong inspecteur van politie die bijna zoo deftige allures had als een cavallerie-officier.

Ver in den winkel stond een oude werkmán te knutselen aan een looden bak; af en toe waagde hij schuchter een blik naar buiten, als vreesde hij ieder oogenblik heel het stakersleger door de straat te zien trekken. Aan een werkbank voor de winkelruit poetste een jongen, schoenen. Zijn guitig gezicht blonk van verlangen naar sensatie en telkens, als de inspecteur de straat doorkeek, stak hij de tong naar hem uit.

— Verwachtte U ongenoegen mijnheer Hooglandt? vroeg het inspecteurtje.

— Nee — U? wedervroeg Hooglandt leuk.

— Ik wilde even poolshoogte nemen — ze zijn de laatste dagen wat onrustig. Heeft u niet te veel overlast van de posters? Hij blikte naar twee opgeschoten jongelieden die aan de overzijde heen en weer liepen en hem bijwijlen een minachtenden blik toewierpen.

Hooglandt fronste de wenkbrauwen. Een uur geleden had hij zijn oudste meisje verrast terwijl ze heel rustig in gesprek

was met een poster. Het geval leek hem dubbel bedenkelijk omdat de persoon jegens wien Bertha het standverschil zoo zeer uit het oog had verloren een leuke en niet onbeschaafde jongen scheen. Hij was echter te trotsch om iets van zijn ongenoegen te doen blijken voor het piepjong politie-ambtenaartje.

— Welnee — —. Trouwens ik zou geen overlast dulden, van wien ook — —.

Het werd rumoerig in de straat, van voetstappen en luide stemmen.

— Daar zijn ze — 't is zoo waar een optocht!

Het inspecteurtje kleurde en rammelde zenuwachtig met zijn degen.

Piet Smul marcheerde voorop en betastte zijn elleboog die nog tintelde van den stokslag. Daan Kropsla droeg een roode zakdoek in de hand om het bloeddruppeltje dat aan zijn oor parelde nu en dan af te vegen.

Nu dronken-Nelis buiten gevecht was gesteld en de antiquiteiten deels opgeborgen, deels gevlucht waren, had de troep een manhaftiger voorkomen dan straks. De voorhoede, uitsluitend gevormd door aanhangers van de knokploeg, schele-Ko, manke-Gerrit, Toon-hazelip, Piet-schevepet, Jaap-de-leugenaar en anderen, was wel geschikt om een patroon als Hooglandt respect af te dwingen en een twintigjarigen politie-inspecteur tot blozen te brengen. Uit kieschheid en andere overwegingen had Janus zich terughoudend tot de laatste rij. De jongens plaagden hem nu niet meer, maar drongen naar voren tot vlak voor den winkel en zongen hun lijfdeuntje ;

Klampebein

Klampebein

Paiker me moar af.

— Jonges — hou je smoele dicht en loaser 'n end op sai, berispte Piet Smul hen. Meteen trad hij op Hooglandt toe.

— Boas mag ik effe een wourdje met u proate.

Deze wendde zich tot den inspecteur met de geste van iemand die naar binnen gaat.

— Dus mijnheer, zoo blijft het afgesproken ; u zorgt dat hier niet hetzelfde plaats kan vinden als vanmorgen bij mijnheer De Loever.

— Ja mijnheer, zei de inspecteur zenuwachtig, moet u nu al een versterkten post hebben ?

— Ik hoop niet — dat het noodig blijkt — — antwoordde Hooglandt met een strengen blik naar Smul.

— Boas — ik froeg u — of u eifetjes

— Deur — leupen — ! commandeerde de inspecteur nu in haagsch dialect.

— Loat godsalme eiuwig je oue moer deur — leupe, schimpte schele-Ko —.

— Ik heb niets met je te maken man, zei Hooglandt nu tot Smul, en dit optreden geeft hoegenaamd niet den indruk van een beleefd verzoek om een onderhoud.

De inspecteur verbleekte en trok halverwege zijn degen uit de schede. De jongens weken verschrikt op zijde.

— As je toch dien wormesteiker uittrekt sal ik je een oploaser geife — viel de „schele” verontwaardigd uit. Wa-four heb je een poar poute an je laif als je wat wil. Nou beif moar niet — ik sal jou niks doen. As je nou nog je ouwere broer was, voegde hij er aan toe met een tikje humor.

De mannen lachten hardop en de jongens begonnen van louter pret met sneeuwballen te gooien.

— Se broer pruint seifentien-sestig, zei Jan Colter er moppig tusschen in.

Hooglandt kon een glimlach niet onderdrukken en wendde

het gelaat af. Hij betrapte nu juist den jongen, die zijn tong niet zoo snel had kunnen binnenhalen.

— Wat doe jij daar?

— Ik wou alleen oufer dien man spreike . . . en of d'r gein mouw an is te passe dat-ie d'r mei uitscheidt, drong Smul aan.

— Och klets niet langer — ga heen. En jij naar den kelder — ga daar maar poetsen, snauwde hij den jongen toe.

— Jewel — 'k ga me versagerijne — seiker mit de rotte speule . . . ik smeir 'm alsolief.

— Jij?

— Nicou — kom d'r uit, schreeuwden een paar jongens hem toe — kom d'r uit, we hebbe reuze-dain.

— Ha die Nico!

De jongen keek de straat op en blikte jaloersch naar zijn sneeuwballende makkertjes.

— Nicou — f'r uit. Bin jai nou 'n jonge. Loat die maffert de pest kraige — kraig je 'n piroat.

— 't Kan me ouk niks ferdomme, zei de jongen en liep naar den zijmuur.

— Jij naar achter . . .

— Aju!

De jongen greep zijn pet en liep den winkel uit. Hij werd met gejuich ontvangen.

— Ha die Nico!

— Me piroat?

— Hieroh!

Hooglandt kwam weer naar voren en fluisterde met den inspecteur. De mannen liepen stampvoetend heen en weer, terwijl de opgeschoten leden der knokploeg den inspecteur allerlei hatelijkheden toevoegden.

— Vindt je moesie dat wel goed — sou in de kou d'r op uit?

— Seg geif me je keppie — 'k mot piese.

De posters van Hooglandt geksheerden met Jan Colter.

— We hebbe al twee keer koffie gehad, als die ouwe d'r niet was.

Jan vond het zoo leuk dat-ie hardop lachte. Jozeph Ranschoen en Douwe Colijn kwamen naderbij. Hooglandt zag de lachende gezichten; hij dacht aan zijn dochter en beet nijdig op zijn lip.

— Er zijn hier een paar lieve meiden in huis, zei Joop genoegelijk. Bertha en Coba — een paar vroolijke dingen.

Leendert Mol, een der posters, een twintigjarige jongen met een open gezicht, een licht kneveltje en een paar vroolijke oogen keek verrast op.

— Ken je ze?

— Ik heb hier van het voorjaar een maand of zoo gewerkt. Ze zijn niet kwaad voor een jongen, wel?

Leendert lachte.

— Ik weet er niets van.

Nu lachte Joop.

— Nou — dan weet ik het al.

Hij klopte Leendert op den schouder. De ander wenkte hem en zei geruststellend:

— We zijn al met ze op stap geweest — hou je gedijnt.

Hooglandt verstond niets, maar het lachen irriteerde hem, omdat het hem deed begripen. Met een smak sloeg hij de deur dicht en schoof er den grendel op. De inspecteur keerde zich onthutst om.

— Mannen, op zij voor dien jongen, riep Joop.

Het inspecteurtje zei niets, maar stapte snel voort.

— Nou jonges — mot die maffert d'r nou ouk inblaife schreeuwde Smul.

— Nei godfer

— Oupe die deur. Bons!

Schele Ko gaf er een trap tegen die dreunde. De werkmán in den winkel vluchtte naar achter. Baas Hooglandt verscheen in den winkel met een revolver in de hand.

De schele deinsde terug.

— Jonges — hai goat schiete!

— 't Is me nogal wat keirel — 't laikt wel een waif, smaalde Smul.

— Maar hij is niet zoo veel wijf om niet te schieten, waar-schuwde Joop schertsend.

Daar suisde iets langs zijn hoofd en vloog door de deur-ruit tegen Hooglandt aan. Daan Kropsla had in zijn zak nog een ijzeren fitting gevonden en die met kracht door de ruit geslingerd.

Hooglandt snelde woedend naar de deur en trok tegelijk zijn pistool af. Het wapen ketste waarop hij het driftig in een hoek slingerde. De knokploeg even geschrokken was er weer dadelijk bij.

— We moesten het hierbij laten voor dezen keer, stelde Joop voor. Er is vandaag nog zat te doen — laten we ons hier niet ophouden om dien ouden kerel. Er zijn karweien waar ze met hun drieen en viere bezig zijn.

— Motte we dan moar op ons loate skiete dour sou'n fuile poap.

Joop proestte het uit.

— Ik heb dat lor eens twintig keer achter elkaar geprobeerd en alle keeren weigerde het. Het is een ketspistool.

— Manne motte we 't 'm inpeipere of goane we de karre-weie afloupe?

— Moar oploasere, schreeuwde er een die naar huis verlangde.

— Ja laat „klampebeen" de pest vrete.

Klampebein

Klampebein

Paiker me moar af!

zongen de jongens.

— Jongens, nou direct weg, riep Joop. Hij schelt natuurlijk de politie op. Als die dan hier is, maken wij 't weer een ander zuur.

— Ja — loate me dan maor opstappe.

— Zinge manne!

Klampebein

— Nei — niet dat rotmoppie

De troep zette zich in beweging. Twee jongelui losten de posters af.

— Tot vier uur! riep Smul.

— Ik ga niet verder mee, mopperde Douwe halffluid tot Joop.

— Ga je naar huis?

— Nee — niet direct.

— Dan ga ik even mee de stad in.

De jongens hervatten het spelletje met Janus Klopper, nu vol vuur bijgestaan door Nico.

Joop zag de stakers na, met iets als medelijden in zijn oogen.

— Stakkers, stumpers! mompelde hij.

— Wat zeg je? vroeg Douwe.

— Niets — hoor eens — ze zingen.

De stakers zongen.

Op den hoek had Smul rechtomkeert gecommandeerd om

nog eens den winkel voorbij te trekken. Jan Colter liep voorop en zette in — en weldra zongen allen hun eigen lied.

Four de manne fan de louie paipi-e
Wille se geife drie en twintig sent per uur
Dan motte wai ons leife woage-e-e
Op 'n oud gebouw of houe muur.
Moar de boas — die binne op de sofa legt
Bekommert s'n aige niet om die arreme knecht,
Hai neimt four zich meir dan drie man-ne
Binne sulleke boase gein tirân-ne.

De grooten zongen vol vuur en de jongeren vol plezier. Delaatsten wierpen onder het voorbijgaan ieder eens sneeuwbal tegen de winkelruiten van Hooglandt, begeleid van een schreeuw of schimp.

- Die 's four boas klampebein.
- Boas — die 's four het sakkie in de kerk.
- Die four je ouwe moer — —.

Leendert Mol en Chris Bergman liepen afgezonderd, heel achteraan. Ze zongen niet mee en keken een anderen kant uit.

Toen de laatsten Joop waren voorbijgegaan, gaf hij Douwe schertsend een duw.

- Heb je nog sigaren?

Douwe knikte. Toen verwijderden zij zich van hun makers, in tegenovergestelde richting.

VI.

DOUWE'S BEKENTENIS.

— Voor dat het midden in de week is, komt er nog heel wat volk binnen, zei Joop.

— Meestal in deze klok, antwoordde Douwe. Je komt hier zeker niet dikwijls.

Joop antwoordde niet dadelijk. Zijn blik dwaalde door de groote concertzaal, van tafeltje tot tafeltje, als wilde hij in een wijde beschouwing allen die er zaten, opnemen. Dan liet hij zijn oogen een wijle rusten op het meisjes-orkestje. Gleed zijn blik langs haar witte jurken, de bloote halzen, de wijd-uitgolvende kapsels.

Zijn gezicht had de spottende uitdrukking die er altijd haar eigenaardig cachet aan gaf, verloren en scheen nu meer in harmonie met de droomoogen, die er ernstig in glansden.

Hij voelde voor het eerst sinds weken, een behagelijk gevoel van algeheele rust over zich komen. De zoele warmte, het stil-bedrijvig doen der kelners, het mat-glanzende licht, het rustig bitteren der stamgasten dat alles vloeide ineen tot een harmonie van huiselijkheid, die hem weldadig aandeed. Zelfs het orkestje scheen er deel aan te nemen. Het speelde niet als anders, de hel-schreeuwende populaire marschen en walsen, maar vredige duitsche stukjes kamermuziek en een aria uit een bekende, ouderwetsch-sentimenteele opera.

— Ben je er niet bij?

— Vroeg je wat?

— Straks al. Of je hier wel meer komt.

Joop schudde ontkennend het hoofd.

— Wat zou ik hier alleen moeten doen? Vrienden heb ik niet — je trouwt of je houdt vrienden. En mijn vrouw houdt niet van dit uitgaan. Die vervalt meer in jouw categorie.

— Wat bedoel je?

Douwe kleurde spoedig.

— Wel — ook van het sociaal-demokratische ras. Cursus, vergadering, meeting — meeting, vergadering, cursus. Alles naloopen, met alles willen meedoen, over alles een keel opzetten en nergens met juistheid over kunnen oordeelen.

— Dank je wel.

— Tot je dienst. Op slot van zake moet ieder zijn eigen zin volgen.

— Je plaagt me toch niet, zei Douwe goedgehartig. Je kunt tegen mij anarchistisch of filosofisch of sarcastisch doen, net wat je wilt — je meent het toch niet zoo erg.

— Weet je dat wel zeker? De stille uitdrukking verdween weer van zijn gezicht.

— Ja. Ik zei al meer — jij bent niet de ergste — al kan je wel eens donderen.

Zij zwegen en dronken hun koffie. Douwe had Joop gul genoodigd en deze was met hem meegegaan zonder daarin een zweem van klaplooperij te zien. Hij kende Colijn genoeg om te weten dat deze waar het een consumptie gold, zich graag enkele jongen voelde en handhaafde tegenover zijn getrouwd-zijn en hij aanvaardde zijn gastvrijheid, zonder dankbaar-doen, met het begrip van vanzelf-spreken.

— Willen we nog wat drinken?

— Zouden we maar niet liever opstappen? Nee — nou dan moesten we maar bitteren.

Douwe keek verbaasd op.

— Jij — jij bent toch ook afschaffer.

Joop lachte een kort schor lachje.

— Trek je het niet aan — in staking weet je niet van afschaffen of onthouden. Daarvoor ontbeert men te veel. Trouwens, niet alleen in staking In Douwe's oogen lag een niet-begrijpen.

— Zeg Joop — jij doet wel eens raar — en je meent het toch niet kwaad.

Ik zou je wel eens wat willen vragen. Voel jij je nu wel gelukkig — in je in je huwelijk?

Hoezeer ook getraind voelde hij toch een pijnlijken steek bij die onverwachte vraag. Maar zijn gezicht bleef spottend lachen.

— Je draait er om heen, Douwe — je wilt me op gang helpen — kom er maar vooruit.

— Ik? Hij kleurde weer en keek verlegen voor zich uit. De kelner trad op hen toe, dacht dat hij hem riep.

— Roept u?

— Eh-ja! Wat wou jij?

— Bitter. Jij ook immers.

— Nee ...! Geef mij nog een kop koffie. Breng je twee croquetjes?

— Ja mijnheer. Bitter, koffie, twee croquetjes. Direct!

Hij verwijderde zich met bedaard-vluggen tred.

— Je was toch straks aardig geraakt, toen ik even gekscheerde.

Douwe zweeg even. Op zijn stil-goedig gezicht teekende zich de tweestrijd af die in hem rumoerde. Joop zag hem in stille verwachting aan.

— Joop — jou vertrouw ik toch wel....

— Wat ijl je nou. Je hebt toch geen moord op je geweten.

— Klets nu eens geen wartaal. Zeg me nu eens eeriijk en ronduit, hoe jij denkt over Hein Smikkel.

Joop keek Douwe schuins aan en barstte dan los in een bulderlach.

— Psst.... ssst...! zoemde het achter hem. Een oude heer die met vrouw en dochttertje dicht bij hen zat, schudde afkeurend het hoofd. Joop blikte in zijn richting en deed het dochttertje door een knipoogje blozen.

— Jou verdorven huichelaar, beet hij den verlegen Douwe toe, waarom kom je er nu niet rond vooruit, dat je eigenlijk bedoelt hoe ik denk over jongejuffrouw Mina Smikkel, de dochter van je eerbiedwaardigen maat?

— Als ik dat nu eens bedoelde? Ken je haar dan?

— Eerst biechten.

— Wat?

— Betreft je belangstelling den vader of de dochter.

— Allebei, lachte nu ook Douwe.

— Prachtig — je vordert aardig. Nu nog een stapje verder. Om wien van de twee prakkizeer je het meest en over wien wou jij mijn meening hooren.

— Op slot van zake heb ik maling aan Hein — vooral als-ie den onderkruiper is gaan spelen.

— Flink zoo, nou ben je 'n kerel....

— Aannemen heeren!

— De bitter is voor mij!

De kelner verwijderde zich alweer, om nieuwe gasten te bedienen.

— 't Croquetje smaakt niet slecht.

— Nee. Hier en in De Kroon zijn ze wel te eten. In De Kroon zijn ze nog beter.

Maar ik vind 't toch jammer, dat je weer aan den drank gaat.

— Och, stoor je maar niet aan mij, hoor. Ik ben een zwerver, een wrak, een schipbreukeling. Maar laten we liever over Mientje spreken. Je bent dus verkikkerd op haar?

Douwe kleurde nog sterker.

— Heeft ze je dat gezegd? versprak hij zich.

Jozeph wilde weer losbarsten maar bedwong zich intijds.

— Je bent me toch een prentenboek ook, hoor! Of zij het me gezegd heeft. Jij — jijzelf hebt je honderdmaal versproken en als je je niet verspreekt, dan verkleur je je.

— Hoezoo?

— Waarom had je 'm straks staan toen ik over blonde dochtertjes sprak? Maar — ga je gang hoor — je had slechter smaak kunnen hebben. 't Is een verduiveld leuke meid.

Douwe schrok.

— Hoe weet jij dat zoo — ken je ze zoo goed? Kom je er wel aan huis?

— Ik bedoel natuurlijk — een leuk gezichtje, herstelde Joop zijn fout. Ik ben er net één keer van mijn leven boven geweest — dat was op een ochtend dat Smikkel en ik samen post hadden, geloof ik. Maar soms is een enkele blik voldoende, vind ik, om iemand te leeren kennen. Ze had niets van dat onbeschaamde, van dat overbrutale in zich, dat je tegenwoordig zooveel bij jonge meisjes aantreft. Ik vond haar een beetje bleu — maar dat kon wezen omdat ik er vreemd was.

Douwe keek hem verrast aan bij deze diagnose die hij van iemand als Jozeph Ranschoen niet had verwacht omtrent een brutaaltje als Mientje; maar hij zag slechts zuiveren ernst op zijn gezicht.

— Meen je dat werkelijk? vroeg hij aarzelend — ik dacht haar juist een beetje los — een beetje vrij —

Joop knipoogde schalks.

— Met jou misschien. Kom er eerlijk voor uit — ben je al eens met haar uit geweest?

Douwe schrok.

— Ik had het haar niet durven vragen; verbeeld je.

— Het had je ook niets aardig gestaan, zei Joop op licht verwijtenden toon. Zoo'n kind uit een geloovig gezin heeft natuurlijk geen cent begrip van wat in het leven te koop is. Het valt jou natuurlijk gemakkelijk genoeg haar tot een afspraakje over te halen — en een meisje heeft gauw genoeg een naam. Je kan met die kinderen niet kiesch genoeg omgaan. Zoo goed als-ie is, zie ik Smikkel wel voor den man aan om zijn dochter de deur uit te zetten, als ze met een jongen tegen zijn zin verkeering zou hebben.

— Zoover heb ik er nog nooit over nagedacht.

— Dus het is je niet eens om een eerlijke verkeering te doen? Hij schudde afkeurend het hoofd. Je wilt haar alleen het hoofd op hol brengen en je dan houden of je van niets af weet?

— Maar wat moet ik dan doen? vroeg Douwe wanhopig. Je keurt alles af en ik heb nog niets bij haar geprobeerd.

— En je wilt tegen mij volhouden dat je stapel op haar bent?

— Zei ik dat?

Joop knikte.

— Dat weet ik niet eens. Maar al ben ik het — wat geeft het? Jij zegt dat haar vader er wel op tegen zal zijn en zij zelf....?

— Wat zij zelf?

— Niets!

— Dat is een verdomd klein beetje.

— Ik geloof dat ze den draak met me steekt — je kent haar niet....

— Ken jij haar dan zoo goed?

— Ik drink er wel eens koffie, om twaalf uur, maar dan zit ze altijd vol streken.

— Dat is de liefde, zei Joop ernstig; liefde is plaagziek.

— Och kom.

— Weet je zeker dat ze niets om je geeft. Heb je het al eens geprobeerd, met een kusje in haar hals of zoo?

Douwe werd vuurrood, zoo dat Joop zich innerlijk verkneuterde van genot.

— Hoe kom je er bij?

— Geef antwoord!

— Nee natuurlijk.

— Nee? Dan ben je een stumper. De meisjes hebben niets liever.

— Maar zij niet hoor! versprak Douwe zich.

Joop knipoogde tegen de pianiste en deed of hij Douwe niet had verstaan. Deze trommelde verlegen op tafel. De kelner snelde toe.

— Heeft meneer geroepen?

Douwe keek Joop vragend aan.

— Laten we maar gaan, zei deze. Douwe betaalde.

— Wil je nog een sigaar? vroeg de laatste toen ze op straat liepen.

— Nee — dank je — een ander keer graag. Nou — ik zie je nog wel. Laat de kop maar niet hangen jongen, een mensch kan nooit weten.

— Wat zou jij dan doen — in zoo'n geval?

— Ik? Alle menschen zijn niet eender en mijn jongelingsjaren zijn al lang voorbij. Maar — het zou je geen kwaad kunnen als je goeje vrienden werd met den vader, zou ik

denken. Ofschoon — dat moet je zelf weten. Ga je nog naar hem toe, van de week?

— Verbeeld je hij werkt....

— Stel je voor. Enfin — zoo iets hoor je gauw genoeg. Dus vandaag niet meer?

— Ik kan niet — ik moet straks met mijn zuster naar een lezing over moderne kleeding.

— Dat heeft ook zijn nut, zei Joop quasi-ernstig. Nou aju — ik ga nog even naar de zaal.

— Aju!

VII.

AAN HET HOOFDKWARTIER.

Een benedenzaal van het groote gebouw was tot hoofdkwartier ingericht en daar heerschte nu dag aan dag het stakingscomitee. Een groote tafel, tegenover een monsterachtig groote kachel die altijd rood zag, lag vol met papieren, boekjes, kaarten en wat er al zoo meer onontbeerlijk is om een staking met succes te leiden. Er achter zaten voortdurend eenige bestuurders, druk bezig notities te maken, berichten in ontvangst te nemen en orders te geven.

Stakers met fietsen aan de hand of er zonder, liepen druk in en uit. Koeriers kwamen voortdurend aan, van uit de meest verwijderde buurten der stad. Soms slingerden zij de fiets van zich af, haalden een stuk brood uit hun zak en smulden het behagelijk op, zonder te letten op de begeerige blikken van rondsluipende, jonge medestrijders. Maar ook wel — kwamen er binnengestormd, met bezweet gelaat, die luid een oproep deden voor versterking, op een of ander bedreigd punt. Dan wees het bestuur een aantal aan dat, in betrekkelijken zin gesproken, er het minst hongerig of vermoeid uitzag en waarmede de koerier dan vertrok, letende op de vooruit gestoken voeten van jongens die 't er op toelagden hem te doen struikelen.

De conversatie om de kachel werd nooit algemeen en uitte

zich zelden in luidruchtigheid. De meest storende geluiden werden onwillekeurig voortgebracht en schenen meest alleenspraken, wjl zij die ze voortbrachten zediglijk het hoofd op de borst deden rusten. Verder bepaalden de gesprekken zich tot de vraag om een pruim tabak of een woord van dank, bij het teruggeven van het zakje. Een enkelen keer gebeurde het wel dat er een bij het vuur de stem luider verhief en toornige klanken deed hooren, doch dit gebeurde slechts na een of andere baldadigheid der spelende jeugd en die geluiden waren eerder verwenschingen dan gemoedelijke praatjes.

Ouwe Kees en Frans-pruimtabak hielden niet van overdadige warmte. Uitgezonderd een enkelen keer dat zij zich door de groote stadsploeg lieten verlokken mee uit te gaan, zaten zij geregeld dag aan dag aan het zelfde tafeltje over elkaar. Frans zat dan zijn tabak te eten, terwijl Kees de zijne door een kort steenen pijpje inzoog. Zoo zaten ze, onaantastbaar voor alle uitnoodigingen der fietsploeg om „als den drommel" mee te drossen of van de knokploeg om, „'reis op uit te gaan," die of die af te drogen.

Dien middag stond, als gewoonlijk, de zaal vol rook. Op de bestuurstafel stonden kistjes sigaren en potten rooktabak, welwillend afgestaan door sympathiseerende sigarenmakers en waarvan gebruik werd gemaakt door jong en oud. Die te jong was voor een pijp, rookte een natte sigaar en die daarvan onpasselijk werd, maakte zich voor een kwartiertje uit de voeten. De enkelen die er per sé niet tegen konden of die er ongeschikt voor werden geoordeeld, bewogen zich toch in de omgeving der bona fide rookers, om aan den rook te wennen en dezelfde gewaarwordingen op te doen als die gelukkigen.

Schele-Ko lag met zijn bovenlichaam op een tafeltje in

een hoek en met zijn onderlijf en beenen op twee stoelen. Hij rookte en kauwde tegelijk een pikzwarte sigaar en spuwde de afgebeten blaadjes onverschillig in het rond. Daan Kropsla zat aan het zelfde tafeltje een grooten wortel te verorberen. Hij liet jongens op de knieën liggen en bedelen als hondjes om stukjes die hij afbeet en in hun mond blies. Af en toe trok hij Ko aanmoedigend aan de haren, maar deze bleef koud voor zijn vriendschap. Alleen, als een jongen twee stukjes wortel achtereen had opgevangen en de anderen hem die trachtten te ontfutselen, kwam er leven op zijn naargeestig gezicht. Dan schopte hij den meest nabijzijnde waar hij hem raken kon, tot groot gejuich der anderen.

— Doe je nou nouit weir je smoel oupe? vroeg Daan wien het stommetje-spelen begon te hinderen.

— Wat mot je dan?

— Heb je de pest in?

— Heb jai de pest in?

— Ik niet!

— Ik wel!

— Hou'm met gezond, filosofeerde Daan. Heb je nog een dubbeltje bai je.

— Och — leg 't af.

Daan knikte tevreden. Een eindje van hem verwijderd zat, snorkend met wijd-open mond, Willem-met-het-ijzeren-pootje. Een groote, breedgeschouderde vent met handen als eetborden en sterk als een reus. Hij was de voorman der nachtploeg en om zijn bijzondere hoedanigheden de eenige, die zich rustig dorst te slapen te zetten in de onmiddelijke nabijheid van Daan en Ko. Bij zijn groote til- en spierkracht paarde hij een barsch humeur, een niets ontziende onverschilligheid en een zeer persoonlijke opvatting van het anarchisme. Daarom was hij nog meer geacht dan gevreesd door

zijn maats en had het hem maar weinig moeite gekost een tiental mannetjes te vinden om 's nachts de karweien op te gaan en daar te vernielen, wat overdag door „mafferts" was gemaakt.

— Is d'r fan nacht wat lous? vroeg Daan, naar Willem wijzend.

— Weit ik —? grauwde Ko. 't Sain god sal me eiuwig nog al wat keirels — goan an den hoal as se een helm sien. Mot je noudig 's nachts mei uit.

— Sain ploeg? Je bent mal.

— Bedoel ik niet — bromde Ko onlogisch, maar dat rotstel fan een dagploeg. Ferdeil jai se nou moar in secties en halfe secties en ondersecties. As d'r wat an de hand is, loate se de secties en weit ik wat de pest kraige, — en smeire s'm as de godferdomme.

— As je main, stoof Daan verontwaardigd op — jai bint toch seiker éin fan de eirsten geweist — die d'r straks tuschen uitstouf....

— Sou — ik ferdom je om altheid in den lik te sitte — loat nou 's een ander sien — wat 't doar four goajes is. De eirste keir is 't preffetief en de tweede keir is 't ouk preffetief — moar se houe je metein. 'k Sag se net souliet allemoal 't loaserus kraige.

— Wat leg je toch eiuwig te sou Fa-morrege wist je fan niks en had je de meeste dain....

— Dain is goed — moar met mekoar ouferdag dain moake en 's nachts werreke....

— Niks fan an.

— Leg nou niet te loasere — d'r word't 's nachts geschrouid. En weit je dour wie? Dour je aige lui — dour slampampers die ouferdag misschien den groutste bek opsette.

— As ik godgloeënd godsalmes eiuwig....

— Geift de balle, schudde Ko nu afkeurend het hoofd.
Weit je wat we moste? Willem kan 't's nachts nouit allein
af. Je kan niet ouferal tegelaik sain — al bin je duifel sellef.
D'r motte meir nachtploege sain.

— Ik heb d'r wel lol in four een keir....

— En ik anders wel....

Op een tafel stond Jan-komiek en droeg een komisch lied
voor, dat erg in trek was. Het vermeldde de lotgevallen van
dronken Toon die er op een Zondagmorgen op uitging, om
zijn vischcollege te presideeren en gehavend en halfdood
terug werd bezorgd.

Op een mouie Sondagmorrege
Was ik eins heil froeg op stap
'k Had me witte hempie an
Dat stoat me toch sou ippes knap.
En me petje skuin geset op ein our
Dat stond ou sou siek
'k Most in me vischcollesie weise
In den kuil fan Jan-de-kriek.

Zoo luidde het eerste couplet en nadat Jan het had voor-
gezongen, zong zijn publiek in alle toonaarden het refrein:

Moar 'k kocht eirst een neutje
En nog wat fan dat sourt
Ik had dien ochtend niets gehad
Waarachtig op m'n wourd
Want 'k foelde me sou meilig
Sou kriebelig in mijn keil
'k Sal ferder goan ferhoale
Totdat 't me verveilt.

Willem stommelde overeind, half wakker.

— Noar jelui nest, krijschte hij — en d'r niet meer uit. Mot je met je gejang je foâr wakker moake....?

De jongens lachten. Willem dommelde weer in, waarop Jan verder ging, de wonderbare avonturen van dronken Toon te bezingen.

— Doar hou je se nou soet mei, schimpde de Schele. Moar froag nou 's een man of wat om een peleton smeirisse af te drouge of sou'n de Loever met s'n maffertssoutje te versuipe — dan binne de heire niet thuis.

Ouwe-Kees schudde z'n hoofd, in niet-begrijpen. Hij had dien dag maar één bittertje gehad en dat had-ie nog wel zelf betaald.

— Hoe kan sou'n jong altaid sou moppig sain, bromde hij.

— Als jai betoalt — kan 't me niks ferdomme, gaf Frans-pruimtabak te verstaan. Af en toe was zijn gehoor een beetje in de war en dan herleidde hij elke vraag tot de kwestie die voor hem de groote was.

— 't Is goed — ik mot toch nog een dubbeltje van je hebbe.

— Sie moar dat je 't kraigt.

— 't Wordt guur buiten, Frans — zei Joop die plots naast hem opdook. Hij was pas binnengekomen.

— 't Is ouwe Keis s'n beurt.

— Moet je nog meer zuipen? Je bent al half kachel, schreeuwde Joop vroolijk.

— Moar niet half sou kachel as jai — grauwde Frans. Joop schoof 'n stoel bij.

— Laat hem maar brommen Kees, 't is de jonkheid — wat jou.

Ouwe Kees glimlachte. Hij was van natuur geen brompot maar het ontzag onder het jonges-volk was erg achteruitgegaan in de laatste jaren, vond hij.

— Komt allemoal dour dat fereiniging-gemier, verklaarde hij. As je vroeger, as jonge — een petoale smoel had — dan leje se den lap d'r op. Geif nou's sou'n oap 'n labberdoan ...

— Dank je wel! wees Joop af.

— Prebeir 't eins. As tie 't goed met je fourhet — sloat-tie je alleinig four den grond.

— En anders?

— En anders Se moste wat anders durrefe — oapies. As je sou'n kwiebes wat seit — dat-ie te beloaserd is 'n bout fast te houe of 'n stukkje lound bol te draife — dan set-tie je 'n keil op fan medern en fan frai en fan pollitiek en fan den dufel met s'n ouwe moer. Weit je hoelang ik heb gewerkt toen 'k een jonge was hoeft ure — oan ein dag.

— Twee en twintig, raadde Joop.

— Beloaser je me nou?... Nei — dat was nog langer geleije. Nei — sestien ure — an ein dag. En weit wat je toen was?

— Een werkezel?

— Nei — tefreije! En nou werreke se godbeiter tien ure en wat binne se nou?

— Tevereje?

— Nei ferdomme — nou binne se luie slampampers en se gunne je gein paip tabak — doar!

— Zou 't gaan vriezen Kees? vroeg Joop onverstoord.

— Friese — 't is me nog al wat taid. Binne dat teigeswourd-gig mense om teige forst te kanne. Se binne precies as 't werk datte se moake; licht en dicht in mekoar en teige gein stoutje bestand. Je kraigt toch nouit weir die frieswinters fan twintig, dertig joar geleije.

Jan komiek had uitgezongen en zijn publiek verstrooide zich. De meesten schoven achter Frans en Kees aan. De
108

jongeren wisten bij ondervinding dat met „voeren" die twee oudjes altijd waren te bewegen om te vertellen uit den ouden tijd.

— Was 't nou echt soo koud — in 't joar neigentig Keis? begon een op vriendelijken toon.

— Mot je je foar froage — die had toen iedere dag de brand.

— Je bent bepoald in de wár met je aige papoa, antwoorde de jongen deftig. Alle Jezus wat kon die suipe — he Frans!

— Joa, beaamde deze die nooit Kees' vader had gekend — altheid besoupe fan andermans cente — net as se soun.

— 't Heugt me nog — as de dag fan gister — begon ouwe Kees zonder overgang. Hij legde zijn pijp op een stoel, achter zich en staarde een wijle naar de roode kachel.

— Wat was dat Kees?

— Wa — mot je nou?

— Je zou vertelle van 't joar negentig.

— Hou je snuit dan dicht — oapie. Dat is nou verschei-e joare geleije. As je thuis kwam, bibberde je fan de kou — d'er fiel gein stoake teige. En op stroat — ferrekte se

Hij klopte zijn pijp uit.

Ik-sien-'m nog — ouwe Jan Wainstrou — 't was me moat. Hij hield wel fan een proppie — moar die dag was-ie nuchter — se magge segge watte se wille

We werkte toen bai ouwe boas Kielstroa — liep altheid mit sou'n kort endje paip in se bek — en een pomphoakie — altheid bai sich

We moste lei-dekke — ouwe Jan en ik-sei-de-gek — wai twei-e an 'n blok kaste — op 'n hoek fan 'n stroat erreges. Koud — koud! Ik had twei broeke an — en twei jasse — en om me nek een dikke das — staif gebonde — en nog

stak je temet de mourd fan de kou. De leie leike wel an mekoar gemetseld en as je d'r ein eife in je pout hield — sat-ie meteen fast. 't Frou bar

In de goute lag een korst ais — tien duim dik. Elke stap die je dei — glei-je uit — 't was gein doen.

— Ik had 'm de pest loate kraige mit-se laie!

— Joa — sou kletse ze nou. Moar toen — 't werk most fourt — de kap most die weik kloar — anders kreig-ie gein cente. — Ik was doende — de onderste raie te spaikere an den fourkant — en om de hoek in de stroat — stond ouwe Jan op 'n staigertje Dat schild was temet kloar — nog twee raie en de stroumloag. Nou — op 'n ougenblik — mein ik wat te houre — moar ik dacht — dat is Jan niet As die schreiuwt — twaifel je niet — die froagt direkt — noar je catechis En-ie had nog laie sat — wat most-ie meir

Moar — ik hour nog 's wat — ik denk ben jai 't of is 't je geist — wat doen je kreunderig En ik loup den laist om — foetje four foetje — want as je seinuwachtig dei — was je sou weg en ik kom om den hoek — doar hing-ie me half oufer de boeiing. Een sukkelig gezicht — want-ie was nog sou kwiek as 'n oap — en-ie had s'n aige met gemak kenne optrekke

— Hoe kwam-ie dan — zoo te hange?

— Weit ik 't? Misgestapt fan se staigertje — of uitgegleije — 't was sou verrekt glad En ik fort — noa 'm toe — moar 't was sou'n lainboan — tien kaste an-blok En ik roep — Jan houfast — Jan — haisch je op — hai had 't makkelijk gekend — doar en bin ik al En doar had — die fent me 'n gesicht — ein en al angst — en-ie kreunde as 'n kind Keis — Keis! En ik fort — moar ik dorst niet hoastig — want je lag sou beneije — en ik snapte — niet —

dat de keirel sou bleif hange — sou kwiek as 'n oap — was-ie 't Had gekend En — doar bin ik een meiter of wat fan 'm af — en-ie loat me een gil — en doar ging-ie

— Dan had-ie den beiferd — zei Frans-pruimtabak na een oogenblik stilte.

— De beverd? vroeg Joop — geloof je daaraan Frans? Wat is dat eigenlijk? Misschien een ouwe-wijvepraatje.

— Om de moan niet. De beiferd — dat is de beiferd — dat is as je four den dufel niet bang bint — en je kraigt 't opeins en je goat beife — as 'n kind Dan ben je niks niemandal meir woord — en die nog nouit gebeift hebbe — nog niet four den sterkste keirel — die beife as de loaserai — as se den beiferd hebbe Dat noeme se de beiferd!

— Heb jij het dan al meegemaakt?

— Of ik het? Nou — eins en dat was genogt. Dat was mit Neilis fan der Neut — den broer fan den foar fan manke — Gerrit. We moste een gout schounmoake — boufe 'n steig — en doar kon je alleinig inkomme — fanuit de stroat met een lange leir. Moar die fan ons was een poar sporte te kort en 't was eife 'n trek — om d'r fan in de gout te komme. Neilis doet 't — en-ie moakt 'm schoun en-ie loat de modder sakke. Toen 't was afgeloupe — sal-ie sich ouk op de leir loate sakke — moar-ie doet 't niet. Ik roep — Neilis! Neilis! 't goat makkelijk — moar-ie trekt s'n aige terug. Ik storm de leir op — en wat wil je — doar sat-ie in de gout te rille as 'n hondje — en de troane biggelde 'm langs se smoel. Wat heb 'k nou in me eite — ? froag ik. Moar — ik kon proate wat ik wou — hai dorst 'r niet af — of ik had 'm d'er af motte gouie. Hij had den beiferd en-ie had liever ferrekt — dan dien stap te doen — op die leir onder de gout. En wat wil je? Se moste een andere leir

hoale — een lange — en ik bleif bai 'm sitte — of-ie 'n kind was. Hai had zich compleit noa beneide gebeifd. En toen ik op de nieuwe leir en eintje fan de gloase-wasscherai in de gout — mit 'n staigertouw dat ik om s'n laif had gedroaid. En-ie liet 'm langs de leir sulle en ik hield 'm bai en anders had-ie d'r niet afgekemme.

— Hij kon toch wel duizelig zijn geweest.

— Sou — dan bleif-ie seiker ses moande duiselig. Al dien taid dorst-ie gein leir op en-ie nam liefer de sak — dan dat-ie in 'n gout kwam, al was die goddourie een meiter breid. Nei — dat was de beiferd en as je dien kraigt — berg je dan moar....

— Geburde dat ouk in het joar neigentig Frans? vroeg Nico van baas Hooglandt. Hij had zich definitief bij de stakers gevestigd en een troepje jongens bijeengeraapt waarmee hij op eigen gelegenheid de stad doortrok.

— Nei oapie — dat gebeurde precies twee joar en drie weike loater.

— Onthou 't moar goed, maffertje, trok Joop hem aan de ooren.

— Loat los — of ik kop je mal. Jonges....!

— Nee — ik smeer 'm al. Aju!

— Hei — Joup! schreeuwde Daan Kropsla.

— En — wat had je?

— Kom je ouk in de nachtploeg?

— Dank je.

— 't Is four ein nacht te doen; de aiseren-pout kan 't niet allein af. D'r mot gewerkt worre 's nachts — 't kan niet anders — en we motte de lui snorre. Doe mei four 'n keir — 't sal d'er wel heit toegoan. De skeile en de hoase-lip en de manke, de heile knokploeg temet doet fan-nacht mei.

- Dan kom ik ook — maar nou moet'k weg.
- Twoalf uur is appèl.
- Hier?
- Joa!
- Aju!
- Aju!
- Há die Jopie. Dag Joop!
- Aju!

VIII.

JOOP'S KLEINE VRIJAGE.

Toen Mientje hem zag aankomen nam ze kort afscheid van haar vriendin.

- Dag Fie — daar is-ie!
- Wie?
- Joop — daar — zie je hem niet?
- Is dat Joop? Nou — wat zou dat?
- Dat ik 'm smeir. Aju!
- Tabé!

Fie was een groote struische meid, breedgeschouderd, en zou als man geboren, geen kwaad figuur hebben geslagen in dragonderuniform.

- Minie
- Jopie!
- Blond loedertje!

Direct schoof ze haar arm door den zijne.

- Wat heb je vandaag weir uitgevoerd?
- We hebben lol gemaakt, schaterde Joop, we zijn met de dagploeg naar een paar bazen geweest. Smul had de leiding en de-schele en de-manke en nóg meer waren van de partij. Reusachtig pret gehad. Dronken Nelis wou absoluut met een ouwe dame op stap die hem bij De Loever voor de deur had aangesproken.

— Wat moest se van die dronken duivel?

— Weet jij het? Ze zei wat tegen hem en toen kon ze niet meer van hem af komen. Hij verbeeldde zich dat ze van drank had gesproken en toen wou-ie haar een kroeg insleuren....

Mientje gierde het uit.

— Om je dood te lache.... om te gille....

— En naderhand ben ik met Douwe op sjouw geweest.

— Jai?.... Haar blond haar schudde van pret.

— Nou — we hebben een gezellig uurtje in de kersepit gezeten. Toen heeft-ie me maar en-passant tot zijn vrouwde gemaakt.

— Jai met je uitgesleipe gezicht....

— Soms niet naar je zin....? Je hebt 't voor 't zeggen.

— En verder?

— Wat moest er op volgen? Natuurlijk dat-ie je lief heeft, dat-ie je bemint, aanbidt en vereert, zooals men zegt.

— Anders niet?

— Is het niet genoeg?

— Soo'n stumper. Dus niets meir?

— En dat-ie mijn bijstand vroeg, om jou beschroomdheid en je vaders onwilligheid te overwinnen.

— Nou — dat kan je niet waigere.

Ze liepen op de Leidsche gracht — en het schemerde.

— Ik zal er maar vast mee beginnen, zei hij. Ze bleven staan en ontmoetten elkaar in een kus.

— Sou je me graag wille kwait sain Joop, fluisterde ze. Wil je nu niets meir van me waite?

— Maar nest — waarom zeg je dat?

— Soo gaat het immers gewoonlijk. Als de manne hun sin hebbe doorgedreive....

Joop keek haar sterk in de oogen en lachte fijn.

— Heb *ik* louter mijn zin doorgedreven, blonde duivel? Nu lachten ze beiden.

— We moeten voortstappen, Minie.

Ze zwegen even. Dan trok ze hem schalks aan zijn oor.

— Toch kom je altaid weir op dien Douwe neir. En je moest eins weite, wat 'n jonge of het voor maisies is....

— Voor zijn zusters is-ie anders opperbest, zei Joop droog. Vanmiddag nog was-ie met haar naar een knusse bijeenkomst waar het nut van combinations met knoopen werd behandeld. Erg leerzaam.

— Soo'n broekie....! Niet Jopie?

— Weet je nog wel dat je 'm eerst zoo'n echten jongen vindt?

— En jai 'm soo'n type van een vrouwenverlaider.

— Voor jou was-ie het toonbeeld van eer en deugd en mannelijkheid.

— Volgens jou was-ie de meist geraffineirde nachtbraker en kroeglooper.

Ze plaagden elkaar en stoeiden als kinderen. Joop dacht geen oogenblik aan Christien en het kwam niet even in Mientjes gedachten dat hij getrouwd was en meer dan tien jaar ouder dan zij. Het was nu al langer dan een maand dat ze met elkaar omgingen als gelieven. Als Joop bij haar was, verzonk heel zijn verleden en heden in het niet — en zag hij zich een jongen man die zijn meisje gevonden heeft. Het zat niet erg diep bij hem; hij kon wel drie, vier dagen doorbrengen zonder naar haar te verlangen. Maar dan, eenmaal weer bij haar, naast haar wandelend in gezelligen spotgragen kout, heel haar jong frisch meisje-zijn voelend en wetend van hém, wilde, kon hij de mogelijkheid niet aannemen dat eens, heel spoedig wellicht, hun verhouding een eind zou moeten nemen. Want — al zou

hij doen wat maar gedaan kon worden, wist hij toch zeker dat Smikkel's christelijkheid hem een sta-in-den-weg zou zijn, wanneer hij er ernst van zou willen maken. Toestemming tot samenwonen zou hij beslist nooit geven, al zouden op den duur bij Mientje de gevolgen niet achterwege blijven. En — dat Christien ooit in een scheiding zou toestemmen, docht hem eenvoudig belachelijk. Of — het voordeel zou haar grooter moeten toeschijnen dan het nadeel.

Bij Mientje golden heel geen overwegingen. Trots haar plagen en hun schijnbaar lossen omgang, was Joop haar in de laatste weken alles geworden. Ze had zich hem gegeven, in haar ouders woning, zonder drang van zijn zijde, uit verlangen — en uit het begeeren, hem te geven wat de mannen het eerst en het liefst hebben.

Ze voelde zich zijn vrouwtje, zijn meisje, zijn kameraad, zijn alles. Ernst was er nooit tusschen hen, maar toch wist zij, dat hij haar alles vertelde en dat zij meer zijn vrouwde, zijn makker was, dan Christien in verloving of huwelijk ooit was geweest.

Over de toekomst dacht ze niet, zelfs niet over de allernaaste. Wel begreep ze, dat zij niet altijd zou mogen hopen de gevolgen te ontgaan van haar hevige passie voor hem, maar ze trok er zich geen zorgen van aan. Sinds ze zoo leefde met Joop, voelde ze haar leven minder leeg dan tevoren, kende ze meer echte vreugd en genoot ze meer van het mooie om haar, dat ze tevoren nooit had opgemerkt of gekend. En dan werd aan den winkel waar zij nu werkte over dergelijke dingen het allerm minst zwaar gepraktiseerd en gesproken. De meeste meisjes spraken eerlijk en ronduit over haar levensontmoetingen en geen harer nam de gesmade taak van zedepredikster op zich. Veeleer vergoelijkten de meisjes alles, wat in alle andere kringen

vreeselijk werd veroordeeld. Zij spraken losweg, zonder verlegenheid of blozen over hulpmiddelen van allerlei aard.

Mientje had geen harer ooit in vertrouwen genomen, maar niettemin was de invloed van die meisjes op haar enorm geweest. Haar toch-al levenslustige en zorgvrije aard was steeds minder kwaad gaan zien in haar verhouding tot Joop. Hun liefde, hun samenzijn beschouwde zij als beider recht. Van haar omdat ze jong was en van hem hield, van hem omdat hij het zoo bedroevend had getroffen in zijn huwelijk met Christien Mensel.

Vrouw Smikkel keek er heel niet van op, dat zij tegelijk kwamen; dat gebeurde wel meer. Ook was ze Joop als hun besten vriend gaan beschouwen sinds hij van Smikkel's werken wist en toch zweeg en er hun woning niet om meed.

— 'k Bin blai, dat 'k u sien, meneir Ranschoen.

— Zoo juffrouw. 'k Heb Mientje onderweg opgevischt.

— Gauw as 'n maid, Mien. D'r motte nog borde gewassche — maid maid, stoan me niet sou an te goape — de kindere motte nog eite hebbe — en meteen in 't nest. Blaif u nog effe — misschien het-ie 'n boudschap four u....

— Verd.... gaat u naar je man?

— Joa. Se eite! Dat mot ik 'm brenge — elke dag.

Joop schrok even.

— Werkt-ie vannacht?

— Fannacht juist — morgenochtend komt-ie misschien uitsloape.

— Aan den winkel?

— Of-t-ie doar werkt?

— Ja.

— Weit ik niet! Nei — loat ik niet jooke.... hij seit fan een groot nieuw werk.... een reuze-heirehuis in de Potterstraat....

— Mensch — dat gaat niet vannacht — daar komen ongelukken van. Ze gaan er met dubbele ploegen op uit — dat wordt moord. Willem — 't ijzeren-pootje weet niet van malligheid

Vrouw Smikkel beefde — Mientje kreeg tranen in de oogen.

— Moeder, laat 'm thuiskome — zeg hem hai moet met u mei kome. Nietwaar Joop — nietwaar — hij mag niet werke — wel — ze moge hem niets doen.

Haar blond-vroolijk gezicht keek eensklaps bedrukt en haar oogen zagen dof van bezorgdheid voor haar vader.

Joseph wenkte haar; ongemerkt had zij zich versproken. Als haar moeder hoorde dat zij zoo familiair deed

— Ze zalle hem niets doen — malle maid — ik zal wel op hem passen. Ze zullen hem geen hand aanraken.

— Moar — u bint wel goed — moar wat kan ein man alleinig teuge al dat goais Ik sal 't moar segge — loat-ie moar meikomme. Dan moar gein werk. Onse liefe heir sal ons toch niet loate hongerlaie.

— Nee — nee — dat is toch verkeerd, zei hij beslist. Als u wat zegt, laat zijn baas hem toch niet gaan. Die stuurt hem dan met een troep politie naar dat karwei en dan heb je heelemaal de poppen aan het dansen. En — niemand mag weten dat ik u heb gewaarschuwd. Als dat verraden wordt, is het voor alles slechter. Dan kan ik Smikkel niet meer helpen en zijn we allebei ons leven niet meer zeker. Ga maar gerust naar hem toe — en zeg geen woord. Ik neem de heele troep mee naar de Indische buurt, naar het werk van Hooglandt. Je man is vannacht zoo veilig alsof-ie in je bed ligt.

— Is 't woarachtig?

— Heb ik je ooit voorgelogen?

— Nei — nei — u bint ons erg meigevall, schertste Mientje.

— Dus u blaif nog effe. Toe maid — steik 't lampie op — in de goeie koamer — 't is hier sou'n herrie — fin-u niet? Geif meneir de krant. Ik bin sou terug Nei nei — ik sal nou niks segge

Mientje gaf de kinderen eten en stuurde ze gauw naar bed.

— Mag ik nou bij jou kome?

Hij trok haar op z'n schoot.

— Toch hou je niet echt veil van me — anarchist.

— Waarom niet — corsettenmaakster?

Ze lachten.

— Wat leg je dan altaid aan mijn hoofd te aile over die verveilende Douwe. Kraigt-ie voor main part de pip

— Jij bent je bent niet goed wijs.

— Dank je wel.

— Weet je waarom?

— Kan me niet scheile!

— Maar mij wel. Weet je wat jij bent?

— Vooruit — scheld maar raak.

— Nou?

— Nou?

— Een stoommachine.

— Anders niet — ? Ik kom er nogal reidelijk af. En jai — 'n vliegmachine?

— Dan ben ik de machinist. Weet jij wat een goede machine heeft?

— Klets niet.

— Een veiligheidsklep!

— Dacht ik het niet!

— En weet je wie jou veiligheidsklep moet wezen?

— Nou sal je het hebbe. Wie nou?

— Broekie natuurlijk.

— Douwe? Je bent niet goed snik. Ik heb er gein nodig. Hij tilde haar kin op.

— Weet je dat wel zeker, Minie?

— Ja — waarom niet? Of — 't moest.... mein je dat Joop? Dat vind ik laag — dat is gemein. Sinspeil je er nou al op. Sou je me heusch in den steik late.... god wat ben jai....

Hij legde de hand op haar mond.

— Geen leelijke woorden zeggen — en niet zoo tegen mij uitvaren. Wie zegt nu van in den steek laten —?

— Waarvoor heb je dan dat broekie als veiligheidsklep nodig?

Hij lachte een fijn lachje dat ze al zoo goed van hem kende.

— Hoe beter hij zijn rol speelt van veiligheidsklep — des te minder is er ooit bij mij sprake van jou in den steek te laten. Kunnen we dan toch niet van elkaar blijven houden?

— Dat sou toch niet gaan. Waarom — als het soo is — waarom blaive we dan niet bij elkaar? Sai houdt toch niet van je — en ik wel. En denk je dat hai gein oogen heift en alles maar goed sal vinde?

— 't Is zoo'n sukkel!

Ze schaterden het uit.

— Wil je dan zoo graag — in een doorgangshuis?

Woest schudde ze het blonde kopje.

— Nee — ik wil alleen jou....

— Dan moet je mij ook mijn spel laten spelen. — Dat is nu ook nodig voor de veiligheid van je vader. — Maar je mag hem volstrekt niet aanmoedigen als-ie hier komt....

— Jaloersch? — Wat moet-ie hier?

— Dat hoort er bij.... nu geen woord meer. Geef me een kus.

Ze vlijde zich tegen hem aan — zette zich op zijn schoot, wikkelde haar armen op zijn hals. De pit der petroleum-lamp kwijnde, maar ze bemerkten het niet.

Tegen tien uur stond hij op. Vrouw Smikkel was nog niet terug.

— 't Is kil hier! Je moeder blijft lang weg.

— Dan houdt die maid van Scholte haar aan den sanik. Moet jai weg?

— Ja —! 'k Moet hâar nog zeggen dat ik vannacht op stap ga.

— Je sal 't koud hebbe — Joop.

— Maar niet heusch. Ik doe een jekker aan — warm hoor. Nu — dag hoor, Milemeintje — Rosemarijntje, lekker Trijntje.

— Dag boef. Kom je morge?

— Weet ik niet. In elk geval zie je me gauw weer terug. Complimenten aan moeder en vader. Ik kon niet langer wachten, zeg je maar.

— Nei hè! Ze lachte guitig. Dag Joop, dag lieveling — dag gemeine slechte vent, ouwe getrouwde anarchist.

— Daa-ag!

— Daa-ag!

— Minie!

— Jopie!

IX.

DE NACHTPLOEG VAN DEN IJZEREN-POOT.

Hard-hol klonken de voetstappen op de met bevroren sneeuw gedekte klinkers. Het weer was te guur om te dren-telen, men stapte stevig aan.

Het vroor hard.

Die een overjas bezat — had hem aan, knooopen alle dicht en kraag nauwsluitend in de hoogte. Enkelen liepen in kort jasje, hadden een dikke das of wat daarop leek om den hals gedraaid. Ze duwden de handen diep tot over de polsen in de broekzakken en trotseerden op zoodanige wijze zoo goed mogelijk de kou.

De mannen hadden tot over twaalf rond de groote kachel gezeten. De nachtploeg ging nooit vroeg uit en men had trouwens op elkaar gewacht. Menigeen had thuis, het oog-nblik van vertrek telkens weer verschoven, telkens weer ge-weifeld, of hij zou gaan — dan wel de lauwe warmte van het bed zou opzoeken.

Dat zwalken in den nacht, viel niet mee. Ook was het ge-vaarlijker dan het gewone stakerswerk overdag, men ging zich eerder te buiten aan baldadigheden. En dan de onge-woonte van in bedtijd in de weer te zijn — in kou op straat te loopen en harder werk te verrichten dan menigmaal bij dag.

Toch was de opkomst bevredigend, naar het oordeel van

schele-Ko. Nagenoeg de geheele nachtploeg was aanwezig. Piet Derkse en Lauw Kooiker, twee groote, sterke Groningers, mankeerden nooit. Bij slapte in het bedrijf verdienden zij altijd hun broodje als bootwerkers, befaamde sjouwers als zij waren, voor de ploegbazen. Chris Kemper was ook gekomen, Chris de pooier zooals-ie gemeenlijk onder de makers werd aangeduid. Hij was een klein mannetje, mager en vlug als een hazewind. Niemand mocht hem graag lijden, om zijn galachtig humeur en zijn gierigheid op tabak. Kerel van over de dertig, dankte hij zijn bijnaam aan het feit dat hij, als ware hij nog jonge jongen, geregeld danshuizen bezocht en op den zak teerde der meiden, die hij door kracht van persoonlijken invloed tot zijn wil dwong. Hij was bekend in alle sloppen en stegen in de Jordaan en een vast bezoeker van drie-vierden der kroegen in die buurt. Jonge jongens gingen hem uit den weg, behalve de „bekenden” uit den „krommert” en de Willemstraat. Deze zochten hem dikwijls opzettelijk op en wilden dan soms in geen uren van zijn zijde wijken. Na zoo'n avond van opgedrongen vriendschap was hij dan in geen weken monter. Soms verzuimde hij zijn werk voor eenige dagen, soms voor een week, maar altijd liep hij dan met donkere schaduwen onder de oogen en een bepleisterd gezicht.

Hij had geluk bij de vrouwen en dat was een der hoofdredenen van de minder gunstige gezindheid onder de jonge mannen. Deze oordeelden dat een man van zijn leeftijd, zijn vrouw en kinderen in regelmaat bij elkaar moest houden en met hen samenwonen en niet, zooals hij het opvatte, overal een kind hebben zitten welks gezichtje hij nooit zag en waarom hij zich nooit bekommerde. De zwangerschap van de meisjes waar hij mee verkeerde of verkeering mee had gehad, was meestal de oorzaak van de plotseling opkomende

124

en opdringerige vriendschap der jonge mannen die aan haar geparenteerd waren. Immers, liet hij een meisje nooit los of zij moest eerst met haar geheele familie hebben gebroken en vooral, een blijvende herinnering aan zijn liefde bezitten. Zoolang zijn scharrel van het oogenblik nog bij haar ouders aan huis kwam, of zoolang hij niet zeker wist dat zij zijn onbekende familie met een telg zou vermeerderen, hield hij haar aan zich geboeid met zijn voor meisjes onontkoombaren invloed. En eens had hij een meisje bijna dood geranseld omdat ze zoo liefdeloos jegens hem was geweest haar vrucht te doen afdrijven.

Chris liep met Barend-lampeglas, een langen mageren slungel van even twintig jaar. Ze waren heel de staking door voortdurend samen en Barend had zich voor de nachtploeg aangemeld omdat zijn maat meedeed. De jongen was lummelachtig in zijn bewegingen, kon niet dansen en wekte altijd den spotlust der meiden op als hij bij het orgel op straat, met zijn handen in de zakken tegen een stoep hing inplaats van te draaien. Hij volgde Chris, onbewust gehoor gevend aan de natuurwet, die contrasten tegen elkaar doet oploopen. Instinctief voelde hij dat de vriendschap van Chris hem moest kunnen veranderen tot een waardiger mensch, met meer durf, losheid en mannelijke onverschilligheid. Aan de wijze waarop Chris van zijn geld, zijn biertjes en zijn tabak gebruik maakte, dacht hij te bemerken dat die gedachte wederkeerig was en dat zijn makker met opgewektheid de rol van mentor aannam.

Verder waren nog in de ploeg, Frits-de-kaaskop, Henk Garrels, bijgenaamd de-mop, en Jaap-de-jood, die dezen bijnaam aan zijn donker uiterlijk dankte en dit zoo haatte dat hij met iederen Israëliet dien hij op zijn levensweg ontmoette ruzie zocht, tot hij hem had neergeslagen of hij zelf

had stof gevreten. Deze drie waren te goeder naam bekende jongens, Zaterdagavond op de duivenmarkt en andere avonden op de hoeken van alle mogelijke stegen. Henk was vooral bekend onder de vakgenooten, omdat hij nog nooit bij een patroon had gedaan gekregen zonder dezen bijwijze van wraak een wel-uitgevoerd pak slaag te hebben toegediend. Toch mochten de patroons hem graag, wijl hij bekwaam en niet lui was en nooit dronk. Wanneer hij werk kwam vragen zag hij er altijd even proper uit en was dan de beleefdheid in persoon. Nooit kwamen er klachten, dat hij met dienstmeisjes grapjes had gemaakt of mevrouw uitgescholden, zooals met Frits-de-kaaskop maar al te dikwijls voorkwam. Geen patroon kon hem een half uur verzuim of een enkel brutaal woord verwijten. Maar — als het werk ten einde liep en hij ontslag kreeg, werd het hem altijd te benauwd en moest hij zich uiten.

Menig patroon had zich al aan die strafoefening willen onttrekken door zich eenige weken lang voor hem onzichtbaar te houden. Maar het gaf niets. Zoolang de-mop zijn proletarisch bewustzijn — zoo verklaarde hij die ranselpartijen — geen voldoening had geschonken, had hij rust noch duur. Dan zwierf hij dag aan dag door de stad, bezocht de werken van zijn patroon en wandelde bijwijken voor diens woning een uurtje op en neer. Soms werd het pak slaag opgehouden voor korten tijd, maar nog nooit was een rechthebbende ervan verschoond gebleven. Was dat akkevietje achter den rug dan had hij gauw vergeven en vergeten en kon men weer „over den jongen loopen” zooals zijn moeder aan de heele dwarsstraat vertelde.

Kees-klare-met-suiker was een heel ander figuur. Hij had iets weg van Nelis Kamphuis, maar was vroolijker dan deze. Hij was ook eenige jaren jonger dan Nelis en een niet

te versmaden lid der nachtploeg. Jopie Goosaard en Bennie-smeerpot waren zijn vaste gezellen. Nooit ging een der drie alleen een kroeg binnen en, waren er maar twee tezamen dan dronken zij toch voor drie man, om hun afwezigen makker te gedenken. Kees-klare-met-suiker, liet zich er op voorstaan dat-ie geen „zuipert" was. Hij had de „gruwelijke pest" aan jenever en sterken drank. Wat de menschen op een „klaartje" tegen hadden, ging boven zijn begrip. Hij gebruikte het voor een verzetje en nooit werd-ie er dronken van. En hoe meer hij er gebruikte — hoe meer hij er naar verlangde. Voor hem een duidelijk bewijs dat klare niet ongezond was.

Joop Ranschoen was laat komen aanwandelen.

— As je me nou — woar kom jai fandoan sweife? had Daan Kropsla gevraagd.

— Wees maar kalm, had hij rustig geantwoord, het kind was een beetje beroerd.

— En 't waif — is die d'r niet bai?

— Ze heeft eerst een uur geslapen.

— Seiker tande kraige.

— Heeft ze allang.

— Ik bedoel de kouter....

— Net zooals je wilt. Daan vroeg niet verder.

Met hun drieën, schele Ko had zich bij hen gevoegd, liepen ze nu op.

— Het aiseren-poutje is er ouk nog niet.

— We goan 'm hoale. Heb jai niet die mederne slam-pamper bai je.

— Wie is dat? grinnikte Joop zacht.

— Die Cerlain natuurlijk.

— Die jongen — laat 'm met rust, hij doet geen kwaad.

— Nou nog niet.... Moar as-tie fandoag-morrege het

lef het en-ie fermassert den boel dan versuip ik hem een uur loater in de boangracht.

— Waarom juist daar?

— Doar ligt de meeste derrie — doar stikt-ie sebiet in. De troep marcheerde aan, zwenkte hoeken om, grachten af.

— Weit ein fan jelui woar die aiseren-pout s'n bifak het?

— Goudsbloemdwardsstroat!

— Feruit dan moar!

— Hebben ze al een plan opgemaakt waar we heengaan? vroeg Joop.

— Nei — jai?

— Ik?

Joop deed of-ie peinsde.

— Als het aan mij stond — maakten we direct rechtsomkeert.

— Woar fandoan.

— Omdat we baas Hooglandt achter z'n vodden moeten zitten.

— Bai 'm thuis?

— Nee — op z'n werk — in de Vlinderstraat.

Het werd al stiller langs de grachten. Allemaal hoge, breede huizen door welker luiken geen sprankje licht naar buiten drong. Ze leken als uitgestorven, als rijen van oude doodsche huizen, die daar bewaard en onderhouden werden terwille van het zoeken naar oude schoonheid door Engelsen en Amerikanen.

Dan naderden ze de werkmansbuurt, de Jordaan.

Het was hier levendiger, mensen liepen door de straten, kroegen stonden open voor den in- en uitgaanden man.

Kees-klare-met-suiker wou er persé een binnen gaan.

— Se poffe main wel, snoefde hij. Maar Jopie Gosaard en Bennie hielden hem ieder bij een arm.

- Je het — seiker nog sente fluisterde de eerste.
- Faif —, — me kop d'r af — faif — —.
- En wou je ons dan in de kou loate? — zei Bennie

Smeerpot met zacht verwijt.

Kees liet zijn hoofd hangen.

- Heb ik dat ooit gedoan Ben?
- Nouit, suiplap.
- Woarom wil je dan hebbe — dat ik 't nou doen?
- Doe 't moar niet.
- Ik doen 't niet.
- Je wou 't doen.
- Jai hebt 't sou dikwijls gedoan....

Kees voelde een tik op zijn schouder.

- As je niet eiuwig ops..... Bi-jai 't, Kou? Wat mot je.
- Welk nommer wount poutje?
- Faiftien — doarsou — flak noast die lantoarn.

In een kroeg op den hoek krijschte een muziekinstrument. Voor de deur stond een hond te janken. Het dier werd af en toe met een zoet woordje binnengelokt en dan plotseling met een schop naar buiten gejaagd. Er zat systeem in die dierenplagerij en dat wekte de belangstelling op van Ko en Daan. Eerst bepaalde hun interesse zich tot werkeloos toezien, maar eenmaal het systeem begrepen hebbend, hitsten ze het dier aan.

- Kttsj — kttsj — katjes — katjes!

Daan gaf het dier een schop dat het de kroeg invloog. Het scheen op de punt van een schoen te zijn terecht gekomen, want aanstonds vloog het weer naar buiten. Nu was de schele aan de beurt.

Een vrouw kwam uit een slop geloopt met een flesch in haar arm. Ze stevende recht op de kroeg aan, maar het wreed spel ziend, wendde zij zich tot de schele.

— Is dat jou hond?

— Loup dour!

— Ik froag je of dat jou hond is, skeil miroakel.

— Loaser op ouwe teif —.

— Wat seg je doar mannetje?

— Ouwe teif — ouwe teif — ouwe teif, herhaalde Ko onverstoord.

— 'k Kom sou bai je, zei het wijf en liep de kroeg in. Een oogenblik later was ze terug.

— Wat sait uwes ouk weir?

— Ouwe teif — oud sch.....

Pats!

Het wijf gaf hem plotseling een fellen slag, vlak in het gezicht. Pats.

— Hieroh — die is four de teif — hieroh — die is four 't sch.... As je 'n keirel bint, geif je me 'n ops.... terug.

— Ik sloa gein waife.

— Gein teife? vroeg het wijf uittartend.

— Gein teife! zei Ko nobel geruststellend.

Pats, pats — pats.

Het wijf sloeg raak, keer op keer en begeleidde iederen klap met een gezegde.

— Hieroh, pak-an. As-je 'n keirel bint — geif je d'r ein wirom. F'ruit nou, groute lummel.

De nachtploeg stond stil voor het huis van ijzeren-poutje en zag met belangstelling naar het tweegevecht waarbij één passief bleef en de ander dubbele activiteit ontwikkelde.

— Skeile — geif d'r een soen.

— Hai most 't lef hebbe.

— Stuur godferdomme je keirel op me af — dan sal 'k hem knoere.....

Je het gein lef — je het gein lef — tergde het wijf. Geif me nou ein oploaser — feruit dan.

— Kou hou d'r poute fast....

— Hai most 't lef hebbe!

Het wijf kwijlde van woede en vechtlust.

— Ko — druk je lippen op haar mondje, lachte Joop in een romantische opwelling.

— Hai most godsalme eiuwig durrefe — — Geif me een tik terug — geif me dan....

— Stuur je keirel —, stuur je keirel!

— As je op d'r keirel wacht — het se je intusschen murf gesloage, riep Frits de kaaskop. Die sit four drie joar in Leeuwarde.

— Dat lieg je fuile koaskop!

— Skeile — loat je dat op me segge?

— Skeile geif d'r een zoen — — murmelde Kees-klare-met-suiker.

— As-tie durft — kwijlde het wijf. Au — au....

Met een gil die onmenschelijk klonk stortte ze achterover. Ko had haar een hevigen schop voor haar buik gegeven. Een oogenblik later stond ze op en vloog krijschend de kroeg in.

— Misschien neimt de ein of ander 't four d'r op, zei Ko hoopvol.

Maar ze kwam niet terug. Toen wachtte Ko niet langer.

— Ze mot godf.... niet denke dat ik de heile nacht de taid heb.

Is het poutje d'r nog niet?

— Die maft!

— En s'n waif?

— Die maft ouk — ik heb al tienmoal gescheld.

Ko ging bij de straatdeur staan, en legde zijn oor aan het slot.

— Ik hour toch kerreme —, hai sal het soutje toch niet
geslacht hebbe

— Dan souwe se niet meir kerreme.

— Woarom kerreme se dan wel?

— Ik seg niet dat se 't doen.

— Ikke wel.

Ko zette zijn schouder tegen de straatdeur en duwde.

— Daan — douw me eins een beitje op.

De deur kraakte en gaf toe. De twee tuimelden het trap-
portaal binnen.

— Nou hour ik toch godf duidelijk janke.

— Je bin — niet goed — d'r singt eintje.

De juffrouw van driehoog zong haar kleintje in slaap met
haar eigen variatie op een oud liedje:

Enne de klokke begonne te lui-e
Enne four wie most dat nou sain
't Is four die twee koningskindere
Die loaserus dronke sain

— Noem je dat eiuwig ferdik-me singe, schreeuwde schele
Ko. Hé ouwe — stop 'n briket in je tuitje — hou je koanis
dicht.

— Loat 'r singe, vergoelijkte Daan, misschien ferekt se wel
fan de kiespain.

— Een krolsche kat sou het 'r beiter afbreng — 'k loat
me hange as 't niet sau is —. Hé ouwe — heb je een douie
muis ingeslikt

Rom — rom, rom —.

Er rolde iets langs de trap. Toen Ko opkeek viel iets
zwaars en hoekigs op zijn gezicht.

— Goui je poute mei, godf

— Hé — wat mot dat doar in die trap — goa in je moers

aige trap. Mot ik dat ges in main huis hebbe. Ben je alle flikkers nog niet weg. God loaserme — waif — me boufe broek — —.

— 't Is 't poutje, zei Ko tevreden. Manne, Willem geift een teike fan leife — —.

— Há die aiseren pout!

— Goane jelui me trap uit.

— Há — Willempie — feruit nou!

Klets.

Ko kreeg een waterstorting boven op zijn hoofd en de emmer bovendien. Hij was druipnat en vloekte in alle talen.

— Mot je moar me trap uitgaan — bi-je eiuwig beloaserd. 'k Mot gein gevrai in me huis hebbe — —. Ik doen d'r niks meir an — 't waif doet d'r niks an — en de trap het d'r ouk niks an te doen.

— Seg aisere-rotpout als je godf noar beneide komt, dan sal ik je toch sou alle jesus eiuwig in een hoek op je kop peutere

— Waif me schoene — geif nog 'n emmer — die patjakker kent me.

Het werd druk in de dwarsstraat. Den lui van de nachtploeg begon het wachten te vervelen en ze schreeuwden luidkeels dat de ijzeren poot moest beneden komen. Ze waren begonnen met op de trapdeur en op de deur van het winkelhuis te bonzen, maar toen dat niet veel gaf, breidden ze de werkzaamheden uit tot over alle deuren en luiken in de straat. Ondertusschen spaarden ze hun stem niet.

— Aisere-pout — kom nou godf!

— Há die poutje!

— Willem — feruit nou!

— Há — Wimpie — kom beneide!

Enkele deuren vielen plotseling open. Hier en daar sprong

een man naar buiten die, gewapend met een brok hout of een pook, den levenmaker aanviel.

— Hier fuile kwartjesfinder — pak an! Mot je me midde in me sloap wakker moake — —. Kom ouferdag — dan heb je gein lef — hé —.

— Patjakker — pats. Hier — four jou — —.

Het werd langzamerhand een geregelde slag. De nachtploeg probeerde eerst met een kalm woord den verbolgen bewoners tot bedaren te brengen maar toen dat niet onmiddelijk lukte, paste ze het eenige, logische middel toe. Het werd nu vechten over en weer, maar daar de nachtploeg op het oorlogspad was en de bewoners uit hun slaap waren opgeschrikt, viel er weldra niet aan te twifelen, hoe de afloop zou zijn.

Piet Derkse en Louw Kooiker vochten tegen de bezetting van een comestibleswinkel, bestaande uit een blinden grootvader, den comestiblesbaas, zijn vrouw en een magere, uit haar kracht gegroeide dochter. De blinde man hield een grooten tinnen waterpot voor zich uit, met de kennelijke bedoeling, den inhoud over den vijand uit te storten. De stumper was nog slaap-dronken en dacht dat de stad door de Duitschers was overrompeld.

— 't Sain de moffe — Henk — 't sain de moffe — —. Hou se fast — hou se fast — die rotdiefe — sal ik se pis loate suipe!

Piet draaide om en om Louw, om het vocht te ontwijken, en gluurde van achter zijn makker naar de magere, bloote beenen van de rillende dochter. De moeder zag dat en drong zich met zelfopoffering van haar eigen blanke naaktheid tusschen haar man en dochter waardoor de eerste struikelde en tegen den blinden grijsaard aan viel. Deze dacht nu dat de crisis was gekomen en wierp den pot met kracht voor zich uit.

— Fuil oud sch....! schreeuwde Louw razend. De pot was op zijn schouder terecht gekomen en had zich daar heel correct omgekeerd. Hij droop van het stinkend vocht en werd helsch.

— God-salme — god-god — salme eiuwig — godgloeïend — god-godferd....

Hij nam den pot bij het oor en slingerde hem woest naar de bezetting van den comestibleswinkel. Hij mikte te hoog en wierp het projectiel over de hoofden heen tegen een plank met fleschjes en potjes....

Kees-klare-met-suiker en zijn trawanten hadden het spiegelruitje van een brooddepot ingetrommeld. Op het lawaai was de depothoudster afgekomen, bijgestaan door haar vier dochters, allen even lang — even rood en even leelijk. De oude vrouw droeg een wijde slaapmuts die gedecoreerd was als een merklap en in haar hand hield ze een groot, zwart kruishout.

— Ferdikme — se hebbe jesussie uit s'n bedje gehaald, joelde Kees. Meteen deed-ie een uitval naar den merklap, veroverde dien en zette hem op eigen hoofd. Hij en zijn vrienden hadden nu den grootsten schik. Ze wipten het winkeltje binnen en dansten een two-step op de bloote voeten der leelijke maagden.

— Jesus — moeder Maria 't is de duivel — 't is belsebub, kreet de oude vrouw. Eirst had-ie niks op s'n kop — en nou het-ie een eigenste muts op als ik.

— Tra — lala — lalalala — lalalalala! jubelde Bennie, die in den reuk stond, een goed danser te zijn.

— Koatje — meid — hou je hemp fas — pelisie — pelisie -- —!

Verderop ging het ernstiger toe. Chris Kemper had zich plotseling geplaatst gezien tegenover den vrijer van een

zijner voormalige geliefden. Sinds enkele dagen wist deze pas van haar vroegere verhouding tot Chris en had toen alles geraden. In dien nachtelijken overval, meende hij den vinger Gods te zien.

Na twee stooten tegen zijn kaken, een „doffer” in zijn oog en een kopstoot onder zijn kin, lag Chris languit op het trottoir en zijn belager boven op hem. Barend-lampegglas trachtte dezen met woorden en stompen te overreden op te staan, maar hij begreep hem niet, of wilde niet begrijpen.

— Pak-an — je kwam me net op taid uit me nest hoale — ik kon je nog net hebben

Schele Ko, nog rillend van de waterstorting, en Daan Kropsla, zoo frisch als een hoentje, bevochten met succes vier jonge kerels die uit een potten- en pannenwinkeltje kwamen gestormd. Ko paste een beproefde methode toe. Hij greep op zeker moment twee kerels in den nek, draaide hen een weinig naar elkaar toe en bonsde hen toen met de voorhoofden tegen elkaar. Daan sloeg den eerste die hem voor oogen kwam met een slag op zijn neus voor de wereld en maakte toen mines naar diens broer. Deze vluchtte naar achteren, hetgeen Daan's gramschap opwekte.

— Hé — dallie — nou mot je niet wegloupe — fuile stiekemerd, schreeuwde hij verontwaardigd en wierp hem een potje na. Hé — godferdommesche — flauwerik — kom nou hier — 't begon net sou lollig te worre . . .

Eigenlijk had hij er veel aardigheid in, maar dat die jongen de pret bedierf door weg te loopen, verbitterde hem. Hij liep hem na met een armvol steenen potjes en pannetjes en toen hij ze allemaal door de gang had geslingerd, kwam hij terug, om nieuwen voorraad te halen.

De ijzeren-poot had zich gedeeltelijk aangekleed, maar was het nog niet met zich zelve eens, of hij de straat op zou

gaan. Hij had de heele staking en nachtploeg vergeten en dacht dat een vriend paartje in de dwarsstraat stond te kibbelen.

Hij werd nieuwsgierig en schoof het raam op.

— Hei wat mot dat! — riep hij nog voor hij wat had gezien, — is dat nou soene — 't laikt ferdomme wel feist in artis!

Boven hem jankte de buurvrouw nog steeds:

„Enne 't is four die twee koningskindere
Die loaserus dronke sain!”

D'r wordt gesoupe, dacht hij hard op, het waif fan drie houg het ze in de smiese....

Hij boog zich het raam uit en zag het schouwspel. Keesklare-met-suiker danste een horlepijp, met een slaapmuts op en de weerstrevende depôthoudster aan den arm. Tegenover hem bewoog zich Bennie-smeerpot op de maat der schotsche trije en hapte nu en dan van een zwart roggebrood.

Chris-de-pooier lag als een hoop vodden in de straatgoot en bloedde uit zijn neus en oogen. Barend had zijn partij overgenomen en werd nu naar hartelust bedeed door den woedenden vrijer.

Verderop sloeg Louw Kooiker met den tinnen waterpot als razend om zich heen. Een aantal schooiers en balieklui- vers, die op den hoek rustig de overrompeling hadden aangezien, waren nu op hem afgekomen, om hem het waardevolle voorwerp te ontrukken en naar een opkooper te brengen.

Willem zag geen spoor van Piet Derkse. Deze was op de bloote beenen van de dochter afgegaan, doch had zich den weg versperd gezien door de moeder. Ze trok hem een bos haren uit het hoofd en spuwde in zijn gezicht, hetgeen hem zoo opwond dat hij haar in haar eigen etalage smeed. Hij

zag zijn makker door de leegloopers besprongen worden, doch voor hij hem te hulp ging wou hij eerst het huisboedeltje finaal kort en klein slaan.

De ijzeren-poot genoot en schaterde zijn lach uit.

— Há — die Keis — há die skeile —!

De schele had zijn beide overwonnelingen naar buiten gesleept en kwam nu met armen vol steenen potjes aan, die hij naar de hoofden mikte van de belagers van Louw....

Joop Ranschoen was in kennis gekomen met een dikken bakker, die hem zonder boe of ba te zeggen te lijf ging. Hij nam het hem niets kwalijk en tergde den dikkert zoozeer met zijn schijnaanvallen en onverhoedsche klappen met de vlakke hand, dat deze huilend van nijd om hem heen sprong zonder iets te kunnen doen.

Joop merkte Willem op.

— Hé — pootje — doe je ook mee? Kom je haast?

— Wat mot dat — mit jou?

— 'k Heb een kleine vrijage — kijk 'ns hoe verkikkerd-ie op me is.

— Wat komme jemie aigenlijk doen? Je wount hier omers niet.

— Als je me nou? We zijn toch de nachtploeg.

— God-sal-me-eiwig — — nou doar bin ik al....

Als een bom viel Willem-met-den-ijzeren-poot, midden tusschen de vechtende partijen. Hij was de schrik der buurt en kwam na middernacht nooit op straat, zonder twee of drie kennissen, die hem antipathiek waren, voor de keien te slaan. Zijn verschijning had een merkwaardige uitwerking.

De vrijer van het voormalig liefje van Chris Kemper liet van schrik Barend-lampeglas los, zoodat deze hem eindelijk een goedgemikten stomp voor de borst kon geven. De ijzeren-poot voegde er nog een schop bij, waarop de over-

winnaar van Chris-de-pooier zich naast zijn overwonneling uitstreckte.

De schooiers die het Louw hadden lastig gemaakt om den tinnen waterpot, stoven uiteen. Willem kon één nog juist een trap voor zijn achterste geven en twee anderen een klets om de ooren.

— Wat motte jellie fechte — as je d'r niet teuge kan, gromde hij.

— Een sjien — een sjien...! schreeuwde men plots naast hem. Op het eind der dwarsstraat zag hij helmen verschijnen.

Het beloofde een pretje. Willem was nog frisch en had juist liefhebberij om zich met een half dozijn agenten te meten.

Joop had ze ook gezien. Hij draaide den bakker een beentje, zoodat-ie neerstortte als een paard dat geslacht wordt.

— Loopen mannen, loopen! schreeuwde hij luid.

— Bi-je beloaserd, riep de-ijzeren-poot. Stoan blaife!

— We moeten vannacht nog meer doen, drong Joop aan. Vooruit Willem — naar de karweien....!

— Jai het moui proate — jai bint al sat — moar ik kom d'r pas bai kaike.

— Loupe — loupe — — riepen Ko en Daan. Kom manne....

— F'ruit dan!

— Smeirisse — — smeirisse — —!

Willem werd half tegen zijn zin door zijn makkers meegesleurd.

— 't Is god-eiuwig gemein — gromde hij. Jellie het al lekker gefochte en ik kom pas me nest uit — — denk je dat ik four niks in de kou kom....

— Kom nou — poutje — — we goan noar de Flinderstraat d'r binne boase oan 't plakke....

— Joa — joa — is 't w'rachtig....?

De nachtploeg stormde al hijgend weg, met achterlaten van Chris Kemper. Kees droeg zijn merklap op het hoofd en achteraan liep Jopie Gosaard met het kruishout als wou hij de achtervolging der politie bezweren.

Deze bleef waar ze was. Ze joeg de bewoners naar bed en nam Chris met zijn medeminnaar op een baar mee, naar het bureau. Een agent eerste klasse bleef achter, om de geleden schade op te nemen en een onderzoek in te stellen.

X.

DRONKEN-NELIS VERLIEFD OP HET EERSTE GEZICHT.

Sinds zijn avontuur met de oude dame in de straat van baas De Loever, was dronken-Nelis een peinzer geworden. Hij dronk er weliswaar geen glaasje minder om, eerder meer, maar de manier waarop hij nu het heerlijk vocht naar den mond bracht, scheelde enorm van de wijze hoe hij dat voorheen had gedaan. Vroeger vatte hij het dunne steeltje van het glaasje lichtelijk tusschen duim en vinger, proefde een drupje, schudde het hoofd en spoelde daarna de rest met een enkelen slok weg. Dan gluurde zijn blik welwillend rond, bereid als hij was, elk aanbod van wien ook, zonder voorbehoud te accepteren.

Hoe anders was nu zijn houding en gebaar, hoe geheel verschillend van toen dronk hij nu zijn „doktertjes”. Nu nam hij een slokje en zette het glaasje daarna peinzend op de toonbank. In peinzerij verdiept, strekte hij dan zijn hand uit — greep het onaangeroerde glas van een anderen gast en nam daar dan een ferme teug uit. Op zijn vergissing attent gemaakt zuchtte hij dan en roerde met den steel van zijn pijp in eigen glas....

De gedachte aan de oude dame liet hem niet los — haar

beeld bleef voor zijn benevelde geest zweven. Nu eens zag hij haar in zijn armen, terwijl ze hem om een kus smeekte — dan weer moest hij haar verdedigen tegen minder eerbare aanvallen van het politiekorps.

Dronken-Nelis was verliefd.

Als hij zich trachtte te herinneren hoe dat was aangekomen, dan liet zijn memorie hem in den steek. Of zij hem rond-uit haar liefde had verklaard of dat ze terloops had getracht hem tot een afspraakje over te halen, was hem niet klaar en duidelijk. Ook kon hij zich beter de kleur van haar mantel, dan het gezicht van zijn plotselinge geliefde te binnen brengen. Maar, dat bracht hem het allerminst van de wijs. Hij had nu al bijna twintig jaar lang zijn oudje voor oogen gehad, zoodat hij er niet tegen opzag een geliefde te hebben, wier gezicht hij zich niet herinneren kon.

Hij had zich moeite gegeven haar nog eens te ontmoeten, maar was er niet gelukkig in geweest. Eens zelfs had hij zoo- lang op de stoep van De Loever op haar staan wachten tot hij in slaap was gevallen en men hem onzacht had wakker geschud uit zijn droomen.

Toen er zoo een week was voorbij gegaan zonder dat hij haar had weergezien, begon hij ongerust te worden. Van hetgeen er werkelijk was voorgevallen in het straatje van De Loever, herinnerde hij zich geen steek en als een of ander hem zou hebben verteld dat hij een oude dame een kroeg had willen insleuren, zou hij dat verontwaardigd hebben ontkend. In zijn altijd dronken brein leefde de fantasie dat hij op zekeren dag door een lieve dame werd aangesproken en dat hij met haar had afspraakjes gemaakt, doch dat hij de plaats en dag had vergeten en zij slechts heel vluchtig, haar naam had in zijn oor gefluisterd.

Een dood enkel keer dat hij nuchter was, dacht hij er heel

niet aan, maar na zijn derde bittertje kwam de geliefde weer voor zijn geest en ging hij mijmeren.

Hij sprak er zijn vrouw op aan en vroeg haar of zij zich er iets van kon herinneren.

— Wà — four 'n maid bedoel je — mallout? vroeg ze direct met vrouwelijke nieuwsgierigheid.

— Maid — maid! riep hij verontwaardigd, weit jai wel — oufer wie je het hebt?

— Ik weit allein dat jai besoupe bint! antwoordde ze ongeduldig — Doe me nou een lol — en loaser op — mit je maid — goa moar noa je knappe moats en froag se of ik fan den hunger mot leife en of se aindelijk 's oufer de brug komme mit de uitkeiring.

Nelis had namelijk tot nu toe iedere week zijn stakersuitkeering bij den tapper gebracht.

Nu zijn vrouw hem niet kon 'raden, wendde hij zich tot anderen. Onder de stakers was het nieuwtje verbreid dat Leendert Mol en Chris Bergman overdag bij baas Hooglandt postten en des avonds met zijn dochters Bertha en Coba wandelden. Men gekscheerde er mee om het hardst en menige jonge staker benijdde den knappen jongens niet weinig. Ze konden zich niet in de zaal vertoonen of er werd gezinspeeld op bazendochters en schoonzoons, op het Vondelpark en zoomeer. Ook Nelis had er iets van opgevangen en ofschoon niemand hem de zaak goed had uitgelegd, begreep hij toch dat de jongens min of meer in het zelfde geval verkeerden als hij. In het eerst, toen hij er pas van hoorde, was hij een beetje ongerust. Het feit dat hij niets van zijn geliefde vernam en dat Leendert en Chris plotseling een „kalletje" aan de hand hadden, deed hem vreezen dat een van die twee onder zijn duiven had geschoten. Hij besloot hen eens aan een verhoor te onderwerpen en nam zich voor daarin zoo

slim mogelijk te werk te gaan. Chris Bergman leek hem de onnoozelste en op zekeren dag dat hij hem ontmoette hield hij hem staande.

— Morri-e Chris — zei hij luchtig.

— Nelis! Al op stap — zoo vroeg?

Nelis besloot diplomatisch te zijn.

— Chris — vroeg hij — heb jai nog een dubbeltje bai je?

De jongen keek hem oolijk aan.

— Je zou zeker wel een bittertje luste — hè Nelis?

— Nou — liefer twee dan ein!

— Ik ook!

Nelis keek beteuterd, maar Chris was een ronde jongen. Hij nam hem mee en trakteerde. Nelis dronk voorzichtig een slokje en zette dan zijn glas neer. Hij keek Chris peinzend in het lachend jongensgezicht en nam dan een vol glaasje van de toonbank, wat de juffrouw had ingeschonken voor een klein oudachtig heertje, dat nu met gretig oog de loterijlijst bestudeerde.

— Chris — je het teugeswourdig een maid, hé jong!

De jongen kleurde licht bij dien onverwachten aanval.

— Chris — zei Nelis nu veel zachter, trek je het niet an jong — ik het 'r ouk ein.

Chris kon het niet houden en bulderde het uit.

— Dat oue zeilschip Nelis — o Jezus noem je dat je meid. Je hebt geloof ik acht of dertien kooters — niet?

Op dat oogenblik kwam het heertje terug om zijn glaasje te nemen. Nelis had het nog in de hand en keek weemoedig naar het beetje wat er nog in was. Zijn geest toefde bij de geliefde die hij uit de handen der politie had gered.

— Juffrouw — is dat mijn glas? vroeg het heertje en wees naar het glaasje van Nelis dat op de toonbank stond.

— Ja meheir — zei de juffrouw zonder er naar te zien.

— Zoo — dan is 't een half glas, juffrouw.

— Ik heb gein halleve glaze meheir, riep ze ongeduldig terwijl ze druk bezig was, twee beschonken sjouwerlui de deur te wijzen.

— Ik bedoel dat het half vol is, juffrouw!

De sjouwerlui waren geloodst en nu kwam ze terug bij haar buffet.

— Wat mot uwe nou eige-lijk?

— Dat glas is niet vol, juffrouw.

— 't Is vol geweest — klets nou maar niet.

— Maar nu is het niet vol, ziet u wel.

— Dank je de verdommenis — as je d'r van drinkt wordt 't niet voller. Wou je bijgeval 'n vat vol hebben — voor je onke vijf cente?

Ze was ietwat ontstemd. De sjouwerlui hadden samen voor elf stuivers gedronken en omdat één veelbeteekenend met een stoel naar het buffet had gewezen, had ze hen maar, zonder betaling af te wachten, de deur uitgezet.

— Nee — ik wil alleen reëel behandeld worden.

— Die keirel is loaserus, fluisterde Nelis Chris in het oor.

— Vindt u ook niet mijnheer, dat men voor zijn geld kan recht doen gelden op een reële behandeling? vroeg hij nu Nelis, denkende dat deze hem gelijk gaf.

— Wat segt-u?

Het heertje herhaalde zijn gezegde.

— Chris — wat kletst-ie nou eige-lijk?

— Ik weet niet wat de vent preuvelt.

— Zegt-ie baigefal dat ik sain glas leegsuipt? vroeg Nelis verontwaardigd.

Chris legde de hand sussend op zijn schouder.

— Dan mot-ie 't ferdourie in me gesicht segge — wat jou
De gezellige staking. 10

nou ? Hij zette het glas van het heertje neer en keek Chris peinzend aan.

— Chris, sou die misschien 'n dourgestouke koart speile mit die maid fan me ?

— Juffrouw — ik verkies hier niet te worden beleedigd, barstte het heertje nu driftig los.

— Dan gaat-u d'r uit, zei het mensch kalm. Maar vergeit u alsjeblijft niet te betale.

— Zeker voor den drank dien ik niet heb gehad.

— Of u hebt gehad of niet — ik heb 'm ingeschonke.

— Die keirel is kachel, zei Nelis nu beslist en greep zijn eigen glaasje. Je wilt toch seiker niet segge — wendde hij zich tot het heertje, dat dit jou gloasie is ?

— En — als 'k het nu eens wel zeg ! vroeg hij op een toon als ware hij tot alles in staat.

— Wat mopper je nou ?

Het heertje herhaalde zijn gezegde op ongeduldiger toon.

— Joa — als je het segt — dan seg je het — wat jou Chris ? Deze had de toedracht der zaak in het oog en stond zich inwendig te verkneuteren. Wat je segt — dat seg je — — wat jai — segt — — moar fan main gloasie — doar blaif je af.

Chris betaalde hun beider verteeing.

— Kom — we gaan, Nelis !

— Sou ik 'm eirst nog in s'n mieter neime Chris ?

— Kom — ga nou mee !

— Eifetjes — loat ik 'm nou eife

— Vooruit nou — —.

— U neemt niets — riep nu het heertje verbolgen, en ik ga met u mee — en ik zal op straat een agent aanspreken.

— Chris-is-ie besoupe — — of-is-ie-'t niet ?

— U betaalt eirst, zei de juffrouw beslist. Dag heire ! groette ze Nelis en Chris.

— We goan nog niet, mopperde Nelis.

— Ja — Nelis, lokte Chris, vertel me onderweg van je schat.

— Ik ferdom je — protesteerde Nelis — ik goa niet four-ie s'n borrel het betoald, sou'n koale

— Mijnheer!

— Gaat u maar gerust heire, moedigde de juffrouw hen aan, ik zal zoo'n vent nog wel tot reide kunne brenge. Laat-ie zich maar niet verbeilde dat-ie er ook zonder betaling uitkomt Dag heire!

— Wat kijk je nou toch telkens om, vroeg Chris ongerust. Hij wilde altijd alle ongeregeldheden zooveel mogelijk ontwijken.

— Misschien smait se hem wel de deur uit

— Nou — en dan?

— Dan geif 'k hem nog een schop toe. Sou 'k nog eife terug goan — Chris?

— Nee — waarvoor?

— Ik heb sou'n ideï dat-ie aan main gloasie stoat te lureke

— Nou — wat kan dat jou schelen 't is toch leeg.

— Weit je dat seiker?

— Ja!

— Dan is 't goed moar 't hoeft toch aige-lijk niet loat-ie met s'n smoel fan 'n ander se gloasie afblaife ...

Chris, bin je nou echt niet mit main maid op stap geweist?

— Wat ijl je nou

— Me maid

— Ik ken je meid niet, als je tenminste niet je wijf bedoelt.

— Bin je d'r dan niet baigeweist — dat ik — Kou-de-woaterloars heb afgedrougd?

— Je weet toch dat ik een vasten post heb bij Hooglandt ...

Zoo goed mogelijk als hij zijn fantazie in woorden kon weergeven, vertelde Nelis nu van zijn ontmoeting met de oude dame in het straatje van De Loever.

— En toen — gaf — ik dien brigadier — een sjars — kon s'n poute niet four zich houe — — doar was se niks four —.

— Nee — — nee — —.

— Toen, toen — lag-ie in de modder — en toen sai se — Neilis — — doe 'm niks....!

— Wist zij hoe je heet? vroeg Chris die er niet uit wijs kon en zich de moeite niet gaf, hem tegen te spreken.

— Wie — segt — dat — —?

— Ze zei — Nelis.

— Je bent bel.... Meneir sai se — — meneir — meneir —.

— Nou Nelis — ik smeer 'm — — 't andere hoor ik den volgende keer wel.

Nelis hield hem bij zijn arm vast.

— We sou-e noa De Kroun goan — moar ik most eirst eife — noa huis — —.

— Nou aju — —!

Nelis keek hem achterdochtig aan.

— Wat 'n hoast — — wat 'n hoast — — jai weit'r meir fan jongetje — — jai weit er meir fan. Bin jai — bin jai — joa — joa — bin jai mit d'r op stap geweist — —?

— Och zanik toch niet zoo melig. Laat me los Nelis ik mot weg....

— Bin jai — ? Seg 't dan....!

— Nee — godverdikkeme....

Nelis schudde achterdochtig het hoofd.

— Ik fertrouw je niks — mannetje — ik fertrouw je niks.... 't Komp niet te pas — met 'n ander s'n maid noa 't Fondelpark.... Chris trok zich los en liep door.

— Chris, Chris, god sa'-me eiuwig. Sou'n ferrekkeling —

mopperde Nelis, hoofdschuddend voorstompelend — sou'n oap — dat sou-ie wel wille Met 'n ander s'n maid — met main maid As 'k je snor — as ik je snor Moar — dat doet sai niet

In de zaal had hij als altijd direct een grooten aanhang van jongens. Ze mochten hem allen graag omdat hij zelden kregel of woest, maar meest altijd gezellig en vertelzaam was in dronkenschap.

Nico, de jongen die den winkel van Hooglandt was uitge-loopen, gedroeg zich als jongenskommandant en schreeuwde het hardst. Hij rookte voortdurend sigaretten welker rook de andere jongens, voor zoover zij er geen hadden, met genot opsnoven.

— Neilis? vroeg hij, met een knipoogje naar zijn makkers — bin jai nou wel's dronke geweis?

Nelis schudde het hoofd.

— Nei — jonge — suip moar nouit.

Hij mocht Nico wel. De jongen was altijd bereid een kluitje modder naar een heer zijn hoed te gooien of een emmer met water om te gooien. Hij hield niet van jongens die altijd kijken en nooit iets doen. Hij keek hem peinzend aan en maakte met den mond een beweging als werkte hij een borrel naar binnen.

— Jai bint nog al een pienter jong.

— Mot 'k een hallefe kan hoale — Neil's?

— Jai bint een gewikst jong

— Wat mot je nou eigenlijk fan me?

Nelis bukte zich om te fluisteren maar de heele schaar jongens bukte mee.

— Seg jong — als ik — jou nou's — wat liet doen

— Dat doe ik niet — antwoordde Nico beslist

— Ik dacht — four 'n pakkie sigarette

— O — dat kan hier — Sjorsie wel eife hoale....
— Klets niet — soufeil.... Wat doe jai — in 't Fondel-
park....?

— Kom 'k nouit!

— Moar — as-je nou's mit je maid....

— Niks te moake — mot niks mit die lelle te doen hebbe
— allemoal adders....

— Moar — heb je d'r nouit 's gesien?

Nico was een echte straatjongen met veel opmerkingsvermogen en een vlug begrip. Zijn kameraden hadden hem het avontuur dat Nelis met de oude dame had gehad, in geuren en kleuren verteld, zoo dikwijls zelfs — dat hij er meer van wist dan de anderen.

— Sie jai d'r nog wel's — vroeg-ie oolijk. Hij wou Nelis van z'n geklets afbrengen en hem zelf de gebeurtenis laten vertellen.

— Wie mot ik sien?

— Dat jonge dingetje — fan je.

Het was voor Nelis' dronken brein of de hemel wagenwijd open ging.

— Jai bint — een gewikste jongen — dan bin je — altaid geweist.

— Dat weit ik — antwoordde de jongen bescheiden. Kraig ik nou me pakkie piroate?

— Wacht eife....

Nelis bukte zich weer en vertelde de geschiedenis opnieuw, nu nog gekleurder en vreemder dan hij haar aan Chris had opgedischt. De jongens stonden elkaar te duwen en te knijpen, doch geen hunner gaf blijk van ongeloof of twijfel.

— Bin je d' noa nog mit d'r op stap geweis? vroeg Gijsie.

— Joa — doar goat 't nou aigelijk om....

— Mot Sjorsie een pakkie hoale — of niet?

— Joa

— Cente dan!

— Loup noar de loaserai jong — eirst verdienne

— Wat mot 'k dan doen?

Nelis bukte zich weer.

— Kaik — jai bint nou sou'n gewikst jong — snap je nou nog niet den wortel? Die maid — seek d'r aige 't klaploaserus noa main snap je?

— Da's glad!

— Moar se findt me niet

— Afferluiserd jammer, antwoordde Nico, een mededoo-gend gezicht zettend. Meteen trapte hij Gijsie op zijn voeten, die het aanstonds uitgilde. Nou-joa — hou je smoel moar — sou erg is 't nou niet. Moar — Neilis wat nog meir?

— En nou findt ze me niet

— Nei — nei — da's wat je noeme kan

— Want ik bin alles fergeite

— Je most een slokkie luste

— Sou is 't. As jai nou op de schrans goat — woar of dat lel — ik bedoel die maid — uithangt — en je segt 't main. Kan je dat?

— Nou moar — al sat se ... ,

— Moar dan mot je d'r fesoenlijk anpakke — en 'n beetje netjes spreike, dat is se sou fan main gewend.

— 'k Weit goed gemoakt — geif een briefie fan je hand mei — as ik d'r dan tref — kan se 't leise en antwoord schraife.

— As se 't doet, — twijfelde Nelis.

— Se most 't godsalmes eiuwig ferdomme — — 'k sou d'r op d'r ploats sette. Schraif je nou.

— Wat mot ik schraife?

— Nou, dat je d'r liefhebt — dat je d'r gemein findt dat se je in den steik loat — dat je an d'r denkt en dat se oufer de

brug mot komme mit 'n kleinigheid four den jonge die den brief brengt.

— Mot je 't niet versuipe — —.

— Nei — ik goa d'r four noar de operoa

Nelis schreef hortend en stootend al wat Nico hem dicteerde, op een vuil stukje papier dat deze hem gaf. Nico stak het document bij zich.

— Goa jullie mei jonges. F'ruit Neilis — een duppie four piroate — we binne mit een klain ploegie.

Nelis gaf 't en de troep stormde de zaal uit, tegen Joop Ranschoen op, die juist binnenkwam.

— Hé — waar gaat dat zoo hard naar toe ? Heeft een van jelui Colijn gezien ?

— Achter je ! Joop keerde zich om en meteen verdween de bende.

— Moeten ze voor jou een boodschap doen ? vroeg hij Nelis.

— Die jonge bracht me een brief fan me maid — en nou is-ie weg mit 't antwoord.

— Je meid ? vroeg Joop lachend. Mannen, heb een van jelui al eens het „kalletje” van Nelis gezien ?

Direct was deze omringd door een schaar van schreeuwende en joelende jongelui.

— Neilis — denk om je maisie !

— Neilis — geif me een hoarlok ?

— Seg-'s is ze net zoo mooi als dat kalletje bij De Loever ?

— Een reuze — teif — allein 'n beitje ou-bakke

— Wat is er nou met ze gaande ? vroeg Douwe, binnenkomend. Heb jij wat om handen, Joop ? vroeg hij hem zacht.

— Op het oogenblik niet — waarom ?

— Loop even mee — ik wou je spreken.

Douwe had den laatsten nacht niet geslapen en onophou-

delijk aan Mientje gedacht, twee gebeurtenissen die hem tegelijk verbaasden en beangstigden. Bovendien waren zijn gedachten niet van den kalmsten aard geweest en hadden zij allengs het karakter aangenomen van vurig verlangen naar het meisje. Stoute plannen zweefden door zijn brein en hij had zich vast voorgenomen, althans bij Joop door te voeren, dat hij met hem zou meegaan om kwansuis naar Smikkel te vragen.

Joop keek hem van terzijde aan en glimlachte. Hij liep warm, de sukkel, grinnikte hij innerlijk.

— Wat draaf je — waar gaat het zoo hard naar toe? vroeg hij schijnbaar hoogst verbaasd.

— Joop — ik moet je wat vragen — ik heb je een verzoek te doen — je moet me vooruit beloven dat je wil zei Douwe gejaagd en zenuwachtig.

— Wat heb ik nou met je aan de hand — ik dacht dat raschte modernen zich nooit druk of driftig maakten. Moet ik soms mee naar een cursus....

— Loop naar de hel met je cursus....

Joop schudde quasi bedroefd het oolijke hoofd.

— Douwe — Douwe — laten je zusters....

— Maling aan m'n zusters — —. Joop pest me nou niet — we konden den laatsten tijd zoo goed met elkaar opschieten — nou kom ik je een dienst vragen — een groote dienst....

— Moet je geld hebben? klopte hij hem op den schouder — zeg het gerust. Een riks, tien pop ik ben net twaalf centen rijk.... Je weet, mijn geld is jou geld.

— Zanic nou niet Mee — je moet mee naar Smikkel...

— Dat verdraai ik....

Joop zette een hoogst-ernstig gezicht en bleef staan.

— Daar heb je een reden voor, viel Douwe wantrouwig uit.

— Da's nog al glad. Het mensch heeft vandaag haar werk-

dag — dus is alles overhoop en de kamer vol rommel...

— Is dat alles? Nee — natuurlijk weer een lolletje van je.

— Dan een lolletje — maar ik ga niet met je mee. Als je wilt — ga dan alleen, Mij dunkt dat je er meer bekend bent dan ik.

— Waarom wil je niet? Ik laat me niets wijsmaken.... Zeg me het ergste — is er iets met Mientje?

— Wat duivel interesseer jij je voor dat meisje — 't is nog bijna een kind. Ik kan tegenwoordig geen meter ver met je oploopen of 't is Mientje voor en na.

— Nou — ja — als het dat nou eens was....

— Wat was....?

— Kerel — treiter me toch niet zoo. Zie je dan niet dat ik een en al zenuwen ben. Ik heb gisteravond niet gevreten — ik heb vannacht geen oog dicht gedaan en ik ben 'r vanmorgen al vroeger uitgeweest dan wanneer ik naar mijn werk moet. Zij speelt me door het hoofd — aan haar denk ik al maar door....

Zij liepen nu weer voort.

— Kerel — ik verbaas me over je. Dat uit zich nu altijd als de kuishheid en de bezadigdheid in persoon en gaat me nu te keer of-ie een vat buskruit heeft ingeslikt. Als ik jou was zou ik nog maar eens de negen eerste hoofdstukken van Marx' „Kapitaal" herlezen.

Douwe maakte een plotselinge beweging zoodat Joop maar met zijn gekscheeren stopte.

-- Maar mijn beste jongen — als het dan Mientje is — Mientje en niemand anders — — dan heb ik er toch niet bij nodig. Poets je schoenen, schuier je jasje af en ga haar in persoon vragen of ze wil.

Douwe haalde ongeduldig de schouders op.

— Wel alle duivels — is dat nou logisch of niet — — ik ga niet mee.

— Maar waarom wil je mij dan die dienst....?

— Ik zou jou kunnen vragen, viel Joop hem bedaard in de rede, waarom kan zoo'n groote jongen van over de twintig niet eens zelf zijn boontjes doppen. Maar — dat gaat me niets aan. Dat wil ik je wel zeggen, zei hij langzaam — als jij zoo mal op dat kind bent dat je op een draf naar haar toe wilt, dan ben je verkikkerd op de dochter van een onderkruiper.

— Wat — meen je dat? Is Smikkel....?

— O jée — zei Joop op onverschilligen toon, al een paar weken lang werkt-ie 's nachts. Ik zou je ook kunnen vertellen — waar. Scholte heeft immers het werk aan die groote villa in de Paulus Potter — nietwaar?

— Ja — dat 's waar, viel Douwe driftig uit. Die is nou zoo wat op kap-hoogte. Is-ie daar aan den gang?

— Soms daar — en soms ergens anders.

— En jij wist dat — en je hebt er niets van verteld.

— Denk je dat ik de eenige ben die het weet? Frits Landers weet het ook — en er zijn 'r nog meer. Denk jij dan, dat Smikkel de eenige is die stiekum onderkruipt? Als je van de week op vergadering komt, dan kan ik je stellig wel tien aanwijzen, die trouw op appèl komen in den ochtend, die hard schreeuwen van volhouden — en die tegen den avond hun baas opzoeken om in den nacht — te werken. En elken maandagmiddag zijn ze hier om hun paar guldens uitkeering weg te sleepen.

— Godverdikme wat een fielten, barstte Douwe verontwaardigd los. En jelui weet het? En je doet er niets aan?

Joop haalde de schouders op.

— Laten we daar nou maar niet over donderen. Nou weet je waarom ik niet naar Smikkel ga. Ik weet dat-ie onderkruipt — omdat zijn wijf niet te houden was en omdat het den stumper aan alles ontbreekt. Vast in zijn schoenen stond-ie ook nooit. Maar als ik hem, nu ik dat weet — nog opzoek — dan ben ik logisch medeplichtig aan zijn verraad. Want, dan zou ik het in de vergadering moeten uitbrengen — en dat doe ik nooit.

— Wat een rotzooi — zoo alles door elkaar — het heele soepie, mijmerde Douwe. Daar heb je nou die Frits Landers. Ik zou 'm nu toch mooi op zijn plaats kunnen zetten, als-ie weer wat op me te zeggen had, omdat ik modern ben.

— Ik raad je aan — dat na te laten. Eerstens ben je in spreken lang niet tegen hem opgewassen en tweedens is dan niemand meer in staat je uit de handen van fanatiekers als Smul en anderen te redden. De staking is nu in een stadium dat de geestdrift afzakt en de mannen elken dag een nieuwen prikkel noodig hebben. Landers wou ze al tegen de modernen in het harnas jagen en het oude spelletje van verraad ophalen, maar ik heb het vooralsnog weten te voorkomen. Wees nou voorzichtig in je woorden en hou je timide — of kerel geloof me je bent niet te redden — niet van doodslag.

— Ze kunnen vuil doen — dat is zoo

— En — ben je nu van gedachten veranderd? Ik hoop van ja. Laten we naar de „kersepit" gaan.

— Nee — morgen, ik ga nou naar Smikkel, hield Douwe halsstarrig aan.

— Om wat te doen? lachte Joop.

— Wat te doen? Hij is toch zeker m'n maat. Ik ga 'm een gulden brengen — dien zal-ie nou wel kunnen gebruiken.

— Een edele zending — spotte Joop. Echt edelmoedig —
zoo heelemaal vrij van nevenbedoelingen.

Douwe kleurde.

— Nou ja — en om Mientje weer eens te zien.

Toen ging Joop met hem mee, zonder verder te protes-
teeren.

XI.

DOUWE'S VORDERINGEN IN DE LIEFDE.

Onder weg deed Joop zijn uiterste best, Douwe zoo goed mogelijk op te warmen en zijn verlangen naar Mientje door allerlei toespelingen te versterken.

Hij had het weer over haar jeugd, haar dik blond haar, haar guitige, blauwe oogen; vond haar zoo verrukkelijk, in haar onbewust onschuldig-zijn en trachtte met woorden te schilderen, hoe lief zij hém wel moest worden, die haar niet als kind, maar als meisje, als beminde zou mogen beschouwen. Wat gelukkige vent hij zou zijn, die haar woorden van liefde zou mogen toefluisteren, terwijl haar handje in de zijne zou rusten.

Ze zou eenigszins teruggetrokken zijn, docht Joop — ook al had ze hem die haar verlangde, hartelijk lief. Maar — spoedig zou de omgang tusschen beiden vertrouwelijker worden, de ouders zouden hun toestemming geven en zij zouden zich verloven.

Dan zou de gelukkige pas bij benadering leeren beseffen — hoe groot de zaligheid wel is van een zoo vroolijk en toch zoo lief onschuldig kind te mogen liefhebben. Na lange aarzeling — zou zij voor den eersten keer hem haar frisch rood mondje toesteken en hij zou ervaren hoe men reeds op aarde

een voorproefje kon smaken van de geneugten van het paradijs.

Echter — dat genot van den eersten kus, zou pas het begin zijn, van een reeks van hoogere genietingen, die de liefde van zoo'n schattig kind kan bieden.

Joop ging verder — veel verder en schijnbaar verzinken in fantastische bespiegelingen wekte hij met droomernstig gezicht, doch innerlijk tintelend van jool, de sluimerende aanvechtingen op, bij den door moeder en zusters opgekweekten Douwe. Hij scheen niets te zien van de beëroering, die zich van den jongen meester maakte, als hij met teere romantische woorden haar mooie jonge buste verheerlijkte en zich fantasieën schiep van het bovenmenschelijk genot dat er in moest schuilen van haar in de armen te nemen, heftig aan het kloppend hart te drukken en haar warm vleesch te voelen trillen onder haar ontwakend meisjes-verlangen.

Zoo zouden dan eenige jaren voorbijsnellen voor het minnend paar, doch dan zou het dagelijksch-zien hen niet langer tevreden stellen. In hen zou de groote eisch gaan geboren worden, van meer, van alles voor elkaar te zijn en de gelukkige die haar de zijne mocht noemen zou toebereidselen gaan maken om een eigen nestje te bouwen....

De kinderen waren naar school. Mientje had Joop een paar dagen tevoren verteld dat ze met den afdeelingsschef had ruzie gemaakt en op staanden voet was ontslagen. Nu was ze weer thuis en van zins daar een poosje te blijven. Ze schilde aardappelen, toen Joop na een kort tikje op de deur binnenkwam en wilde hem reeds naar gewoonte met een luiden roep welkom zeggen, toen hij haar, met een blik op den hem volgende Douwe, kalmte aanraadde. Hij had er reeds meerdere malen op gezinspeeld, eens onverwacht met

Douwe aan te komen en met haar gerepeteerd, hoe ingetogen en zedig haar houding dan zou moeten zijn. Ze had er om gelachen en het hoofd geschud en ronduit te kennen gegeven dat ze „glad-onverschillig voor dien stumper” was, maar Joop was blijven aandringen. Men wist immers nooit hoe een stuivertje rollen kan.

Nu bedwong zij zich dan ook, veegde haar hand aan haar schort af en drukte zedig Joop's hand.

— Dag mijnheir Ranschoen! zei ze met lieve huishoudelijke stem en keek op haar aardappelen.

— Dag Mientje, zei Joop, vaderlijk-bedaard, ik ben zoo vrij geweest een vriend mee te brengen.

— Dag mijnheir Colain, zei ze onverstoord en reikte Douwe de hand.

Deze stond als verstomd en twijfelde even. Was dat het spotzieke, luid-lachende blondje, dat hem er altijd zoo ongenadig tusschen nam, als hij met haar vader kwam koffiedrinken? Wat een lief, voorbeeldig huishoudstertje was zij toch eigenlijk, zoo stil en knus als ze daar zat met een bakje aardappelen op haar schoot en een emmer water naast zich. En — „mijnheer” had ze hem genoemd, terwijl ze hem anders niet slechts voluit bij zijn naam noemde, maar er zelfs alle mogelijke variatiën op uitdacht en die naar zijn hoofd slingerde. Er moest een wonder zijn geschied dat van de onverschillige jongensmeid, zooals hij haar had gekend, een voortreffelijke jonge dame had gemaakt. Nu herinnerde hij zich elk woord van lof uit Joop's mond en het scheen hem toe dat deze haar lang niet genoeg had geprezen.

— Dag juffrouw Mientje! zei hij bedeesd en drukte voorzichtig het klamme, roode handje. Ik ben maar zoo vrij geweest....

— Kom — kom — wat heb ik nou aan de hand, viel Joop,
160

schijnbaar gemaakt-luchtig uit. Jelui kent elkaar al jaren en staat elkaar te bedonderen met mijnheer en juffrouw. Wat zou het — dit is Douwe en daar zit Mientje — af!

Bij dat beslissend woord wendde Mientje lief-schuchter het hoofd om en blikte terzijde naar Douwe. Deze meende haar te begrijpen — kleurde en stootte Joop aan.

— Hij bedoelt het zoo niet, juffrouw, trachtte hij Joop te verontschuldigen en tegelijk zichzelf van medeplichtigheid aan die ruwe taal, vrij te pleiten.

— Dat weet ik wel — antwoordde „juffrouw” Mientje, mijnheir Ranschoen is een goed vriend van vader — maar dan weet hai ook wel, dat-ie ons bedroeft met sulke woorden.

— Nou wees maar niet boos Mientje, aaide Joop haar zacht langs de wang.

— Moet — u niet doen, pruilde ze. Mijnheir Colain sou wonderwat denke....

Douwe knikte ijverig ontkennend.

— Moe niet thuis?

— Ja — se is in de keuke.

Vrouw Smikkel kwam juist de kamer in — doch stond verrast bij het zien van Douwe. Smikkel had haar gezegd dat Colijn niets afwist van zijn werken en nu hij zoo plotseling kwam, vreesde ze dat hij was gaan wantrouwen koesteren. Joop ving haar blik op en stelde haar met een teeken gerust.

— Da's oardig Douwe — dat je 's mit meneir Ranschoen meikomt. 'k Had je al feil eirder ferwacht. Mientje — maid — kan je de fisite gein stoel geife?

Mientje had een scherp antwoord klaar, maar slikte het bijtijds in.

— Dag juffrouw, zei Douwe en stak haar de hand toe.

— De maine is nat, verontschuldigde ze zich en legde dan haar vette, zeepsoppige waschhand in de zijne.

— Beknor Mientje maar niet, vrouw Smikkel, nam Joop het voor haar op, we kwamen net binnen. Ik zit al.

Mientje zette de aardappels opzij, veegde beide handen af en gaf Douwe een stoel. Ze zette zich dicht bij hem.

— Koud op straat?

— Ja — 't vriest nog hard. Hier is het wel te houden.

— Ja — overdag stoke we gein kachel — dan ben je toch in de beweging.

Als moeder an de wasch is, brandt het fornuis den heile dag en dat geeft genoeg warmte in de kamer. Vindt u niet?

— Weit-ie 't? vroeg vrouw Smikkel in Joop's oor.

— Ja — 't is beter ook. Brandt het nu weer goed? Meteen liep hij de keuken in. Vrouw Smikkel liep hem na. Den een of anderen keer komt-ie er toch achter — daarom vond ik beter het hem maar te vertellen. 't Is een stumper van een jongen in een boel dingen — maar er zit niet veel kwaad bij. Als-ie niet met Smikkel aan één winkel zou werken — had het hem niets aangeaan.

— 'k Bin niks op me gemak, meneir Ranschoen. Smikkel prissemieirt dat se d'r an de vereiniging fan weite en nou fertrouwt-ie 't niet dat-ie niks fan d'r lui hourt.

— Wou-ie dan liever elken dag een pak slaag hebben?

— Asseblief — niet — moar dat is het 'm niet. Hai is allein bang — dat se 'm een hinderloag salle legge. Dat die Douwe nou sou in eins meikompt.

— Och — — stelde Joop, die Frits Landers ook niet vertrouwe, — de vrouw gerust.

— Loa-we noa binne goan! stelde ze voor.

— Wacht — dadelijk. Vindt je 'm niet een aardig jong voor je dochter, vrouw Smikkel!

— Wat nou nog — sou op eins?

— Waarom niet? Ze schelen niet veel in leeftijd en hij mag haar graag — dat weet ik!

— Moar ik weit — dat se 'm pest, elke minuut dat-ie hier is. As-ie hier drie moal is op besoek geweest — het-se 't schurft in four drie moande — sou goat se altaid teige 'm te keir. En — doe d'r nou 's wat taige.

— Maar nou is ze anders — ze was de beleefdheid zelf, toen we binnenkwamen en ze deed wat erg in de puntjes tegen hem.

— Dan het se seiker wat — want dat is d'r natuur niet. Kom.....

— Hij wil je wat geven. Stuur Mientje straks even naar de keuken, dan kom ik er ook. Als-ie je wat geld geeft, pak je 't aan. Hij kan het best missen en u kunt het nou best gebruiken. En tob nou maar niet verder over dat werken van je man — die jongen vindt het niets erg.

Mientje voerde binnen in hoofdzaak het gesprek en Douwe antwoordde nu en dan met een kort zinnetje. Haar wekenlange omgang met Joop, had haar ongemerkt veel bijgebracht aan oppervlakkige kennis omtrent vele dingen en die kennis luchtte ze nu dapper voor den steeds meer verbaasden Douwe. Al wat ze aan vreemde woordjes had geleerd en opgevangen bracht ze in haar gesprek met hem te pas en de jongen die haar jarenlang had gekend als een vroolijke spotlustige meid, vroeg zich steeds weer af, waar hij zoolang zijn oogen had gehad, dat hij die parel van liefde en verstand niet al veel eerder naar waarde had geschat.

Vrouw Smikkel zette de aardappels wat aan den kant en ruimde de tafel een beetje op. Ze schuierde het kleedje.

— De jongelui hebben even gezellig zitten babbelen, terwijl wij ernstige dingen bespraken, vrouw Smikkel.

Mientje bukte zich, blijkbaar om haar bos en verlegen

blik te verbergen. Douwe hoestte twee keer, maar Joop zag niemand dan vrouw Smikkel.

— Je bent verkouden Douwe, zei hij terloops.

— Ik — ik, protesteerde deze verlegen. Hij kleurde geducht.

— Je neus is rood!

Hij protesteerde nu niet meer omdat hij voelde dat niet slechts zijn neus maar zijn heele gezicht vuurrood moest zijn. Joop's verregaande bezorgdheid irriteerde hem. Vriendschap was goed en wel maar vriendschap die zich uit in overgroote oplettendheid, krijgt het karakter van plagerij. Wat moest Mientje wel van hem denken, vroeg hij zich af, nu Joop hem zoo stond te bakeren, of-ie zijn moeder was. Wie weet hoe laf ze hem vond. Ze keek nog steeds niet op.

— Je oogen tranen vreeselijk Douwe; kerel je moest onder de wol liggen. Wat u — vrouw Smikkel?

— Joa — mit 'n warreme kruik! beaamde deze moederlijk. Mientje keek haar even vluchtig aan en bukte dan weer het hoofd in haar boezelaar.

— Ja — je oogen knippen voortdurend, ging Joop onverstoord voort. Het beste zou zijn wat vrouw Smikkel zegt — maar dan eerst je buik flink insmeeren met vetkaars, dunkt u ook niet?

Mientje sloeg van schaamte haar schort over het hoofd en snelde naar de keuken. Douwe, doodverlegen, was innerlijk woedend op Joop dat-ie haar zoo beschaamd maakte. Hij zag haar schouders schokken, bepaald snikte ze. Ja — hij meende haar krijten te hooren.

— Hei — seg! riep vrouw Smikkel. Wat het die malle maid nou opeins — is se nou heilemoal fan lotje getikt?

— Ze kan niet verdragen dat Colijn zoo onbezonnen met zijn gezondheid spot.

— Mot Douwe sellef weite — hai sal wel waiser weise.
'k Wou d'r een koppie koffie loate sette, stond ze op.

— Zal ik het er even zeggen?

— Mot u express....

Joop was al weg. In de keuken stond Mientje het uit te gieren. Zoodra ze hem zag, hing ze aan zijn hals, zoende hem warm en liet zich zoenen. Dan gierde ze het weer uit.

— O — o — Joop — ik lach me nog stuk Z'n neusie is rood — — en z'n oogies watere — —. Jezus Maria — — schei uit....

— Toe wees nou stil....

— Moet jai segge. S'n buikie — ho-ho — met een vetkaarsie insmeire — — jemie kimmie — mag ik het doen Als ik het maar zacht genoeg doe — als ik broekie moar niet s'n velletje stuk wraif....

Ze vielen tegen elkaar op en hielden elkaar omvat, om niet te vallen.

— Mien — Mien....!

— Joop — o Jopie....!

— Toe wees nou stil!

— Weis jai stil....

— Se hoore niks — kan me niet scheile ook. Verbeeld je, moeder nam het allemaal voor ernst — soo meteen neimt ze 'm nog in behandeling. Toe maar.

— Je moest een koppie koffie zetten.

— Sai moeder dat?

— Ja — maak maar voort. Ik ga direct weer naar binnen, hoor. Had je nog wat? Waarover heb je met hem gekletst? Valt-ie je nou meer mee?

— Blaif jij er dan nog steeds op hamere.

— Niet als jij niet wilt schat — zei hij teeder en nam haar geheel in de armen. Vandaag hield-ie weer bijzonder veel

van haar. Als jij niet wilt, blijf je alleen en uitsluitend van mij.

— Dat seg je niet altheid, pruilde ze aanhalerig.

— Nee kindje — maar als ik logisch denk, zie ik weer zoo duidelijk al hetgeen ons voortdurend in den weg zal liggen, als de heele toestand weer normaal is. Mijn vrouw, jouw vader, weet ik wat al niet....

Ze legde haar hand op zijn mond.

— Niet boos doen — Jopie....

— Bèn niet boos!

— 'k Sal alles doen wat je wilt — Ja — is het nou goed? Als hai nou maar wil, zei ze schalks.

— Hij....!

— Sou je heusch denke?

— Als je je nog tweemaal gedraagt zooals vanmiddag, dan ligt-ie voor eeuwig aan je voeten.

— Dat doe jai niet eins. Moet ik hem nog anmoedige? Zeg jai het maar.

— Waarachtig niet — en geen afspraakjes maken. Wel vragen of-ie nog eens terug komt.

— En wai?

— Kom je van avond bij me thuis?

— Is alles veilig?

— Zonder gevaar. Christien is den heelen dag en avond bij haar zuster. Ze strijkt de wasch en verstelt het goed — dan krijgen wij allebei een warm hapje.

— Bah wat een mispunte....

— Geen kwestie van, zei Joop droog. Haar man is gesala-riëerd bestuurder van zijn vakbond en hij kan soms wel drie uur achtereen praten over uitzuigerij.

— Zonder een droge tong te kraige?

— Nou ga ik naar binnen. Nog een zoen?

— Ik kom direct met de koffie, hoor!

— Goed! — Ik heb een duchtig standje gehad, zei hij zoodra hij binnen was.

— Wat een pertoele maid!

— Zoo erg was het niet, lachte hij. Met veel schik bemerkte hij dat Douwe voldaan in zijn richting blikte. Vrouw Smikkel's linkerhand lag gesloten in haar schoot.

— Ze dacht dat ik Douwe had zitten plagen. Ik mag hem toch wel een raad geven, zou ik zeggen. Ze komt direct met de koffie.

Nog een half uurtje zaten zij bij elkaar; toen stapten de mannen op.

— Nou — en? vroeg Joop.

— Ik heb haar een gulden gegeven. Ze wou 'm niet aanpakken maar ik zei dat ik veel aan Smikkel verplicht ben en dat ik het geld best kan missen.

— Sprak zij nog van Smikkel?

— Zij niet — maar ik liet direct merken dat hij zelf moet weten wat-ie doet. Ik matig me geen oordeel aan over een ander.

— Natuurlijk niet, constateerde Joop deftig. Godsdienst

— privaatzaak, onderwijs — privaatzaak, koningschap — privaatzaak en nou nog onderkruipen — ook privaatzaak. Ik kan het niet betwisten, je bent zuiver in de leer hoor — je kent je partijprogram van buiten. Maar nou nog het voor-naamste

— Wat? vroeg Douwe.

— De hoofdzaak. Heb je een afspraakje?

— Ben je gek — ik zou eerder van schaamte door den grond zinken dan haar zooiets te durven vragen. Ik kan wel zien, dat je haar toch niet zuiver kent.

— 't Is mogelijk, gaf Joop toe.

— Intusschen — ik hoop er niet voor den laatsten keer te zijn geweest.

Hij verzweg dat vrouw Smikkel en Mientje, beiden hem verzocht hadden, zich „niet vreemd te houden”. Hij was vast besloten spoedig terug te komen maar wilde dat voor Joop verzwijgen.

Het had hem gehinderd, dat Mientje om Joop's dwaze uitvallen had zitten blozen en aan haar oogen had hij gezien, dat ze in de keuken had zitten huilen. Bovendien, was hij niet ouder vriend des huizes dan Ranschoen?

Voortaan bracht hij zijn bezoeken in zijn eentje. Soms trof hij Mientje en haar moeder thuis en dat vond hij heerlijk. Ze brachten dan een gezellig kout-uurtje door. Douwe kwam nooit zonder lekkers mee te brengen en snoepte trouw zijn aandeel op.

Meestal was Mientje uit en trof hij vrouw Smikkel in drukke bezigheden. Uit beleefdheid wilde hij zich dan niet direct uit de voeten maken en bleef hij dan nog even praten. Vrouw Smikkel bleef dan rustig aan de tobbe staan en, was zij klaar met wasschen en wringen, dan bood hij gewoonlijk aan, de wasch voor haar naar den zolder te dragen. Altijd vond zij het teveel gevergd, maar niet één keer wees zij zijn aanbod af. Vervolgens hielp hij het goed ophangen.

Beneden gekomen, schonk vrouw Smikkel hem, voor hij wegging een kop koffie in. Dat drinken was het vreeselijkst bocht wat hij ooit had geproefd, maar nooit durfde hij zijn kopje weigeren. Hij durfde Mientje's moeder niet goed krenken.

Slechts één keer had hij Mientje alleen thuis getroffen. Ze had hem in het portaal te woord gestaan en verzocht terug te komen, als haar moeder er was. Het was een teleurstelling voor hem geweest maar toch had het zijn trots in haar

168

versterkt. Ze wist toch maar drommels goed, hoe het hoort, dacht hij.

Smikkel zelf trof hij nooit.

Zijn vrouw had hem op de hoogte gebracht van Douwe's bezoek en verteld dat hij wist dat zijn maat werkte. Joop Ranschoen had beloofd voor hem in te staan, had ze er tot zijn geruststelling aan toegevoegd.

Toch — was hij er niet verlangend naar hem te ontmoeten. Het stemde hem onprettig, den goedigen jongen zoo te verongelijken — ofschoon hij er minder dan ooit over praktizeerde, het onderkruipen te laten.

Zijn vrouw liet niet na, hem keer op keer te verzekeren, dat Douwe toch bepaald en uitsluitend om Mientje kwam. Trof hij haar thuis, dan kon-ie wel een uur aaneen, zwijgend naar haar zitten kijken en — ze had heel goed opgemerkt dat het meisje geen woord kon zeggen of hij bloosde als een jonge meid. Smikkel was er echter minder mee ingenomen dan zijn vrouw, die Douwe niet zoo'n kwade partij vond. Al was zijn jonge maat ook niet zoo'n woesteling als Smul en anderen, toch was hij lid van den modernen arbeidersbond en niet vrij van socialistische bevliegingen. Als kameraad in het werk, kon hij dat wel velen, maar tot schoonzoon had hij toch liever een christelijk jongmensch. Waarop zijn vrouw weer antwoordde, dat ze nu niet heel zeker was, dat Mientje wel zoo veel om hem gaf, als hij om haar. Immers, deed het kind altijd mal deftig en ongenaakbaar in zijn tegenwoordigheid en was ze nooit overvriendelijk tegen hem.

Zoo was het ook. Joop wist in den regel den zelfden dag nog, dat Douwe er weer was geweest en met Mientje verkneuterde hij zich dan in het herhalen van zijn verlegen gezegden en haar preutsche antwoorden. Ze spraken af dat zij vooralsnog zelfs geen kwartier met hem mocht gaan wan-

delen. Hoe verlangend Joop er ook naar was, haar verloofd te zien, ook voor eigen gemak, wilde hij toch het liefst de heele staking door, haar zooveel mogelijk voor zich zelf houden. Want, zijn menschenkennis zei hem dat bleue vrijers als Douwe, de lastigsten zijn, zoodra ze vasten voet hebben.

Van Douwe zelf, vernam hij niets over zijn druk geloop bij de Smikkels, hoewel zijn conversatie nog altijd om Mientje bleef draaien. Het was altijd Mientje's bedeesdheid of Mientje's algemeene ontwikkeling, of Mientje's beschaafde lach. Joop verloor er nooit zijn waardigen spot onder en hij bracht menigmaal terloops het voorstel te berde, om weer eens een gezamenlijk bezoek te brengen. Dat verontrustte Douwe dan zoozeer dat hij heel wat welsprekendheid aanwendde ten einde Joop aan zijn verstand te brengen dat men de menschen toch vooral niet moest overloopen en dat hij voor zich er niet aan dacht, zich aan Mientje op te dringen. Hij wou haar zoo graag ruimte van tijd geven, om over hem na te denken, trachtte hij Joop te doen gelooven.

Deze hield zich alsof hij van niets wist.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

DE GEZELLIGE STAKING

II

DE GEZELLIGE STAKING

OPTIMISTISCH-REALISTISCHE ROMAN

DOOR

RALPH. SPRINGER

TWEEDE DEEL

UITGEGEVEN DOOR C. A. J. VAN DISHOECK
TE BUSSUM IN HET JAAR 1917

hij dag en uur van zijn visites en kwam hij nog slechts in den avond. Dat was de avond dat hij de bestuursvergadering moest bijwonen en menigmaal duurde die zoolang, dat hij niet voor middernacht, en dikwerf vrij wat later, thuis kwam.

Toen die reeks vergaderingen een aanvang nam, mopperde zijn echtgenoot wel eens over den langen duur en verweet zij hem dat hij en zijn collega's, bij de notulen en de grocjes hun vrouw en kinderen geheel vergaten. Maar, wijl zij opgewekt van natuur was, zette zij zich er gauw overheen en vergat zij weldra ervan te spreken, als pa soms niet voor één uur thuis kwam.

Voor al op aandringen van Bertha en Coba onthield zij zich er voortaan van, op dat late vergaderen aanmerking te maken. De meisjes toch, voelden heel weinig voor de strenge tucht waaronder zij door haar fijn-katholieken vader waren opgevoed en zweemden meer naar moeder's aard, die altijd vroolijk was en in een galant avontuurtje, voor een meisje geen kwaad zag. Hooglandt was ook haar eerste niet geweest, dacht ze dikwijls. Voor dat de critieke omstandigheden de patroons hadden genoopt tot wekelijksche bestuursvergadering, hadden de meisjes maar zelden een avond kunnen uitbreken. Pa vond dat wandelen in den avond niet gepast voor jonge dames en zag haar liever bezig met een nuttig handwerkje. Nu haalden ze haar schade in en reeds maanden voor de staking hadden ze geprofitteerd van vaders drukke bestuursaangelegenheden. Meer dan één jongeling hadden zij leeren kennen en noch de gezellige avondcafé's, noch de rustigste buitenwegen en het Vondelpark, hadden thans geheimen voor haar. Sinds de staking was haar leven nóg vroolijker geworden. De jonge posters Leendert en Chris hadden de kantoorlummels uit haar gedachten verdrongen en haar hartjes stormenderhand veroverd. En — wat haar

vreugde aanmerkelijk deed vermeerderen was, dat de staking nu meerdere vergaderingen vereischte en vader twee à drie avonden in de week van huis was.

Hooglandts amourette in de Paulus Potterstraat, was voor Nico geen geheim gebleven. Slim en doortrapt als hij was, wist hij elk woord wat hij van zijn maats opving tot zijn ware grootte te herleiden en de jongen was de eerste van het personeel, die tenvolle begreep, waarom niemand minder dan de baas zelf, de rekeningen inde bij mevrouw Laerden.

Hooglandt stuurde hem nog al eens naar de Paulus Potterstraat. Nu eens met een mandje fruit, dan weer met een doos, maar altijd was het financieel succes naar zijn tevredenheid; in ruil voor hetgeen hij bracht kreeg hij zonder uitzondering een kwartje „voor zijn moeite“, van de bedaagde keukenmeid.

Oolijke jongen, die altijd een rap antwoord klaar had op iedere vraag, en elke hem gestelde strikvraag met een grapje wist te ontwijken, was hij erg gezien bij het vrouwelijk dienstpersoneel van mevrouw Laerden. Hij voelde zich er niets vreemd en als hij zijn pakje had afgegeven, zette hij zich, altijd ongevraagd, heel knus aan de keukentafel, om moppen te tappen en koffie te drinken.

Stien, de vroolijke keukenmeid, kon alles van hem velen, en lachte om zijn dolste uitvallen. De kamermeid, Eva, die zich, dikwijls met goed succes, nogal airs gaf, had het tegen zijn ongenadigen spot moeten afleggen, en dorst niet meer haegsch te spreken, zoolang hij in de keuken was. Wat Carolientje, het schellemeisje betrof, om die gaf-ie zich niet de minste moeite, blufte hij tegen Stien, wijl zij zich al meer dan genoeg moeite om hem gaf. Stien had dat nooit willen gelooven, tot zij ze beiden eens in de gang verraste, terwijl

Carolientje Nico omhelsde en zich tegelijk door hem een appel uit haar hand liet nemen. Toen had ze het meisje een preek toegediend en haar aangemaand, de knechten van mijnheer Hooglandt niet lastig te vallen.

Aan Stien en haar gezellige keuken dacht Nico, toen hij de zaal verliet, met het minnebriefje van dronken-Nelis in zijn zak en er zweefde een nog slechts flauw omljnd denkbeeld in zijn hoofd om van dat vrijerijtje zoowel plezier als profijt te trekken. Hij vond mevrouw Laerden nu niet zoo'n slecht postuur voor Nelis' platonische liefde en verkneuterde zich bij de gedachte, hen samen gearmd door de Kalverstraat te zien wandelen. Alhoewel hij aan de mogelijkheid daarvan al heel weinig geloofde.

Zijn lijfwacht van jongens kon hij niet gebruiken. Eerstens. was er geen kwestie van, met zoo'n legertje Stien's keuken binnen te vallen en dan koesterde hij al heel weinig voornemens, om eventueele profijten met zijn makkers te deelen. Om te beginnen, dacht hij het pakje sigaretten, dat hij voor Nelis' dubbeltje zou koopen, wel voor zich alleen noodig te hebben.

Nauwelijks op straat, zocht hij al ruzie met een meeloper, die hem niet aandorst en bij wijze van schadeloosstelling weer een zwakkeren makker met zijn oud jasje in de sneeuw duwde. De belangstelling werd algemeen en na een algemeen en vinnig gevecht zette Nico het op eenloopen zonder zich iets van de scheldwoorden aan te trekken, die hem werden nageslingerd.

Stien zag hem met onverholen verbazing het raamhekje openduwen en de keuken inkruipen.

— Zeg — stuk schandaal — wat kom jij hier doen? riep ze, haars ondanks lachend om zijn potsierlijk gezicht.

— Koest — gewichtige boudschap.

— Van mijnheer Hooglandt ?

— Joa !

— Nou lieg je — schavuit. Mijnheer heeft gisteravond aan mevrouw verteld dat jij erg brutaal den winkel was uitgelopen.

— Zou !

— Ja *zou* ! Je bent hier op je eigen houtje — ventje. Wat kom je hier doen ?

— Wat dei de boas gistere hier ? vroeg-ie even belangstellend als zij.

— Gaat je niet aan !

— Fertel ik jou ouk niks !

— Ga je gauw mijn keuken uit.

— Wat heb ik nou an m'n kar hange. Soek je nou mit main haibel — Stienie ? vroeg de jongen nuchter en zette zich bedaard aan tafel.

— Hè wat moet dat — geen stakers aan mijn tafel. Misschien wilt u je zelf wel een kopje koffie ook inschenken, hè mijnheer ?

— As 'k 't niet gauw kraig — moar je bint een feil te okse maid — Stien — je doet 't self wel. Weit je nog wel — hoe we soame op 'n bankie hebbe geseite — in 't frommelpark — sou — sou — —.

— Hou je wel eens gauw je bek met je leelijke leugens. Als iemand je hoorde — zou-ie je waarachtig gelooven. En ik heb liever dat je weggaat. . . . Toe Nico — smeer 'm nou — wees nou eens een aardige jongen — —. Als mevrouw wist dat jij hier zat — zou ik wat hooren. Ga je nou ? Dan krijg je nog een koppie en een stukje vleesch.

— Kraig 'k toch wel fan je — en doe nou niet sou mal. As se binne komt, komt se binne — moar denk je dat se d'r bek

d'r om oupe doet? Mot je niet geloufe — — se het een feil te goed ougie op me.

Moar leg nou niet te soanikke — ik fergeit de heile soak — wirfour ik kom. Ik heb 'n brief bai me — four mefrou.

— Jij — en je bent...? Waarom lach je boef?

— Ein fan de lui — het t'r gesien en is meteen mal op hoar geworde, loog Nico voor de vuist weg. En nou ferbeildt-ie sich dat-ie ferkeiring met 'r het en dat se fergeite is, woar se mekoar moste treffe.

Stien stond hem eerst verbluft aan te kijken en barstte dan in een luiden lach los.

— Malle jongen — malle jongen — heb je weer wat....?

— 't Is ferdomd woar — hier leis moar —.

Hij haalde het besmoezelde papier te voorschijn waarop Nelis den brief had geschreven, dien hij hem had gedictieerd. Stien las hem luid voor.

„Liefde mefrau, dat je niet kon — is tot doaran toe — moar ik find het fuil — dat je niks loat weten fan je eige. Bin ik je niet fein genogt — ik heb je lief en jij heb mijn lief en loat je kerel stikke — dat is een toffe jonge geef hem een duppie en een briefie en denk er om ik bin in staking en de mollem is op vele zoene je Nelis.”

Stien huppelde van pret door de keuken.

— Is het heusch waar Nico — is het heusch waar jongen — is het geen streek van jou — echt niet?

— Bin je dat fan me gewoun? vroeg hij gebelgd.

Stien moest nog harder lacheu.

— O — Nico — die vent is dronken — stom, stomdronken.

— Dat is-ie altheid — doarom hiete se 'm ouk dronke-Nelis.

— Noemen ze 'm zoo? Is-ie altijd dronken? Verbeeld je — verbeeld je — verliefd op mijn mevrouw....

— Leg nou niet te soanikpotte Stien — wat doe je nou ?
— Wat doen — jongen? Ik lach me een mikkie om dien vent.
— Jai mot 'm schraife — snap je niet — jai mot doen of je mefrau bint.

— Moet ik met hem uitgaan ook, bijgeval?

— Dat mot je self weite, docht Nico wijsgeerig, tusschen man en frau meng ik me nouit. As jai nou moar sorgt, dat ik d'r wat an heb.

— Wat hebben ?

— Jai schraift, je mot dit hebbe — je mot dat hebbe — een pisang — een beket — een pondje druife....

— Geeft-ie dat dan ?

— As jai 't schraift — mot-ie wel.

— En dan steel je het misschien van zijn arme vrouw — als-ie die heeft.

— Heift ie wel — moar die kraigt toch gein bliksem. Hai fersuipt s'n heile uitkeiring.

— Wat een mispunt — foei!

— Sie je wel — we motte 'm een poets bakke.

— Schrijf jij dan zelf....

— Mot-ie sien dat 't gein vrouwehand is — en-ie ken main hand, loog Nico droogweg. De fent is sou link as de pest, as-ie 'm om het.

— Moet ik hem dan Nelis noemen ?

— Lieve Neilis, alsjeblieft.

Stien scharrelde een velletje papier op, uit de lade van de keukentafel en schreef :

„Lieve Nelis.

Uw brief heb ik in gezondheid ontvangen en ik hoop dat het U ook zoo is. Ik heb U niet vergeten en wanneer ik een man zie denk ik aan U....”

— Is het zoo goed, Nico?

— 't Begint pas. Je mot nog oufer je liefde klepsaïke en oufer de beket en dat-ie hier 's fourbai mot loupe....

— Dank je hartelijk....

— Mot je 'tnou niet ferpeste — 't ging al net sou moui....
Dan kan jai 'm ommers ouk 's sien — je hoeft toch niet buite te komme en om s'n hals te falle....

— En als-ie zoo dronken is — dat-ie aanschelt?

— Doet-ie niet — — en as tie 't wel doet — jou een biet.
Bin jai mefrau? As-tie d'r siet falt-ie sekuur om d'r hals — en dan fergeit se....

— Wien? vroeg ze ooglachend,

— Niemand! Schraif nou ferder Stien.

„Ik hou veel van U, schreef ze, en als U van mij houdt moet U dat toonen door me wat te zenden — een versnapering of zoo. Die jongen lijkt me wel te vertrouwen. — Komt U eens voorbijwandelen? Maar vooral niet schellen, hoor! En gauw doorloopen, voor mijn familie. Zeg maar tegen Nico — wanneer! Dag! Met een hand en vele kussen,

Uwe,

— Wat zal ik zetten, Nico?

— Mefrou hiet ommers Ameilie, niet?

— Dank je hartelijk, aan mijn lijf niet.

— Nou, set dan Josephine, of Geradine, of sou'n anderen boekenoam — as't kind moar 'n naam het.

Stien onderteevende Cornelia, een naam dien ze dol graag zou hebben gedragen.

— Nou — smeer 'm nou direct — oolijkerd!

Nico stond al op straat, met zijn briefje in de hand en wierp haar kushandjes toe. Dan gleed hij voort, langs een sneeuwbaan, door kinderen aangelegd.

— Wat seit se? vroeg Nelis, zoodra hij binnenkwam. Nico oogknikte dat hij niet zoo luid moest spreken.

— Woarom moak je sulleke grimasse oap fan 'n kwaa-jonge?

— Nou seg ik je niks....

— Wat most je dan segge?

— Fan dat nie-se!

— Welk nie-se?

— Wel dat waif — dat ik four je heb afgelegd?

— Wat four een waif?

— Dat ou-e emmer!

Nelis keek 'm suf aan en viel dan in slaap. Hij had dien dag voor een gulden jenever gedronken.

Den volgenden dag was er groot appèl in de conversatie-zaal. Straks zou een spreker van de groote federatie over den toestand praten en het bestuur had belangrijke mededeelingen aangekondigd.

Dronken-Nelis was vroegtijdig aanwezig. Hij was vroeg opgestaan en had het restje gedronken uit een flesch die onder zijn bed stond. Toen herinnerde hij zich direct zijn opdracht aan Nico. Dat deze hem er den vorigen dag al over had willen spreken, was hij totaal vergeten.

Hij was een der eersten. Hier en daar zaten eenige jonge stakers te filosofheeren over opruiende krantjes die op een tafel lagen en een groote hond lag te knipoogen onder het billard. In principe meed het dier de stakers wyl hij voor opstoppers en plagerij wel overal terecht kon en hij overigens niet veel loskreeg van den komenden en gaanden man.

Nelis was weer in een stemming om het glaasje van een ander leeg te drinken. Hij keek eens rond, maar ontdekte op geen der tafeltjes den door hem zoo geliefden drank. Een

jonge man met bleek gezicht en blauwe kringen onder de oogen had een glas melk voor zich staan, waarvan hij af en toe een klein teugje nam. Den tijd dat hij niet dronk wierp hij er teedere blikken naar.

Nelis begreep niet dat er melk klaar stond — en pijnigde zijn versuft brein af met de vraag, wanneer hij ze had besteld. Maar — het glas melk was er — hij behoefde zich dus niet af te vragen hoe het er was gekomen.

Zig-zagsgewijs stevende hij er op aan, met uitgestoken hand, maar de bleeke jonge man die reeds van Nelis' nieuwste neiging had gehoord nam het glas beet en keek hem uitdagerend aan. Dronken-Nelis bleef staan, verbluft over die dwaasheid. Dan spuwde hij verachtelijk op den grond en keerde zich om.

Toen Nico binnenkwam, schemerde hem flauw voor den geest dat hij hem al gister had gezien, maar niet gesproken. Nu stevende hij direct op hem aan.

— W'rom was je sou gauw weg, gistere?

— Ik had hoast, loog Nico die op een prik wist, hoe met dronken lui om te gaan. Heb je nog om me kwartje gedacht?

— Wie s'n kwartje?

— Maine!

— Wat four een kwartje?

— Leg nou niet te kletse — ik sou een kwartje kraige as 'k die maid fan je opsnorde.

— Nou — f'ruit dan.

— Nou — ik heb d'r toch seiker geschoakt.

— Woar dan?

— In me sak — malle.

Hij gaf den brief, welken Nelis een keer of vier las. Toen begreep hij er iets van.

— Hai-je-d'r gesprouke, jong?
— Nou — een goafe teif — hour!
— Sou is 't — sou is 't. En se is mal op me — se is niet fan me laif af te sloan — as ik in de conterai bin. Wat sait se?
— Se huilde — en se lachte — en toen most ik suipe — echte wain hour....

— Sonde — sonde — had mit 'n potje bier afgekend, mompelde Nelis zuinig. Enne — enne — hoe is 't nou mit de graipstuifers?

Nico meesmuilde.

— Geld wil se niet fan je hebbe — dat is sou d'r stand niet — moar 'n pisang of sou lust se wel — en je most 'n bekèt sture — dat is sou d'r stand. D'r keirel het niks in de smiese.

— Wat een fuil adder — het se gein knoak gegeife? Hoe mot ik dan pisange koupe? Ferkeirde opvatting fan sou'n maid — finoal ferkeird.

Dan werd hij ongerust en keek hij Nico wantrouwend aan.

— Heb je je fesoenlijk angesteld jong? Je heb toch niet je poute noa d'r uitgestouke....

— An dat ou-e loeder? grinnikte Nico. Dan bedwong hij zich, zette zich nevens Nelis en liet zijn jongensfantasie gaan.

Hij vertelde van de fijne inrichting van het huis, speciaal van het prachtig ameublement in het salon, waar hij had zitten drinken. En — van de weelderige vormen der aangebedene van Nelis, van haar tranen toen ze hoorde dat hij met den commissaris gevochten had en van de innige liefde die ze hem nog steeds toedroeg. Sinds ze Nelis voor den eersten keer had gezien was zij voor haar man geheel onverschillig geworden en wanneer zij een uurtje met hem had onder de boomen gewandeld, dacht ze er nog dagen lang aan.

Die onzin rolde den jongen van de lippen en geduldig luisterde Nelis naar die wartaal, zoodat ze hem dra heel geloofwaardig toescheen.

— Woar woont se nou? vroeg hij ten laatste.

— Weit je de Paulus Potterstraat?

Nelis knikte toestemmend. Hij had kort tevoren aan nieuwe huizen in die straat gewerkt.

— Weit je die groute filla die Korber en de Jong d'r bouwe en woar Scholte 't loodgieterswerk fan het? Doar flak noast.

— Ik goa d'r meteen noa toe.

— En d'r is sou meteen fergoadering.

— W'rom nou weir — —? We stoake ommers al. Dan straks — — dan goa jai mei.

— Misschien. Moar sou je main dan niet f'r uit sture mit 'n pisang en een beket?

— As ik — een kwartje kan geleind kraige

XIII.

VERRAAD.

Hansen, de groote leider en propagandist der algemeene federatie verveelde de mannen geducht. Eerst hield hij een langdurige philippica tegen het kapitalisme en gaf er tusschen door ook het patronaat een veeg uit de pan. En daarna drensde hij een poos over uitzuigerij, uitzuigers en uitgezogenen.

Niettemin keken zij den man aandachtig in het gelaat en een ieder trachtte zich, voor het oog der anderen een air te geven, alsof hij het volkomen eens was met den prediker.

Of neen — niet iedereen. De jongens gooiden met propjes papier en nat gekauwde stukjes brood, maakten grimassen tegen den spreker en schopten tegen de enkels van de mannen die voor hen zaten.

Dronken-Nelis viel af en toe uit den toon. Toen despreker even het alcoholisme aanraakte als een der werktuigen in de handen der onderdrukkers en daarbij het populaire woord „zuipen” bezigde, viel Nelis hem enthousiast bij en zong een dronkemansliedje. Dat wekte eenige jongens op tot luid meezingen, maar Piet Smul die naast Nelis zat, smoorde hun opzet reeds in de geboorte door met zijn vereelte handen, de ooren te streelen van de zangers die het dichtst bij hem

zaten. Nelis gaf hij een por in de zij, waarop deze naar alle kanten rondschopte, zonder Smul te raken.

De voorzitter begreep de oorzaak der strubbeling, achter in de zaal. Hansen was een goed organisator, doch een saai spreker. De mannen bleven nog uit plichtsgevoel luisteren, maar de jongens schenen aan hun verveling te willen uiting geven.

Hij tikte den spreker op den schouder en fluisterde iets in zijn oor. Hansen knikte toestemmend. Dan verhief hij zijn stem en galmde hij eenige geijkte slotzinnen uit.

De vergadering opgelucht, applaudiseerde dankbaar.

De voorzitter tikte op tafel.

— Zijn er ook onder de kameraden die het woord verlangen naar aanleiding van hetgeen kameraad Hansen gesproken heeft? vroeg hij.

Een gestommel viel hier en daar waar te nemen in de zaal. Een enkeling stond op — zette zich weer — stond weer op. Anderen stonden op, doch werden voor de grap aan hun jasje neergetrokken, door lui die achter hen zaten.

— Verlangt er iemand het woord?

— Joa — ik voorzitter. Een magere man stond aarzelend op.

— Hoe heet u?

— Jan Cats.

Algemeene vroolijkheid. De meeste mannen stonden op om den man te zien, die zoo'n voortreffelijken naam droeg.

— Há — Nelis! schreeuwde schele-Ko — doar is je kelei-go. Mot je 'm in 'n gloasie hebbe?

— Nouit sou'n naam gehourd, riep Piet Smul. Seg four-sitter, froag 'm eins of tie wel loudgieter is.

— Jewel — jewel — hie werkt bai boas Ploatie.

— Bai moeder-Ploatje — bai moeder-Ploatje, schreeuwde Nico den populairen naam uit van baas Plaat.

— As-tie bai boas-Ploat werkt dan is tie 'n maffert. Hie het niet te werreke — we stoake ommers.

Die zet vond bijval, werd luide toegejuicht. Frits Landers de voorzitter, herademde. De stemming werd beter onder de mannen, docht hem. Als die Cats nu maar zei wat of zijn bedoeling was.

— Verlangt nog iemand het woord? Neen — dan is het woord aan Jan Cats.

— Main 'n kloare, riep Kees-klare-met-suiker, die met Jopie Gosaard en Bennie Smeerpot in de kou op post had gestaan.

— Jan Cats heeft het woord.

— Ik 'n kloare — schreeuwde Kees weer, doch voelde zich dan een groote hand op zijn mond leggen. Neim dien pout weg, of 'k freit 'm op, gromde hij.

— Sal je je smoel dichthoue, gromde Willem-ijzeren-pootje terug.

— Joa — manne — kammeroadede bedoel ik, zette Jan Cats in — ik heb 't wourd gevraagd — alsdat — de zoak — lang niet gezond is — we stoake moar toesjoer an — — je ziet gein end — waar mot dat hein? Woar mot dat hein, vroeg ik moar.

Het geroezemoes verstilde en ondanks zijn gebrekkig be-toog, luisterde men aandachtig naar hem.

— Ik vraag waar mot dat hein?

— Foursitter — dat het-ie al gesaid.

— Bek houden, schreeuwde Landers. Cats heeft het woord.

— Ik vraag — waar mot dat hein, herhaalde Cats die van dat zinnetje niet goed kon scheiden.

— Godferdikme keirel skiet op of skai uit, schreeuwde

Smul. Hij had de handen vol, met dronken-Nelis in toom te houden, die maar steeds wilde opstaan en het woord vragen. Eerst had hij gedacht dat Jan Cats hem stond te tergen, met zijn wondermooien naam en nu verbeelde hij zich weer, dat de man van zijn „meisje” sprak en haar naam door 't slijk sleurde.

— Loat me goan Piet — loat me goan, worstelde hij tegen. Loat me goan — ik mot 'm een kopstout geife — een kleintje moar.

— Hou je bek dicht, jeneiferfat, grauwde Smul, of ik trap je op den grond en goa boufe op je stoan.

— Jai — jai? smaalde Nelis.

— Wat — wat? Denk je dat ik sou'n dronke farke niet boas kan — —? Je bint me godsalme eiuwig nogal wat keirel — laikt wel 'n waif — —.

— Dronke farke — — dronke farke —.

— Stilte daar nu — kunnen jelui je smoelen niet dicht houwen, als er iemand spreekt. De voorzitter sprak meer speciaal tot Nelis.

— Woar sit dat dronke farke? vroeg hij fluisterend aan Smul, woar sit-ie?

— Welk farke?

— Stilte!

— Joa — dat vroeg ik, riep Jan Cats met een aanloopje. We stoake moar roak, elke weik is d'r ein. Tien, twaalf, dertien....

— Feirtien, faiftien, sestien! riep Smul ongeduldig.

.... en we schiete niet op. Mot dat zoo doorgoan? De uitkeiring is nooit veil geweest en wordt nou nog minder....

Luid gemor verhief zich. Mannen stonden van hun plaatsen op, wendden zich naar den spreker en schreeuwden dooréén.

— Die keirel is 'n ferroaier — hai liegt! riep Piet Smul woest.

— Je liegt — je liegt, schreeuwden anderen.

Mannen die bij Jan Gats zaten rezen op en verdedigden hem.

— 't Is nietis — 't is nietis — hai liegt niet — de uitkeiring wôrdt loager — loat de foursitter self moar segge.

— Godsalme eiuwig.

— Keirel je liègt — sou grout as je bint — hiè kan niet loager.

Pang!

De hamer viel. Landers stond overeind; zijn gelaat was bleek maar zijn oogen schoten klaarder dan ooit hun stralen over de mannen uit.

— Laat Cats uitspreken!

— De uitkeiring wordt loager — doar blaif ik bai — en elken dag komme d'r mafferts bai.

— Woar — woar? schreeuwde men in een hoek.

— Joa — d'r wordt op ferschaie ploatse gewerkt, brulde een basstem.

— Godferdomme — dan motte we se knoere....

— Bai Ploatje werreke se....

— Bai Grout....

— En bai Bosch dan? Die drie sain de groutste skaithuise uit 't heile vak. Se werreke nou self ouk dat se 't loaserus kraige....

— Ploatje — die fuile dief....

— Grout — die weggejoagde klonioal....

— Joa — joa —! schreeuwde Cats met iets als triomph in zijn stem. En d'r komme elleke dag bai, voegde hij er tergend langzaam aan toe.

Nu schitterden de oogen van den voorzitter en een blijde lach gleed over zijn bleek gezicht.

— Kameraden! riep hij geagiteerd — ik ontnem Cats het woord — eerstens omdat hij hier de mannen staat te ontmoedigen — tweedens wijl hij blijken geeft een verrader te zijn. Hij vertelt nu — dat er lui werken — waarvan wij niets weten — en dat er elken dag bijkomen. Dat heeft hij dus achterbaks gehouden — opzettelijk — om er nou mee voor den dag te komen en jelui een trap te geven. Als hij er zoo-veel van weet, dan weet hij er meer van. Misschien werkt hij zelf ook wel, als hij uit onze oogen is.

De uitwerking dier woorden was verrassend. Van alle kanten stegen kreten op die instemming betuigden met den voorzitter en smaad op Cats wierpen. Hier en daar klonk een dreigstem en ijzeren-pootje sprak al voor zich zelf van „knoeren.”

Joop was opgestaan en legde zijn hand op Landers' schouder.

Deze gaf blijk, hem te begrijpen.

— Mannen — stilte! Stilte!

Jelui bent verontwaardigd — dat kan ik begrijpen. Daaruit spreekt voor het bestuur het levend bewijs dat jelui in geen geval eens bent met wat Cats

— Nei! Nei!

— Nouit — godferdikme.

.... in zijn schild voert. Maar daarom kunnen we nu wel dit geval, voorloopig, als afgedaan beschouwen en verder doorgaan.

We hadden twee sprekers op het program gezet —. Nu moeten jelui dus je aandacht geven aan Joop Ranschoen.

— Hà — die Jopie.

— Ja mannen! begon Joop.

— Hà die Joupie, schreeuwde Nico nog eens op eigen gelegenheid.

— Hou je snuit — kleine maffer, riep Joop hem toe. Dan wuifde hij even met de hand en allen begrepen hem.

— Zitte goan — zitte goan.

— Joop Ranschoen heeft het woord! Pang!

Joop's populariteit verloochende zich ook nu niet. De hevige verontwaardiging van een oogenblik tevoren was weggevaagd en de vergadering gaf den aanblik van een zomernamiddag, na een korte hevige onweersbui.

— Jelui denkt natuurlijk, begon Joop op gemoedelijken toon, dat ik van plan ben een redevoering te houden over kapitalisme, enzoo voort, net als vriend Hansen. Maar, het spijt me — dat moet je je uit het hoofd zetten: Ik heb zoo weinig verstand van kapitaal, dat ik het niet zou durven wagen er een uur over te spreken.

Misschien zijn er ook eenigen in de zaal die van mij verwachten dat ik een oordeel uitspreek over het incidentje dat hier heeft plaats gevonden door de schuld van Jan Cats. Die zullen ook bedrogen uitkomen. Ik wil mij namelijk niet uiten, hoe laf ik zulk optreden vind en hoe ongemotiveerd het is. En ook wil ik niet verklaren dat Cats verkeerd heeft gehandeld door sommige dingen voor het bestuur te verzwijgen, die het had moeten weten.

Ten derde verbeelden Jan Cats en zijn vriendjes zich natuurlijk dat ik hom of kuit ga geven omtrent de aanstaande verlaging der stakingsuitkeering. Maar — ik zal me wel wachten, hier te verklaren of ik het jammer vind of niet, dat van af heden de uitkeering met een derde zal moeten worden verlaagd. Ik heb me voorgenomen over de uitkeeringskwestie heelemaal niet te spreken — want — zou ik het wel doen, dan kon ik mij niet weerhouden jelui toe te schreeuwen dat we niet staken in de verwachting van met een gulden meer of minder per week gesteund te worden, maar dat wij staken

om een eenigszins billijk loon te verkrijgen voor onzen gevaarlijken en moeilijken arbeid.

Neen — over al die grapjes praat ik nu niet — liever klets ik eens over dingen waar jelui anders bitter weinig van hooren

Het stakingscomitee had de laatste weken ingezien dat de eenmaal vastgestelde uitkeering niet kon worden gehandhaafd, hoe laag ze ook al reeds was. Om de stakers daarop voor te bereiden was in hoofdzaak deze bijeenkomst belegd. Landers en Ranschoen hadden onder elkaar uitgemaakt dat de laatste, den mannen de noodzakelijkheid der lagere uitkeering zou onder het oog brengen, nadat Hansen zijn deun zou hebben afgedraaid.

Nu had Cats er reeds op gezinspeeld voor Joop had kunnen spreken en dat maakte zijn taak niet gemakkelijker. Hij wist maar al te goed hoe groot en bitter de nood was die in de huishoudens heerschte. Hij had echter beloofd er het zijne toe bij te dragen, de staking nog eenige weken gaande te houden, wijl het centralebestuur nog steeds hoopte op plotselinge onderwerping der patroons.

Nu stond hij daar en sprak, de eene hand in den broekzak, de andere voor zich uitgestrekt. Hij had veel gelezen in zijn jongelingsjaren, had van een goed tooneelstuk en van goede muziek gehouden. Veel van wat hij vroeger had genoten was hem bijgebleven en hij had het diep in zich bewaard en behoed als een rijken schat.

Nu hield hij dien schat in zijn hand en deelde hij er gul van uit. Hij vertelde van het schoone en het goede wat in de wereld is en waarvan de arbeiders maar weinig bemerken, maar weinig profiteeren. Alles werd den zwoegenden werkmán onthouden, uit vrees dat meerdere kennis hem wijzer en daarom verlangender zou maken. Elken gulden loon, zei

Joop, die de werkman meer zou verdienen dan zijn directe behoeften eischten, zou hij gaan besteden aan zijn verrijking van wat hij het goede en het schoone in de wereld noemde. En dat mocht de arbeider niet, want dan zou hij gaan begrijpen dat hem niet enkele guldens meer, maar geheel zijn rechtmatig deel in alles, toekwam.

Lang, lang sprak hij in dien geest en hij slaagde er in de mannen te ontrukken aan de zorg die hen steeds nijpender ging knellen. Hij deed hen intens voelen dat, om later dien grooten schat geheel te kunnen bemeesteren, de werkman zich moest wennen, in dagen van strijd, zelfs de grootste offering te getroosten. Het was adem-stil toen hij even pauzeerde; daarna viel hij met hardere stem uit.

— Ja — ik moet jelui zeggen namens het bestuur — de uitkeering wórdt met een derde verlaagd. Maar is dat nou een reden om met hangende pootjes terug te loopen, nu wellicht de overwinning nabij is?

— Nei godferdomme! schreeuwde Piet Smul.

— Nouit! gromde zwaar de-ijzeren-poot.

De vergadering barstte los in bijvalsbetuigingen.

— Nei — nouit!

— Nouit ferdikme — nouit!

— Liefer allemoal noa Feinhuise.

— Dan dempe se moar de Suiersei mit ons.

— Dan mannen, mag ik zeggen.

— Joa — joa!

.... dat ik niet vergeefs

— Há die Jopie! Há die Jopie.

Het was Joop onmogelijk zich tot het eind toe verstaanbaar te maken; het enthousiasme was te groot. Menschalde zijn naam, stampvoette, sprong in het rond.

Ko wenkte een paar pootige snuiters, die met hem het

podium opstoven. Ze overmeesterden Joop, rukten hem op hun schouders en wilden hem zoo in triomph door de zaal dragen. De mannen brulden hun goedkeuring uit — zongen hem de loodgietershymme toe:

Four de manne fan de louie paipi-e
Wille ze geife, drie en twintig cent per uur....

Een zijdeur van het podium werd open gestooten; achter-eenvolgens vlogen twee koeriers het tooneel op.

De-schele liet Joop van zijn schouder zakken. De voorzitter trad vooruit.

— Kameraden — Hein Smikkel is....

— Wat is d'r nou weir — mit dien huichelaar, krijschte Smul. Niet ein keir is-ie mit me mei geweist — sou'n sloume.

— Hou nou je kop dicht — rouie salamander!

— Hou je smoel — loat de foursitter....

Pang! De hamer viel dreunend neer.

— 't Is nou geen tijd om praatjes te maken, mannen, riep de voorzitter. Hij blikte in triomph naar Joop Ranschoen, die op den naam van Smikkel was opgestaan en met aandacht luisterde.

Ik moet jelui mededeelen, dat Hein Smikkel den verrader is gaan spelen. Hij is gesnapt met zijn gereedschapzak op den rug.

— Ferrajer! Ferrajer! gilde Smul verwoed.

— Ferrajer! Ferrajer! Ferrajer! gilden van alle kanten de stemmen.

— O wat 'n ploert!

— Woar werkt die fuilak?

— Bai Skolte — bai Skolte!

— Dat hai je nou fan s'n christelijke smoesies — wat heb ik gesaid....

Pang! Pang!

De voorzitter, de jonge man met de lichte, blauwe oogen, stond kaarsrecht achter de tafel en trommelde hevig met zijn hamer.

— Stilte! Stilte! Zitten gaan!

Mannen, we hebben er onderkruipers bijgekregen — één daarvan is u ongetwijfeld allen wel bekend — wijl hij zich nogal eens liet hooren op vergadering....

— Joa die fuile huicheloar....

— We moste se molle — — we moste se molle — —. Dat hebbe se in Ameirikoa ouk gedoan....

— Joa ferdikme — de gracht mit se in....

— Hei heit nog 'n moat ouk — net sou'n lid as hai....

— Joa — joa — woar is die Colain — Colain....

— Da's 'n mederne —. Doar sit ouk de pest in — net as in die christelijke....

Allen schreeuwden door elkaar en onderwijl hamerde de voorzitter geducht — zonder stilte te verkrijgen. De bedrukte geest, die aan het begin der vergadering den mannen scheen te beheerschen — was vervloden. Nu gloeiden de gezichten van verontwaardiging, van woede, van verzet.

Frits Landers — kon een glunderen lach niet onderdrukken. Hij kende de mannen, hij wist hoe hen nieuwen geestdrift, nieuwen drang tot verzet moest worden bijgebracht. Die onderkruipers hadden hun nut.

Het geschreeuw naar Colijn hield aan, er verhieven zich ook nu tegen hem, dreigtonen. Douwe was nooit bemind geweest, omdat hij een richting in de vakbeweging voorstond, waartegen de groote meerderheid zijner makkers scherp was gekant.

Joop had met één blik gezien, dat hij niet in de zaal was, en moest zijns ondanks glimlachen, hoewel hij zich Colijns

hachelijke positie niet ontveinsde. Douwe was natuurlijk bij Mientje, dacht hij. Hij begreep te moeten voorkomen, dat de knokploeg den jongen ging zoeken; want, zoo die hem in de buurt van Smikkel's woning aantrof, zou er waarschijnlijk maar weinig van hem overblijven.

— Ik wil het woord, Landers — beet hij den voorzitter toe.

— Even geduld — ik kan niet eens mezelf verstaanbaar maken.

Het gejoel en gedreig in de zaal hield aan en werd versterkt door het wild gegil der jonge stakertjes, die weer eens de kans schoon zagen.

— Die Colain — die Colain, schreeuwde Smul die Douwe slecht verdragen kon, die Colain moste me ouk molle....

— Is tie ouk — an 't maffe....!

— Ouk sou'n fuile maffert....

Joop gaf met den vuist een slag op de tafel dat ze kraakte.

— Dat lieg je — die dát zegt liegt! Een uur geleden heb ik hem nog gesproken, joeg zijn stem de zaal in.

Zijn geluid drong door —. Het gejoel weifelde als het ware....

— Mannen — *ik* sta in voor Douwe Colijn — *ik* weet dat hij staakt en blijft staken — tot we gewonnen of verloren hebben. Ik spreek hem elken dag.

— Hà die Jopie, juichten de jongens die altijd grapjes met hem hadden.

— Hà die Jopie — joelden de grooten na. Zij kenden hem in zijn weergalooze onverschilligheid in het leven en zijn even weergalooze roekeloosheid in het werk, in gevaarlijke situaties. Twee hoedanigheden die onder hen het meest werden gewaardeerd. En — ze hingen hem aan, wjl hij glad was als geen hunner, aangenaam kon spreken op vergadering en een goed kameraad was.

— As Jopie dat segt — dan is 't sou, riep Henk-de-mop.

— Joa — joa schreeuwde schele-Ko, Colain is in orde — mot 'r eindje wat?

Niemand moest wat.

— Moar woar is tie dan, vinnig snauwde Smul. As jai sulleke goeie kammeroaden mit 'm bint — sal je wel weite — woar of tie nou uithangt.

— Of ik dat weet, schertste Joop weer. Hij moetz'n jongste een schoone luier aandoen — die wil alleen door hem worden geholpen. Je vrouw moest hem maar voor baker aannemen, die is haast weer zoover, is het niet?

Dat sloeg in en de vroolijkheid kende geen grenzen. Van Smul was onder alle vakgenooten bekend dat zijn vrouw, sedert haar huwelijk elk jaar een kind had gebaard waarvan de meesten waren blijven leven. Zij verwachtte nu haar dertiende.

Smul zag Joop verwoed aan, gehinderd dat deze hem tot mikpunt der algemeene vroolijkheid had gemaakt, maar Joop knikte hem vriendelijk toe. Hij was een allemansvriend.

Hé — hé — riep hij, toen de joel zijn tijd had gehad, wat staan jelui nou te grinniken als ouwe wijven. Hoor je niet dat er maffers zijn bijgekomen?

De voorzitter hamerde.

— Mannen — je hoort wat Ranschoen zegt. Er zijn maffers bijgekomen — die moeten de winkels worden uitgesleept — en de anderen ook. Kameraden — dat die lui den moed hebben laten zakken was ook gedeeltelijk uw schuld. Jullie gezanik onder elkaar, jullie gemier om een paar centen minder uitkeering, jullie slappe houding tegen de onderkruipers zijn de oorzaken, dat die lui meenen ongestraft den boel te mogen verraden.

Er op uit — allen er op uit — gaat met elkaar. Hein

Smikkel is voor Scholte bezig op een gebouw in de Bilderdijkstraat . . . daar is-ie aan het plakken met het volk van de bazen Plaat, Bosch en Groot. Allen er heen

— Allemoal, allemoal! joelde de massa.

— Wie neemt de leiding?

— Piet Smul — Piet Smul!

— Skeile Kou — hà die skeile!

— Nei — den-ijzeren-pout mot mee!

— Die is fan de nachtploeg!

— Dondert niet . . . ! De-ijzeren-poot — de-ijzeren-poot!

— Hà — die Willimpie — hà die poutje!

Willem met den ijzeren poot stond overeind.

— Stoane jullui nog langer te soanikke . . .

— Hà die pout . . . !

De mannen stormden reeds de zaal uit —.

Dronken Nelis hield Nico aan den arm.

— Seg, lampepit — is 't een knappe — maid? vroeg hij heesch.

— Godferdikkie — wat 'n bille — wat 'n gatje, zei de guit bewonderend!

— Als je moar ouferal afblaift — nergens ankomme — as je dat moar weit. Ik heb 'n duppie losgekreige — goa feruit en seg dat ik kom. Koup d'r een bekètje four — en wat se ferders — wou hebbe.

— Goa jai nie-mee — mit den aiseren-pout? vroeg Nico wantrouwend.

— Ik loup op m'n aige poute — ik goa tot an den hoek — dan smeir ik 'm. 't Is toch Paulus Potter — ?

— Joa — flak noast die nieuwe filla!

— Seg d'r dat ik in oantocht bin.

XIV.

ONDER LEIDING VAN-DEN-IJZEREN-POOT.

De troep die Willem-met-den-ijzeren-poot volgde, mocht gezien worden, volgens het oordeel van schele-Ko. Hij herhaalde dit tot vervelens toe tegen Joop Ranschoen, bij wien hij zich naar gewoonte had aangesloten. Zeer tegen diens zin, dezen keer.

Joop was namelijk een beetje ongerust over Douwe en verlangde er naar hem te zien en te waarschuwen voor de verdenkingen die tegen hem waren opgerezen. Hij nam zich voor hem te raden, voortaan geregelder de vergaderingen bij te wonen, om zodoende allen argwaan te voorkomen.

De goedige jongen met zijn sullig karakter was hem sympathiek geworden. Wel hinderde het hem somtijds dat hij, zich steeds dringerder bij de familie Smikkel aansloot, en het Mientje danig lastig maakte met zijn eerbiedige aanbidding, doch steeds verzoende de gedachte, dat zij bovenal toch van hém was, hem weer spoedig met Douwe's hond-sche verliefdheid.

Hij ontveinsde zich trouwens niet, dat hij zelf Douwe op haar opmerkzaam had gemaakt, maar dat speet hem geen oogenblik. Integendeel hield hij zich voor, dat hij alle redenen tot tevredenheid had, met zijn diplomatie en met de

vorderingen die zijn vriendschap met den jongen minnaar had gemaakt. Immers, hoe nauwer zij zich in dezen critieken tijd aaneensloten — des te natuurlijker zou het in Douwe's oog zijn dat hij zich, na diens huwelijk, als huisvriend gedroeg. En, dat het huwelijk binnen niet al te langen tijd zou plaatsvinden, verwachtte hij maar al te zeer.

Doch nu was het zaak, zich zoo spoedig mogelijk uit de voeten te maken. Alhoewel schele-Ko hem dat niet gemakkelijk maakte.

De schele was uitermate in zijn nopjes, dat Willem-met-den-ijzeren-poot, die eigenlijk uitsluitend aanvoerder was van de nachtploeg, zich nu met de leiding der rond-of inspectieploeg had belast, waarbij zich de meeste leden der knokploeg hadden aangesloten. Sinds het uitbreken der staking was hij twee keer met den „poot” en zijn nachtploeg meegeweest, en hij had zich toen meer geamuseerd dan de vele malen, dat hij geloopt had in de groote dag-inspectieploeg onder leiding van Smul. Deze toch was zwaar op de hand en gauw geraakt en tot zulke gezellige resultaten als met den „poot” het geval was, bracht men het bij zijn ploeg nooit. Ko dacht aan de manifestaties voor de winkels van De Loever en Hooglandt en herinnerde zich het jammerlijk fiasco dat zij daarmee hadden geslagen. Voor beide winkels waren zij vandaan gevlucht en niet één onderkruiper hadden zij kunnen bewegen, het werk neer te leggen.

Met de nachtploeg was het anders geloopt en nog dikwijls liep hij te glunderen als hij dacht aan het vele werk dat de nachtploeg in eenige nachten had vernield, op verschillende karweien —.

Joop zei ja en amen op alles wat schele-Ko te berde bracht en deelde niet, zooals gewoonlijk, in het enthousiasme van den jongen man.

— Is d'r wat mit je goande? vroeg Ko eindelijk.

— Waarom, schele?

— Je doet gein bek oupe — 't laikt wel dat je 't schurft in hebt, dat we mit ounge Willem meigoane....

— Ik had ook liever niet meegegaan — Ik slaap den laatsten tijd haast geen nacht. Ik zou best twee dagen aaneen kunnen maffen.

— Dan sou je pas echt 'n maffert sain, lachte Ko.

Joop lachte ook — hij mocht Ko nogal liiden. Hij was sterk doch maakte daar zelden misbruik van jegens jongeren. En dat wilde reeds veel zeggen, docht hem.

De ploeg maakte minder grapjes onder weg dan de inspectie-ploeg gewoon was. Zij spande geen paarden af en nam ook geen draaiorgels mee op sjouw, zooals al meerdere malen had plaats gevonden.

De-ijzeren-poot marcheerde aan den kop, stapte stevig door en lette op geen ginnegappende uitdagende dienstmeisjes. Daan Kropsla en manke-Gerrit, probeerden een lolletje uit te halen met een ouden politieagent, maar „de poot” kwam er tusschen, met zijn gromstem. Het liefst wilde hij alle mogelijke conflicten langs den weg vermijden om met spoed het karwei aan te vallen, waar baas Scholte met personeel aan het werk was en daarin werd geassisteerd door zijn collega's, Plaat, Bosch en Groot. Als hij in de verte twee of meer agenten tezamen bespeurde, gaf hij een consigne, wat direct werd doorgegeven. Aanstonds verbrokkelde de troep dan in troepjes en clubjes, die schijnbaar niets van elkaar wilden weten. Maar, was de politie gepasseerd, dan vormden allen weer spoedig één geheel, dat van een ernstig plan scheen beziel.

Een oogenblik wijzigde Willem van taktiek; dat was toen de troep heel plotseling een onderkruiper in het vizier kreeg.

De man droeg zijn gereedschapzak op den rug en een stuk compositie-buis om den hals.

Toen hij zich zoo plotseling voor de hoofdmacht der stakers zag geplaatst, leek hij een oogenblik als verstijfd; hij bleef staan en staarde wezenloos voor zich uit. Dan, in een plotselinge opwelling slingerde hij zijn zak van den rug en zette het op een loopen.

Het baatte niets. Met een enkelen zwaai wierp de-ijzeren-poot hem zijn zak na, die over zijn hoofd vloog, zoodat hij er een seconde later over struikelde. Daan was hem direct nagelopen, kon zijn vaart niet temperen en viel boven op hem. In minder dan geen tijd was de heele ploeg op en om hem aangeland.

Willem zei hem op te staan, maar hij moest geholpen worden. Toen men hem losliet, zakte hij weer ineen. Daan en Gerrit droegen hem toen in een portiek en zetten hem met zijn rug tegen een deur. Daar bleef hij zitten tot hij wat bekomen was en ging toen onder geleide van een viertal jongens naar het bestuur. Hij beloofde dat hij gedurende de staking niet meer aan het werk zou gaan en mocht toen een plaatsje opzoeken bij de groote kachel. Zijn gereedschappen zag hij nooit terug; Willem had ze in de gracht doen schoppen.

De Bilderdijkstraat, waarheen de tocht leidde verkeerde destijds nog in haar eerste stadium. Wel liep er reeds een tram door, maar huizen stonden er nog slechts weinig.

Hier en daar stond een blok van vier of van zes huizen, een half jaar geleden door speculatie-bouwers neergezet en reeds danig verfloos en verwaarloosd. De trambaan was tamelijk wel bestraat, maar aan weerszijden ervan kon men nog niet van bestrating spreken. Wel lagen er groote hoopen klinkers, hier en daar, en leverden ettelijke zandheuveltjes der jeugd aangename speelplaatsen, maar dat alles moest

nog behoorlijk op zijn plaats worden gebracht om tezamen een plaveisel te vormen.

Het karwei waar Scholte met personeel en collega's bezig was, moest een groote sigarenfabriek worden, maar was vooralsnog een kolossale, holle ruimte waarin vloeren noch trappen waren. De zijmuren waren gereed en het dak lag er op, doch binnenin was nog niets te zien dan de balklagen, die aanduiden waar de verdiepingen zouden komen.

Het karwei stond geheel vrij en was omgeven van een vierkant omloopenden steiger. Langs elken muur liepen steigerleeren tot aan het dak, zoodat dit langs vier wegen te bereiken was.

Toen de-ijzeren-poot met zijn legertje in de straat verscheen, was het karwei in vollen gang en gaf het, het leuk-bedrijvig aanzicht van elk groot bouwwerk.

Opperliden met een tas steenen of den kalkmout op den schouder trippelden vlug de leer op, zetten hun vracht op den ondersten steiger neer en daalden dan weer vlug om nieuwe lasten te halen. Andere sjouwerlieden kwamen van een hoogere ladder af, droegen daar de steenen en kalk tegen op en brachten ze, den steiger in het vierkant omloopend, bij de metselaars.

Hol klonken, tot beneden aan toe, de regelmatige hamerslagen der timmerlieden, die het dakbeschot aanbrachten en daartusschen door piepte het fluitje van den jongen die om hen heen liep of in den weg stond. Gelijkstraats, waar het kantoor zou komen, was de timmerkeet gevestigd. Hier stonden de oudste timmerlieden te zagen en te schaven, om datgene klaar te maken, wat hun makkers op de verdiepingen moesten stellen en aanbrengen. Zij stonden binnen, hadden den achterkant dichtgetimmerd en werkten nu vrijwel tochtvrij. Een hunner zong een schuin liedje en telkens vielen

de anderen op een kreet van hem bij het refrein in en zongen dat dan tot het einde toe, mee. In de straat was het rumoerig van spelende kinderen in het zand. Jongens hadden in een zandheuvel een grot gegraven en daar binnen meisjes laten zitten, die de gevangen genomen „edele maagden" moesten voorstellen. Deze maagden hadden het daar binnen gauw benauwd gevonden en schreiden luid om er uit te mogen. Maar dat ging niet zoo gemakkelijk. Haar wacht was niet te vermurwen en de bevrijders, die haar zouden verlossen, moesten eerst door drie liniën heenbreken. Dat was nu wel geen zware taak, want elke linie was maar half zoo zwak als het bevrijdingsleger. Doch, de kapitein van de buitenlinie had een sigarette opgestoken en nu stond het geheele bevrijdingsleger om hem geschaard, om een „dampie" te smee-ken. Die niet even halen mocht, genoot dan toch nog van den rook, dien de anderen uitbliezen. En ondertusschen huilden de meisjes om haar moeder en riepen ze dat ze nooit weer zouden meedoen.

De vereenigde inspectie- en knokploeg ontzag bevrijdings-
leger noch verdedigers en bezette zonder slag of stoot de
grot, die onder de voeten der aanrukkende loodgieters ineen-
stortte. De meisjes vluchtten tusschen de beenen der mannen
door en maakten in de verte sliep-uit tegen haar vrijertjes in
het bevrijdingsleger.

- Moar metein noa de kap Willem, sloegschele-Ko voor.
- En wat dan? vroeg de-ijzeren-poot grommend.
- Sloan we se datte se gein fin meir ferroere kanne.
- Seiker fan foure op noa boufe — dat se 'm an den
achterkant drosse.
- Wat wou jai dan.
- Eirst d'r omhein....

De-poot bleef met een stuk of wat mannen op de voor-

malige grot staan en het grootste deel der ploeg maakte onder leiding van Ko en Daan een omtrekkende beweging, die Napoleon's garde met bewondering zou hebben vervuld. Spoedig waren alle steigerleeren van posten voorzien en kon er worden nagegaan wie op en af ging.

— Sain d'r loudgieters op de kap moat? schreeuwde de ijzeren-poot, de timmerkeet binnen.

Een timmerman met een peper- en zoutbaardje en een bril op, kwam naar buiten.

— Of d'r loudwurme binne? Joa — 'n stuk of wat boase!

— Gein knechte?

— Ik gelouf eintje — mit 'n jonge.

— Een keirel mit 'n sagerijnig gesicht en 'n poar huilerige ouge in s'n kop? De-poot wist geen ander signalement van Hein Smikkel op te geven.

— Bedoel jai een fent fan een joar of feirtig die sou fleimerig proat? vroeg de timmerman nu.

— Joa — die — — die is het! Soudemieter 'm de kap af.

— Da'-kan niet!

— Waarom niet — huilert?

— Hie — is d'r niet.

— En je weit se fiesjelemie op 'n prikkie.

— Hie — is d' gistere geweist — fandoag niet. Nou is d'r 'n jonge keirel — eintje fan buite — en 'n jonge — — Four de rest allemoal boase.

Willem had meer gesproken dan anders in drie dagen. Hij gaf den timmerman verder geen bescheid en keerde zich om.

— Doan blaift beneide en sorgt dat 'r bij iedere leir twee man stoane. Als d'r klabakke komme, fluite jullie. F'r uit, wai goane se afdrouge.

Meteen gaf hij het voorbeeld en stormde de ladder aan den voorgevel op. Hij sloeg twee, drie treden tegelijk over

en was eerder dan de anderen op den ondersten rondsteiger. Langs alle vier ladders was de bestorming tegelijk begonnen, zoodat het in een oogenblik, op den ondersten steiger wemelde van manchester broeken.

Juist kwam de onderbaas van den aannemer, de bovenste ladder af.

— Wat mot dat? vroeg hij streng.

— Bin-u de onderboas? wedervroeg de-ijzeren-poot onverschillig.

— Ja mân — wat mot al dat volk op steiger? Vooruit — al wat hier niet hoort — mijn werk af.

— Eirst de mafferts noa beneide, zei Willem bedaard.

— De mafferts 't werk af — de mafferts 't werk af — joelden de mannen.

— Smeere jullie 'm — of ik schel politie op.

— Man leg niet te aile — duwde Willem hem opzij. F'ruit wie goat d'r mei!

De tegenstand van den onderbaas baatte niets tegen den wilden troep.

— 't Zijn allemaal baze, schreeuwde hij den stakers na, die hoogerop stormden.

— Die motte me juist hebbe.

Op den bovensten steiger verhief zich een vervaarlijk gejoel. De loodgietersbazen, die op het dak werkzaam waren, hadden de ladder die op den bovenste steiger stond, opgetrokken, zeer tegen den zin der stakers.

— Loate jelui die leir stoan — fuile mafferts, gilde de schele.

Baas Groot, een groote, breedgeschouderde kerel lachte hem smalend uit.

— Dat sou je wel wille — scheile!

— Godferd.... fuile ruigpout, ik sal je.... Ko greep een

steen van den steiger en slingerde dien naar Groot's hoofd. Deze ontweek nog juist den gevaarlijken worp.

— Blaif stoan as je 'n keirel bint — set die leir neir, as je lef het.... gilde Ko woest.

— Langs de poale noa boufe, gromde Willem-met den-ijzeren-poot en gaf direct het voorbeeld. Hij slingerde armen en beenen om een steigerpaal, en werkte zich er langs op. De paal die hoogerop geen verbinding had met den muur, slingerde vervaarlijk onder het zware lichaam.

— Willem — je soudemietert d'r af, schreeuwden eenigen, die zijn moed misten. De schele, de manke, Jaap-de-leugenaar en Toon-hazelip — hadden andere palen besprongen.

— As jullie godf....niet durft — ik wel, schreeuwde de-poot.

Pang! Daar knalde een schot. Baas Groot had z'n revolver getrokken en vuurde haar in de lucht af.

— De eirste de beste die op den kap komt — kraigt 'n blauwe boun, krijschte hij, zelf zoo bleek als een doek.

Slechts heel even maakte het schot indruk; de timmerlieden op den steiger schrokken het meest en protesteerden.

— Hè — wat mot dat!

— As 't godferdomme sou goat — loosere wailui — jullie noa beneide!

— Wat mot dat maffertssoutje hier doen!

— An jou woag ik me tien joar — fuile weggedroste klo-nioal, brulde de-poot, nu razend geworden. Met een behendige beweging, slingerde hij zich in de lijstgoot en werkte zich tegen het dakbeschot op.

De bazen Plaat en Bosch waren op het schot komen toesnellen, hun revolver in de hand houdend. Baas Scholte echter, wien het werk eigenlijk aanging, was erg bevreesd voor vuurwapenen en probeerde langs den achterkant naar beneden te komen.

De revolverbazen waarschuwden nog eens en schoten dan zenuwachtig hun pistolen in het wild af. Groot raakte Willem aan het oor wat hij half afschoot.

De-poot gaf geen kik van pijn, sprong op het dak en gaf tegelijk Groot een opstopper, zoo dat hij languit rolde.

— Mourdenoars — mourdenoars! schreeuwden de mannen op den steiger en klommen woedend het dak op — onverschrokken de kogels trotseerend die Bosch en Plaat bleven afschieten.

Willem had een korteling gegrepen, en ranselde daarmee tusschen de knechten van Scholte en een metselaar, die hem te lijf wilden.

— Goui de smeirkachels om! krijschte manke-Gerrit die zich met schele-Ko op dak had gewerkt. De bazen hoorden dat en retireerden naar de kachels waarop de dakmastiek werd gesmolten, om het brandgevaar te voorkomen.

Het werd nu een vechtpartij op dak. Na hun laatste schoten die beide doeltroffen, waren de revolvers nutteloos geworden. De schele en 'de manke wierpen zich op de bazen, beide pootige kerels en ramden er geducht op los. Baas Groot was ook weer opgekropen en wierp zich, met een stuk hout gewapend, midden in het strijdgewoel.

Willem was verschrikkelijk om aan te zien; woest en reuze-sterk sloeg hij om zich heen. De metselaars en opperlieden, op dak bezig, waren niet van de richting der groote federatie; hun vereeniging steunde de zaak der loodgieters niet. Even hadden zij gepoogd de bazen te verdedigen, maar nu het steeds woester toeging, trokken zij formeel partij tegen de stakers. —

De opwindung in de straat was geducht. Beneden, bij de ladders waren vechtpartijen ontstaan tusschen de stakers, die de wacht hielden en den aannemer en zijn helpers, die

naar boven wilden. De architects-opzichter had er eerst verwijfelend bijgestaan, en was toen op een drafje wegge-loopen om telephonisch politie te roepen.

Iedereen die de straat door moest bleef staan; de menschenmassa groeide met elke seconde aan. Weldra was het rondom het werk in de gansche breedte der straat zwart van menschen. Eenige politieagenten, die dichtbij hadden op post gestaan, waren gewaarschuwd en toegesneld. Ze konden niet veel meer doen dan bemiddelend optreden tusschen de vechtende partijen bij de ladders. Van naar boven gaan was geen sprake.

Bij elk nieuw schot ging er een rilling door de menigte. Vrouwen gilden, grepen kinderen in haar armen en wilden zich wegmaken. Maar de menschen stonden te dicht op elkaar gedrongen, wilden en konden niet wijken.

Mannen, meest werkloozen, werden opgewonden door het voortdurend knallen, schreeuwden hun verontwaardiging uit.

— Die fuile mafferts hebbe pistoule!

— As je godsalme... onderkruiper bint, mag je mourde...

— Mourdenoars! Mourdenoars!

— Sch.... huise! Siekreite!

— Godf...sche mourdenoars!

Scholte had met moeite de straat bereikt. Hij zag doodsbleek en scheen te ontroerd om op zijn beenen te staan. In het gewone leven was hij een net en bedaard man, die door de week orde op zijn zaken hield en op zondag in de kerk collecteerde. Voor de staking had hij nooit omgegaan met patroons als Plaat, Bosch en Groot, die ook in patroonskringen als uitschot werden beschouwd. Nu hij met eenige nieuwe werken tegelijk zat waarmede haast was, had hij dankbaar hun aanbod om te komen helpen aanvaard, den-

kende dat de stakers werkende patroons wel ongemoeid zouden laten. Dat zijn helpers revolvers bij zich droegen, had hij niet geweten.

Het gebeurde daarboven had hem vreeselijk aangegrepen en hij was nauwelijks bij machte, de politie naar behooren inlichtingen te verschaffen.

— Doar hai je ein fan de mourdenoars, riep een stem uit de menigte en aanstonds joelde het geweldig op.

— Mourdenoar! Mourdenoar!

— Sloa 't 'm doud!

— Hai is 't niet!

— Mourdenoars! Mourdenoars!

Het volk drong aan. Eenige kalme mannen omringden den bevenden Scholte om hem tegen de volkswoede te beschermen, maar zij waren te zwak en werden opzij gedrongen.

Een nieuw geluid deed zich hooren.

— In naam der wet — uiteen. Sabel in de hand — voorwaarts. Neerhakken wat blijft staan!

Een ontzettend gegil van vrouwen en kinderen was het antwoord. Het was zoo vol, dat van voor noch achterwaarts wijken sprake kon zijn. Trams uit beide richtingen komend, stopten noodgedwongen.

Een kolonne van twintig agenten rukte aan, stok in de hand. Voorop liep een bejaarde inspecteur, met getrokken degen.

Nog eenmaal gaf hij het bevel van doorloopen en tegelijkertijd zwiepten de politiestokken door de lucht, op de hoofden en ruggen der menschen.

— Vooruit — vooruit! kommandeerde de inspecteur.

De situatie werd verschrikkelijk. De menigte stond dicht opeen gesloten, kon niet wijken, maar onbarmhartig vielen de stokken, fel neerkomend, op mannen en vrouwen, zelfs

geen kinderen ontziend. Het publiek werd aangegrepen door een waanzinnige paniek; de drang naar zelfbehoud en veiligheid van lichaam hief alle voorzichtigheid en elke gedachte aan anderen op. Mannen, zo goed als vrouwen, door onverklaarbaren angst aangegrepen, worstelden om een uitweg te vinden, die hen veiligheid voor stokslagen kon geven. Ze vertraptten kinderen, sleurden vrouwen opzij, stompten en sloegen op al wat hen in de vlucht verhinderde.

Eindelijk was het den inspecteur en zijn mannen gelukt, ruim baan te maken tot voor het werk. De eerste had eenige keeren van zijn staal gebruik gemaakt en een man een houw over het hoofd gegeven. Deze was neergestort en zou vertrappt zijn geworden door de angstig wijkende massa die hysterisch gillend op het gezicht van het bloed niet meer wist wat ze deed, als niet een breede vrouw, zich over hem had heengebogen en hem had opgetild. Haar oogen straalden woede uit bij het zien der laf-vluchtende mannen.

— Bi-jullie keirels — gille as waife — loupe weg as honde. Pak-an verdourie — 't is 'n menschekind.

— Doorloopen! brulde een agent die weer terug drong.

— Stik fent — beiste die jullie sain — — hei — wie helpt 'r.

— Hier moeder — we doen 't samen, zei een kalme stem, Joop had in de timmerkeet staan praten, al den tijd dat het tumult had geduurd. Nu hij noodig was kwam hij naar voren, op zijn eigen luchthartige wijze.

Een agent hield hem even aan den arm, maar hij rukte zich los.

— Ik ben niet te spreken man, zei hij rustig. Eerst moet ik daar zijn.

Hij tilde den gewonde bij de beenen op, terwijl de stoere vrouw het hevig bloedend hoofd in de armen hield.

— Jai bint 'n man! zei ze dankbaar.

— U bent een vrouw, een echte vrouw, zei hij, ernstiger dan hij ooit sprak. Er is hier vlak bij een apotheek — daar dragen we hem heen —.

Bij de ladder aan den voorgevel bleef de inspecteur staan. Het geworstel had beneden opgehouden, maar boven werd nog druk gevochten; het rumoer hield onverzwakt aan.

Hij stak zijn degen in de schede en greep een sport; het opklimmen was ongewoon werk voor hem.

— Tien man meé — tien man drijven het volk....

Een ontzettende gil die door de lucht sneed, deed zijn stem verstommen. Een gekraak als van losschietende latten — een schok — een zwaar lichaam plofte naar beneden en sloeg tegen den grond. De stakers daarboven hadden baas Groot naar beneden gesmeten.

De gil, de plons, was door een duizendvoudigen kreet uit de menigte beantwoord geworden. Dan was het een ondeelbaar oogenblik stil, als was de dood over allen neergedaald.

Een hevig tumult, een gedrang en geworstel langs de ladders van boven af volgde nu. Plaat en Bosch, de knechten van Scholte, de timmerlieden en metselaars, allen zochten een heenkomen, vochten om het eerst van de steigers te komen, in uitzinnigen angst voor den-ijzeren-poot en zijn mannen, die vreeselijk huishielden.

— Met de sabel d'r op in! schreeuwde de inspecteur, wien het volk weer op het lijf was gedrongen. Hij hoopte nu een goede vangst te hebben en wilde zich alvast ruimte bij de ladders verschaffen, voor het ontvangen der stakers.

Politie joeg het volk weer op, hardnekkiger, meedoogenloozter dan tevoren. De trams werden stikvol van vluchtelingen, de conducteurs hadden alle zeggingskracht over hun wagens verloren. Wat niet meer in de trams kon — drong er tegen aan, wegens gebrek aan een uitweg. Ruiten werden

ingedrukt, hetgeen nieuwe ongelukken tengevolge had. De scherven spatten naar binnen en wondden de passagiers.

De inspecteur had Groot de timmerkeet doen binnendragen en wachtte nu de mannen af, die de ladders afstormden. Wie beneden kwam werd direct gevat en als gevangene beschouwd. Zelfs de patroons Bosch en Plaat, werden gelijk behandeld.

— Sie je niet dat ik een boas bin, riep de eerste woedend, maar de breede hand van een grooten agent naast hem, sloot hem den mond.

— Hou je smoel — We zalle je baze.

Eén staker liep regelrecht in handen der politie. Frits de kaaskop had zich het genot voorbehouden, langs dezelfde ladder neer te komen, als Plaat, om dien al gaande langs de ladder, op de handen te trappen. Dat was zijn verderf. De anderen, onder leiding van den-poot, waren voorloopig boven gebleven, om het schouwspel te zien dat zich beneden aan den voorgevel afspeelde.

Schele-Ko ging op verkenning uit; aan den achterkant bleek geen politie te staan.

Stil daalden zij en trokken zich terug in de kalk-keet, achter het werk. Voor het oogenblik voelden zij zich veilig. —

Aan den voorkantscheen het kalmer te worden. Nog steeds stuwden de agenten het volk op — dat een beetje verademing had gekregen doordat een tram zich had vrijgemaakt. Het loopen werd nu althans mogelijk, alhoewel de groote menigte zich slechts heel langzaam kon oplossen.

In de timmerkeet was het Plaat en Bosch gelukt, hun baaschap door den inspecteur te doen erkennen. Hen werd verlof gegeven te vertrekken. Den gevangen genomen timmerlieden en metselaars, benevens Frits-de-kaaskop, wilde hij niet loslaten. Een kolonne van tien agenten schaarde zich om hen

heen, om ze naar het dichtst nabijzjnd bureau van politie te brengen. Wat de mannen er ook tegen op wierpen, 't mocht hen niet baten. Aannemer noch onderbaas lieten zich zien en de inspecteur zei kort, op al hun tegenpraten, dat hij niet wist van loodgieters, timmerlieden of metselaars. Boven was gevochten en van boven af had men den man naar beneden gesmeten. Zij allen waren langs den ladder naar beneden gekomen en moesten zich daar nu maar voor verantwoorden, voor den commissaris. Hij zou hen meenemen — en hij zou wel eens willen zien dat er eentje weigerde mee te gaan.

Schele-Ko wien het stil afwachten in de kalkkeet te lang duurde, was in het gebouw geslopen. Hij had de gevangenneming van de timmerlieden en van Plaat en Bosch afgeloerd en zich in stilte staan te verkneuteren. Hij hoorde echter dat de bazen werden erkend en nu niet naar het bureau hoefden.

— Weit je 't seiker? vroeg de-ijzeren-poot, godsalsegodgloeïend....

— Se konde weggoan, sei-t-ie.

— Dus die lui hoefe niet mei — en die hebbe 't ergst mei gedoan —. En de koaskop?

— Die hou-e se fast — en al die timmerlui en metseloars ouk. Om je 'n stuip te lache — dat heile mederne souitje mot den lik in four ons.

De kalkkeet daverde een oogenblik van het algemeen gelach dat losbarstte bij dit bericht. De schimpscheuten werden niet gespaard.

— Dat komp d'r fan — dat-te se medern sain.

— Net sou goed as ferrajers....

— Net sou goed? Feil erger — feil erger. Hellepe de boase onderkruipe — sou'n fuile troep. 'k Heb d'r eintje alfast 'n lampie dichtgetimmerd....

— Wat doene we nou....?

— Falt d'r niks te doen om den koaskop los te moake —.
— Gein denke an, zuchtte de schele. Of we motte 't teige tien blanke soabels opneime....

— Heb je nog wat fan Grout gesien, skeile? vroeg de-poot.

— Die hebt s'n bekomst, glunderde de schele.

— Four eiuwig?

— Da' gelouf 'k niet. Ik hourde 'm nog kerreme. Die fer-floekte klonioal het een toai leife. Se hebbe 'm op een poar planke gebonde en weggesjouwd.

— Nou — wat mot 'r nou gedoan worde....

— Ik wil toch nog 'n kansie woage — peinsde de-ijzeren-poot half luid.

— Gein kaik op, Willem, wierp de schele er tegen in. Tien man — en se sain al weg....

— Kan me — —. Dan — dan mot ik die twee nog's kittele — die Ploat en Bosch.

— Ook al weg!

— Nei toch....!

— Half fast.

— Ik mot self 's.... Wie d'r wil, goat moar mei!

De heele ploeg liep achtereen de kalkkeet uit en ging het gebouw door. Door een reet in het hulpschot van de timmer-keet, gluurden ze naar buiten.

De groote menigte was afgezakt en het verkeer had zijn normaal verloop hernomen. Voor het werk liepen twee agenten heen en weer, en maanden nieuwsgierigen, die staan bleven en nabetrachtingen hielden, tot doorloopen aan.

— Fouruit! zei de-poot en liep het huis uit. De anderen volgden hem.

Het ging luidruchtig toe, zoodat de agenten hen gauw bemerkten.

— Hei — doar — woar goat dat hein? schreeuwde de eerste klas hen toe.

— Kop dicht!

— Sta!

— Fal doud! riep de schele.

— Sta seg ik jelui — sta!

— Jonges — doar goat Bosch — schreeuwde de-poot en maakte een woeste beweging die den agent deed schrikken.

— Woar — woar?

— Doar — bai die tram — ferdourie — die andere slampamper het-ie bai sich

Bosch en Plaat stonden inderdaad bij de tramhalte; zij hadden naar den aftocht der gevangenen gekeken, om te trachten eventueele loodgieters te herkennen.

Nu keken zij op en schrokken. Meer dan vijftien mannen stormden op hen af

Het publiek bleef weer staan, het voorzag een herhaling van het gebeurde. De twee agenten waren machteloos de pogingen tot verzameling te beletten. Eén greep zijn fluitje, maar voor hij het aan den mond had gezet, kneep Willem zijn arm vast. Niet voor niets heette hij onder de makkers de-ijzeren-poot. De agent slaakte een kreet van pijn en liet het fluitje vallen.

Bosch en Plaat waren in de tram gevlucht; de conducteur schelde, maar ze ging niet vooruit. Het was den bestuurder onmogelijk, door de dichte menschen-menigte, die zich wonderlijk snel weer samenpakte een weg te banen.

— Mourdenoars — mourdenoars! schreeuwden de stakers.

Onder het publiek waren er velen die het woeste optreden van den inspecteur hadden gezien en dachten dat de kwalificatie op de agenten duidde. Nu er maar twee op de

vlakke waren, drong men tegen hen aan, schreeuwde hen scheldwoorden toe.

— Klabakke — gemeine buitenpummels — se hebbe'n man se kop in twei-e gesloage....

— Moordenoars — moordenoars!

De stakers verheelden niet dat hun woede tegen de bazen in de tram was gericht en omsingelde deze. De conducteur had de hekken gesloten en weigerde passagiers in te nemen.

— Ik mot d'r in — ik mot d'r in, schreeuwde de schele — ik mot d'r in — ik betoal net sou goed as dat boefetuig....

— Niemand meer d'r in — de tram is vol — hield de conducteur vol. Als razend trok hij aan de schel, maar de tram bleef staan als was ze vastgevroren.

De toestand werd critiek. Van alle kanten stroomden menschen toe, nu in hoofdzaak werklieden. Zij kwamen van de dichtbijzijnde bouwwerken, die in het winterseizoen, vroeg in den avond stopzetten.

Velen daaronder waren den stakers goed gezind en na weinige woorden van inlichting, kende hun verontwaardiging geen grenzen.

— 't Sain boase — riepen ze elkaar toe. Eerst speile se four mafferts en dan schiete se nog op stoakers.

Die lui loate se frai uit goan....

— Hei — mourdenoars — mourdenoars....!

— We motte se d'r uithoale — — se motte four het gerecht.

— Loate wai 's een maffert een douw geife, dan hang je, vertelde de schele met vroom-verontwaardigd gezicht aan elk die luisteren wou. Four één tik goa je den lik in — en dat souitje het 'n heil uur op ons geschoute....!

— En se loate se frai uitgoan.... Sailui weite fan niks....

— Dat is nou je reinste klassejustitie, beweerde een man

met een bril. Zoo iets zou onmogelijk zijn in een democratisch-geordenden staat.

— Wat preufelt die fent — 't laikt wel een rus — — riep een staker wantrouwig.

Eenige bouwvakarbeiders trachtten met een zoet lijntje op het voorbalcon te komen en de binnendeur te forceeren. De passagiers hielpen den bestuurder hen af te weren en de hekken te sluiten.

Het gejoel en geschreeuw werd heviger — de woede werd algemeener, naarmate alle pogingen om binnen te dringen, mislukten.

— We motte der in — schreeuwde de-poot woest.

— Mannen 't gaat niet — 't gaat niet — geloof me nou, bezwoer de conducteur.

— Flikker dat souitje dan d'r uit.

— Hoe kan ik dat nou doen.

— Manne — goui de ruite in — de ruite in....

Weldra suisde een steen door de lucht, gevolgd door meerdere. Ze bereikten hun doel niet, doch vielen op de hoofden der opdringende omstanders.

Het geschreeuw werd nu gillen en vloeken — men vreesde voor het leven. Sommige steenen waren leelijk aangekomen; bij enkele mannen gudste het bloed langs de ooren.

Nu er bloed vloeide kende de woede der bouwvakarbeiders geen grenzen. 't Hitste hen aan — maakte hen wild, zonder dat het in hen op kwam te vragen, door wiens schuld de wonden waren veroorzaakt.

Weldra voegde zich een nieuwe kreet bij het gillen.

— Klabakke — klabakke!

— Smeirisse — — smeirisse!

— Se komme de mourdenoars 'n handje hellepe....

— Klasse-justitie! verklaarde de man met z'n bril maar

hij kreeg aanstonds een stomp voor zijn maag van manke-Gerrit.

- Mot jai ons nog beloasere op den koup toe.
- Ik man — — hijgde de bril naar adem —
- Hou je smoel of....
- In naam....;
- Klabakke....!
- Mourdenoars!

De agenten waren vrijwel machteloos. De buitensten der massa lieten zich door bedreigingen bewegen opzij te gaan maar de als razend-tierende werklieden hielden stand. Zij waren geen partij om mee te spotten, erkende de brigadier.

- Se komme d'r niet uit.
- Dan mot de tram moar om.

— De tram om — de tram om, joelden de mannen. Ze voegden het woord bij de daad en zetten de schouders tegen den wagen.

Een rilling beving de passagiers. Men wilde naar buiten, maar de hekken waren gesloten. En de tierende, woest-opdringende massa gaf ook geen ruimte tot doorgang.

Het ging niet gemakkelijk. Aangevuurd door de eersten, duwden nu meerderen mee. De passagiers vluchtten in doodsangst naar de andere zijde van den wagen, hetgeen den aanslag ten goede kwam. Werkelijk lichtte de tram een paar duimen op, hetgeen met woest gejuich werd begroet.

Daarbinnen steeg een angstig gehuil op. Een heer, sloeg een ruit stuk met zijn wandelstok en duwde twee kinderen naar buiten. De wagen was weer neer gekomen, maar de aanvallers hernieuwden hun poging.

Dan kletterde, paardengetrappel tot hen door.

— Bereije klabakke — bereije klabakke — snerpte het luid.

Opgejaagd zocht de menigte nu een uitweg, voor de steigerende paarden.

— Daar heb je het — politie en justitie — in dienst van het — kapitaal — steunde de man met den bril, nog steeds zijn maag wrijvend van de napijn.

De schele hoorde hem en slingerde zijn vuist in zijn richting. De man bukte en deed den slag door een ander opvangen.

— Vooruit — vooruit, d'r op in, kommandeerde de bereden inspecteur.

De agenten menden hun paarden tegen de menigte in, die drong en zich opeen perste, om de aanraking van een paardepoot te ontgaan.

— Snai se de liese dour — schreeuwde een stem.

— Met de sabel, met de sabel, kommandeerde de inspecteur, die dat hoorde en voor het ergste vreesde.

Het leek een slachtpartij. De agenten bogen zich over den kop van hun paard en sloegen met het plat van hun sabel links en rechts, zonder medelijden. Mannen trokken messen, wierpen zich onverschrokken naar voren, doch moesten hun moed zwaar bekoopen. De agenten sloegen er op los, als waren zij een vijandelijke stad binnengerukt, waar binnen de orde moest worden hersteld.

De-poot en de-schele slaagden er in een agent van zijn paard te rukken. Het dier, zonder berijder te midden der tierende menigte, begon woest om zich heen te slaan om weg te rennen.

Het volk week uiteen hetgeen het paard ruimte gaf. Het sprong voorwaarts, deinsde terug en sprong weer.

De stakers zagen hun kans verloren en braken zich baan om een heenkomen te zoeken. Zij bekommerden zich niet om den agent, die nog steeds lag waar hij was neergesmeten, en lieten hem aan zijn lot over.

Niemand ging direct naar de zaal. Een elk maakte op eigen gelegenheid een flinken omweg en ging dan naar huis, om te rusten.

XV.

DE BLEUE MINNAAR.

Nadat hij met de hulp van de vrouw, den gewonde een apotheek had binnen gedragen, maakte Joop dat hij wegwam. Al wat hij zich uit boeken en verslagen omtrent oproeren herinnerde, wees er op dat de straffende hand der overheid zich bij die gebeurtenissen allereerst uitstreckte naar gewonden; in hoofdzaak misschien wel omdat die de minste kans tot ontkomen hadden. Hij vreesde die hand zich verder te zien uitstrekken naar hen, die gewonden hadden bijgestaan en wilde zichzelven voor zoo'n buitenkansje vrijwaren.

Hij wist wel tevoren, dat het onder leiding van den ijzerenpoot niet malsch zou toegaan, maar zoo erg als het nu was geloopt, had hij zich het niet kunnen voorstellen. Terwijl hij den man wegdroeg, had hij Groot's snerpennen gil gehoord en die was hem door de hersenen gedrongen.

Een opstootje mocht hij wel — maar het moest een gezellig karakter blijven dragen. Hij voelde zich te veel man van de wereld en van ervaring om met het dramatische te dweepen.

Zijn gedachten waren nu weer op Douwe gericht en op het mogelijk gevaar dat deze bedreigde. Toch kon hij zich

het grappige niet ontveinzen van het geval dat Douwe de kans liep op een ranselpartij, omdat zijn makker Smikkel, aan het werk was gegaan. Smul scheen niet erg met hem op te hebben en dat kon gevaarlijk voor hem worden.

Joop stapte flink aan, ook om zoo spoedig mogelijk uit de gevaarlijke buurt te komen. In de Van Woustraat betrapte hij zich er op, dat hij bijzonder snel liep. Hij glimlachte er om en moest zich bekennen dat zijn haast niet uitsluitend Douwe's veiligheid gold.

Nu was hij weer dicht bij haar. Het was hem als lag ze al in zijn arm, geurden haar blonde haren hem reeds tegen, lachten haar blauwe oogen hun jool uit. Net wou hij den hoek omslaan der straat, in welke Smikkel woonde toen hij plotseling bleef staan. Iets, iets bespottelijks, iets onnatuurlijks was hem opgevallen; hij trok zich haastig terug, keerde zich om — en barstte in een schaterlach uit. Menschen bleven staan, keken hem aan en liepen hoofdschuddend door. Twee straatjongens staakten een kibbelarijtje om tezamen hem in het ootje te nemen.

In de straat liep vrouw Smikkel. Ze droeg een oude gore rok en een blouse of jak, wat het was had Joop in de haast niet kunnen zien, die vroeger wit moest geweest zijn. Om haar kapsel tegen den wind en haar schouders tegen koude te beschermen droeg ze een groote, roode gebreide omslagdoek. Naast haar liep Douwe, meer in de puntjes uitgedoscht dan ooit, met zijn kleurigste das om en droeg haar boodschappenmand.

Joop stormde de straat door en rende de trap op. Zonder kloppen kwam hij de kamer binnen en viel letterlijk in de armen van Mientje.

— Heb je 'm gezien — heb je 'm gezien? joelde ze en

danste een kringetje rond. Jopie — Jopie — heb je 'm gesien?
O — het is soo'n broekie.

Ze sprong en huppelde van pret en rolde ten laatste op den grond van het lachen.

— Ja — nou en of ik

— Ik heb se nagekeike — ik lag uit het venster tot se de straat uit ware — en toen sag ik jou.

— Meid, meid wees nou stil; hou je nou bedaard.

— Knorrepot — brommepot — plaagde ze en trok aan zijn haar. Dan vielen ze in elkaars armen.

Mientje had geen rust voor ze Joop alles had verteld.

— Ik heb 'm gesegd dat-ie 't mensch een arm moest geive — hai dei 't niet — wel — —! Soo'n schobbejak.

— Misschien strakjes — als-ie een paar bekenden tegenkomt.

— Malloot!

— Dom nest!

— Ben ik dat? Hij vroeg — of ik vanmiddag mei uit wandele ging.

— Zoo'n deugniet! spotte Joop.

— Vin-je niet?

— Heb ik het niet gesegd — Minnie — heb ik je niet gewaarschuwd voor zijn verleidingskunsten? O — het is zoo'n schalk — zoo'n guit.

— Een don Juan — schalkte Mientje.

— Een hartenvermorzelaar — een vrouwenveroveraar.

— Ik had er een voorgevoel van datjai op de vlakte sou sain, ik dacht nei keireltje — neim m'n moeder moar mei. Ze barstte in een helderen lach los.

— Zei je dat — mal nest?

— Ben je raar? Moeder hoorde natuurlijk dat-ie het vroeg, hai mag niks segge wat moeder niet hoore kan

— Natuurlijk — Natuurlijk!

— Weis nou eive soet. Moeder hoorde het en sai direct, dat ik nog moest boodschappe doen. Maar ik was niet erg lekker, dat snap je.

— Het is je aan te zien.

— Heusch waar — 'k had vanmorge scheile hoofdpain, toen wou se self gaan....

— Toen zei jij hem dat-ie mee moest? genoot Joop.

— Hoe kom je er bai? Het spreikt toch van self sou ik segge dat, als moeder weggaat hai ook goeie dag segt. Ik vroeg hem allein, of-ie moeders mand wou de trap afdrage.

— En je moeder vergat haar terug te vragen, natuurlijk.

— Bepaald wel. Fain, blai dat ik van 'm af ben. Is beslist verveilend af en toe.

— Jokster!

— Jokster! smaalde ze. Trek nou geen peule-mondje teige main alsjeblijft.

— Naarling!

— Taiger!

Een kwartiertje later zat ze knus naast hem in den grooten rieten leunstoel en kletste honderd uit.

— Je kan je niet voorstelle wat 'n type of het aigenlijk is. De laatste taid komt-ie gereigeld elke dag, en informeert dan eirst aan de trap, of moeder thuis is.

— En als ze er niet is stormt-ie natuurlijk de trappen op. Joop trok een mal gezicht.

— Van de weik op een middag vroeg-ie of ik eins met hem mei ging — hij wou me eins thuisbrenge. Wat moet ik bai je thuis doen? vroeg ik zoo ernstig mogelijk. Toen hadt je s'n gezicht motte sien.

— Dat was toch verkeerd van je, Minnie, zei Joop komisch-ernstig. Gesteld eens, hij had je thuis een declaratie gedaan.

— Kan je dat eite?

— Misschien vroeg hij je daarom wel, met hem mee te gaan. Mientje zwaaide onverschillig het hoofd.

— Main een biet.

— Toch zou het zonde zijn, zoo'n kostelijke kans te ver-
gooien. Vin-je zelf ook niet?

Hij sprak een tikje ernstiger. Mientje keek hem oplettend in de oogen en slingerde zich dan op zijn knieën. Ze vleide haar armen om zijn hals en zoende hem lang en innig op den mond.

Joop voelde de ontroering over hem komen die hem altijd beving, als haar warmbloedig jong lichaam zich zoo nauw tegen hem aan nestelde.

Hij omarmde haar en drukte haar tegen zich aan. Zoo bleven zij een korte wijl zitten.

— Joop — is het je nou heusch — heusch ernst geweist? Mein je het nou eirlijk — eirlijk?

— Ja Mientje.

Ze kwam in opstand.

— Maar ik hou niet van 'm — ik vind 'm een ventje. Hai is een sukkel — een goedaardige sukkel, maar daar blaift het bai. Ik sou hem nooit, als man bai en om me wille hebbe.

Hij streelde haar, maar zei niets.

— Ik hou niet van 'm — ik hou alleen van jou — verder heb ik larie aan alles.

— Dat weet ik, kindje.

— Dat weit je — waarom dring je er dan telkens weir op aan? Waarom dan? Laat het dan liever soo — voor altijd soo blaive.

— Waarom seg je nou niks — waarom nou! Waarom ben je niet flinker voor je self. Jai hebt toch maling aan háár — je geeft niks — letterlijk niks — totaal niks om haar.

— Wat zou jij dan willen? vroeg hij zacht, zijns ondanks verteederd.

— Wat — wat 'r sooveil doen — — den boel late stikke — en same gaan wone — altaid bai elkaar. We hoore bai elkaar.

— Mientje — kindje geloof me nou — dat gaat heelemaal niet. Zelfs als je alle bezwaren weg denkt, je vaders tegenstand, jou jonge leeftijd, Christien — dan nog niet. Dan zou het om ons zelf onmogelijk zijn.

— Maar waarom dan — waarom dan — —?

— Waarom dan — —? Omdat ons samenwonen de zekerste manier zou zijn om in een half jaar tijd een hekel aan elkaar te doen krijgen. Wij hebben teveel punten van overeenkomst in onze karakters en dat zou spaak lopen. Ik onverschillig — jij ook. Allebei zijn wij gauw aangebrand, allebei denken we gauw heel luchthartig over de meest ernstige dingen. Wat zou dat voor een toestand geven?

— Waarom zou dat niet goed gaan? We houwe immers van elkaar.

— Daarom — juist niet. Alles hindert niets, behalve liefde die van twee kanten komt. Eén moet eischen en één moet geven, wil een huwelijk gelukkig zijn.

— Allemaal larie, allemaal bombast. Kom er maar voor uit dat je d'r van af wil.

— Nee — Mientje — dat mag je niet zeggen. Ik wil er niet van af. Zooals onze verhouding nou is wil ik er misschien nooit meer van af. Maar geloof me, dat zou gruwelijk veranderen, als we altijd bij en met elkaar zouden zijn. Zou jij dat dan niet verschrikkelijk vinden? — — 't Is een waarheid die als een rots in zee staat, dat menschen die elkaar graag mogen, elkaar niet te dikwijls en zeker niet altijd-door voor oogen moeten hebben.

— Dan — dan hoeve we d'r niet verder over te spreike,

viel ze op beslisten toon uit. Dan blaift alles bai het oude — kwebbel dan niet meir over die sukkel.

— Dan kan 't immers ook niet. Heb je al zekerheid Mien? vroeg hij op anderen toon.

— Dat weit ik niet, zei ze onverschillig —. Als je eins wist hoe wainig ik me daárom druk maak.

— Toe — laten we nu eens sentimenteel doen — he? Je bent toch mijn Mientje. Zeg het nou eens met twee handjes.

— Nei — dan begint het gesanik weir opnieuw.

— Dus — het is zoo.

— Dat weit ik niet — kan ik in soo'n paar dage nog niet segge.

— Dan is de zaak gezond, zei Joop nu heel luchthartig.

Hij lichtte haar op, en zwaaide haar als een kind in het rond, tot ze allebei weer schaterlachten.

— Zie je wel dat je me gelijk geeft, glunderde hij.

Hij zette haar neer en liep de kamer door. Dan stak hij een pijp op.

— Rook jai een paip? vroeg ze verwonderd.

— Als ik tabak heb, ja. Nou kijk me eens aan, staat het me soms niet? Mag ik dan een pijp bij je komen rooken en een kopje thee drinken? En met papa Douwe over politieke stroomingen spreken?

— Papa Douwe, gierde Mientje uit, wat hou je al ver.

— Het zou me zoo goed doen als hij een goed huisvadertje werd en erg hartelijk met de kinderen omging.

— Welke kinderen, schaterde Mientje.

— De onze — zei Joop quasi-ernstig.

De ernst was heen. Mientje stak haar arm door den zijne en wandelde gekscheerend de kamer op en neer. Hij dampte er op los, als een schoorsteen en kittelde haar onder de armen, in den hals, overal waar zij er niet tegen kon. Het

ontlokte haar kleine gillettjes en zij zette hem zijn plagerij betaald, met oorvegen en haartrekken. Ze joelden en speelden als kinderen, tot ze van vermoeienis op een stoel neervielen.

— Kom — ik moest maar eens opstappen, zei hij eindelijk.

Ze trachtte hem over te halen, op haar moeder te blijven wachten.

— Nee Minie liever niet.

— Blaif je niet een kopje thei drinke?

— Nou niet — later — je weet wel. Zal je hem nou de behulpzame hand bieden als-ie niet verder kan, ja? Van avond zie ik je wel — gewonen tijd. Dag meid!

Een oogenblik later liep hij op straat. Nu de zaak met Douwe haar beslag moest krijgen kwam hij liefst zoo min mogelijk met vrouw Smikkel in aanraking. Ze behoefde ook niet te weten dat hij zoo vertrouwelijk met Mientje omging.

Na een kwartiertje slenteren, trof hij Douwe. Deze keek hem verrukt aan.

— Jij Joop — treft mooi. Ik heb den heele dag naar je gezocht.

— Dat zal wel, dacht Joop. Waar heb jij me dan gezocht?

— Overal — in de stad. Waar zat je?

— Ik ben met de groote ploeg en Willem-pootje mee geweest.

— Nou — en?

— Iets voor jou, lachte Joop. D'r is gevochten bij het leven. Een stelletje bazen in de Bilderdijkstraat schoten met revolvers, ze verdedigden den kap. 't Leek 't fort Chabrol wel. Maar 't gaf niets — de-poot ging naar boven. Iets voor hem, dat moet je maar gelooven.

— Ik heb 'm vroeg gesmeerd en een man weggedragen, die gewond was.

— Een staker?

— Nee een stuk nietsdoener. Had een sabelhouw over zijn hoofd gekregen, bloedde verschrikkelijk. Een vrouw hielp me, een kranig wijf hoor. Ik dacht aan jou, zou net een vrouwtje voor jou zijn.

Douwe bloosde.

— Ging het zoo rauw toe?

— Een keet hoor — politie-opschudding van heb ik jou daar. Waar ga je heen?

— Naar de zaal. D'r worden brooden uitgedeeld, we hebben er vijfhonderd van de associatie gekregen. Ik wil eens zien hoe het toegaat.

— Goed zoo, braaf zoo, oefen je maar vast in huisvaderlijke gevoelens. Hoe staat 't met Mientje?

— Gewoon!

— Zie je haar nog wel?

— Zelden — —. Nou Smikkel toch werkt — kom ik er liefst zoo min mogelijk.

Joop lachte geheimzinnig bij de gedachte aan wat Mientje hem had verteld en nog meer, toen hij zich Douwe met de boodschappenmand aan den arm, weer voor den geest haalde. Dan, herinnerde hij zich plotseling Smul's bedreigingen ten opzichte van Douwe.

— Zeg eens — zei hij ernstig — je zegt dat nou wel zoo, maar het zou erg verstandig zijn, indien je werkelijk een beetje voorzichtig handelde. Waarom ben je van morgen niet op de vergadering geweest? 't Was erg stom van je.

— Het ging er een beetje rebellisch toe en Smul en anderen keken er van op dat jij er niet was. Ze vertrouwen je niet — wees voorzichtig. Als ze je al niet verdenken van te werken, houden ze het er althans voor, dat je alles van Smikkel afweet en dat je er de hand in hebt.

— Ik?

— Kan mij niet bommen, ik waarschuw je maar. Loop niet 's avonds laat alleen op straat. Laat je nog al dikwijls in de zaal en bij vergadering zien en loop eens een keer met de ploeg mee.

— Nou — mijn hande zitte me ook niet op den rug gebonde.

Joop barstte in een schaterlach uit, bleef stilstaan en keek Douwe vlak in de oogen. Deze voelde zich geraakt en wilde doorloopen, doch Joop — nog steeds lachend, hield hem tegen.

— Jou handen zitten niet op je rug gebonden, schudde hij komisch het hoofd. Wat zegt Mientje daar wel van? O — o — je bent zoo'n schalk — o wat ben jij een guit, spotte hij.

Douwe werd nu ernstig boos.

— Waarvoor dient den naam van dat meisje nu overal bij gehaald te worden. Ik snap je niet, ik dacht dat je ernstiger was. Men kan

Joop klopte hem sussend op den schouder.

— Maak jij je nou maar niet kwaad, jongeheer — maak je vooral niet kwaad. Bedaar je drift maar — tot je 's avonds laat een gezellig praatje hebt met Smul. Ik wou je alleen maar zeggen, ik wou dat ik in jou schoenen stond en zoo oud was als jij nu bent.

— Maar wat moet je dan toch eigenlijk van me? Ik snap je niet.

— Het ijzer smeden terwijl het heet is, ventje. Je bent te bleu!

XVI.

LIEFDESAVONTUREN VAN DRONKEN-NELIS.

Nauwelijks op straat, had Nico beenen gemaakt om uit de buurt van de jongens te komen. Hoe graag hij ook anders met de knokploeg mee ging, was hem nu Nelis' liefdesavontuurtje te aantrekkelijk, om er een enkel tafereeltje van te willen missen. En hij snakte er naar, Nelis' dubbeltje voor een pakje sigaretten in te ruilen.

Nico was lang geen dom ventje, eerder sluw voor zijn jaren en wist heel gauw te berekenen of een of ander geval hem ook kon voordeel aanbrengen.

Met zielkundige studieën hield hij zich niet op en net zoo min met het ontwarren van raadselen des levens. Het kon hem niet schelen of Nelis werkelijk verliefd was op de oude dame uit het straatje van De Loever, noch of de drank hem fantasieën inblies. In het eerst geleid door den drang, een lolletje te beleven, had hij hem het minnebriefje doen schrijven. Doch nu genietend van het dubbeltje wat hij voor een bouquet en vruchten had meegekregen, speelde allengs de ondeugende gedachte door zijn hoofd dat het aanwakkeren van Nelis' dronkemansneiging hem niets dan voordeel en pret kon brengen.

Op gebied van literatuur verachtte hij de nieuwe detec-

tive-romans. Allemaal flauwe kul, docht hem. Zijn bewondering ging uit naar de oude fransche romantiek, naar de gewikste mannen en vrouwen, die al snuffelend in latafels en vuilnisbakken, geheimen van vermogende lieden ontdekten en deze dan op de meest geraffineerde wijze geld afpersten.

Hij zag zich al aardig op weg, ook zoo'n stalletje melkkoeien te verzamelen; de sigarette die nu in zijn mond dampte, was daar een zeker bewijs van, vond hij. —

Af en toe keek hij om in de verwachting op zeker oogenblik dronken-Nelis te zien komen aansukkelen, om met hem samen te gaan. Deze toch, kon wel berouw hebben gekregen van zijn nuttelooze uitgave voor zijn beminde en trachten het dubbeltje terug te krijgen om er drank voor te koopen. Maar hij zag hem niet. Nelis had zich bij het driemanschap, Kees-klare-met-suiker, Jopie Gosaar den Bennie-Smeerpot aangesloten, toen dat, vastbesloten een kroeg binnen marcheerde. Ze werden hem niet kwijt, voor hij met alledrie had geklonken op de gezondheid van zijn „kalletje”. —

Stien zat aardappelen te schillen, toen Nico zoo behendig als een aap, het onderraampje door naar binnen sloop.

— Hé! schrok ze plotseling op. Zeg aap van 'n jongen, is dat iemand aan het schrikken maken.

— Wie schrikt 'r?

— Ik — waterchineessie.

— Wa'rom schrik je dan?

— Och klets — wat kom je me eigenlijk lastig vallen? Ik ben heelemaal niet gesteld op je bezoek.

— Mein je dat? vroeg de guit en keek de bedaagde meid brutaal in de oogen.

— Wat ik zeg meen ik. Hè — wat moet dat?

Nico nam haar de aardappelmand uit de handen en zette zich op haar schoot.

— Bin je hier ouk niet op gesteld? vleide hij en slingerde jolig zijn arm om haar hals.

— Laat los — stuk schooier, protesteerde ze zacht, ik stik bijna.

— Tot je straf moest je gein soen hebbe.

— Ik moet ook niets hebben van je brutaliteiten, kleine aap. Kleine kwibus, als je nou nog eens tweemaal zoo oud was.

— Hi — hi — spotte de guit, — als ik maar eins lekker wou fraie, mit je.

— Jij! zei ze op diep verachtenden toon, zoo'n apie. Jij mag nog pas alleen vrijen met hitjes, zooals Carolientje.

— Doar ben jai juist joaloersch op.

— Ik? Van verbazing vergat zij haar protest tegen zijn familiariteit en gaf ze alle pogingen op, hem van haar schoot af te schudden.

— Woarom heb je hoar dan 'n douw gegeife, toen ik hoar eife had te pakke gehad? Je sou er wat four oufer hebbe — als ik je 'n soen wou geife.

— Denk je dat? lachte ze verteederd. Wat kom je eigenlijk doen? Als mevrouw

-- Klets niet met die theitante.

— Je mocht willen dat je zoo'n tante had.

— Se is net sou goed als me tante. — As Houglandt soufeil as m'n oom is

Hij pakte haar zoo stevig beet, dat het de vroolijke Stien danig warm werd.

— Zeg eens Nico — zei ze op maagdelijk beschroomden toon, als ik weet dat er niet met je maats over spreekt dan mag je me wel een zoen geven.

— Mag ik ouk niet oufer het kwartje spreike? vroeg de guit.

— Welk kwartje — misbaksel?

— Dat je d'r four oufer het

— Als je me nou Ze zei niets meer en worstelde ook niet tegen toen hij, al huppelend op haar schoot, haar drie maal achtereen kuste. Haar oud, maagdelijk hart opende zich geheel voor het schalksch gevrij van den kwajongen en ze vergat er totaal haar aardappelen bij.

Nico had dra genoeg van die late liefde en slingerde zich van haar af, trok twee stoelen naderbij en nam een geëmancipeerde houding aan. Hij stak bedaard een sigarette aan en blies haar den rook in het gezicht.

— Rook jij — en nog wel in staking. Moet je je moeder vuil ondergoed thuisbrengen inplaats van weekgeld? voer Stien tegen hem uit. Hoe kom je aan de centen?

— Fan Neilissie!

Hij vertelde haar van zijn zending op zoo'n komische wijze, dat ze het uitschaterde.

— Hai weit nou niet beiter, of se is stoapel mesjoege op 'm — — en-ie het me een duppie mee gegeife four 'n beket en een pisang

Stien lachte alweer en schudde hem doorelkaar.

— Zeg schun — je hebt toch niets van mij gezegd — wel?

— Soulang me kwartje goed is.

— Dat zal je hebben.

— Moakt met het duppie faif en dertig spie, goat goed feruit. Hai komt sou meteen hier langs.

— Zeg eens, schrikte ze — je haalt me hier geen heibel aan hoor of ik schop jou met Nelissie de straat uit.

— En mit me kwartje, wijsgeerde de jongen. Weis moar niet bang, hai komt niet fr jou, moar four de foddesak.

— Wie is dat?

— Mé-frouw Loarden, zei hij deftig. Weis moar niet bang, suikerpoppie, stelde hij haar gerust — hai schelt niet an. Ik heb 't 'm ferboude. Hai wil alleinig sien of se goed gehuisfest

is en of se 'n proppe in de flesch het. Jesus doar hai je 'm. Stien buk je, buk je....

De jongen wipte van den stoel en dook in één, zoodat niet meer dan zijn hoofd boven de aanrecht uitkwam. De meid, geschrokken door zijn plotselinge beweging, keek op en liet zich toen ook op den grond zakken, om van af de straat niet gezien te worden.

Inderdaad kwam dronken Nelis aangeschoven, op eigenaardig huppelend-strompelende wijze. Zijn gezicht, hoogrood, getuigde van onmatig drankgenot en de vochtig-sentimenteele uitdrukking van zijn oogen gaf weer, dat zijn oponthoud met het driemanschap, naar allen wensch was verloopen.

In de rechterhand droeg hij een takje waaraan eenige dorre, bruine bladeren bengelden en wat vervaarlijk groote paardebloemen. Dat was de „bekét.” Deze wisselde nog al van houding af. Nu eens verhief hij trotsch het hoofd, dan weer duikelde hij diep neerwaarts zoodat hij bijna de straat kuste. Het was een woest gedein van op- en neergaande bewegingen, hetgeen afhankelijk was van den zeer onregelmatigen loop van den drager.

Nico stootte Stien aan en wees naar de beket, waarop ze het uitschaterde.

— Moak toch niet sou'n spectroakel, verweet hij haar zacht, vrezend dat het avontuur niet naar wensch zoo loopen. As je herrie moakt — en-ie het je in de goate — bin je niet met 'n goed smoesie fan 'm af.

Nelis bleef even staan en waggelde. Dan schommelde hij op den tast naar een stapel bakstenen, voor de nieuwe villa en zocht daartegen steun.

Hij bekeek het huis van mevrouw Laerden van onder tot boven en schudde misnoegd het hoofd. Nico had hem niet

verteld, aan welke zijde van het bouwwerk, zijn „kalletje” woonde en nu had zich in zijn dronken brein de gedachte genesteld, dat zij dat zou hebben voorzien. Ze verwachtte hem natuurlijk en had zich ongetwijfeld aan het raam gezet, om hem een teeken te geven, dat er een borrel voor hem klaar stond.

Maar achter de ramen van mevrouw Laerden, was geen vrouw te zien. Hij wuifde een keer of wat met zijn bouquet, doch niets bewoog tot teeken van antwoord. Het was hem nu duidelijk; hij moest aan den anderen kant der nieuwe villa zijn. Daar zat ze hem natuurlijk te wachten, met een warme stoof en een „proppie.”

Hij zette zich schrap en stond dra weer overeind, zonder steun van den steenstapel. Dan viel zijn blik op het nieuwe werk. Op den ondersten steiger stonden een paar metselaars grapjes te maken. Ze wierpen stukjes steen naar de timmerlieden die op de verdieping werkten en bukten herhaaldelijk diep neer om een naarbuiten vliegend stuk hout wat hen werd terug gezonden, te ontwijken.

Het amuseerde Nelis een oogenblik, dan nam hij ook een steen en mikte dien naar boven. Dat was een nieuwe factor in de gràp der metselaars en aanstonds beantwoordden zij zijn guitenstreek. Ze hadden er schik in dat daar zoo heel onverwacht zich een nieuw deelnemer opdeed en hun gejuich dat daarover opging, riep bijna alle werklieden naar den voorkant. Nelis, eenigszins opgewonden door dat snelle succes had dra geen handen genoeg om alle projectielen terug te gooien, die op hem aanvlogen. De stukken balk en vloerdeelen, brokken steen en exelsiorplaat, oude melkblikjes, oudbakken boterhammen, cementzakjes en halfvergane emmers hoopten zich rondom hem op.

Alles deed mee om hem eer te bewijzen. Timmermans-

en schildersjongens schrijlings staande op uitstekende kortelingen, kwakten hem kledderige stucadoor's specie om de ooren en bekledderden hem van boven tot beneden met kalksoorten van allerlei kleuren. Ervaren oude metselaars, die drie oude broeken over elkaar aan hadden om zich de reumathiek van het lijf te houden, wierpen hem halve emmers water over zijn hoofd.

Nelis had de grootste moeite om goed in het oog te houden, waar de verschillende stukken vandaan kwamen, wijl hij er prijs op stelde alles naar de respectieve plaatsen terug te gooien. Hij kwam minstens twee paar oogen en tien paar handen te kort daar elk stuk, door hem teruggegooid, weer tot hem kwam, vergezeld van nieuwe voorwerpen.

Eindelijk besloot hij het voorloopig op te geven en maar naar zijn „kalletje" toe te gaan. Nog één heer groette hij en gooide een zwaar stuk balk naar de eerste verdieping. Zijn worp was te kort en het stuk viel voor het zijn doel bereikt had, weer op straat. Juist kwam de opzichter van den architect naar buiten. Hij liep snel en kon zijn vaart niet inhouden toen het stuk hout vlak voor zijn voeten viel. Hij struikelde en sloeg zijn neus ten bloede aan een stuk hardsteen dat nabij hem lag.

— Zou jullie verdorie die grapjes niet voor je houden, riep hij gramstorig naar boven.

— We hebbe angenome werk, riep een spotvogel terug.

— Hai heit s'n neus beseird, meldde de keetjongen aan zijn collega op de eerste verdieping. Deze blij met het nieuwtje stuurde het door en aanstonds joelde het gansche karwei op melodie:

— Hai heit s'n neus beseird — hai heit s'n neus beseird. Nelis dacht dat men hem een groet toezong en knikte allen vriendelijk toe. Al hooger en hooger wendde zich zijn knik-

kend hoofd — tot het knikte zelfs tot de lieden die aan het dak werkzaam waren.

Daar zag hij uit het dakvenster een hoofd te voorschijn komen en zich dadelijk weer terugtrekken. Dat vond hij vreemd. Hij knikte nog eens, maar het hoofd kwam niet meer. Eenige stappen verder lag zijn bouquet. Hij haalde hem en zwaaide hem eenige malen in een grooten kring om zijn hoofd, maar ook dat baatte niet. Het hoofd was weg en bleef weg.

Hij peinsde er over en bracht de hand aan zijn mond, alsof ze een bitterglas vasthield. Hij kende dat hoofd — gek dat-ie het niet kon thuisbrengen. Met dat hoofd naast zich moest hij dikwijls hebben gewandeld, toen het boven aan een lichaam met beenen was en het kwam hem hoogstwaarschijnlijk voor, dat dat hoofd en het zijne, meer dan eens tegenover elkaar hadden zitten knikkebollen in een der weinige kroegen waar hij nog toegang had. Gek, gek, peinsde het in hem; hij kende dat hoofd en wist niet van waar.

Al suffend nam hij zijn bouquet onder den arm en drentelde voort.

Mevrouw Laerden was niet thuis en Stien en Nico hadden gedurende den tijd dat Nelis het karwei bombardeerde aan de deur staan te lachen. Af en toe waagde een van beiden zich te ver de straat op en liep zoodoende de kans door hem te worden gezien. Dan trok de ander den waaghals naar binnen.

— Waarom zou hij nu zoo strak naar boven kijken, vroeg Stien verbaasd. Kijk — kijk. Jezus — daar haalt-ie z'n beket — — hij zwaait d'r mee.

— Bepaald is-ie nou heilemaal krankjourem geworre, zei Nico afwijzend. Toch boog hij zich uit de deur, om ook te zien wat Nelis' aandacht zoo sterk boeide. Hij wou echter

in geen geval door hem bemerkt worden en kon zich alzoo niet te ver wagen.

— Nou gaat-ie verder, zei Stien. Jammer — zou-ie naar huis gaan?

Nelis liep langzaam voort, het oog gevestigd op de ruiten van het huis naast de nieuwe villa.

In de voorkamer der eerste verdieping van dat huis, waren twee dienstmeisjes bezig met stof-afnemen. De balcondeuren stonden open en telkens liep een der meisjes naar voren en sloeg buiten, haar doek uit.

Nelis' oog viel er op en hij begreep aanstonds dat hier zijn „kalletje" woonde. Hij meende haar zelfs direct te herkennen.

De zwarte dienstjapon leek hem van de zwaarste zijde vervaardigd en het doekzwaaien legde hij uit als een uitnoodigend waaierwuiven.

Hartelijk wuifde hij met zijn bouquet terug en liep op het huis toe.

— Zeg — Nico, ik geloof dat-ie bij de Van Hovens gaat aanschellen, porde Stien den jongen in zijn zij. Jezus, daar is-ie goed af.

— W'rom? grinnikte Niko reeds bij voorbaat. Sou-e se hem wat doen?

— Ze hebben een reuzehond, 't lijkt wel een leeuw.

— Kan-ie leire poardraie — net iets four sou'n lefjonge.

De meisjes van Van Hoven hadden straks wel het bombardement bemerkt, maar er geen bijzondere aandacht aan besteed. Sinds het huis daarnaast in aanbouw was, hadden ze al zoo veel zulke grapjes zien gebeuren en ook wel meegemaakt, dat er voor haar het nieuwe al lang af was. Beiden waren daarom stil aan haar werk gebleven en hadden niets van Nelis' aanwezigheid bespeurd, tot een haar doek met

dubbelen ijver uitslaand, zich van af de straat hoorde toeroepen.

— Carolientje — Carolientje! riep Nelis.

Ze bukte zich voorover en barstte aanstonds in een gillenden lach uit.

— Oh — oh — oh — oh — — Fie, Fie — — kom hier — hier — oh — oh — ik doe in me broek.

Fie hoorde het gegil en schoot toe, belust op een pretje. Op het gezicht van dronken-Nelis pakte ze haar kameraad beet en draaide met haar van pret in het rond.

Ze sprongen en gilden en lachten, konden niet tot bedaren komen en wuifden zenuwachtig met haar stofdoeken.

Nelis zag er allerbespottelijkst uit. Zijn pet stond schuin op één oor en er boven op lag een klodder witte stucadoorskalk. Zijn broek was kletsnat en zwabberde om zijn beenen en zijn jas en vest zaten van onder tot boven beplakt met kluitjes klei en kledderige, grauwe metselspecie. Hij had in het vuur van den strijd een schoen verloren, zoodat hij op een schoen en een rooden sok liep, waardoor zijn teenen en hiel nieuwsgierig naar buiten gluurden.

Hij deed zijn best zoo vriendelijk mogelijk te lachen en waagde zich zelfs aan ooglonkjes, hetgeen hij zich in geen vijf en twintig jaren had veroorloofd. En ondertusschen zwaaide hij voortdurend met zijn bouquet, die al tamelijk het voorkomen had gekregen van een uiteengerafelde, bemodderde, oude dweil.

De meisjes gierden het uit en konden geen woord zeggen. Ze trokken elkaar bij de armen, zwierden in het rond en klopten elkaar op den rug om weer op adem te komen.

Nelis hield haar vroolijkheid voor blijdschap om het eindelijk weerzien en juichte braaf mee.

— Doar bin ik al — doar bin ik al, groette hij luidkeels.

— Morri-e dan, riep brutale Fie, die dezen werkmans-groet van haar vrijer, een timmerman had geleerd.

Nu begreep Nelis dat de zaak in orde was.

— Kom maid, moak nou moar 's gauw oupe. 't Fentje uit?

— Die heeft 'm gedrost, riep Fie, stikkend van het lachen.

Nelis glom van genot.

— F'ruit, moak nou af, salle we 's lekker faif pakke. Loat die fuile foatdoek moar effe oupe doen.

Hij schreeuwde luidkeels en bleef zwaaien met zijn bouquet. De keetjongen bemerkte het en riep zijn intiemsten vriend toe:

— Hé Sjorsie — hai heit 't lirium....

— Wie — wie?

— Die ou-e kwaksalfer fan straks.

De baas was even in de keet gegaan om den neus van den opzichter te bepleisteren.

— Wat mot die fent doar aigelijk doen? kwam Sjorsie naderbij. Hé — Fie — is 't je voader?

— Bi-je mal — 't is d'er fraier — sie je dat gein-eins. Kaik — hai heit s'n bruis-bekèt al bai 'm.

— 't Is me 't bekètje wèl. Hei — Fie — mot je 'm gein soen geife?

— Tous — mot je 'm niet 's pakke.

— We moste 'm nog 's een mout kalk noagouie, oordeelde de keetjongen.

— Hai moch wel 's afgewassche worre....

— Loate we 't mit 'n pussie woater prebeire....

De jongens waren aanhangers der directe actie. Nauwelijks had de keetjongen zijn voorstel geuit of Nelis kreeg den inhoud van een groenten-bus naar het hoofd.

— Seg 's, schreeuwde hij woedend tegen de meisjes, is dat je dank four de pisang, ouwe foatdoek, ouwe foddesak.

— Hour'm 's een schik hebbe, grinnikten de jongens, van wier aanwezigheid Nelis niets had bespeurd. Wat mot-ie mit die pisang? Als 'r wat te hoale is, ben 'k d'r bai.

— Anders ik wel.

— Geif dien man se pisang terug! schreeuwde Sjorsie nu luid.

— Wat? vroeg Fie nu verwonderd.

— Se pisang!

— Zijn wat?

— Pisang! schreeuwden ze nu luidkeels. De keetjongen gooide Nelis de bus naar zijn beenen en beiden slopen achter hem om.

Nu werd hij werkelijk boos.

— Sa-je nou god eiuwig om 'n hoekie oupe doen, gilde hij woest. Denk je alle jeisus, dat ik je ouwe foar bin, dat je me soulang loat wachte.

— Man — loop deur — wat muut je hier, riep Toos nu nuffig. Gaet heen, maek geen schendael!

— Dat sou je wel wille hè, dat sou je wel wille....

— Joa — dat sou se wel wille — ou-e fetdot. Je loat je niet afscheipe hour, eirst mot se je betoale....

— Hui je mund dicht — kwaejungen, werd Toos nu zenuwachtig. Leup deur, gae ên je werk — of ik ruup je baes.

— Dat sou je wel wille hè, schreeuwden de guiten.

— Joa — dat sou je wel wille, balkte Nelis hen na.

— Eirst se pisang — hour!

— Eirst me pisang, ouwe sloerie!

Nelis wond zich steeds meer op en sloeg met zijn be-
modderden bouquet op de benedenruiten. Me pisang —
me pisang!

— Seg patjakkers, wat moake jullie doar four 'n herrie,

kwam een metselaar van den steiger af. Mot jai gein sukkeload moake four den stukkenden neus, dallie?

— Se hebbe dien man se pisang afgenoume!

— Ou-e, loup dour — moak gein bekattering. Loat je niet neime dour die oape fan jonges.

— Eirst me pisang, hield Nelis hardnekkig vol. Verleide weik, het se four meir dan een gulde gesoupe — en nou weir 'n pisang

— Man je bent stapel mal, riepen de meiden tegelijk. Schiet op — we kennen je niet.

— Wat is doar, Jan? riep een stem van uit het bouwwerk.

— Ik weet 't niet — 't mot me 'n knap stel doarnoast sain. Se motte dien swerfer hebbe uitgekleid en se geld hebbe opgemoakt en se pisang afgenoume In zijn verontwaardiging over die lage streken, sprak Jan op diep-dramatischen toon.

Van uit het werk klonk luid gelach.

— Wacht — doar binne me al.

De meisjes, bang voor schandaal wilden de balcondeuren sluiten; Nelis bemerkte dat en het hitste hem op.

— Sa-je godsalmes eiuwig de deur oupe doen — dat ik je 'n pak four je loaserai geif, gilde hij. W'rom bestel je me dan hier, als je niks meir mit me — wil — te moake — hebbe.

— Hai is stom-loaserus, stelde een nieuwkomer zijn diagnose vast.

— Moar-ie is toch niet sou loaserus, dat-ie wel weet wat-ie segt.

Nelis hoorde 'n klank van aanmoediging in die woorden en meende nu in zijn recht te staan.

— Foddesak — leilijke sloerie — me sente opmoake — bekette — ik sal je bekette, godsalmes

— Soudemieter 'm dour de ruite, stelde Sjorsie voor

— Mit me noa 't parkie goan hê — — me soentjes geife hê — — me guldies opmoake hê Maar — me pisang — me pisang mot 'k terug hebbe Me pisang!

— Se pisang — — se pisang!

Het karwei liep nu leeg. Het was tijd voor de namiddag-boterham en men zocht voor het vrije kwartiertje, de gezelligste plek op. De mannen formeerden een grooten kring om dronken-Nelis en hitsten hem op.

— Se sain eirst mit 'm uit-geweist, spotte Sjorsie — en nou hebbe se'm mit se kind loate sitte

— En sonder se pisang

De werklieden brulden het uit en rammelden den guit goedkeurend door elkaar.

— D'r mot toch wat fan an sain, riep er één luid.

— Se sille wel se dochters sain, meende een ander. Dat hai je wel meir. Komme de kouters d'r boufe op — dan loate se d'r lui ou-ers d'r bille sien.

— En-ie segt dat-ie met se is op stap geweest.

— Joa — oue — — is-dat sou — —?

— Ik mot ferdikme me gulde hebbe, schreeuwde Nelis nu. Hij legde zijn bouquet in een plasje en ging met beide handen op de deur trommelen. Me gulde — me — gul — de

— Se gul — de se gul — de

— Se pisang se pisang

— Ik liet 't d'r fast niet bai — — ik gaf 't an — —

— Sou je segge hê — — sou op 't oug, fan die froulijke nette maide — — en ondertussche legge se 't an met dien ou-e smierkeifer.

Dat was teveel.

— Wie is 'n ou-e smierkeifer, gilde Nelis woest en stormde op zijn beleediger af. Wacht — wacht

Hij ging terug, draaide de bouquet eenige malen door de

modder en wierp zich op den timmerman, die hem beleedigde. Deze wilde zich uit de voeten maken, maar zijn makkers, die het pretje zagen aankomen, hielden hem tegen. Hij kreeg de volle lading modder in het gezicht.

De man proestte het uit en blies en spuwde slijk naar alle kanten. Het grapje ging hem te ver; hij sloeg en schopte om los te komen doch het baatte niet. Het waren stevige knuisten die hem vasthielden en Nelis kon naar hartelust zijn bouquet uitslaan.

De timmerman verloor er zijn geduld onder. Hoe gewillig ook om aan een grapje deel te nemen, wilde het er niet bij hem in, dat juist hij het slachtoffer moest wezen en nog wel van zoo'n verlopen ouden schooier als Nelis leek. Hij verdubbelde zijn pogingen, sloeg raak en mepte een metselaar in de oogen. Deze liet dadelijk los, om de pijnlijke plaats te liefkoozen, wat de timmerman zich ten nutte maakte. Alsof hij uit een mortier werd geschoten sprong hij tegen dronken-Nelis op en gaf dezen een flinken opstopper.

Het ging hem echter niet, zooals hij had gedacht. Nelis was wel beschonken, maar dat was zijn normalen toestand. Hij had een goedaardigen natuur en vocht zeer zelden, doch kon niettemin zijn vuisten kranig hanteeren. Onder zijn makkers stond hij niet als de zwakste of de lafhartigste bekend en hij wist ook wel, ondanks zijn doorlopende dronkenschap, dat hij zijn mannetje stond.

Het was voor zijn vijand een driedubbel onplezierige ervaring. Hij had gedacht, den dronken ouden schooier met een enkelen vinnigen aanval op de vlucht te slaan, doch het resultaat was juist omgekeerd.

Nelis' gedachten hadden zich voor het oogenblik van de meisjes afgekeerd en wyl in zijn brein altijd oorzaak en gevolg door elkaar haspelden, dacht hij dat de timmerman

zijn medeminnaar of zijn vijand was, daar hij hem met zijn bouquet in het gezicht had geslagen.

Hij had den eersten klap te pakken voor hij het wist, doch toen draaide het succes naar zijn kant toe. Met de bedoeling zijn bouquet opzijde te leggen, sloeg hij dat bemodderd ding den timmerman in de oogen, zoodat deze een oogenblik verblind en versuft was. Nelis draalde niet, zijn motto klonk altijd: Doen — niet dreigen. Hij gaf den man een kinnebakstoot met zijn vuist en rende direct daarop met gebogen hoofd tegen diens borst aan. Zijn vijand stortte achterover en uit gewoonte liet Nelis zich boven op hem vallen.

Er steeg een oorverdoovend gejuich op; dat resultaat had niemand verwacht. Nelis bemodderd, natgezwabberd met klei en kalk bemorst lichaam wentelde zich naar hartelust op en om den naar adem snakkenden timmerman. Hij liet hem niet los, zocht de uitgekozen plekjes op om er zijn vuist op te laten komen en rolde zich bij voorkeur met hem naar de modderigste plekken en plassen.

De jongens en de mannen genoten; in geen maanden hadden ze zoo gezellig geschaft. Sjorsie danste als een roodhuid om de vechtenden en wees Nelis de kunstigste handgrepen aan.

De kameraad van den timmerman wilde tusschenbeiden komen, toen deze al over zijn heele lijf dik bemodderd was. Maar de keetjongen vond dat valsch en ruide den grooten op, om hen heerlijk te laten uitvechten.

— 't Is fuil, 't is fuil, joelde hij. 't Begint nou juist gesellig te worre — wat jou — Sjorsie....?

— 't Is enig — — godferdikme wat 'n stomp was dat. Hier ou-e hier ligt nog meir modder.

— Goa toch opsai, flikker op, knorde de keetjongen. Hai had 'm nou net sou'n mouie sliert kenne geife....

De timmerman deed braaf zijn best, maar verkeerde in de ongunstigste positie, wyl hij Nelis' vracht moest verduren en hij ook naar boven moest slaan. Bovendien wendde hij al zijn energie aan om uit den modder te blijven, voorzorgen, die Nelis totaal versmaadde. Deze liet zich meesjokken naar droger plekje, maar dwong direct daarop, zijn onderman, zich weer te schikken naar zijn inzichten.

— Sal — ik — je — afleire, stootte hij uit en bij elk woord betastte hij de borstkas van zijn vermeenden medeminnaar, mit — 'n ander se maissie — te beginne....

— Ou-e — loat je niet kenne....

— Heb — je — niet — gedocht — hé, heb je niet gedocht — ou-e rotkop — dat — ik je — sou snorre.... Ik heb — d'r wel — heure — — gille....

De mannen schaterden het uit en lieten het niet aan toepasselikheden ontbreken.

— Sou'n ouwe bok — wou — die mit jou maid beginne....

— Je sat d'r gauw achter — hé keireltje....

— Wou — die jou four de koste loate opdroaie — en hai mit — d'r noar 't frommelpark....

— Nei — god — jesus — alle — ou-e bliksemstroale — ik heb je in de goate.... Goa moar — bai — je aige — waif — bai — die ou-e — fullesbak.... Se most — toch niks — fan jou — hé — — wat — wat — wat....?

— As se — mal was, lachte Sjorsie.... As se sou'n jong broekie kan kraige as jai — — sal se sou'n ouwen ferloupe timmerman neime....

— Sou'n sjiek — jong fentje dat jai bint.

Daar klonk hamerkloppen; de onderbaas sloeg den roffel ten teeken dat de schafttijd was verstreken.

— Jonges hai klopt af....

— We motte beginne....

Op dat oogenblik kwam een chic jong ventje aangestapt en bleef bij de vechtenden staan. Hij groette den werklieden die zijn groet beantwoordden. Men kende hem als de zoon van Van Hoven.

— Wat gebeurt hier?

— Verschil van opinie, lachte de kameraad van den bemodderden timmerman.... We goan beginne, mijnheir.

De meesten gingen aan het werk. De jongens en eenige metselaars bleven achter om Nelis te overtuigen, dat hij voorloopig moest uitscheiden met zijn rolpartij.

— Hij mot beginne — ouwe....

— Toe nou — loat 'm nou los — — je kan 'm straks ommers afwachte — as tie noar huis goat....

— Skai nou uit.... Keule en Oake binne ommers ouk niet in ein dag gebouwd....

— Moar-ie mot 'm eirst z'n gulde teruggeife — — balkte Sjorsie.

— Heeft hij een gulden van dien man? vroeg jongeheer Van Hoven. Hij ziet er anders niet naar uit, of-ie ooit een gulden bezeten heeft.

— Hai heift 'm ferfreite — an pisange....

Van Hoven keek verbaasd op, dan wendde hij zich met korten groet af. Hij voelde zich onpasselijk worden van dat moddergewriemel en kon het niet langer aanzien, dat er niemand krachtig tusschenbeiden kwam.

Hij stak den sleutel in het slot en duwde de deur open. Dan schrok hij en tuimelde bijna omver. Een hond, bijna zoo groot als hij zelf, sprong hem voorbij, regelrecht op de vechtenden toe. In de vestibule stuitte hij op de meisjes, die al dien tijd naar den strijd hadden staan gluren.

— Wat doen jullie hier — zou je niet naar boven gaan?

— Zou U je niet — met U eigen bemoeien....?

De dikke lichtblonde haren van den hond golfdén als leeuwemanen. En ook zijn woest springen had veel weg van den loop van zoo'n gevreesd roofdier.

De omstanders stoven uiteen, door plotselingen schrik bevangen. De hond sprong boven op de vechters en hief een doordringend gehuil aan.

— Ouwe — 't is een leeuw — een leeuw — schreeuwde de keetjongen op een afstand. Tegelijk voelde Nelis zich in den kraag pakken.

Nu eerst bemerkte hij het reusachtige dier, dat zich heel familair met hem ging bezighouden. Het gezicht alleen maakte hem reeds half nuchter en toen het dier hem een keer of wat had dooreen geschud, scheen hij voor het eerst sinds tijden, het normale nabij te komen.

Hij gaf een schreeuw en wilde zich oprichten, maar het dier duwde hem in de modder, gromde dreigend en liet zijn tanden zien.

— Bruno — hier! beval jongeheer Van Hoven.

Bruno kuchte alsof hij hem niet verstond en slingerde onverschillig met zijn staart.

— Bruno — zal je gehoorzamen. Hier zeg ik je!

Zijn stem dreigde nu; het dier achtte het geraden een stapje terug te treden. Het wendde zijn gezicht vragend naar zijn meester.

Nelis had een zeldzaam oogenblik van tegenwoordigheid van geest. Hij stond op en verwijderde zich snel. Zijn bouquet liet hij in handen van den vijand achter.

De hond voelde instinctmatig het stille verraad, keerde zich om en schudde den timmerman door elkaar. Nu echter trad Van Hoven bemiddelend op en de timmerman mocht zoo goed als het hem afgang opstaan en vertrekken, met

achterlaten van den bouquet. Hij keek er niet eens naar om.

Nelis wuschte zijn handen en gezicht boven de kalkkuip. Het reinigen van zijn kleeven leek hem een onmogelijkheid, waarom hij er ook maar niet aan begon. —

Nico en Stien kropen weer de keuken in, zoodra hij naderde en verscholen zich voor den inkijk. Het was tijd, want Nelis bleef vlak voor het huis staan en bekeek het van onder tot boven, met onderzoekenden blik. Hij schudde het hoofd en mijmerde, alsof het huis iemand was dien hij meer had gezien en wiens naam hem niet wou te binnenschieten. Mogelijk peinsde hij ook over een borrel, want zijn hand maakte een beweging als bracht ze een glas aan zijn mond.

Toen hij voldoende had gestaard wendde hij den blik naar de villa in aanbouw.

Het werk was daar weer in vollen gang. Hamerslagen klonken regelmatig en welluidend en daartusschen door schalde een vroolijk lied, door een jonge stem gezongen.

Opperlieden met steenen of kalkmout liepen in hun vluggen trippelpas de leeren op en neer, gooiden hun steenen op steiger of schudden de mout leeg boven de kuip. Metselaars ontvingen hun materiaal met stillen hoofdknik. Monotoon grepen zij een steen met de linkerhand, lieten ze een salte-mortale maken, schoven hem dan op zijn plaats en duwden hem met den steel van den troffel aan. Hadden ze een rijtje steenen geplaatst, dan streken zij er vlug kalk overheen en het leggen en aanduwen van nieuwe steenen ging weer voort.

In enkele kozijnen stonden schilders. Met de linkerhand hielden zij zich vast en ondertusschen smeerde de rechter het hout in de grondverf. Het ging vlug en af en toe stopten zij even, om wat tabaksap te spuwen op het hoofd van den

keetjongen of van een ander, die toevallig beneden hen stond.

Nelis bestaarde aandachtig het bedrijvig-doen, wat hij al duizende malen in zijn leven had waargenomen. Zijn blik was ernstiger dan gewoonlijk en de manier waarop hij met lippen smakte wees aan, dat hij nu wel eens een bittertje zou lusten zonder er zich juist dronken aan te willen drinken.

— Ik heb dat smoel toch meir gesien — — ik heb — dat smoel — toch meir — gesien, mompelde hij voor zich. Hij was de geheele catastrophie voor het huis van Van Hoven alweer glad vergeten en voor zijn geest zweefde op dat oogenblik slechts die gedachte, dat hij straks een man op het nieuwe werk had gezien, die hem niet onbekend was.

Hij schudde nog eens het hoofd en ging dan verder. Aan Nico dacht hij niet en het doel waarvoor hij was gekomen was weer in hem vervaagd. Hij peinsde er nu slechts op, wie de man was, dien hij gezien had.

Een paar straten verder stuitte hij bij het omslaan van een hoek plotseling op Leendert Mol en Bertha Hooglandt, die knus samen wandelden. Leendert zag er volstrekt niet als een staker uit en rookte een sigarette. Hij schrok bij het plotseling verschijnen van Nelis en wilde hem ontwijken gaan, doch deze had hem al gezien. Nu gebeurde er iets, wat Leendert nog nooit bij hem had waargenomen en hem nog jaren daarna is bijgebleven. Nelis kwam op hen toege-loopen, met den bedaarden tred van een nuchter mensch en nam zijn onoogelijk uitziende pet af.

— Dag juffrouw Houglandt — dag Leindert! zei hij op ernstigen toon.

— Kerel, kerel, wat zie je er uit. Schuw — schuw. Ben je uitgegle-ie? vroeg hij met een knipoogje.

— Joa — zei Nelis — ik heb een ongeluk gehad. Ik goa noa huis — me verkleie

— Bedonderd hè! 't Is ook een staker Bertha! Het meisje had den groet van Nelis' met een koud knikje beantwoord, doch nu ze van een ongeluk hoorde keek ze vriendelijker.

— Heeft u je bezeerd? vroeg ze op innemenden toon.

— Nei — juffrou — 't sal wel goan — denk 'k.

Hij wenkte Leendert even terzijde te komen. Deze verontschuldigde zich met een blik bij Bertha en trad op hem toe. Hij grabbelde in zijn vestzak; daar bewaarde hij meestal losse dubbeltjes.

— Jai ken 'm ouk — Mol — jai ken 'm ouk, fluisterde Nelis schor. De fingerbeweging van Leendert had zijn gedachten weer op andere banen geleid.

— Wie — wie zeg je? Wie bedoel je?

— Jai ken 'm ouk — in de Paulus Potter — jai ken 'm ouk — — dank je — jai ken 'm ouk — een ander keir ik — — je ken 'm sicuur —. Loat de maid eife buite wachte — goane me soame

— Ik ga weg.

— Jai ken 'm ouk — tippel d'r 's an Nou een ander keir dan — — je houdt 't te goed — je ken 'm

Leendert had 'm reeds laten staan en liep al weer verder met Bertha. Zoo'n middagje konden ze maar uiterst zelden pakken en daarom wilden ze het tenvolle genieten. Hij vermoedde flauw dat Nelis' spreken doelde op een karwei en een onderkruiper, maar hij had geen lust acht te slaan op zijn aanwijzingen. Hij had nu 't allerliefst alleen maar met Bertha te doen en trachtte zelfs te vergeten dat er een staking was en hij zelf een der meedoeners. In het park kwam baas Hooglandt toch nooit.

Nelis ging de eerste kroeg binnen, die hij gewaar werd

en kocht een paar borrels voor Leendert's dubbeltje. Toen hij, naar zijn nieuw aangenomen gewoonte eens anders glas leegdrank, ontstemde dit den rechthebbende zoodanig, dat hij de deur uitliep. Later herinnerde de kroegbaas zich, dat hij niet betaald had.

— Ik heb dat smoel meir gesien, mompelde Nelis tegen zijn vrouw toen ze hem bekeef om zijn liederlijk voorkomen. Zij dacht dat dat op haar was gemunt en viel woedend tegen hem uit.

— Kaik 's in de spiegel — kan je j' aige mouiesmoel sien.... Die heb ik soulang al gesien — — ik kan d'r wel op spuge.... Ba — ba....

— Bin — ik — dat....?

— Och — loaser — doud....!

— Jai ken 'm ouk — — jai ken 'm ouk, mompelde hij wijsgeerig.

Toen viel hij op een stoel in slaap. De liefde had dien dag teveel van zijn krachten gevergd.

XVII

„IK HEB DAT SMOEL MEER GEZIEN”

Toen Nelis den ochtend na zijn liefdesavonturen wakker werd, voelde hij de gebeurtenissen van den vorigen dag in zijn hoofd dooreen wriemelen, doch hoe zeer hij ook poogde, hij kon de gedachten niet in regelmaat zetten. Hij herinnerde zich eenigszins dat hij Nico naar zijn „kalletje” had gestuurd met pisangs en een bouquet, doch al de andere herinneringen waren in zijn verdronken brein tot een gewirwar geworden waaruit hij niet kon wijs worden.

Hij meende zijn schat in de armen van een ander te hebben betrapt en die was toen het nieuwe werk op gevlucht. Nelis had hem willen naloopen, doch de vluchteling was hem te snel af geweest en had op dak gestaan voor hij het wist. Daar had hij de tong naar hem uitgestoken en het gezicht aangenomen van iemand met wien hij samen wel eens was dronken geweest.

Dan weer, dwarrelde een fragment van zijn vechtpartij door zijn geest. Hij zag zich dan, met zijn dame knus op den divan gezeten, wijn en bitter drinken en nog meende hij haar zachte lippen op zijn schonkige wangen te voelen. Maar, toen had de echtgenoot van zijn geliefde zijn idylle ruw verstoord. Hij had een leeuw tegen hem opgehitst en

die was, met hem in zijn bek, uit het raam gesprongen. Op straat had Nelis den leeuw spoedig geworgd, maar toen hadden twee mannen hem voor moordenaar gescholden en in een kalkkuip onder gedompeld. De eene man was hem geheel onbekend, doch het gezicht van den ander, meende hij daarvóór reeds te hebben gezien.

— Ik heb dat smoel meir gesien, zei hij dien morgen en dat gezegde bleef hem dagenlang bij.

— Hai je 'm ferdourie nog stoan, vroeg zijn vrouw ge-
ergerd, doch hij gaf geen letting op haar boosheid en zei berustend:

— Jai ken 'm ouk.

Ze was juist bezig hun jongste zoontje te kleeden. Zij trok den schoen die het reeds aan den voet had, weer uit en smet dien naar Nelis' hoofd. Deze bukte en de schoen vloog tegen een muurbordje aan, dat in scherven op den vloer viel.

Nelis haalde de schouders op en sneed een stuk brood af. Even later ging hij de deur uit, voorzichtig mompelend:

— Ik heb dat smoel meir gesien!

Het woord verliet hem niet meer. Hij zei het tegen iederen staker dien hij ontmoette en als iemand dan opheldering vroeg, luidde zijn antwoord onveranderlijk:

— Jai ken 'm ouk!

Zoolang hij kennissen ontmoette had dat gezegde geen ernstige gevolgen. Men kende hem algemeen als dronken-Nelis en het zou zijn makkers sterk hebben verontrust, als zij hem gezonde taal hadden hooren spreken. Weldra echter betooverde de bekooring van dat woord hem zoodanig, dat hij het tegen een ieder zei, die hij ontmoette. Hij hield stil bij kleedjes-kloppende dienstmeisjes en fluisterde haar sentimenteel in het oor:

— Ik heb dat smoel meir gesien.

De meisjes die van buiten kwamen, keken hem verbaasd aan en vluchtten dan het portaal in. Anderen weer, die vaste verkeerung hadden en één keer in de veertien dagen met haar vrijer naar Carré gingen, keken hem minachtend aan en wendden dan den blik af om met een buurmeisje een gezellig praatje over haar mevrouw en haar familie te beginnen.

De nuffes onder de dienstmeisjes, die door den vuilnisman haar bak tot aan de deur lieten terug brengen, was een minachtend zwijgen niet genoeg. Zij beten hem fel toe!

— Je zal je zuster bedoelen!

Na dat rake schot streken ze haar schort glad en gingen ze als koninginnen naar binnen. De vierde soort, de meisjes die weten willen dat ze van lage kom-af zijn, vielen grover uit. Als Nelis zijn woordje had gezegd, vroegen ze hem met ingehouden woede wat hij bedoelde.

— Jai ken 'm ouk, voegde hij er dan ter verduidelijking bij.

— Je ouwe diefe moer sal je meine — ouwe smeirpoets, vielen ze dan als razend uit. En als je niet als de duvel maakt dat je weg komt, roep ik pelisie.

Nelis verwijderde zich hoofdschuddend. Steeds meer drong zich in zijn gedachten het besef naar voren dat er iemand viel te herkennen en dat het van belang was dat te doen.

Hoewel zonder cent op zak, ging hij een kroeg binnen. Het was er tamelijk druk en de juffrouw achter de toonbank had het volhandig.

Nelis bestudeerde haar. Ze droeg een helderwit schort om haar breede heupen en een snoer groote bloedkoralen om haar vollen hals. Aan haar ooren bengelden gouden knopjes met groote roode steenen en midden op haar

breede buste prijkte een broche dat verkleinde afbeeldingen vertoonde uit het zeemansleven.

Een nuchter mensch zou haar op twee mannekrachten hebben getaxeerd, doch Nelis schudde, haar aanstarend, peinzend het hoofd. De juffrouw lachte hem toe en rekende daarop met iemand af. Nelis maakte van dat oogenblik gebruik en dronk, al peinzend, 's mans glaasje leeg. Toen de juffrouw zich weer tot hem wendde zette hij het neer en schudde weer het hoofd.

— Wat is 't ouwe? vroeg het mensch, bi-je niet lekker? Je siet n' beetje bleikies — man.

— Hie — het de kinderpokke — gichelde een vent achter Nelis. Het publiek lachte hartelijk.

— Men — waarom skudt je toch je houf? vroeg de juffrouw vriendelijk. Een kruiebittertje? Je het toch gein luise — houp ik.

— Ik heb dat smoel meir gesien, zei Nelis nu openhartig.

Dat woord had een uitwerking op de juffrouw, alsof hij haar plotseling een klap had gegeven. Ze deinsde even achteruit, boog zich daarna over de toonbank en gaf hem een mep in zijn gezicht.

— Hier schobbejak — pak an!

Nelis voelde zich door zes paar handen aangegrepen en naar de deur gesleurd. Dat verbaasde hem zoozeer, dat hij er niet aan dacht zich te verdedigen. Hij hield zich echter aan den deurstijl vast.

— Je mos — je aige skoame, zei een man met een groote pet op. Je bint niet waard dat een fesoendelijk frousmensch je te wourd stoat.

— Jai ken 'm ouk, voerde hij nu als verontschuldiging aan. Dat deed de maat overloopen. Men maakte zijn handen

los, twee mannen hielden hem losjes tegen en een derde gaf hem een hevigen schop tegen zijn zitvlak. Nelis kon zijn vaart niet temperen en viel voorover, met zijn neus in de sneeuw —. Hij stond op en ging kalm wêer binnen.

In de zaal was het spoedig oud nieuws. Anders weinig spraakzaam, hield hij nu iedereen aan, om dan te zeggen:

— Ik heb dat smoel meir gesien.

Men lette er niet op en liet hem maar glimlachend gaan. Toen hij echter de ronde had gedaan, bleef hij staan en keek naar de deur. Er was intusschen geen nieuwe binnengekomen en de deur bleef in rust. Toen ging hij weer de rij af, met zijn praatje.

De meesten gaven hem geen aandacht of knoopten een gesprek met een ander aan. Doch één die pas ruzie had gehad met zijn vrouw of wien de staking begon te vervelen werd door Nelis' kletspraat geprikkeld en meende, dat die speciaal op hem was bedoeld.

— Wat mot je god-sà-je eiuwig, mit je smoel — smoel, schreeuwde de driftkop luid. Mot je main hebbe. Suip je moar liever niet 't loaserus, da's beiter dan al die ouwe hoerderai.

— Ik heb dat smoel meir gesien, hield Nelis harnekkig vol.

— Smoel — smoel — jai het toch seiker net soufeul smoel as ik — sou ik segge —. Wat let me, je op jouw smoel te timmere.

Er kwamen eenige jongelieden tusschen in, die trachtten den driftkop tot bedaren te brengen.

— Wat moet je dan toch met dat gesmoel? vroeg een nette jonge man.

— Jai ken 'm ouk.

Op dat woord vloog de driftkop uit de handen zijner vrienden en zou op Nelis zijn afgesprongen, als Frits

Landers niet ware binnen gekomen. Hij greep hem bij den arm en troonde hem mee.

— Maak jij je nou driftig tegen een zuiplap? vroeg hij ernstig. Voel je je daar niet boven verheven?

— Suiplap of niet — die me beleidigt, mot moar four den dag komme. Je hout niks anders dan „Ik heb dat smoel meir gesien” en „Jai ken 'm ouk.” As-tie wat van me weit....

— Wat gebeurt hier? vroeg Leendert Mol. Ruzie?

— Een heibeltje mit dronke-Neilis.

— Ik heb dat smoel meir gesien, mompelde deze juist.

Leendert barstte in een luiden lach los, hetgeen den driftkop opnieuw ergerde.

— Mot je doar om lache — dat die klier me sou besken-deleseirt?

— Jou?

— Joa — main. Dat 's suifer op main gemunt.

— Je bent niet goed — dat heeft-ie gister tegen mij ook gezegd, ik weet niet meer waar. Leendert kleurde zijns ondanks.

— Teuge main ouk.

— Anders teuge main wel.

Op dat oogenblik kwam een clubje mannen, vroolijk lachend de zaal binnen.

Ze stampvoetten de sneeuw van hun schoenen en liepen op de kachel toe. Toen ze Nelis gewaar werden zei één luidkeels, ernstig op hem wijzend:

— Ik heb dat smoel meir gesien.

— Jai ken 'm ouk, joelde het toen in het clubje.

Al wat in de zaal was, lachte mee en ook de driftkop had er nu schik in. Hij trakteeerde Nelis op een borrel, hetgeen deze hoofdschuddend accepteerde.

Het praatje werd nu algemeen. Allen zeiden het Nelis na en iedereen wist direct welk antwoord er op moest worden gegeven. De mop ging als een loopend vuurtje door de kringen der stakers. Als er vergadering werd houden kon niet een opstaan om iets in het midden te brengen of er joelde iemand luid:

— Ik heb dat smoel meir gesien! Waarop dan een troepje in koor uitviel:

— Jai ken 'm ouk.

Menigeen tegen wien het voor het eerst werd gezegd, voelde zich ernstig beleedigd, doch nauwelijks was hem de toedracht der zaak verteld of hij lachte terdege mee en hielp dra den mop verder verspreiden.

De uitdrukking kwam vooral den posters uitstekend van pas. Zij die voor een winkel de wacht hielden zeiden haar onderscheidene malen per dag tegen een ieder die den winkel in- of uitging. Menig patroon had het woord al herhaaldelijk opgevangen en speciaal op zichzelf bedoeld gedacht. Het maakte meer effect op hen, dan maanden van posten hadden bereikt. Wanneer zij, hun winkel uitkomend, den mond van een staker zagen bewegen om het gevreesde woord te zeggen, dan verhaastten zij hun pas, om gauw buiten gehoor te zijn. Vluchten gaf hen evenwel niets, zelfs niet als zij het op een loopen zetten. De jonge stakers waren beter met hardloopen vertrouwd dan hun patroons en zelfs als deze op de tram sprongen om hen te ontgaan, dan holden zij er nog naast, om hijgend te schreeuwen:

— Ik heb dat smoel meir gesien — ik heb dat smoel meir gesien!

Nelis was zich er niet van bewust dat hij zijn kameraden zoo'n gezellige afleiding had geschonken. Weliswaar

ontging 't hem niet, dat ook zij mompelden van een „smoel” dien zij „al meir hadden gezien”, doch het kwam niet op in zijn suffend brein, dat zij hem parodiëerden. De eenige uitwerking, die hun gezwets op hem had, was slechts de zekerheid, dat de man dien hij had gezien, werkelijk door hen allen was gekend, doch dat door een onverklaarbare oorzaak niemand zich zijn naam kon herinneren.

Nico deed braaf mee aan de pret, doch wachtte zich de eerste dagen wel, er bij Nelis zelf mee aan te komen. Hij voelde een beetje wroeging, dat hij hem in zijn dronkenschap niet had bijgestaan tegen het brooddronken werkvolk in de Paulus Potterstraat en vreesde dat Nelis zich den een of anderen dag aan hem zou wreken. Soms bekroop hem een innerlijke angst dat de „smoel” dien Nelis zocht, wel eens zijn kwajongensgezicht kon zijn en dacht hij dat het hem geraden was, dat buiten bereik van Nelis' krachtige vuisten te houden.

Na verloop van eenige dagen kwam zijn guitige onverschilligheid weer bij hem boven. Hij vond dat Nelis nu tijd te over had gehad om hem te vinden, indien hij werkelijk de gezochte was en kwam daarom tot de conclusie dat hij waarschijnlijk een ander op het oog had. Hij nam zich voor, hem niet meer opzettelijk te vermijden, doch Nelis tijd en kans te geven, zijn overkropt gemoed bij hem te luchten.

Niet louter vriendschaps-overwegingen drongen hem er toe, aldus van taktiek te veranderen; ook het eigenbelang sprak in hem mee. Hij had zich Nelis' vrijage een geldbron gedacht en ze had hem pas twee dubbeltjes opgeleverd. Dus vond hij zijn eigen ongenaakbaarheid een overdreven staaltje van onzelfzuchtigheid.

Met kleine pasjes bracht hij het tusschen hen tot toenadering.

Eén keer waagde hij het, Nelis van uit de verte een groet toe te zenden, maar maakte direct daarop rechtsomkeert. Een uur lang was hij van bewondering voor zichzelf vervuld om dit staaltje van moed. Hij toch kon zich geen natuur denken, die over een behandeling als Nelis had ondervonden, niet wekenlang zou wrokken en er niet naar zou hunkeren, haar op een ander te verhalen, onverschillig of die er schuldig aan was of niet. Hij had op zijn minst verwacht, dat Nelis hem, op zijn guitig knikje, een stoel naar het hoofd zou slingeren. Dat gebeurde echter niet. Nelis knikte slechts heel even weemoedig terug en verzekerde daarna aan Joop Ranschoen, die bij hem zat, dat „hai hem ouk kent“.

Joop was met den mop zoo goed bekend als ieder ander, doch maakte er weinig gebruik van. Innerlijk tobde hij een beetje over Mientje die, trots zij nu zekerheid had dat ze zwanger was, nog steeds Douwe en zijn onbestemde aanzoeken van zich afhield. En Douwe was den laatsten tijd schier niet te genaken. Hij liep rond met een gezicht als een onweersbui en zijn wangen en oogen vertoonden dikwijls kenmerken van groote plasregens.

Een dag later deed Nico stoutmoediger. Hij ging nu vlak langs Nelis en mompelde stil voor zich uit:

— Ik heb dat smoel meir gesien!

Nelis reageerde, tegen zijn gewoonte hier niet op met zijn „jai ken hem ouk“ hetwelk Nico een beetje verontrustte. Hij drentelde verder en keek bij de deur nog eens om naar den „dronke“. Het verraste hem dat Nelis niet zoo suf keek als anders en hem met den blik tot een praatje scheen uit te noodigen. Hij wenkte terug alsof hij haast

had en liep daarop stil vergenoegd de straat op. Nu had hij zekerheid dat niet zijn gezicht, den door Nelis gezochten „smoel" was en dat hij ook geen wraakplannen ten zijnen opzichte koesterde.

Toen ze elkaar den volgende keer zagen, zette Nico zich direct naast zijn verliefden makker. Deze zuchtte eenige keeren en toen zuchtte hij voor den vorm mee.

— Weit je al — wie 't is Nelis? vroeg hij na een korte stilte.

Nelis schudde ontkennend het hoofd.

— Jai ken 'm ouk.

Nico wist niet wat hij moest zeggen en zette maar bij voorbaat een erg leep gezicht. Dan viel hem iets in en besloot hij alles te wagen.

— Sie je hoar nou gereigeld — elken dag, Neilis? vroeg hij met de hand aan zijn stoel en het oog op de deur gericht, gereed om op te springen en te vluchten.

Maar Nelis maakte niet de minste verdachte beweging. Hij deed eerst eenige halen aan zijn pijp voor hij haar uit den mond nam om te antwoorden.

— Nei — dat niet — Gistere — was — se — niet — thuis.

Nico knikte wijsgeerig.

— Se het anders wel mollige knietjes — vin-je niet? waagde hij op groot lef. Nei — nei — ik denk het sou moar, voegde hij er haastig aan toe, toen Nelis hem dreigend aankeek.

— Ik — dacht — moar. Je weit — jai — mag — d'r — — gein eins noa kaike.... Weis moar — niet — bang — — ik freit — je — niet — op.

— Nelis — —? vroeg hij na een poosje.

— Wa' is 't jong, antwoordde de ander vriendelijk.

Nico herkreeg zijn ouden moed.

— Je het heilemoal fergeite — me wat te fertelle.
Hoe is 't mit d'r afgeloupe die middag, je weit wel....
Ik heb d'r toen een lekker pisankie gebracht en 'n bekétje —
weit je wel....

— Heb je, heb je nog wat oufer gehouwe — fan de
sente....?

— Nei. Ik kwam twaalf en een hallefe spie te kort —
se sou 't teige je segge....

— Het se gesegd — het se gesegd.... Straks kraig je se.
Even zweeg hij en trok aan zijn pijp.

— Seg jong — wist jai — dat se een leiuw in huis het?

— Een leiuw? juichte Nico bijna luid-op.

Nelis knikte ernstig.

— Een echte leiuw — — ik sat juist mit d'r op de
kanapei. Ik gaf 'm 'n douw dat-ie 't roam uitstouf. Toen
kwam die fent d'r op los....

— Welke fent? vroeg Nico zich haast niet kunnend
bedwingen in lachen uit te barsten.

— Welke fent — — welke fent....? Ferdourie welke
fent was dat ouk weir? Ik heb dat smoel meir gesien.

— Jai ken 'm ouk, zei Nico zoo droog mogelijk.

Nelis' gezicht verhelderde.

— En jai ouk — niet jong?

— Nou — of ik 'm....

— Hoe hei-ie dan?

— Joa — ferdikme — hoe heit-ie ouk weir.... peinsde de
jongen schijnheilig. Als ik dat smoel sie — ken ik hem wel.

— Sou is 't main nou ouk, beaamde Nelis.

— Nou goa d'r nog 's op af — — as je bai hoar
weir 's ankomt.

— Da' — kon 'k doen — — da' kon 'k doen.... Dan
mot jai d'r eirst moar weir 's een pisankie koupe.

- Se binne duur, zei hij bezorgd.
- Wat dondert dat — je mot d'r wat four oufer hebbe — al koste se een spie 't stuk.
- Heb jai dan sente? Se sulle wel faif koste.
- 'k Heb pas uitkeiring gehad. Hij grabbelde in zijn zak en bracht een dubbeltje te voorschijn. Hieroh, hou d'r meteen af — wat je me ferschoute het.
- Da's goed, zei de jongen zonder een spier te ver-trekken. Nou — dan smeir 'k 'm doalijk.
- Da's goeie — seg d'er da'k straks kom.
- De jongen wilde opstaan doch Nelis hield hem tegen.
- Seg's jong — jai bint nogal 'n bai-de-hand jong.
- Dat is sou, beaamde de bengel bescheiden.
- Nelis knipte listig met de oogen.
- Dan mot jai me nou 's segge an welleke — kant — wount — dat niese aigelijk — fan die — nieuwe — kast....
- Da' weit jai toch ouk wel.
- Joa — moar 'k wil 't nou 's fan jou weite.
- Nou dan as je 't weite wil hier fandoan four 't nieuwe werk, biechte Nico. Woarom, bin jai dan misschien fer-keird geweist?
- Bi-je mal — jong. Moar je kan nouit weite....

Nico maakte nu beenen om Stien het nieuws te ver-tellen. Hij meldde haar dat ze binnenkort een bezoek van dronken-Nelis mocht verwachten.

Stien moest lachen om het komieke gezicht van den jongen, waarmee hij Nelis' laatste avonturen in de stad, welke onder de makkers overbekend waren geworden, vertelde. Van menig opstootje was de dronken peinzard gedurende de laatste dagen de oorzaak en het midden-punt geweest en het was Nico niets te veel de waarheid een ietsje te kleuren, tot meerder succes bij zijn bedaagde

bewonderaarster. Het vertellen bracht hen ook weer Nelis' gevecht met de werklieden ernaast in herinnering en beiden schaterden het uit bij het memoreeren daarvan. Toch was Stien eenigszins bezorgd om die kans van een spoedig bezoek.

— Voor mijn part kan-ie gerust wel wegblijven, zei ze eindelijk.

— Woarom nou — weis nou niet sou mallouterig. Je lacht je aige gewoun een siekte om dien fent.

— Verbeeld je, moet-ie spektakel aan de deur maken. Mijn mevrouw is thuis en mijnheer Hoog....

— Nou — spreik moar uit, lachte de bengel toen ze plotseling zweeg. Is de ouwe d'r — dan mot ik 'm eife sien....

— Zeg — jongen, je haalt geen kapsies uit — alsjeblieft, schrok de meid. Ik gooi je netzoolief met huid en haar de deur uit.

— En mit m'n kwartje, netuurlijk. Nou — hou je moar gedainst — ik bin d'r niks benieuwd noa s'n suursmoel te sien. 't Sou me allein spaite — as-ie de lol kwam in de war schoppe....

Stien was weer gerustgesteld. Ze kon niet lang boos blijven op den bengel.

— Nou zoo gauw zullen ze zich niet met de deur bemoeien, denk ik. Als de baas d'er is, blijven ze wel een uurtje op haar kamer. Jezus — daar heb je 'm.

Inderdaad kwam Nelis op het huis aangelopen, zigzagsgewijs, als vreesde hij dat men op hem zou schieten. Zijn oog was gericht op het nieuwe werk, maar toch ging hij op zijn manier recht op de deur van mevrouw Laerden af.

— Hai komt hier — hai komt hier, juichte Nico. Stien — Stien — ik saik fast in me broek....

— Hou je bek dicht, kwajongen.

De schel ging over, bevend rinkelend als door een kinderhand getrokken.

— Stien hou je toai — hou je toai maid.

— Wat is d'r van uw verlangen? hoorde Nico de meid vragen.

— Sou — sou — bi-jai de keukeprinses....

— Heeft-u een boodschap — zeg het dan gauw want ik heb geen tijd om kletspraat aan te hooren.

— Seg-'s — afgedankte — cafallerie-merrie — sou je je snuit — niet een beetje — dichtbinde.... Is die ouwe — foddesak thuis?

— Kerel schiet-op — ga de deur uit.

— Eirst — mot — ik 't — weite.... Is se — thuis — is se thuis.... Legt de leiuw — an de — ketting....? Ik gelouf — dat — ik — 'm — hour bromme — mompelde Nelis wantrouwig.

Nico's brullend gelach drong tot aan de straatdeur door.

— Afain — hai ken me — nou — 'k heb 'm — een mep — gegeife....

— Nou ben je haast weg?

— Het — se — d'r — pisankie — op? Was-ie — lekker?

Stien wou de deur sluiten maar Nelis zette er zijn voet voor.

— Eirst — sa' je me 't segge....

— Wat moet ik je zeggen — dronkelap.

— Dron-ke-lap — — dat is — je foars-dochter — je foars-dochter — snap je?

— En als je nou niet maakt....

— Eirst mot 'k het weite — joa — joa.... Denk-ie — dat ik sulleke kostelijke — pisankies — four noppes — stuur.... Het se — 'm op — het se 'm op? Hoe was-ie?

— Heerlijk! zei Stien ten einde raad.

— Moui — goed — goeie.... Nou mot sai 's four den droad — komme — — woar of niet — — hoal 's een knoak....

— Wat?

— Een gulde....

— We geven niet aan de deur....

— Wat geife....

— Och kerel duvel op — doe je been weg....

— Eirst me gulde....

— Laat me dan even de deur dicht doen, dan haal ik hem.

— En dan stiekum wegblaife en den gulde — hoale — en main in de kou loate.... An me loars — an me loars.... Eirst me gulde.

— Kerel doe je poot weg — of ik roep....

— Pout — pout — stamelde Nelis verontwaardigd — wat four een pout....? Seg — oud fernuiskachel — ken jai 'm ouk?

— Smeer je 'm nou haast.

— Ik heb dat smoel toch meir gesien, mompelde Nelis.

Stien kon zich niet langer bedwingen en brak in een gillenden lach los. Nelis keek haar verontwaardigd aan en gaf toen de deur een schop. Het gaf echter niets. Toen Stien tot bedaren was gekomen schokte het weer in haar op en barstte zij opnieuw los, luider en gillender dan te voren. Van onder uit de keuken hoorde zij den brullach van den jongen en die hitste haar op.

Het raam van de eerste verdieping werd opgeschoven.

— Stien — Stien! klonk het van boven — Stien wat is er gaande?

— Hi-hi-hi — gilde Stien — ben jij het Eef?

— Meid wat doe je? Ajassus wat is dat voor 'n vent....

— Hi-hi — ik weet 't niet — hi-hi-hi.... Ik lach me een stuip om 'm.

— Wat wil-ie dan?

— Hij bedelt — maar minder dan een gulden neemt-ie niet aan, hi-hi-hi....

— Roep — de — ouwe — foddesak — eife — — het se d'r pisankie — al op, schreeuwde Nelis nu naar boven.

Eva keek verwonderd en gichelde het dan plotseling uit. Van louter pret liet ze haar natte boender op Nelis' naar boven gericht gezicht vallen.

— Godferd.... sche straikplank, schreeuwde hij woedend.

— Stien hou 'm nog even vast — ik heb nog een half emmertje krijtwater, joelde de kamermeid.

Nelis verstond haar maar half maar, daar zijn vertrouwen in de menschen de laatste dagen heel wat had geleden, achtte hij het noodig een dreigenden blik naar het kamerkatje op te zenden. Dat was juist naar haar zin. In ongebreidelde joligheid tilde zij haar werkemmer buiten het raam en keerde hem om. De vette, witte vloeistof spatte naar beneden en morste Nelis' gezicht en kleeren vol.

Hij gaf een schreeuw van ergernis en sprong terug. Daarvan maakte Stien gebruik en sloeg de deur voor zijn neus dicht.

— Stien, wat is dat toch voor 'n spektakel aan de deur — is er iemand? riep een welluidende stem van boven af.

— Ja mevrouw, riep Stien terug, trachtend haar lach te versmoren. Er was een bedelaar, maar ik heb gezegd dat we niet aan de deur geven.

— Anders niet?

— Schorem — tuig — —! bromde een zware stem na.

— Nee mevrouw!

En jij nu als de bliksem het huis uit, voer ze tegen Nico uit.

— Dank je hartelijk. Mot-ie me afwachte en me snorre dat ik 'r uit kom — — misschien knoert-ie me meteen.

— Toe Niek — wees nou eens lief — hier — heb je nog een dubbeltje. Krijg ik nou 'n zoen?

— Dag ouwe foddesak, lachte Nico, Nelis' stem nabootsend. Dag ouwe werkemmer — een andere keir sien we mekoar weir.

— Da-ag!

XVIII.

HET VERHUISBOELTJE VAN HANSEN.

Het ging op de vergadering rumoeriger toe, dan ooit tevoren. Velen hadden thuis dagelijks kleine schermutselingen met de vrouw. Elken dag vermeldde de dagbladen een grooter aantal werkwilligen dat bij de patroons heette te werken en in de oogen der vrouwen was de groei van dat aantal, schrikbarend voorspoedig. Ze wezen er met nadruk haar echtgenooten op en verweten hen steeds dringender, dat zij de kans lieten voorbijgaan om ooit weer werk te vinden.

Landers, de energieke, jonge voorzitter deed wat hij vermocht om een catastrofie te voorkomen en den moed er in te houden. Hij wees aan, dat die zoogenaamde werkwilligen meerendeels ongeoefende werkkrachten waren die na de overwinning der stakers, direct weer zouden worden op straat gezet. Het bestuur had een statistiek opgemaakt van alle vakgenooten in de stad en wist nu tot op een enkeling te vertellen, hoeveel vakkundige loodgieters de stad telde, en hoeveel daarvan werkten.

Zooals altijd wist hij met zijn suggestieve, dringend-betoogende stem, op zijn hoorders een kalmeerenden invloed uit te oefenen. En — als altijd, goochelde hij

met getallen en waarschijnlijkheden. Hij stelde de massa te verrichten arbeid, tegenover het betrekkelijk luttel tal werkwilligen en trok daar zijn conclusie uit. Hij wees op verschillende groote werken, waar gewacht werd op den loodgieter en wier aannemers niet lang meer konden aarzelen, pressie uit te oefenen op de loodgieterspatroons, die hun werk moesten uitvoeren. .

Ook filosofeerde hij een beetje met het verschil der schade die de staking bracht aan patroons en aan gezellen en kwam tot het resultaat dat de arbeiders in dat opzicht aan den gunstigen kant stonden. Zij dierven, zei hij, slechts een gedeelte van hun snee brood, doch de patroons ontvingen klappen van honderden en duizenden guldens, die zij in geen jaren zouden te boven komen.

Vervolgens zei hij nog een en ander te willen zeggen over de laksheid der stakers in het opzoeken der „maffers”, doch eerst even het woord te willen verleen en aan den federatie-bestuurder Hansen.

Landers ging zitten. Voor de piano had een jonge staker plaats genomen, die zijn vingers langs de toetsen liet glijden. Naast hem stond Jan-komiek met zijn nuchterste gezicht en den mond al half open om op de maat in te vallen. Landers wenkte hen met de hand; eerst moest Hansen spreken.

Deze zette in met zijn zeur-huilerig keelgeluid en begon al direct de maatschappij te vergelijken met een woning waar de menschen pas zijn in gekomen. De kanapé staat nog voor het raam, in plaats van langs den muur, de groote linnenkast in het portaaltje en de bekleede stoelen van de voorkamer, deels op de oude woning en deels in de nieuwe, maar dan in de keuken. De jongste zoon heeft de schilderijen van de achterkamer, vóór gehangen

en nog wel scheef en onregelmatig. De dochter, die in het huishouden is, heeft den goeien spiegel gebroken en de poes is zoo overstuur dat ze niet van de melkpan is weg te slaan.

Vader, die den vrijen zondag gaat zeil spijkeren, stoelen versjouwen en schilderijen regelmatig ophangen is het symbool van het arbeidende volk, dat het kapitalisme van zich afschudt en zijn zaakjes zelf gaat bedisselen.

Onder zijn drenzerig spreken trachtte de vergadering zich zoo goed mogelijk te amuseeren. Een clubje jongelui, dat zich om Jaap-den-jood had genesteld, trachtte deze op te warmen, om uit zijn zwak, dat algemeen bekend was, een lolletje te distelleeren. Eén zei kwansuis dat Hansen geen jood was, maar de anderen vielen hem heftig aan. Ze wendden zich om medewerking tot Jaap en vroegen hem of hij ook niet duidelijk kon zien dat die zeurpiet op en top jood was. Ze wezen hem op zijn grijs ringbaardje, op zijn liggenden boord met de spitse punten, op zijn slecht gepoetste schoenen en zijn druk armbeweeg.

Jaap was niet spoedig te overtuigen, maar langzamerhand raakte hij onder de bekoring der waarschijnlijkheid ervan.

— As — ik 't wist — as ik 't seiker wist — ik hoalde 'm bai s'n lurrefe 't tooneil af — sou'n ouwe hoer as-ie ouk is, mompelde hij binnenmonds.

— Woarom — da's loarie, glunderde schele-Ko. 't Is secuur 'n joud, moar w'rfour mot je doarom wat fan 'm. 'n Joud is sou goed 'n mensch as jai en ik.

— Motte se sellef weite — moar dat eiuwige gescheld mot eins uit sain. Asse d'r nouit joude hadde bestoan hadde se d'r main ouk nout four kanne uitmoake....

De kaaskop zat naast Henk-de-mop te mopperen over diens laatsten patroon. Hij vond dat Henk achteruitging omdat hij verzuimd had, Plaat een rammeling te geven.

— Of-ie doarom d'r an is te kort geskoute, den loatste taid, weerde deze dat verwijt af.

— Moar toch niet fan jou.

— Hai het me toch gein gedoan gegeife.

— Nog feil erger, hitste Frits op, nog feil erger. Hai loat je hongerlaie four een paar sente meir....

— En jai dan....

— Ik heb 't nou oufer jou.

— Dat is sou.

— Nou wat doe je nou?

— As ik 'm sien.

— Kan wel soulang dure.

— Ik kan 'm toch godferdomme niet hierhein hoale.

— Je kan 'r soulang een ander four neime. Ik find dat die Hansen wel wat fan 'm weg heift.

— Nou — wat sou dat?

— 't Kan wel s'n broer sain....

— Je bint besjoege....

— Jai hebt den beiferd....

— Seiker four jou — nou — an me nouit niet.

— Four main? haalde Frits verachtelijk de schouders op, ik sou me nou as 'n kind loate ransele dour den kleinste jonge — — ik moak gein heibel onder stoakers....

Hansen bemerkte wel geroezemoes onder zijn gehoor, maar weet dat aan het betuigen van instemming met zijn vergelijkingen. In plaats van te ontmoedigen, vuurde het hem aan ze nog wat door te trekken en nu liet hij den schoorsteen rooken, de ramen klepperen, de kraan

druppen, den gootsteen verstoppen, het dak lekken en het behangselfpapier de meest schreeuwende kleuren aan-nemen.

Dronken-Nelis verveelde zich danig. Hij was in de laatste dagen niet meer naar de Paulus Potterstaat geweest maar had geteerd op het vermeend genot dat hij den laatsten keer bij zijn „kalletje” had gesmaakt. De af-snauwing van Stien, had zich in zijn versuft brein omgezet in een plechtige ontvangst en begeleiding naar het salon. Iemand had hem begoten, herinnerde hij zich, dus moet „zij” dat wel zijn geweest; het kon niet anders of ze had hem met een „reukwatertje” opgefrischt.

Hansen hinderde en verveelde hem. Er was iets voor zijn geest blijven zweven dat nog vluchtiger gedaante had, dan al zijn andere waan-voorstellingen. Nu eens betrof het een gevecht met een leeuw, dan weer een worsteling met een man terwille van zijn dame. Dien man kende hij, hij had zijn smoel meer gezien, maar waar dan toch? Of hij nu zijn kalletje had beleedigd, of dat hij aan den staart van haar leeuw had getrokken, wist hij zich niet duidelijk meer te herinneren, maar zij had hem opgedragen, dien vent te zoeken.

— Ik heb dat smoel meir gesien, mopperde hij, wrevelig dat Hansen telkens zijn berekeningen in de war stuurde met dat verhuisboeltje.

— Wat seg je Nelis? moedigden eenige veelbelovende jongens hem aan.

— Ik heb dat smoel meir gesien! brulde hij nu overluid.

— Hà die Neilis! juichten hem de jongens toe.

— Wat seg je kameroad? riep Hansen, denkend dat hem om nadere uiteenzetting werd gevraagd van een onderdeel zijner vergelijking.

— Hai het dat smoel meir gesien, seit-ie! schreeuwden de jongens door de zaal.

— Wat nou....?

— Hai — het dat smoel — meir — gesien, brulde en gilde het nu van alle kanten.

— Jai ken 'm ouk! riep Nelis ter verduidelijking.

Hansen dacht dat het een insinuatie gold, die op hem sloeg en werd bleek. Jaren geleden had hij eens een nacht bij het vrouwtje van een timmerman in Haarlem geslapen, toen hij op een propaganda-tournee was en haar man voor eenige dagen van huis moest. Het was lang geleden en de gezichten van man en vrouw zou hij zich niet meer hebben kunnen voorstellen, doch wel bracht elk verdacht gezegde hem aan het schrikken. Meer om zijn reputatie dan van angst.

— En daarmee heb ik gezegd, besloot hij. Ik moet direct weg, Landers.

— Kameraden! stond deze op, kameraad Hansen gaat heen — we danken hem voor zijn propaganda-rede. Voor dat we nu het verdere van den middag in gezellig samen-zijn gaan doorbrengen, wil ik jelui nog eens terdege op het hart drukken, morgen met het aanbreken van den dag, opgefrischt en vol moed weer aan den strijd te gaan.

Mannen, is het eigenlijk geen schande voor ons — dat we ons zoolang laten sarren en laten den boel verpesten door een handje vol mafferts....

— Knoere — dat soutje, schreeuwde de-ijzeren-poot.

— En — ik moet het zeggen — is het niet belachelijk dat we niet eens kunnen uitvisschen, waar de vuilste verraders werken. Daar heb je die Hein Smikkel — die smuigerd — die loopt d'r nu al wekenlang door heen. — Is het nou zoo'n reuzenmoeite, uit te snuffelen waar die

kerel werkt? Kan niet één van jelui 'm dan op zijn donderement zitten als een speurhond, als een bloedhond. Als we hem en zijn baas Scholte.... Hé waar gaat dat heen, Kamphuis?

Nelis, tegengehouden door een viertal handen, stommelde van zijn plaats.

— Loat me goan — of ik geif je een rotstomp, weerde hij nijdig af, helderder van geest dan hij in dagen was geweest.

— Woar mot je hein?

— Hou je smoel — los seg ik je....

— Smoel — smoel — ik heb dat smoel meir gesien, riep schertsend schele-Ko.

— Dat sal je weite — skeile!

— Woar mot je noa toe — suiplap?

— Jai ken 'm ouk — werd uit een anderen hoek geroepen.

— Nou — moar of ik — gromde Nelis. So.... op!

Landers wenkte dat ze Nelis, die de zaal uitstommelde, met rust moesten laten.

De ernst keerde niet weer; Landers gaf het op voor dezen keer. De pianist zette de vrijheidsmarsch in, die allen meezongen. Daarna zong Jan Colter een paar komische liederen, die zijn roem vastnagelden.

De stemming werd vroolijker, als vergaten de mannen hun zorgen. Men groepeerde zich ongedwongener, zette zich ongegeneerd op de tafeltjes en trampelde op de maat der muziek met de hakken op de stoelen. De zaalhouder kwam op het gerucht naar boven, maar werd met een zoet lijtje en een grapje uit de zaal getroond. Ze mochten toch ook wel eens een verzetje hebben, zeiden ze.

Douwe had na lang gearzel Joop opgezocht en naast

hem plaats genomen zonder een woord te zeggen. De laatste bekeek hem en kon niet nalaten hem in stilte te beklagen. Zijn oogen stonden dof en zijn gezicht leek vaal en ingevallen. Joop kon zich niet indenken dat iemands voorkomen zóó kon veranderen, ter wille van een meisje.

— Hadt je wat Douwe? vroeg hij vriendelijk.

Deze knikte toestemmend.

— Ga je mee?

— Blijf liever een half uurtje hier, kerel. We krijgen nu juist weer een van de gezelligste momenten, die de staking af en toe oplevert.

— Ik heb al dubbel en dwars van die gezelligheid genote, zei de jonge man bitter. Ik snap die lui hun lol niet....

Jan Colter was juist klaar met zingen en vertoonde nu op het tooneel een apachendans. Deze ontlokte den kijkers uitroepen van bewondering, welke meerdere jongelieden inspireerden naar het podium te snellen en proeven te vertoonen van hyper-moderne danskunst.

— Wou jij liever de straat op? stond Joop op.

— Wat een pret — wat een pret....

't Is niet om vol te houwe, 'k mag sterve als ik het niet meen, barstte Douwe op straat los.

— Wat nou, wat is er nou in eens? Je loopt den laatsten tijd rond met een kop van heb ik jou daar en je bent niet te genaken.

— Ik weet 't soms zelf niet — misschien had ik er al veel eerder met jou over moeten praten. Maar jij hadt me toch net zoo min kunnen helpen. 't Is alles de schuld van die rot-maatschappij, waar we in leven en van de rot-toestanden waaronder wij gebukt gaan. Een vader die het geluk van zijn dochter....

— Ha! riep Joop zegevierend, als had hij eindelijk den knoop ontdekt. Mientje in het spel.

— Ja — Mientje! herhaalde Douwe teeder, maar wat geeft het. Eerst was ik er van overtuigd, dat ze niet aan me denkt, dat ik haar volkomen onverschillig ben....

— En nou heb je stormenderhand haar hart veroverd....

— Niet — stormenderhand, wifelde de jongen.

Joop moest zich bedwingen om niet in een schaterlach uit te barsten.

— Dus — je bent zeker nog al eens bij haar geweest en je hebt er mij niets van gezegd, dreigde hij gekscheerend.

Douwe kleurde als een schooljongen.

— Een enkele keer maar, verontschuldigde hij zich.

— Ga je gang maar ventje, gekscheerde Joop knip-oogend, ik heb je in de smiezen. Jongen, als ik niet getrouwd was en een jaar of tien jonger.... Jeugd heeft toch maar de voorkeur. Maar, ronduit verteld — houdt ze nu van je?

— Ze zegt het niet, zei Douwe bedeesd maar....

— Ja, ik snap het verdraaid goed. Ze lacht en ze bloost en als ze een hand geeft trekt ze haar niet terug: kerel zeg me maar niets. Ik feliciteer je, je hebt een lot uit de loterij.

— Ik? Ja — als die verrekte Smikkel d'r niet tusschen zat.

— Die? Weet die er dan wat van?

— Of-ie er van weet kan me niet schelen. Ik denk van niet. Maar zij zegt, hij vindt het nooit goed — nooit....

— Kom kom, den kop op. Zij houdt van je, dat is het voornaamste....

— Maar zonder haar vader mag ze niets en wil ze ook niet....

— Waarom niet?

— Dat weet jij toch ook wel. Hij mag me wel lijden, maar Mientje zegt, hij sprak er zoo dikwijls over dat ik zoo rood ben.

— Maak hem dan ook rood.

— Heb ik al gedacht, maar bij dien kerel is geen beginnen aan.

— Dan wor-je zelf maar zwart, net als hij.

— Meen je dat? Jij zal zoo iets zeggen?

— Het doel heiligt de middelen.

— Het doel....?

Joop stond stil en keek hem vlak in de oogen.

— Ben jij nu een man? Zoek je weg — stap over de hinderpalen heen.

— Maar hoe?

— Laten we in de „kersepit” verder kletsen — ik heb dorst gekregen.

— En ik anders wel. Jij bent toch een raar type — zeg.

— Vin-je?

XIX.

DE HUID VAN DEN LEEUW.

Nelis nam op straat direct den tred aan van iemand, die op een bepaald doel afgaat. Op de trap had hij zijn pijpje aangestoken en het smaakte hem uitstekend. Hij voelde zich zóó lekker met zijn plannetje, wat hem in de zaal was ingevallen, dat hij af en toe de handen vergenoegd in elkaar wreef.

Een paar straten verder matigde hij zijn gang, stelde zich verdekt op in een portiek en keek achter zich. Hij kende zijn makkers en was er niet heel zeker van dat ze hem geen post hadden achterna gezonden om te onderzoeken waarheen hij zoo onverwachts ging. Maar geen bekend gezicht dook op voor zijn spiedende blikken. Hij gromde tevreden en ging verder.

Landers' woord aan Smikkel gewijd was hem als een openbaring geweest. Nu wist hij, wiens hoofd hij heel even had zien opduiken op den steiger in de Potterstraat. Het was Smikkel geweest, Smikkel en niemand anders, herhaalde hij telkens in gedachte.

Met Smikkel had hij in vroeger jaren veel aan dezelfde winkels gewerkt en menig gezellig zaterdagavondje hadden zij samen rondgeboemeld, alvorens ze het overschot van hun weekloontje naar de vrouw brachten.

— Of-ie suipe kon, dat loeder, glunderde hij teeder, of-ie suipe kon.... Niet sou as ik — nei — niet sou as ik — moar bainoa — bainoa....

Hai kon d'r mei terecht — de smakkerd....

Soms hield hij stil en keek dan achter zich. Maar hij zag niemand die hem naging — dus vervolgde hij zijn weg, vergenoegd met zichzelf pratend.

— Of — die nou een poar graipstuivers bai sich het — — sal wel — mot wel.... 't Is moar geleind — mot-ie denke — — een andere keir ik eins....

Nauwelijks had hij op vergadering begrepen dat *hij* wist waar de gezochte Smikkel werkte, of hij had het plan gemaakt zich door hem eens flink te doen schadeloos stellen, voor de ontberingen, die hij de heele staking door, had moeten dragen.

Geen oogenblik was het bij hem opgekomen, uit te roepen dat hij wist waar de „maffert" werkte. Allereerst had hij een ingeroeste haat tegen aanbrengen en al wat daarmede verband hield en dan wilde hij liever eens heel in zijn eentje Smikkel naar huis brengen. Dat dacht hem veel plezieriger dan in gezelschap van de knokploeg.

Onderweg verloor zijn geest weer iets van zijn plotse-linge helderheid en kreeg zijn plan allengs flauwere om-trekken. Zijn „kalletje", zijn avonturen, de leeuwenjacht en zijn overwinningen gingen hem weer parten spelen. Allengs ging het in hem denken, dat hij in opdracht van zijn liefje handelde en dat zij hem bevolen had, den vijand af te halen en dronken te maken, om hem zijn schelmenstreken eens terdege in te peperen. Dat werken van Smikkel aan die nieuwe villa, vond hij maar larie. Natuurlijk was die oude smakkerd op het werk in de Potterstraat, om een ander zijn „kalletje" te beloeren en

misschien wel af te troggelen. Maar zij was niet van Smikkel gediend en hij, Nelis, zou wel een stokje gaan steken voor die „oaperai”.

Het was omstreeks vier uur in den middag toen hij in de Paulus Potterstraat arriveerde. Zijn verdrongen brein belette hem niet te beseffen, dat hij nog wel een half uur zou moeten wachten, alvorens het karwei zou afloopen. Hij keek rond naar een steen of een stuk balk om zijn gemak te kunnen nemen.

Daar viel al rondziend, zijn blik op Stien, die aan haar deur stond. Ze scheen een boodschap te hebben aangenomen en keek den bringer even na.

Nu zag ze hem ook — en glimlachte. Zijn voorkomen dat nu weer dragelijk was, wyl de dag geen avonturen had opgeleverd, deed er het zijne toe, haar hart vriendelijk voor hem te stemmen.

Eigenlijk was ze een heel goedaardige meid, die altijd veel over had voor werklieden, die in huis bezigheden kwamen verrichten. Haar zin voor vroolijkheid had haar er toe gedreven, enkel het lachwekkende te zien in de avonturen, die Nelis' passie voor haar mevrouw, daar hield zij zijn drank-visioen voor, hem deden ontmoeten en ze had van harte geschaterd toen Eva haar emmer boven zijn hoofd omkeerde. Maar later hadden zij en ook Eva spijt gevoeld, dat ze zoo'n armen slokker, zooals ze hem noemden, zoo onheusch hadden behandeld.

Eerst keek Nelis vreemd op van haar vriendelijken lach, maar direct daarop kwam het hem heel gewoon voor. Die meiden wisten natuurlijk wel tegen wien ze vriendelijk moesten doen om bij haar mevrouw in den pas te komen, dacht hij met trots.

Nu knikte ze hem weer toe en wenkte hem dat hij

bij haar zou komen. Zijn „kalletje" verlangde natuurlijk naar hem, was hem opeens duidelijk; misschien had ze wel een beetje onrustig gedroomd en moest hij haar komen kalmeeren.

Stien wenkte hem nog eens met meer drang en nu kwam hij op haar toe. Zij had nu werkelijk medelijden met hem, zooals hij daar met zijn erbarmelijke schoenen in de koude, natte sneeuw stond. Misschien moest hij wel bij dat nieuwe werk posten, veronderstelde zij.

Mevrouw was uit en zou in het eerste uur niet terug komen. Ze kon hem best een warm kop thee inschenken, dacht ze goedhartig.

— Koud hè baas, ving ze aan.

— Had dan de kachel four d'r gestoukt.

Op die wending was ze niet verdacht. Eva die achter haar stond gichelde zachtjes en trok aan haar rok om haar aan het lachen te brengen. Maar ze beet op haar lip en trachtte ernstig te blijven. Ja — ze voelde wel — ze had iets goed te maken bij dien armen tobber.

— U zal wel trek hebben in een warm kop thee, baas, zei ze vriendelijk.

— Joa dat roa-je goed. Eirst thei — dan kanne we nog altheid kaike of d'r wat in de flesch sit. Sloapt-se?

— Wie?

— Die ouwe foddesak.

Eva schoot in een lach en snelde de gang door.

— Woar gaat die op eins noa toe? Laat se nou gein spats moake — want dan legt se d'r sou uit. As ik de ouwe sien sal — 'k — eins....

— Ze zet vast thee — kom even in de keuken, baas, kalmeerde Stien hem.

Nelis dronk kop op kop, welke Stien hem gewilig in-

schonk. Hij voelde zich warm en behagelijk, doch hield niettemin het keukenklokje in het oog.

— 't Lount de moeite niet nou nog noa boufe te goan, verontschuldigde hij zich. 'k Mot 'm om half faif afwachte.

Stien knikte ernstig, doch Eef, haar kamermeisjes-nuffigheid op zij zettend kwam dicht bij hem en stak haar hand door zijn arm.

— Ik vind je toch een aardige vent hoor, vleide ze.

— Oud nieuws — loat de foddesak 't moar niet heure — jeloersch as 'n koater.

— Is ze....?

— Of je dat niet weet. Sloapt se nou?

— Ja baas, zei Stien ernstig.

— Onrustig gesloape — he?

Stien knikte.

— Joa — ik dacht 't gistere al. Nog 'n gloassie en nog 'n gloassie — d'r blaift four een ander niks in. En al die pisankies....

— Ze blijven voor haar maag liggen, hielp Eva hem.

— En pain in d'r buikie — ik dacht 't wel. Nou — seg d'r gedag four me — se weet 't wel.

— Ja — vent. Hè — wat zou ik 'ns graag met u willen wandelen. Zoo met ons beidjes in het park als het volle maan is en het pas heeft gesneeuwd.

— Joa, jai weet 't wel — jonk borsie. — Moar 't ouwe goed mot eirst op — weet je? — Sit 'r nogal mollem....?

— Of 'r.

— Hoe stoat 't dan mit me gulde....?

— Ze zou 'm klaar leggen — maar toen dutte ze juist in.

— Joa — dat is d'r ouwerdom. 't Is een ouwe karkas — weitje — moar d'r sente binne goed....

Moar toch sal-ie mit s'n poute fan 'r afblaife....

— Dat vind ik ook....
— Ik neim 'm mit een zacht laintje mei....
— Ja — ja!
— En dan moak ik 'm loaserus.
— A-bàh — ajakkus....!
— Joa — four s'n aige sente....
— O — o — ja dat verandert....
— Nou neim — ik de kuierlatte — ouwe beddeplank —
geef d'r een soen four me'.... aju!

Nelis stond met een goeden zin op en ging heen met een air alsof hij als kind in huis hoorde.

— Doe de deur niet sou — hard achter me dicht, waar-
schuwde hij, anders wordt se wakker — en dan sit ik
d'r mei....

— Of d'r tanden vallen van den schok uit haar mond.
Nelis keek den spotvogel verachtelijk aan.

— Hou je bek — moagere korteling. As se d'r tande
wil verliese — sal se 't jou niet froage. Neim een — four-
beeld — hier — oan dat oud fernuiskachel, wees hij op
Stien. Niks segge — moar d'r thei was goed — 'k had
al sou lief een kruiebittertje gehad....

Het was bijna half vijf en nagenoeg donker op straat.
Wel brandden nog op alle verdiepingen van het nieuwe
werk de petroleumlampen der timmerlieden, maar geluid
van den arbeid drong niet meer naar buiten. Slechts een
doffe slag, als van hout op metaal, roffelde nog naar
omlaag, plantte zich voort tot Nelis, die geduldig stond
te wachten. Dat geluid was hem gemeenzaam; Smikkel
stond zink te verwerken, vertelde het hem.

Nog een oogenblik, toen liep het karwei leeg. In troep-
jes van twee en van drie passeerden de werklieden hem.
Sommigen groetten hem kort, als meenden ze hem te

kennen, doch de meesten liepen haastig door, in verlangen naar de warme huiskamer, na een dag van werken in het tochtige gebouw.

Nelis bespiedde hen scherp, ofschoon hij niet verwachtte, Smikkel in gezelschap van anderen te zien vertrekken. Geen werkman wordt graag met werkwilligen gezien, in tijd van staking.

Het duurde nogal lang. Alle lampen waren al gedoofd en het was doodstil geworden. Het laatste clubje scheen hem te zijn gepasseerd en Smikkel was er niet bij geweest. Nelis vreesde al dat hij er dezen dag niet had gewerkt; immers, was hij er zeker van dat hij hem niet over het hoofd had gezien.

Dan, wel tien minuten na dat de laatsten voorbij waren, zag hij hem stil naderen.

Hij droeg geen werkkleeren en zag er uit als een aan lager wal gekomen lid van „goede familie”, die het nu slecht te verantwoorden had en de nachten in park en portieken doorbracht. Hij droeg een pantalon met breede strepen, die hem te wijd en veel te lang was. Het moest een afleggertje van Scholte's oudsten zoon zijn, dacht Nelis op het eerste gezicht, doch het kwam hem voor dat deze haar dan eerst van de bretels had ontdaan, want de broek stond als een harmonica op Smikkel's schoenen. Zijn overige kleeding was gelijkwaardig aan het presentje van Scholte's oudsten bengel, met dat onderscheid, dat jas en vest waarschijnlijk van een tiental modes geleden, dateerden. Een verkleurde vilt-hoed dekte zijn hoofd en hij droeg een city-bag aan de hand.

Nelis kwam stil nader en liet plotseling zijn hand zwaar op Smikkel's schouder vallen.

— Sou ouwe swerfert, heb ik je eindelijk, balkte hij

luid en zachter voegde hij er aan toe: — Hou je gedekt, Heintje — je lout in de smiese.

Hein schrok geweldig en liet zijn tasch vallen. Hij keek Nelis vluchtig in het gezicht en wilde het op een loopen zetten.

— Jonge, weis foursichtig, tippel niet, je lout teige de lamp, mompelde Nelis fantastisch en nam de tasch op.

Hein schrok nog erger dan tevoren en bleef staan, als plotseling bevroren. Hij wist dat de knokploeg geen kinderwerk verrichtte en na het gevecht van den-poot met Groot, hetwelk voor den laatste zoo tragisch was geëindigd, geloofde hij zijn leven geen dag meer zeker. Scholte had hem voorgeslagen als „mijnheer” naar zijn werk en naar huis te gaan en hij had dat aanvaard omdat het oude spulletje nog wel eens te pas kon komen voor zijn jongen. Zelfs had hij in de illusie geloofd dat men in den „mijnheer” den loodgieter Smikkel niet zou herkennen.

Dronken-Nelis' overrompelend optreden had die fantasie in rook doen opgaan en nu verwachtte hij meer dan ooit, een duchtige rammeling van zijn verontwaardigde makkers. Het raadzaamst docht hem, te trachten althans Nelis tot vriend te houden.

— Bi-je allein? vroeg hij toen hij een beetje was bijgekomen.

— Hou je bek nou dicht — tot we se fourbai binne, waarschuwde Nelis met schorre fluisterstem.

— Sain d'r feil? vroeg Smikkel nu terdege beangst.

— Weit ik 't. 't Binne allemoal stille — moar die sain nog 's sou fuil — dat weit je....

Hij kon daar niet uit wijs worden, doch zweeg liever dan geluid te geven wat de aandacht zou kunnen trekken.

— Wat heb je — d'r four gekreige? vroeg Nelis een eind verder.

— Woarfour?

Nelis stootte hem spottend aan en ging voor hem staan om duidelijk te kunnen knipoogen.

Smikkel schrok geducht van dat vreemd gedoe en begon in ernst te vreezen dat de staking en de daarmee gepaard gaande vermindering van drinken, Nelis naar het hoofd was geslagen en men hem dien gek op den hals had gestuurd om hem in een stille straat om zeep te brengen.

Hij nam zich voor, de stille straten zoo goed mogelijk te ontwijken en vooral, den gek zoo min mogelijk tegen te spreken en in alles toe te geven. Zoo een optreden had hij dikwijls hooren prijzen als de beste methode in den omgang met gekken.

— Sal je 't nou segge of ik hoal d'r een stiekemerd bai. Die ouwe touferheks wou d'r al direct werk fan moake — moar 't begrouthe me. Je bint al sou'n ouwe stumpert.

— Joa — joa....

— Je bint ferschrikkelijk oud, bromde Nelis heel tevreden. Denk je self ouk niet?

— Joa Neilis!

— Dat sal uitkomme.... Je stoat om sou te segge — mit je eine pout in 't graf.

Smikkel voelde een koude rilling langs zijn rug kruipen. Kamphuis moest toch nog niet zoo gek zijn, dacht hij, of hij wilde hem nog wel even voorbereiden op zijn spoedig einde. Waarschijnlijk uit herinnering aan hun vroegere vriendschap. Innerlijk verwenschte hij nu die vriendschap en Nelis en al zijn makkers erbij en versnelde zijn pas in de hoop een politie-agent te ontmoeten.

— Sal je nou segge — hoefeil je four hem het gekreige
Hein herademde — Nelis scheen het graf te hebben
vergeten.

— Niet feil — zei hij aarzelend.

— Beloaser me niet hour — — je weit ik ben froeger
moats mit je geweist

Hein vreesde opnieuw een mededeeling van zijn dood
te ontvangen.

— Binne me moats geweist of niet? vroeg Nelis nu
dreigend.

— Joa — dat binne me. Hij zag nu in dat zijn noodlot
niet meer viel te keeren en dacht weemoedig aan zijn
jongste kinderen.

— Loate we d'r dan eintje op goan koupe, stelde Nelis
eenigszins gekalmeerd voor.

— Joa — dat salle we — loate we d'r eintje koupe

— Jai betoalt — hé

— Joa — da's goed — dat wou ik juist

Zijn bereidwilligheid om te betalen kwam Nelis hoogst
verdacht voor. Zoo gul had hij hem nooit gekend, hij
had vroeger altijd liever drie borrels van hem genomen
dan er een getracteerd.

— Seg 's je bint toch niet fan plan, me 'n loer te droaie —
houp ik. Moak gein kapsies in de kroeg — ouwe doud-
groafer — want dan kon je wel is ferkou-e worre. D'r
stoan ouferal stille — loat je dat gedacht sain en loat
moar teige gein ein freimpie iets falle — fan je boefe-
streike — want d'r wordt op je geloerd. Heb je de sente
bai je?

— Joa — aarzelde Smikkel.

— Straks deile we Ging-ie nog al makkelijk mei?

— 't Ging nogal

— Hai je 'm sou ferkocht....?

Smikkel beefde over zijn heele lichaam. Zou men dan nog erger dan den dood met hem voorhebben, flitste door zijn brein.

— Joa — — stamelde hij.

— Dus — je het 'm niet eirst geslacht en gefild....?

Hein kon niet meer antwoorden, hij voelde zijn hart niet meer kloppen. Hij bewoog den mond maar kon geen geluid geven en op een herhaling van Nelis' vraag, schudde hij afwerend met de hand.

Nelis bekeek hem belangstellend en schudde afkeurend het hoofd.

— 't Kwoaje geweite, niks as 't kwoaje geweite.... Wat mot-ie ouk sou'n stumpert fan een leiuw fille en ferpitse.... Enne — — het dier was nog wel sou an me gehecht.... 't Most me altheid likke — altheid.... Ik sal d'r nog — — wat troane om loate — — sou'n kallef fan een leiuw.... Die foddesak is d'r heilemoal onderste boufe fan.

Joa — je bint me toch een ouwe doudkist — — schoam je wat — je most allang kepot sain. Goan we d'r hoast eintje koupe — of mot ik je de kroeg in sleure....?

Hein kreeg weer hoop — — misschien was Nelis toch niet schadelijk tot den dood. Een opzettelijke moordenaar zou niet zoo hartelijk naar een bittertje kunnen verlangen, meende hij.

Ze gingen onder Nelis' leiding de eerste kroeg die ze langs kwamen, binnen.

Ze klonken en Nelis dronk zijn glaasje in één teug leeg. Smikkel's hand beefde zoo zeer dat hij morste.

— Pas op — 't is sonde, waarschuwde Nelis. Ferrek — wat mot die hier....

Hein schrok en zette haastig zijn glaasje neer om achter zich te zien. Daarvan maakte Nelis gebruik om ook dit leeg te drinken.

— Je bint d'r hoastig mei — zei hij dan. Hadt je sou'n dorst?

— Joa! antwoordde Smikkel op goed geluk af.

— Geif dien man een ander gloa-sie, juf, bestelde Nelis. Hai betoalt.

Toen ze de kroeg verlieten had Nelis drie borrels op en Smikkel een paar kleine scheutjes.

— Je bint me toch een suiplap hour, zei Nelis bestraffend, as je sou dour goat — sain de spie-e gauw op. Suip je elken dag sou schuw feil?

— Joa.

— Doar-om mot se ouk niks fan je hebbe — mit je skainhailig smoel. Heb je d'r fandoag weir afgelensd....?

— Ik — — wat — wat — mot je nou weir....?

— Heb — je d'r godferdikke-me afgelensd of niet — ou-e kerktoeren — kom d'r fr uit.

— Eifetjes moar — —! biechte Hein verschrikt.

— Sou godferd.... sche ou-e nachtbroaker — eifetjes — — 't sal wel den heilen dag sain geweist.... Moar doar bin 'k niet op gesteld — en sai ouk niet — snap-je....?

— Joa....

— Joa — waarom doen je 't dan? vroeg hij nu verontwaardigd. Schoam je je aige niet — ou-e krompout — met die jonge dinge te beginne? Je bint me d'r eintje.... Begint mit 'n ander se kalletje — filt d'r leiuw — ferpatst 'm — waar binne de sente gebleife....?

— Ik heb se bai me....

— 't Is je geroaje.... Afain — miskien kon je 't niet hellepe — — je bint al sou suf — dat is je ouwerdom.... Heb je d'r billetjes gesien?

— Joa!

— Heb je d'r biljetjes gesien, ouwe smeirpoets. Godferdikme wat een ploert — dat goat bai se kindere four een fesoendelijk mensch dour. Allemoal fan 't suipe — — allemoal.... We moste d'r hier moar weir eintje pakke — dan kanne me metein afreikene fan den leiuw.

Hai is sikkert, stelde Nelis hem aan het publiek voor, toen ze in het café kwamen. Juf — geif 'm een klain gloasie — hai is heilemoal sikkert....

— Hou je toch stil — fluisterde Smikkel gegeneerd, de mensche sou-e heil wat denke fan me.

— Jai — bint — sikkert — en je bint — altheid sikkert geweist — en je blaift altheid sikkert.... Loat de mensche — moar denke — 't ergste — seg ik se toch niet. Goa nou stil op — een krukke — sitte — anders — sie ik je nog stoande in — mekoar — sakke....

Het publiek had aanstonds schik in het dispuut en ver-eerde Smikkel met onverdeelde aandacht. Een oogenblik was hij er op verzind Nelis terdege af te snauwen en hem van zich af te schudden, maar gedachtig aan de om-standigheid dat hij werkwillige was, hield hij zich liever in. De kroeg was vol werklieden en die konden zich wel eens door Nelis laten verlokken, den „maffert" een poets te spelen.

Het ging hier als in het vorige café. Nelis dronk meer-dere glaasjes en Hein betaalde. Toch zorgde hij er nu wel voor dat hij ook zijn portie kreeg. Gedeeltelijk was hij over den ergsten schrik heen en wat er ook mocht gebeuren, wilde hij althans zijn geld niet door Nelis alleen laten verdrinken.

Naarmate deze meer dronk, verzonk zijn gramschap jegens Hein grootendeels. Wel bleef het hem een duister

punt waarom Smikkel het juist op zijn „kalletje” had voorzien en waarom hij den leeuw stiekum had verkocht, doch de zoete bedwelming blies hem zachtmoediger gevoelens in.

— Is 't sou eintje? vroeg een grappenmaker hem, op Hein wijzend.

— 'k Sou 't denke — — o — o — 't is sou'n suiplap — — en dat wil teige jonge keirels opsuipe.... Moar-ie is niet kwoad.

— Nou — nou, zei de ander twijfelend.

— Nei — nei — woarachies niet.... Hai is oud — erg oud — alle jeisus oud. En een deugniet — o — o — ! Alle jonge kalletjes sain hem en als-ie een leiuwetje te groase kan kraige....

— Kom — 'k smeir 'm. Smikkel kreeg het nu te benauwd. Aju!

— Jai smeirt 'm niet — — jai — smeirt — 'm — niet — — stamelde Nelis met dikke tong.

— Dat doen ik wel....

— Jai — doet — 't niet — niet — niet.... Jonge-jonge — weis — four — sich — tig.... Hoefeil — kraig — ik — nou — fan — je....

— Een doalder!

— Da's broaf — da's — content.... Geif — dan — eirst — alle — heire — een — rondje.

Dat voorstel werd met luide toejuichingen ontvangen en met kloppend hart voldeed Hein er aan. Eindelijk was Nelis toen geneigd mee te gaan.

— Woarom moak je me nou — te schande four dat freimde folk? verweet Hein hem op straat.

— Dat — doe — jai — je — sellef, alles — sellef — alles — sellef.... Woarom — heb — je — d'r — in —

d'r — kuite — gekneipe — — hè — hè — ? Heb — je —
dat — waif — wel — betoald — Smikkeltje — joa — ?
Nou — je — bint — d'r — niks — te — goed —
four....

Na het bezoek aan de derde kroeg werd de verhouding amicaler, en een uurtje later liepen ze broederlijk arm in arm. Ze zwierven een keer of wat de heele stad rond en verdronken tot op de laatste cent, al het geld wat Smikkel bij zich had.

In zijn dronkenschap herinnerde deze zich nu menigen avond, in vroeger jaren zoo met Kamphuis doorgebracht en daarom zette hij al meer de gedachte van zich af dat Nelis opzettelijke moordplannen jegens hem zou koesteren. Deze van zijn kant, voelde zich weemoedig worden bij de gedachte aan de onwankelbare trouw van zijn „kalletje” en de besliste zekerheid dat Smikkel's verleidingsplannen schipbreuk hadden geleden. Alleen de verkoop van den leeuw was hem raadselachtiger dan ooit, doch gaandeweg troostte het hem dat hij er nu een gezelligen avond aan te danken had. Over Smikkel's aanstaanden dood sprak hij niet meer, om hem zijn ouden dag niet te vergallen. Maar oud, bleef hij hem nog steeds vinden en dat verzekerde hij hem telkens en opnieuw in elke kroeg die zij aandeden.

't Werd laat, doch zij dachten niet aan naar huis gaan. Innerlijk knaagde het Smikkel, dat hij jegens zijn kameraden niet fair had gehandeld en nog meer, dat ze hem waarschijnlijk jaren lang zouden blijven mijden als een melaatsche. Daarom deed het hem goed, zich weer eens met Kamphuis kameraadschappelijk te kunnen gedragen, al dronk deze dan ook uitsluitend op zijn kosten.

Het was half twaalf toen ze in zijn buurt kwamen. Toen

dacht hij er aan, naar huis te gaan en deelde dat zijn drinkmakker mee.

— Sou — je — — sou — je — wel — de — trap —
op — kunne — — stamelde Nelis bezorgd. Op — jou —
leiftaid — je — loasert — d'r — sou — gauw — af.

— 't Sal — wel — lukke — sal het....

— Je — bint — sou — sikkert — weit — je — weit — je.

Ze strompelden de straat in en gingen samen Smikkel's huis zoeken, hetgeen nogal bezwaren opleverde. Hein herinnerde zich dat hij altijd een bruine trapdeur had gehad, maar Nelis had hekel aan die kleur en prefereerde een groene.

— Moar — as — ik — nou — woun — boufe een —
bruine....

— Jai — bint — sikkert, wijsgeerde Nelis — en doar —
om — sie — jai — bruin — four — groen — oan —
en — groen — four — blauw — en — een lantoarn —
four — 't waif.

— 't Is — toch — bruin — Nelis — — gelouf —
me — nou....

— Jai — bint — bruin — en — je — waif — is —
bruin — en — de — heile — mik-mak — is — hier —
bruin....

— Sien — je — wel....

— Je — bint — sikkert — heile — moal — sikkert —
en — doar — om — ail je — moar — roak — oufer
bruin — — bruin....

Na verscheidene malen de straat op en neer te hebben gewandeld, bleef Hein eindelijk voor zijn deur staan. Hij bedacht een list.

— Hier — heb — ik — een — mooie — groene —
deur — Neil's —.

— Sien je — wel — sikkerlap — wie — had — nou — gelaik — wie...?

Daarop stommelde hij tegen Hein aan en deze tegen de deur. De deur stond op een kier en sloeg direct open. Beide mannen rolden over elkaar, languit in de gang.

Het was stil in de straat en in het huis, zoodat het druk gestommel en gegrom hoorbaar opsteeg tot op de bovenste verdieping. Opeens was het heele huis vol leven. Alle deuren gingen open en op de portalen ontstond gedrang van half ontkleede menschen. Allen praatten dooreen.

— Wat 'n herrie — wat 'n herrie — buurfrou....

— 't Is 'n schandoal — in de loate oafond....

— God weet is 't freimp follek — — hoal 's een lampie Kei...!

— Breng den pouk mei, gilde een vrouwestem.

— Hou — jullie — toch — stil — gromde Nelis, ik — breng — 'm thuis — — 't is Smikkel — hie — is loaserus....

— 't Is — Smikkel...!

— De fent is loaserus....

— Die is god fergeif me nog wel christelijk....

— Die keirel is lid — fan een onthouwersbond....

— Wat een schandoal four de trap —.

— Fan — die — froume — mot je 't juist hebbe....

— Is — se — waif — niet — thuis — brulde Nelis luid op. Ik — droag 'm — niet — alleen — noa — boufe — as — je — dat — moar — weit — hour —. Ik — droag — 'm — al — de — heile — weg....

De bureen stootten elkaar aan en verkneuterden zich. De mannen schoten gauw een broek aan, om niets van het tooneel te missen. Nu en dan klonk een half luid gegichel.

— Frouw — Smikkel — ! jankte Nelis — Frouw Smikkel!
Hier — is — je — man —.

— Hou — je — bek — toch — dicht — en — goa —
noa — je — aige — huis — stamelde Hein, die beter
ter been was dan zijn makker.

— Hou — jai — je — koanis — dicht, zei Nelis veront-
waardigd.... Frouw — Smikkel — kom — 'm — hoale —
kom — 'm — hoale — — hai — is — sikkert — heile —
moal — sikkert — — heile — moal — — kom — 'm —
hoale — ik — leg — 'm — soulang — in — de — gang —
hour....

— Daar ben ik al, riep nu een jonge stem van twee
hoog en direct daarop liep iemand snel de trap af.

— Sikkert — heile — moal — sikkert — stamelde
Nelis steeds moeilijker, nog steeds Smikkel, die zich trachtte
los te maken om naar boven te gaan, tegenhoudend. Dan
schrok hij plotseling en deinsde achteruit. Douwe Colijn
kwam de trap afgestormd en keek hem vlak in het gezicht.
Hij begreep niet hoe die hier kwam.

— Jij hier, Nelis.

— Ik — hoe — weit — jai — dat?

Smikkel voelde zich bevrijd en gaf Nelis een duwtje.
Toen sloeg hij de deur voor zijn neus dicht.

XX.

DOUWE ALS VERLEIDER.

Dien avond hadden zijn zusters, Douwe niet kunnen bewegen met haar naar vergadering te gaan, hoe gezellig zij hem die ook hadden voorgespiegeld. Een der meest bekende sprekers uit de beweging zou er praten over het nut van verschillende dingen en een tegenstander had zich aangemeld, het onnut daarvan te bepleiten. Maar hij bleef weigeren en teleurgesteld gingen ze zonder hem, haar schouders ophalend om zijn domheid.

Na theedrinken trok hij zich terug in het zijkamertje, waar zijn bed stond.

— Ik ga een beetje studeeren, zei hij tegen zijn moeder.

Nu zat hij al een paar uur bij een walmend olielampje, maar aan studeeren dacht hij niet. Een socialistisch tijdschrift had hij op zij geschoven toen hij nauwelijks het eerste artikel had ingezien en een vel papier waarop hij aantekeningen had willen schrijven, was zonder inkt-smetten gebleven.

Langer dan een maand tobde hij al over het begin van een artikeltje dat hij zou willen schrijven, maar het begin ervan bestond nog steeds alleen in zijn gedachten. En het artikeltje ook. Hij had nooit kunnen denken dat het

zoo moeilijk was te schrijven over kapitalisme en uitzuigerij.

Hij zat te staren in de gele vlam, tot zijn oogen begonnen te pijnen. Ze gingen tranen en toen dacht hij, dat dat van verdriet was. En toen noemde hij met een zucht een naam die hem altijd op de lippen lag.

Mientje.

Hij wist dat hij niets vorderde ondanks de vele koppen gore koffie, die hij met ware zelfverloochening bij haar moeder opdrong, ondanks de snoeperijen die hij geregeld voor de kinderen meebracht.

En toch hield ze van hem, daar was hij zeker van. Had ze niet met een stil lachje beweerd dat ze hem „heusch geen hekel” had en het betreurd dat haar vader een afkeur had van al wat vooruitstrevend was.

Nu speet het hem dat hij niet van begin af, Joop's raad had gevolgd en direct een stoutere houding had aangenomen. Nu kwam hij al weken bij haar aan huis op een wijze die voor ieder duidelijk was, dat hij uitsluitend voor háár kwam en hun verhouding was niet eens zoo ver gevorderd dat hij haar een zoen dorst te geven. En dat, terwijl zijn traag bloed al lang geleden door haar was in vuur gezet en hij soms de niet te weerstreven neiging in zich voelde opkomen, van haar woest beet te pakken en op haar lachende lippen te zoenen zonder ophouden en in haar heerlijken hals te bijten. Als hij bij haar op visite was en die drang overmeesterde hem, dan maakte hij vlug dat hij wegkwam, uit angst dat hij zijn fatsoen niet zou kunnen bewaren. Maar — op straat was het dan, als verweet een inwendige stem hem zijn lafheid en zei ze hem dat hij krachtiger moest doortasten, wou hij ooit geluk hebben in liefde....

Uren gingen voorbij in stil gepeins. Daar werd hij op eens opgeschrikt door een vreemden ruk aan de schel, bevend-tingelend als had er een kinderhand aan getrokken. 't Was negen uur, zag hij op zijn horloge. Vreemd — in die klok kwam er anders nooit iemand.

Een oogenblik later kwam zijn moeder bij hem.

— Daar is een jongetje van Smikkel, Douwe, zei ze, hij vraagt of je even bij zijn moeder wil komen.

— Bij Smikkel? Ja direct.

Hij sprong op — o, hij had er een voorgevoel van gehad. Er was iets met Mientje gaande, misschien was ze wel ziek — en nu verlangde ze naar hem. Ja — ja — ze hield toch wel van hem — nu had hij zekerheid.

— Wat is er Wimpie? vroeg hij het jongetje. Het zat bij de kachel en knabbelde op een koekje, terwijl zijn oogen dwaalden naar den trommel, waarin nog een groote voorraad was.

— Oft-u bai moeder komp — Celain — en oft-u miskien eife kan meikomme....

— Wat is er dan — is er wat gebeurd Wimpie? Is thuis alles goed? Je moeder — en Mientje?

— Foader is t'r nog niet en moeder is ongerust. En Mientje sait dat se noa bed goat — as 'k u most hoale.

Dat antwoord voelde hij als een plas koud water, maar hij keerde zich om, om niets te laten merken.

— Even m'n jas aandoen — 'k ga direct mee....

— Goed dat je komp Douwe, verwelkomde vrouw Smikkel hem — jai noa je bed, Wimpie. 'k Bin doud ongerust, wat mot ik d'r fan denke? Anders ist-ie faif uur, half zes thuis — en nou is 't temet half tien. As-t-er moar gein ongeluk is gebeurd, mit 'm.

— Een ongeluk?

— Joa — de heir weit wat — 't is sou'n boefetuig.

Dit sloeg op de stakers, begreep Douwe en het ontging hem niet dat het dan noodwendig ook op hem moest zijn bedoeld. Hij wist echter wel, dat ze hem geen kwaad hart toedroeg en zijn goedaardigheid deed hem direct deelen in haar ongerustheid.

— Ik begrijp 't ook niet — ik kan me niet indenken waar hij kan zijn.

— Weit je dan niet, of se fandoag wat mit 'm fan plan woare? Komp je dan niet op de fergoaderinge....?

— Een enkele keer. Maar ze weten toch niet waar hij werkt — want dan had ik het wel weer van een ander gehoord.

— Se binne in stoat 'm te fermoure, hilde vrouw Smikkel half. Allemoal follek dat an god noch gebod doet, dat swelligt in niks-doen, dat d'rlui frouwe en kindere loat ferhongere....

Ze bleef jammeren, hoezeer Douwe probeerde haar troost in te spreken. Hoe later het werd, des te angstiger zij zich ging voelen. Nog nooit was Smikkel zoo laat thuis-gekomen en nu, in zoo'n tijd....

Af en toe spiedde zijn blik de kamer rond, of hij ook iets zag wat hem aan Mientje herinnerde. Een rok die aan de kruk van een deur hing, trok zijn aandacht voor een oogenblik, doch aanstonds herinnerde hij zich, hem dikwijls om de lendenen van vrouw Smikkel te hebben gezien.

Mientje sliep niet. Naast de deur die naar buiten leidde, gaf een met matglas, toegang tot de alcoof. Nu en dan, kwam het meisje uit haar bed en gluurde dan door een klein doorzichtig plekje in het matglas.

Kort bij twaalfen werden ze opgeschrikt door een

plotseling gedruisch in het benedenportaal. Zij hoorden de deur met kracht openslaan en een zwaar lichaam met geweld neerplonsen.

Vrouw Smikkel werd doodsbleek en ook Douwe voelde zich niets op zijn gemak.

— O — God, kreet se, ik dacht 't wel — se hebbe 'm fermournd — o groute God — o — o — o....!

Ze wilde de deur uitsnellen maar Douwe hield haar tegen.

— Maak u nou niet direct ongerust, wie weet. Laat ik eerst kijken. Ik hoor stemmen, zei hij een oogenblik later.

Het joelen van Nelis' dronkemansstem drong tot hen door en even later onderscheidden ze de stemmen der bureu die allen minder vleiuende opmerkingen ten beste gaven. Dan hoorde hij Smikkel's stem, die Nelis trachtte te bedaren.

— Hij is nog springlevend juffrouw, zei Douwe gerustgesteld. Hoor maar.

— Hai is sikkert — heilemoal sikkert, jubelde de stem van Nelis naar boven.

Ze kreeg een kleur, want ze bedacht dat hij in de broek van baas Scholte, zijn zondagsche portemonnaie had zitten.

— Ik kon sou iets denke, jammerde ze, ik kon 't denke, Hai kan d'r niet teige, datte se 'm fuil behandeled en dan goat-ie suipe en suipe....

Douwe peinsde er zwaar over, waarin die vuile behandeling moest bestaan, maar werd wakker geschud door een nieuw gejubel van dronken-Nelis.

— Ik ga hem naar boven halen, zei hij en stormde de trappen af. —

Zoo vroolijk als hij nu was, had Douwe zijn makker nog nooit gezien. Hij vertelde luide van allerlei zotte

avonturen en pochte er op, een leeuw danig om de ooren te hebben geslagen. Douwe wilde zich goed houden maar kon niet helpen dat een glimlach zijn mond omkroop.

Het verdroot vrouw Smikkel; ze geneerde zich.

— Kom Hain, zei ze, je most noa bed goan.

— Ik noa 't nest — wat mot ik doar doen — ik heb gain maf, malle maid.

— Je mot sloape goan — — dan bin je morrege weir frisch....

— Frisch — frisch — wie is niet frisch — bi — jai niet frisch?

Douwe stond op om weg te gaan. Het was al laat en hij achtte het bovendien onkiesch, een zoodanig gesprek aan te hooren.

Smikkel's even opkomende kwade bui dreef direct over. Zijn dronkenschap ging nu in een teedere phase over.

— Je bint toch moar een faine maid — Anne, zei hij verliefd en kwam op haar toe, je bint main lekker waifie.

Vrouw Smikkel wenkte naar Douwe om haar man te doen begripen dat deze zijn confidenties kon hooren, doch de verliefde dronkaard legde haar knikken heel anders uit.

— Joa — je houdt fan me — wat kaik je weir ferliefd. Joa — je het me lief.

— Hou je dronke bek toch dicht, viel ze geërgerd uit.

— Bek — bek — — bedoel je dat smoeltje — dat toetje, wees hij op zijn mond. Weit je wel hoe groag je d'r altheid op mocht soene — — joa — joa — want je het me lief — Anne — je bemint me — je bemint me.

Hij werd romantisch en maakte aanstalten zijn vrouw in de armen te sluiten. Het deed Douwe zoo vreemd aan, dat hij een deur open trok en de kamer uitspoedde, met het voornemen naar beneden te gaan.

Zonder op of om te zien sloeg hij de deur achter zich dicht. Nu hoorde hij een zacht gicheltje en opziend, vloog hem het bloed naar het hoofd.

Mientje stond in haar nachtpon in de alcoof, leunend tegen haar ledikant. Haar dik blond haar, hing in zware golvingen om haar door-gezond, fleurig gezicht, waarin de levenslustige oogen vroolijk lachten. Haar nachtpon liet haar blanken hals en bovenborst zien, welk gezicht Douwe deed bedwelmen van plotseling opstijgenden hartstocht.

Daar stond ze nu voor hem in haar frissche jonkheid; hij en zij alleen. Haar ouders schenen niet te weten waar hij was gebleven. Zij was niet bang, niets verlegen; ze lachte als altijd.

Dat zette hem op, snel opkomende gedachten verdrongen zich in zijn hoofd. Ze stond daar, of ze heel niet bang voor hem was, of het heel niet vreemd was dat hij plotseling in de alcoof kwam. Het scheen dat ze er blij om was, zoo zorgeloos lachte ze. Als hij nu eens moed had en een kus gaf, op dien heerlijken mond....

Zijn oogen gloeiden van hartstocht, hij kon haast geen adem halen door den liefdeszwijmel, die hem geheel bevangen had. Als instinctief deed hij een stap naar de deur om te vluchten, maar hij kon niet. Het volgende oogenblik hield hij Mientje stijf in de armen geklemd en zoende hij haar, zoende hij haar mond en hals, alsof hij haar wilde doen stikken.

Daar werd de deur open geslingerd.

— Godfergeite kwoajonge, gilde Smikkel. Hij greep den verliefden jongeling in den nek en slingerde hem de kamer in.

Fuile gemeine schouier — oartsbandiet — bi je doar-four bai me waif gekomme — — hai je d'r eirst inge-
134

smoesd dat ik besoupe bin en nou — o — o — wat 'n fuilak

Vrouw Smikkel had zich tot aan het raam teruggetrokken. Ze kende Douwe en Mientje beter dan haar man.

— Wat 'n schoremerd, jankte Smikkel, die al schreeuwend trachtte nuchter te worden, komp hier mit 'n lasterproatje noa boufe, om me kind ongelukkig te moake

Mientje was in bed gekropen en lag onder de dekens te schaterlachen, zoodat het geluid tot in de kamer doordrong. Smikkel hoorde het, maar was nog niet voldoende bij zinnen om het goed te onderscheiden.

— Ik gelouf — dat jai loaserus bint — jai — jai — mit je hailige trounie. Hour dat kind ligge snikke fan 't huile — dat se fertrouwe in je het gesteld — gemeine suiplap — jeneiferfat —.

Douwe, doodsbleek en bevend over heel zijn lichaam, stond tegen de tafel geleund. Telkens opende hij den mond om zich te verdedigen, maar hij kon van schrik niet spreken. Hij zelf vond zich ook laag en gemeen en in zijn hart gaf hij Smikkel gelijk, dat hij een schurk was die moest worden gevierendeeld. De kussen die hij op Mientje's mond had gedrukt, namen voor zijn geestes-oog groote bezwarende gedaanten aan, als waren zij nog slechts de voorgangers geweest van veel schrikwekkender gebeuren.

— Dat — is — dus — soucioal — — nou — weit — ik — wat — soucioal — is, zei Smikkel, elk woord met nadruk uitstootend. Sou — ci — oal.

Stom-loaserus-suipe — en leugens fertelle fan fesoendelijke huisfoaders en in de alcouf te sluipe om z'n luste, se loage, fuile, gemeine luste bot te fiere — op een rain en onskuldig maisie — een kind Weitje wat 't is —

dronkelap — 't is — een — schande — een schande....

Eenmaal het woord schande gezegd hebbend, hield hij het aan en herhaalde hij het dozijnen malen alsof hij er een gros of wat van had ingeslagen. Telkens vlocht hij het in een nieuwen volzin die Douwe moest duidelijk maken, hoe laag en vooral hoe schandelijk hij zich had aangesteld. De kussen van Douwe zwollen aan tot een formeele onteering met voorbedachten rade, die zooveel te schandelijker was, wijl ze gepleegd was aan een kind, volgens de vader, te jong en te rein om het diep-schandelijke er van te beseffen.

Douwe vond zich een lage meisjes-onteerder en hij stond op punt van in tranen los te barsten.

— Ik wil het goed maken Smikkel — geloof me, ik wil alles goed maken, snikte hij. Hein — Hein — je kent me toch langer dan vandaag — je weet toch — dat ik niet — in staat ben — tot zoo iets — laags — zoo — — zoo....

— Joa — ik doch 't altaid — ik doch dat ik je kon — maar ik heb me aige in je — bedrouge, smaalde Smikkel.

— Hein — toe Hein....

— Noem me gein Hain meir — of ik noem jou Judas Iscoariot, dreigde Smikkel somber. Je het 't recht verspeeld — me sou te noeme — — je bint gein moat meir fan me — — je bint een dief in den nacht.

— Ik zal 't goedmoake....

— Klets — niet fan goedmoake — — as 't einmoal in de war is, kan d'r niks meir worre goedgemoakt....

— Hein — Smikkel — luister even bedaard naar me — luister even.... Ik hou echt veel van Mientje — — ik heb 'r oprecht lief....

— Ik kan je 't oansien, hoonde Smikkel, maar reiken

d'r op — morrege stoat d'r een stuk in alle fesoendelijke bloade, om je bekend te moake....

Douwe kromp in elkaar. Dat ontbrak er nog aan, dat hij openlijk te schande zou worden gemaakt.

— Ik wil 't goedmaken — — ik wil haar trouwen — direct — zoodra je wilt.... Als je — je toestemming geeft — — wil ik van de week al aanteekenen.

De uitwerking van zijn aanbod was zoo zeer tegenovergesteld aan wat hij had verwacht, dat hij ontzet naar de deur vluchtte. Smikkel had nauwelijks van trouwen gehoord of hij sprong op den pook toe en wilde met dat wapen Douwe te lijf.

Vrouw Smikkel trachtte hem tegen te houden.

— Man — Smikkel — de jonge meint 't niet kwoad....

— Waif goa op sai — goa noar 't nest.... Het-ie jou ingepalmd mit se laffe, gluiperige smoesies.... Het-ie jou eirst beproat — en toen geweld gebruikt bai dat arme kind — — en nou wil-ie hoar mit een smoes trouwe. Sou soucioal — was dat je plan — wil jai je kond d'r in droaie — in een godsdienstig — christelijk gesin — — wil je — schande — schande — — loat me los — — schande — loat me los waif....

Douwe wachtte zijn woesten aanval niet af, doch snelde de trappen af en de straat door. Op den hoek keerde hij zich nog eens om en zette het toen weer op een loopen, daar hij dacht, Smikkel te zien aanstormen met den pook in zijn hand.

Maar hij vergiste zich; direct na dat Douwe was gevlucht, zonk Smikkel op den grond en bleef daar den geheelen nacht slapen. Zijn vrouw kon hem niet bewegen naar bed te gaan, zoodat ze wat rokken en jassen onder en op hem legde. Daarop zocht ze haar bed op, uitgeput van vermoeienis:

Den volgenden dag ontwaakte Smikkel vroeger dan anders. Hij was wat stijf in de leden en ook niet zoo doorwarmd als na andere nachten. Maar, na zich ferm gewasschen te hebben voelde hij zich monter.

Hij sprak geen woord over de gebeurtenissen van den vorigen avond, doch zei met een enkel woord dat het waarschijnlijk nachtwerk zou worden, op zijn karwei.

Mientje was ook vroeg op en had schik voor drie. Tegen elf uur ging ze uit. Ze had met Joop afgesproken voor een wandeling. Ze verheugde zich tevoren reeds op de pret, die ze samen zouden hebben om Douwe's mislukte verleiding.

XXI.

JOOP IS VERONTWAARDIGD.

Douwe kwam later thuis dan hem ooit was gebeurd. Zoo althans beweerden zijn zusters, die ongerust waren opgebleven om hem af te wachten. Hij zag er erg verdrietig uit en zei geen woord.

Hij kon niet slapen van gewetenswroeging. Het feit, dat hij zich door verfoeibaren hartstocht had laten meeslepen en dingen had gedaan, die laakwaardig moesten schijnen in de oogen van ieder rechtschapen mensch hinderde hem vreeselijk. Hoe langer hij zijn in-gemeene houding overdacht, hoe meer hij tot de overtuiging kwam, dat Smikkel hem nog veel te zacht had behandeld. Hij had hem minstens de beide trappen moeten afschoppen.

Vroeger dan ooit was hij in de zaal; hij was zonder ontbijt de deur uitgegaan. Een aanklagende stem in zijn binnenste zei hem, dat hij zich moest verdeemoedigen voor iemand, wilde hij rust krijgen. Dus dacht hij aan Joop, als de eenige vriend, die hem onverbloemd zijn feilen zou toonen.

Deze zou lang niet malsch zijn in zijn oordeel. Misschien wilde hij na het eerste woord wel niets meer van hem hooren. Hij toch had voor Mientje zoo'n grenzelooze achting, dacht Douwe met wroeging.

Hij wachtte hem eenige uren in de zaal en dronk een kop koffie. Tegen tien uur ging hij weg, in de stille verwachting, Joop op straat te ontmoeten. Een uur later was hij terug en hoorde toen dat Ranschoen tien minuten vroeger was heengegaan. Hij was even op de bestuurskamer geweest en daarna weer vertrokken.

Douwe wist niet of hem dat speet of niet. Hij had graag zijn gemoed voor zijn vriend ontlast, maar tegelijk vreesde hij diens afkeuring en scherpe terechtwijzingen. Hij aarzelde nu, of hij zou blijven en hem wachten, of heengaan.

Juist kwam Landers de zaal binnen.

— Dag Colijn, zei hij met strak gelaat, zoek je iemand?

— Goeien morgen.... Waarom vraag je dat zoo?

— Wel je ziet er naar uit of je in benauwdheid zit.

Hij keek den jongen man scherp aan, met zijn koele, doordringende oogen.

— Ik had Ranschoen willen spreken.

— Zoo. Had een kwartier eerder gekomen. Moest je hem per sé hebben?

Nogmaals onderzocht zijn blik wantrouwend het gelaat van den bedeesden jongen. Hij had dien „moderne” nooit vertrouwd, doch zich door Ranschoen laten overtuigen dat het een onschadelijke stumper was. Nu bedacht hij, dat die slimme vogel wel gelijk had, te oordeelen naar Colijn's berustende oogen en algeheel bedeesd voorkomen.

— We hebben van twee tot vier commissie-vergadering, zei hij iets vriendelijker. Als je om vier uur hier bent, dan tref je hem beslist. —

Joop kwam om over twee pas op vergadering, doch met zoo'n opgewekte bui, dat hij alle stroeve gezichten

140

meteen verhelderde door een leuken bak te vertellen. Het was de geschiedenis van Douwe en Smikkel, erg opgesmukt, veel bijgemaakt en met andere namen in een ander pakje gestoken. De mannen glunderden en genoten bij het hooren der geschiedenis van dien sloomen duikelaar.

Mientje had hem de gebeurtenis van a tot z verteld en ze hadden beiden zitten schaterlachen in een salonnetje in een buitenwijk, waar ze hem absoluut wou fuiven om haar huwelijksaanzoek te vieren.

— Colijn was vanmorgen beneden zei Landers, hij moest je spreken, Ranschoen.

Joop onderdrukte een lach.

— Weet je niet waarvoor? vroeg hij onverschillig.

— Nee! Kan je het niet denken?

— Van niet veel belang, veronderstel ik. — Beginnen we?

— Ja! zei Landers, ernstig en in de plooi.

Hij hield een korte speech, waarin hij het verloop der staking memoreerde en op bijzondere feiten den nadruk legde. Hij sprak langzaam, heel duidelijk en hield zijn aandachtig-luisterend gehoor terdege in het oog.

— Tot zoover, zei hij ten laatste.

Smul schoof onrustig heen en weer en bromde iets onverstaanbaars.

Joop wees hem, rustig te blijven.

— Tot zoover — dat is zoo, — maar wat had je nu nog meer te vertellen?

— Ja — ik had nog een ernstig woord te zeggen.

Leendert Mol gaf door hoofdknikken te kennen dat hij zulks had voorzien.

— Ik dacht ook wel, zei Joop rustig, dat je ons niet alleen daarvoor op een spoed-vergadering zou bijeen-roepen. Wat je ons verteld hebt, wisten we al.

De leden der stakings-commissie, waarvan het meeren-deel nooit een woord zei doch bij alle woorden van Landers goedkeurend knikten, schoven nu dicht om de tafel bijeen. Ze schenen instinctief te voelen dat Landers' speechje maar een aanloop was geweest.

— Zaak is, begon hij dat de staking er hoe langer hoe minder gunstig gaat voorstaan....

— Zaak is, zei Joop nu hard, dat elke staking die langer duurt dan veertien dagen, verloren, onverbiddelijk verloren is. Al wordt ze na langen strijd gewonnen, is ze toch een nederlaag, een financieele zeker en een moreele noodwendig....

Landers blikte hem aan en scheen een woord van tegenweer in te slikken. Dan vervolgde hij zijn rede.

Hij wees er op, dat de patroons hardnekkig bleven weigeren de eischen der werklieden in behandeling te nemen en dat ze elke toenadering en elk verzoek om een conferentie, pertinent van de hand wezen. Ze handelden zoo, zei hij, onder den alles beheerschenden invloed van Hooglandt, bij wien vele kleine patroons in de schuld stonden en die op patroonsvergaderingen den toon aangaf.

Hij sterkte de bazen in hun verzet en hielp déze met geld, géne met werkvolk dat hij met hooge kosten uit verschillende kleine dorpjes liet komen. Landers schatte het aantal werkenden al op honderd, doch voegde er bij dat hij wel vijf en twintig onder het werkelijk getal kon zijn.

— Dan mot dien Houglandt moar 's moures worre geleird, net as Grout, gromde Smul verwoed.

— Of het veel zou geven, betwijfelde Landers. De mannen zijn totaal uitgeput — vreten komt er temet niet in, omdat je met een paar guldens uitkeering geen wonderen

kan doen. En wie weet hoe lang, hoe kort de federatie zal kunnen blijven steunen....

— Landers — zeg eirlijk wat je op de tong ligt — — zei een bedaard man, die anders nooit zijn mond opende dan om er een pruim tabak in te duwen.

— Wacht — ik ben nog niet uitgepraat. Scholte, Hendelaar, Koren, Buskoop en nog wel vijf anderen zien hun werk geregeld afmaken, zonder dat wij in staat zijn ze behoorlijk te behandelen. Niet één karwei dat van begin af gewerkt heeft, konden we volkomen stilleggen. Nu het zoo eenmaal is moeten we eerlijk bekennen dat we machteloos waren om den strijd over de gansche linie, naar behooren te voeren en te beheerschen. Er zit nog te veel kaf onder het koren.

Allen schudden ernstig-toestemmend het hoofd. Een ieder rekende zich zelf tot het koren en de meesten der anderen tot het kaf.

— Daar heb je dien Smikkel....

— Die smuigerd....

— Die feimeloar....

— We konden hem tot nu toe niet beletten te werken. Hij deed te geheimzinnig. Nu het eenmaal te laat is — weet ik waar hij werkt.

— Woar?

— Op een villa in de Potterstraat. Maar wat geeft het — we moeten den boel toch opheffen.

— Ik sou 'm godsalmegodgloeiend — — toch eirst wel's op se foalie wille komme.... Is dat 'n keirel — — laikt wel 'n waif.

— En den boel voor goed verpesten....

— Nei — nog's den schrik d'r in joage — — dat de boase weite dat 't gein terugkrabbele fan ons is, moar

dat we four den oufermacht motte bukke —. Wie weit — kraige se wel den angst te pakke....

— Met vandaag te beginnen zou Scholte er 's nachts laten werken. Hij heeft een paar maffers uit Utrecht laten komen die met Smikkel den kap moeten mastieken. Dat zou morgennacht beginnen, als ik het wel heb....

Een storm van verontwaardiging brak onder de mannen los. Zoiets was den bedaardste onder hen nog te verre-gaand....

— Wat willen jelui dan....?

— Wat...? Eirst nog 's dat maffertssoutje afdrouge dan kanne we nog's weir sien....

De meerderheid was 't daarmee eens en gaf daar duidelijk blijk van.

— Een uitgelezen akkevietje voor den ijzeren-poot, zei Joop leuk. Er speelde hem reeds een plannetje door het hoofd.

— En four de heile nachtploeg....

— Voor wie d'r wil....

— Nei — niet four de heile bende.

— Nelis moet d'r bij zijn, lachte Joop. Hij heeft zijn smoel misschien wel eens meer gezien.

De vergadering had er schik in en gekscheerde er mee.

— Blijft dat voorstel gehandhaafd? vroeg Landers.

— Nou — of 't!

Landers keek op zijn horloge.

— We moeten voortmaken mannen — ik moet weg. Willen Smul en Ranschoen zich belasten met de mannen aan te wijzen, die van de partij zullen zijn? Ja? Mooi! Alleen pootige jongens — maar toch een flinke ploeg. Ik neem er zelf de leiding van.

Morgen avond dan om elf uur hier. Ja? Afgesproken. Aju!

— Tabé!

— Aju! —

In de zaal liep Douwe, zenuwachtig heen en weer. Het hapje „Oldenkot" wat Frans-Pruimtabak hem hardnekkig bleef offreeren, wees hij beslist van de hand. Beleedigd riep de oude hem na, of zijn tabak ook niet „fain genogt" was voor mijnheer en kreeg daarmee de spotters aan zijn zijde. Tabak pruimen walgde Douwe.

Joop Ranschoen kwam regelrecht op hem aan.

— Moest je me hebben, Douwe? vroeg hij vriendelijk.

— Ja — ik had je willen spreken, antwoordde deze gejaagd.

— Vooruit dan maar.

Joop sleepte met zijn voet een stoel naar een leegstaand tafeltje en maakte beweging van rustig te willen gaan zitten.

— Nee — als je wilt — niet hier....

— 't Is op straat rosig hoor.

— Laten we dan naar 'n café gaan.

Op straat bezag Joop stilzwijgend den tobbeden Douwe, die terneergeslagen naast hem liep. Een spotlachje om-speelde zijn mond en hij schudde half meewarig het hoofd.

— Ik ben een nietswaardig mensch, Joop, zei de jongen eindelijk, half luid.

— Heb je je dan laten taxeeren? schertste de filosoof.

— Als ik alles gezegd heb zal je misschien geen gekheid meer met me maken.

Misschien zal je me eenvoudig uit den weg gaan, of me diep verachten.

— Kom, kom!

— Nee — werkelijk. Jij bent geloof ik de eenige vak-genoot, ik mag wel zeggen vriend, van wien ik me zoo

iets zou aantrekken. Maar toch zal ik je maar alles zeggen.

— Zeg 's ventje, zei Joop nu quasi-ongerust, je hebt toch hoop ik, geen armen drommel uitgekleet. 't Is waar, ik ben vrijwel onverschillig, maar dat zou ik toch verschrikkelijk vinden.

— Nee — dat niet, zei Douwe met een bleeken lach, maar het is toch minstens zoo erg. Ik heb misbruik van vertrouwen gemaakt — ik heb menschen die mij voor eerlijk hielden, willen bedriegen — — ik ben, fluisterde hij nu, in de slaapkamer geslopen van een lief onschuldig meisje dat iedereen moet hoogachten — om haar laag te behandelen — — om haar schandelijk te onteeren....

Douwe zweeg.... Smikkel had hem den vorigen avond zoovele malen voor de voeten gegooid dat hij een schurk was en dat hij opzettelijk in de alcoof was gegaan om zijn schandelijk voornemen ten uitvoer te brengen, dat hij er zelf aan was gaan gelooven. Nu geloofde hij inderdaad dat hij zich door hartstocht had laten opzwiepen, Mientje in haar slaap te verrassen.

— Verdorie — verdorie — verdorie — — je bent een net heer; enfin je bent jong — dat verklaart veel, wat niet kan worden verontschuldigd, zei Joop langzaam en zwaar-ernstig. —

Maar enfin — ik zou maar zorgen dat Mientje er niets van te hooren kreeg.

De warme toon waarmee hij van Mientje sprak en zijn blijkbare overtuiging, dat zij het niet kon wezen, ontroerden Douwe diep. En zoo'n vriend moest hij nu in zijn achting voor hem teleurstellen.

— Ik moet het zeggen Joop — zei hij zacht, met afgewend gezicht — het was Mientje....

— Godverdorie — —! Weet je wat je bent — je bent.... foei!

Joop zweeg, als door smart overweldigd en liep met afgewend gezicht verder. Tersluiks wierp hij nu en dan een blik op den jongen, die als gebroken naast hem liep.

Ze gingen „De Nieuwe Karseboom” binnen en liepen regelrecht naar achter, naar de leestafel die geheel verlaten was. Het namiddag-publiek zat dicht bij het dames-orkestje.

Joop bestelde op stillen toon bitter, Douwe koffie. Ze namen beiden een krant, maar lazen niet.

— Spreek je niet meer, Joop?

Deze haalde met zoo'n verdrietig gebaar de schouders op, dat Douwe tranen in de oogen kreeg. Nu begon de jongen te vertellen, van zijn visites bij Smikkel aan huis, van zijn al sterker groeiende neiging voor het blonde meisje. Nooit was het in hem opgekomen zich tot zoo iets te verlagen, snikte hij bijna, maar de omstandigheden hadden hem er toe gebracht. Hij vertelde verder, verzwaarde voor zich zelf sterk en was vergoelijkend in de herhaling van Smikkel's woorden en houding.

Joop schudde het hoofd.

— Dàt had ik nooit kunnen denken van je, nooit! Foei, foei! Jij een eerschender, een meisjesverkrachter — foei!

Bij elke aanduiding boog de jongen het hoofd dieper voorover, terwijl het Joop groote moeite kostte, zich goed te houden.

— Ik, ik had alles willen goedmaken....

— Foei — — foei!

— Ik zei tegen Smikkel — — ik had berouw — — ik wou haar wel direct trouwen — — als hij toestemming wilde geven....

— Zoo'n lief kind — — onschuldig, goed meisje
Te moeten trouwen

Douwe lag voorover te schreien; Joop wees den toesnellenden kelner met rustig handgebaar terug.

— Kom kom — — toon je een man, zei hij iets minder streng.

— Ik weet — het — wel, snikte de jongen — ik — ben ik — heb

— Alles zal wel goed komen, trachtte Joop nu vriendelijk te doen.

— Hoe — kan — dat — — ik — heb — — alles — — tegen — — me — — en — iedereen. Jij — — jij hebt — — natuurlijk — — geen — — achting — — meer — voor — — me — — en Mientje

— Mientje — ?

— Hoe — zou — ze — ooit

— En ik zeg dat je je vermannen moet. Kom — wasch je gezicht af — en drink je koffie leeg.

Douwe geneerde zich nu — — droogde zijn tranen.

— Ik ken je — zei Joop nu trouwhartig — ik weet dat je innerlijk niet slecht bent. Laten wij eens praten — met elkaar.

— Ik — heb er — zoo — over — getobd — — ik — kon — niet — slapen Ik — heb — vandaag — nog niets — — gegeten.

— Wat vertel je me nou?

Joop wenkte den kelner.

XXII.

DE BESLISSENDE SLAG.

Twee paartjes wandelden knus het Vondelpark uit, onder scherts en vroolijk gekout. Ze liepen achter elkaar, doch nu en dan hield het voorste stil om het andere af te wachten, of riep de achterlopende jongeling, zijn vriend toe. Dan werd een grap nog eens voor alle vier herhaald en lachten de vroolijke lieden tezamen.

Leendert en Chris hadden dien ochtend een kaart van de meisjes Hooglandt ontvangen, dat vader dien avond weer naar een vergadering moest, welke wel weer, als altijd, tot na middernacht zou aanhouden. En beiden hadden eenvoudig het voornemen om de Smikkel-expeditie mee te maken van zich af gezet, om dien avond al hun tijd en genegenheid aan de meisjes te wijden.

Het liep nu tegen twaalfen. Ze hadden schik gehad voor tien en de jonge dames wilden naar huis. Voor niets ter wereld wilden ze later dan vader thuiskomen.

Nu het zoo laat was, herinnerde Leendert zich de nacht-expeditie naar de Paulus Potterstraat. Hij noch Chris had er graag de meisjes om teleurgesteld, doch, nu de liefde

haar eisch had gehad, vond hij het toch jammer dien interessanten tocht geheel te hebben verzuimd. Hij dacht er des te sterker aan, wijl zij nu slechts weinige minuten loopen van het werk waren verwijderd.

Hij kon niet nalaten, Chris er aan te herinneren. Deze bekende hem, er ook al aan te hebben gedacht.

— Wat heb je voor geheimen? wijsgeerde Bertha.

— Van hoogernstigen aard, verzekerde Leendert. Chris voegde er aan toe dat er leven en dood mee gemoeid ging, doch verklaarde zich bereid, tegen behoorlijke schadeloosstelling voor zijn geweten, Coba deelgenoot te maken.

Even later waren de jongelieden in die buurt, in druk gesprek gewikkeld. De meisjes wilden er heen, want zij stelden zich er veel van voor. Ze hadden in de krant gelezen van de bestorming in de Bilderdijkstraat en meenden, dat zoo iets bij nacht, „verrukkelijk” moest zijn.

— IJzig leuk, verzekerde Bertha.

De jongens wezen haar op mogelijk gevaar, doch daarvan wilden zij niets hooren. Ze geloofden niet aan boemannen, lachten ze. Toen gaven de jongens toe. —

Smul en Ranschoen hadden er dien dag niet bij neergezeten en een nacht-colonne gevormd die alleszins berekend was, ontzag in te boezemen. Ze hadden zich eerst overtuigd van de welwillende medewerking van den ijzeren-poot en diens mannetjes. Bijna alle meeloozers van schele Ko's knokploeg hadden eveneens hun instemming betuigd en waren trouw opgekomen. Beide ploegen vormden tezamen een tachtig man, maar nog was het Joop niet voldoende geweest. Hij had de meeste posters op hun wacht opgezocht en mede uitgenoodigd en de beste mannetjes gepikt uit de groote „rondploeg”. Des avonds in de zaal telde men honderd vijftig man, de kern

der stakers en allen waren vol verlangen, den nachtelijken „mafferts" een geduchte kool te stoven.

In clubjes van tien waren zij de stad doorgegaan en nu doemden zij spoedig na elkaar op, voor de nieuwe villa in de Paulus Potterstraat.

Het was een mooie nacht.

Dien middag had het gesneeuwd, uren aaneen en in de weinig belooopen straat was bijna alles blijven liggen, zooals het gevallen was. —

Een wijd-gespreide, donzige, hel witte massa.

De straat was spaarzaam verlicht, maar de maan, wit gloeiend in ijs-blauwe lucht wierp een breeden lichtglans terneer, die de sneeuw-straat hier blauw-beschaduwde en daar deed schitteren als in zonne-licht.

Stil was het in de straat geweest, voor de troepjes mannen er waren gekomen, om zich achter de directie-keet te vereenigen. Stil was het nu weer geworden, wijl alle huizen schenen te slapen.

Alleen van af de nieuwe villa kwam licht gedruisch naar omlaag. Ze stond daar, aan de schaduwzijde hooger dan de huizen naast haar, in het duister fantastisch er tegen afstekend met haar wit-besneeuwde steigers en ladders.

Daarboven, op het dak, stegen gloedwolkjes op, verlichtend schaarsch en flauw omlijnend de mannen die daar druk bezig waren. De wolkjes kwamen uit de groote kachels, die de mannen benutten om de mastiek te koken, die zij op het dakpapier smeerden. Verder op het dak, puntte sissend en bruisend — telkens en weer een spitse vlam op uit de toorts, die de mannen schenen te verplaatsen met het uitvoeren hunner bezigheden.

Landers, die een der eersten was geweest, had de wacht onder handen genomen en hem met een paar maatjes

jenever in zijn hokje opgesloten. Nu waren zij voorloopig de baas, berekende hij tevreden.

Men was compleet.

— Goane me? vroeg de-ijzeren-poot.

Landers weifelde even en zag de schare aan waarvan een elk scheen te branden van verlangen, de ladders op te snellen. Op dak vermoedde men niets. Geschuifel van voeten en geknars van het met kiezel bestrooid papier, deden hooren, dat de mannen druk aan het werk waren en niet het minste besef hadden van het gevaar dat hen bedreigde.

— Goane me nou — of ik doen 't alleen, herhaalde de-poot ongeduldig. As jai d'r niet had baigeweist, hadde se al beneide geleige.

— F'r uit Landers, hunkerde Smul — godferdomme wat sal ik 'm 'n doffer geife....

— Nei moar — anders ik wel, beloofde schele-Ko.

— We zullen beginnen, Joop! kondigde Landers aan. Wie gaat naar boven?

— De heile bout! juichte Daan Kropsla, die niets van dat dralen begreep.

— Nee! zei Landers beslist, tien man, niet meer.

— 't Is genogt....

— Moar 't is toch feil goafer mit se alle....

— Geen man meer, drong Landers aan, geen man. Misschien hebben we binnen tien minuten, vijftig agenten op ons dak. De anderen formeeren een kring om de ladders — om ze tegen te houden tot....

— Tot 't gebeurd is?

— Ja!

— Motte we se noa beneide loasere? vroeg de-poot eenvoudig.

— Nee! riep Douwe nu angstig.

De-poot keek hem aan en snoot minachtend zijn neus met de vingers.

— Neen — Willem — zei Landers nu, als ze goed-schiks willen, laat je ze lopen.

Landers ging de geheele ploeg langs en ordende in een oogwenk een driedubbele kring stakers, om de steiger-ladders. Direct daarop snelden een door hem aangewezen aantal toe en klauterden als apen zoo vlug tegen de ladders op.

— Nou is 't jouw beurt, Douwe, fluisterde Joop. Zie dat je 'm boven beschermt, het is 'n kans voor je leven.

Douwe zei niets, drukte zijn vriend de hand en rende de anderen achterna.

De stille straat onderging een plotselinge verandering. Nauwelijks toch had het kraken der ladders de mannen boven gewaarschuwd, of ze kwamen kijken, om direct daarop door een hevigen schrik te worden bevangen. De woest-uitziende mannen, wier aantal zij zelfs niet konden schatten in den donker, het druk geloop op de ladders, het besef dat ze als het ware van alle hulp ter wereld waren afgesneden, dat alles deed hen het ergste vreezen. Zij waren met hun vijven, waarvan Smikkel de eenige gewezen staker was. De anderen waren uit de provincie gekomen, verlost door het hooge loon.

In hun angst gooiden ze een pot heete mastiek omver, welke zich direct over het hout verspreidde. Ze wilden daarop alle de ladders af om het gevaar niet zoo hoog af te wachten. Maar het was reeds te laat. Voor een hunner er een voet op kon zetten, werkte „de-poot” zich reeds op het dak en gaf ter verwelkoming den eerste dien hij zag een vuistslag, waarvan hij duizelde.

Direct na „den-poot” volgden zijn gezellen, onder luid geschreeuw, wat aanstonds werd beantwoord door een hoera-gejuich der mannen, beneden.

Smikkel was een bedaard man, maar lang geen lafaard. Bij werkelijk gevaar, steeg zijn moed tot de hoogte van alle vrees-ontkenning. Hij had zich kalm teruggetrokken en wachtte nu, op een rol papier gezeten, zijn lot af.

Het roepen, beneden, kreeg den omvang van een orkaan. Men herkende de-poot niet meer; een ieder had verwacht dat het „mafferts” zou regenen.

— Hei — komt d'r hoast wat, joelden de jongeren onder hen.

— Há die-„pout”! — soudemieter se noar omloag.

— Hei — kraige wailie niks?

Het gedruisch plantte zich voort, snel de straat door; ramen werden opgeschoven en bleeke gezichten lieten zich zien, die bibberend terugtrokken.

— Hier woont ze immers? fluisterde Landers tot Joop, wijzend op het huis van mevrouw Laerden. Het geheim van Hooglandt werd door wel driehonderd loodgieters bewaard.

— Als — hij er is, twijfelde Joop — verbeeld je....

— 't Zou wel al te toevallig zijn....

Dronken-Nelis had nog niets gezegd, slechts voor zich heen loopen mopperen. Het was hem niet goed duidelijk, waarom al die mannen met hem waren meegekomen. In het eerst had hij gedacht dat het was om hem te helpen de straatdeur van zijn „kalletje” te forceeren. Maar dat had hij niet lang geloofd, wijl hij dat best met één gezel had afgekund.

— 't Is 'm om den leiuw te doen, mopperde hij toen. Hij veronderstelde nu dat men het huis wilde sloopen

om uit te vinden waar het lijk van den leeuw was verstopt, dien hij had geworgd.

— Se sloapt, — se sloapt lekker dour, mompelde hij tevreden voor zich.

In het huis van zijn geliefde was nog geen raam bewogen. Hij bewaakte trouw dat, welk hij voor het venster van haar slaapkamer hield, om haar een kushand toe te werpen, zoodra zij zich zou vertoonen.

Met de provincie-mannen was gauw afgerekend; elk hunner kreeg zijn pak slaag, hoezeer zij ook poogden het van minuut tot minuut uit te stellen door om de kachels te draven. Een vluchtte naar omlaag. Daan wierp hem een rol papier na, die een steigerplank meesleurde. Beide kwamen met lawaai naar beneden, hetgeen een opwekkenden invloed uitoefende op de bewakingscolonne. Meerdere wilden naar boven, vechten en vernielen, stukslaan en branden, om aan de woede door teleurstelling en gebrek-lijden ontstaan, uiting te geven.

Landers en Joop hadden de grootste moeite hen tegen te houden.

— Wilt jelui soms de smerissen vrijen toegang geven? snauwde de eerste hen toe. Inderdaad kwam er al een agent op het hevig lawaai af. Nauwelijks had Landers hem gezien, of zijn vonnis was geveld. Vijf mannen besprongen hem letterlijk en sleurden hem het hokje van den wacht binnen, die genoegelijk snorkte.

— Misschien is d'r nog een druppie in de flesch, vroolijkte manke-Gerrit hem op.

— Anders sing jai moar de andere partai, hai het de contrabas, raadde Jan-komiek hem. Allo — sjeneir je niet sjenetje....

De agent tuimelde boven op den wacht.

Schele-Ko was regelrecht op Smikkel afgegaan en had hem bij de keel gegrepen. Dat plezier had hij zich al lang beloofd.

Met een kopstoot deed hij hem op den grond tuimelen, maar toen ging Smikkel zich geducht verweren. Ze rolden om en om. Ko was wel sterker en leniger, maar Smikkel hield vast wat hij had en trachtte hem in een stevige omarming te knellen. Om hen heen ranselden de mannen onverstoord op de „mafferts" en die er geen te pakken konden krijgen scheurden woedend het gedekte papier van het hout en wierpen het bij flarden naar beneden.

Direct toen Douwe was boven gekomen had hij omgezien naar Smikkel. Hij wist schele-Ko's toeleg en hoopte zich Smikkel's genegenheid opnieuw te verwerven, door hem bij te staan.

— Laat 'm los Ko — schreeuwde hij, op het rollend tweetal toeijlend.

— Hei — wat mot dat — is 't je frindje — brulde de „poot" verontwaardigd.

— 't Is een man op jaren....

— Dan mot-ie moar meteen fan kant, brulde de „poot" met galgenhumor, hai mot toch anders moar swoege four den kost en se moats ferroaje....

— Joa — four die poar joar, voegde Daan er bij, fr-uit skeile — help 'm uit s'n laije....

Douwe wierp zich op den schele om dien van den vader zijner geliefde weg te sleuren. Dat vond de „poot" al te kras.

Met een vloek sprong hij op den jongen toe, doch op dat zelfde moment drong een eigenaardig geluid tot zijn gehoor door. Hij herkende de politie-fluit.

— Pelisie!

Meteen stormde hij naar den steiger aan den voorkant. Een kleine afdeeling agenten worstelde met de stakers om door te breken. Al vechtend floten zij om assistentie.

— Jonges, 't gaat beneide spanne, brulde hij. De klabakke sain d'r al — — d'r wordt geklopt....

Die woorden werkten electriseerend. De ranselaars snelden haastig naar den voorkant, zonder de groote mastiekkachels voorzichtig te mijden. Een viel er om; de heete, vloeiende mastiek liep in het vuur en aanstonds laaide een felle, rookerige vlam op. De wind joeg haar over het op dak liggende brandhout en het papier en naar de andere kachels.

— Brand, brand! schreeuwde Daan Kropsla. Kou, kom noa beneide....!

Ko had het nu te kwaad met Douwe, die Smikkel's partij had overgenomen. De stille jongen was echter niet tegen hem opgewassen en moest reeds duur boeten voor zijn handtastelijke bemiddeling.

De brandkreet deed hen opschrikken.

— Noa beneide, schreeuwde Ko.

— Vooruit Smikkel, maande Douwe hem.

— Och — loat moar — hier of beneide — ik mot d'r toch an....

— Ik sta voor je in....

— Je het seiker weer iets fuils in den sin.

Douwe keek hem verslagen aan.

— Ik hou toch zoo zielsveel van haar, Smikkel — o — als je maar — — smeekte hij sentimenteel.

— De heile soude....sche rotkroam mot nou moar in brand, joeg de-„poot" hen op. Loat die rotkast afbrande — hai is toch besmet.

Zij waren de laatsten, de anderen vluchtten al langs

de ladders. De „poot" stootte de beide andere kachels ook om, wat direct een vuurzuil en een dikke wolk van stankwalm ten gevolge ervan deed opstijgen.

Beneden was in weinige oogenblikken de rustige straat veranderd in een formeel slagveld. De agenten, steeds meer versterking ontvangend, sloegen ongegeneerd met de sabels op de stakers in. Dezen gooiden met steenen en hout, sloegen van zich af met stukken ijzer en dikke stokken.

Uit alle deuren kwamen nu menschen geloopt die, opdringend bij politie en stakers, de eerste eerder belemmerde in haar verweer dan wel bijstond. Niemand der rustige bewoners trouwens, gaf blijken dat hij voor steenen of stokslagen wenschte in aanmerking te komen.

Het geheele dak brandde nu, in hoog-oplaaiende vlammen. De brandende mastiek lekte naar beneden en tastte de houtkrullen aan, die op de verdiepingen lagen.

Het vuur had zich zoo snel uitgebreid dat er nog niet aan gedacht was geworden de brandweer te waarschuwen. En de stakers hielden, trots sabelslagen flink stand om hun makkers gelegenheid te geven, rustig beneden te komen.

Even te voren waren Leendert en Chris met hun meisjes aangekomen. De eerste had de meisjes direct naar huis willen brengen, doch zij verzetten zich er tegen. Het fantastische dier nacht-scene greep haar aan en ze vergaten alles, om die tragische uiting der staking, mee te maken.

De dakgoten, bovenste steigers en vloeren der verdiepingen begonnen vuur te vatten. De sneeuw scheen voor het vuur geen beletsel te zijn; ze siste even weerspannig maar was dra verdampt. Groote, wijde vlammen joegen nu naar buiten en woeien over naar de huizen, die de

villa begrensden. De ruiten van mevrouw Laerden's huis sprongen krik-krakkend in scherven. Een gordijn vatte vlam en brandde lustig op.

Dronken-Nelis was de eenige onder de stakers die zich niet druk maakte en niet vocht. Hij vond al dat kabaal om zoo'n „douie leiuw" wel wat mal en lachte stiekum in zijn vuistje. Hij tuurde voortdurend naar het balkon der slaapkamer.

Daar werd zijn oog geboeid door een witte gedaante die voor de glazen deur verscheen. Ze schoof de gordijnen op zijde en keek angstig naar buiten. Groote vlammen speelden haar voor de oogen. Ze trok een deur open doch deinsde aanstonds terug, met een luiden gil.

Er kwam leven in Nelis' stille figuur.

— Sai is 't — sai is 't — hellep — hellep!

Het geroep klonk zoo vreemd onder de strijders, dat er onwillekeurig van beide zijden werd gepauzeerd. De politie-agenten begrepen niet waarom de man temidden van zijn makkers om hulp krijschte.

Joop en Landers waren direct op hem afgekomen en staarden nu in de richting waarin hij keek.

— Zou ze dat zijn? Een eeuwig lief wijf, oordeelde Joop.

— Dat is ze — dat is ze beslist! antwoordde de ander.

Nelis werd achterdochtig.

— Wat mot je fan d'r? snauwde hij — 't is main kalletje — — 't is de foddesak — — roak d'r 's oan as je lef het.

Ze lachten, ondanks den ernst van het oogenblik.

— Heb jij dat smoeltje wel eens meer gesien, Nelis? schertste de filosoof. maar verbaasd keek hij dan naar Nelis' plotseling veranderd gezicht. Woede en haat flitsten in zijn benevelde oogen en hij balde de vuisten.

— Fuil sch...huis, fuil siekreit! gilde hij woest.

Naast de lieve gestalte van mevrouw Laerden in nachtgewaad, was een tweede verschenen op haar angstig gegil. Landers en Joop blikten maar heel even op en beiden voelden een vreemde rilling hen doortintelen. Die man was baas Hooglandt. Hun meest geduchte tegenstander vertoonde zich openlijk in nachtgewaad naast zijn geliefde. Hun blikken ontmoetten elkaar een ondeelbaar oogenblik; zij begrepen.

— Fuile stroumatras — gemeine ou-e foddesak, joelde Nelis verwoed, nu hij een man naast zijn geliefde zag, heb je me doarfour me gulde afgerausd — — kom noa beneide ploert, salle we afreikene....

— Hou je kop dicht — stootte Joop hem aan.

— Fan main pisankies oanneime — — en bekette — — en — en — temoate — — en mit hem noa 't nest....

— Jongens daar staat baas Hooglandt — laten we hem een hoerátje geven — — baas Hooglandt met zijn „kal"! riep Landers luid.

Als Hooglandt ook maar even aan de identiteit der vechters had getwijfeld dan gaven die woorden hem wel algeheele zekerheid. Zijn gelaat werd witter dan de kleur van zijn gewaad. Hij sprong terug, maar telaat.

— Boas Houglandt, boas Houglandt, joelde een honderdvoudige stem, boas Houglandt ken je 't sou wel uithouwe —.

— Seg — hei jai dat smoel wel 's meir gesien — wat 'n gesicht.

— Jai ken 'm ouk....

— Fuile foddesak — fuile, gemeine hoer, joelde Nelis razend, nu omsloten door een troep knokploegers, die hem wilden opheffen.

— Die had jai wel gelust — hē ouwe snoeper, schertsten zij.

— Die is allein four boase....

— Joa — asse se getrouwd binne — anders niet....

Hooglandt had zich diep beschaamd, bijna radeloos, teruggetrokken. Ze zagen hem niet meer, maar hun fel-doende schimpscheuten drongen tot hem door en kwetsen diep den trotschen ongenaakbaren man. Hij voelde het, daar lag zijn reputatie, zijn naam, zijn huiselijk geluk. Zijn liefde-geheim, zoo angstvallig bewaard, zag hij in handen gegeven van den troep stakers, die op hēm meer dan op eenig ander, verbitterd waren.

Nog iets had hem gewond, feller, dan alle schimpscheuten der spottende mannen. In den buitensten kring had hij zijn beide dochters bespeurd met de twee jonge posters en hij twijfelde niet, of ze hadden hem ook herkend. En zoo niet, dacht hij bitter, dan zouden de kreten der mannen haar wel gauw genoeg inlichten. Tranen van wrok en van spijt drongen hem in de oogen. Hem, den hoovaardigste der patroons, den strengste der vaders, moest zoo iets gebeuren. Hoe zou hij de kinderen ooit weer onder de oogen durven komen. —

Bij den eersten kreet had Leendert opgekeken, hevig verrast en aanstonds herkende hij den vader van zijn meisje. Hooglandt trok zich direct weer in de kamer terug, maar de meisjes hoorden nu met verbazing haar naam roepen.

— Ze juichen ons toe, Bep, lachte de jongste.

— Het schijnt zoo, lachte nu Leendert zenuwachtig, laten we maar naar huis gaan.

— Hoe weten ze dat wij het zijn, peinsde Bertha, ze zien niet eens naar ons. Ze luisterde even scherper toe

en verbleekte. Ja — laten we maar naar huis gaan Cobra, zei ze gejaagd.

Ze ontmoette Leendert's blik, die deelneming uitstraalde. Hij greep haar hand, die ze zenuwachtig vastklemde.

— Ja — ga mee Cobra — zei hij nu kort. Chris was vooruitgelopen, had zich in den strijd willen mengen, doch kwam gejaagd terug.

— Leendert — Leendert —.

Deze oogwenkte naar Cobra.

— We gaan naar huis, zei hij. —

De straat had nu weer een ander aanzien gekregen. De „poot" en zijn mannen waren beneden gekomen en nu was er geen reden meer tot verzet. De stakers vochten al niet meer en juichten nog steeds de ontkleede gedaanten na. Slechts enkelen hadden Hooglandt herkend, doch allen schreeuwden zijn naam mee, wijl dat zoo de gewoonte was. Die Nelis omringden, vielen hem bij.

— Ouwe foddesak — me pisankies....

— Ouwe — pis-in-bed — kom d'r uit....

— Oud — sch.... huis — me pisang — me — pi — sang....

— Hei — kom je dat nest uit — we motte allemoal 's....

De politie was plotseling als besluiteloos. De mannen vochten niet meer, doch waren te talrijk, om zich zoo maar te laten verdrijven. Ze gaven geen acht op bevelen tot doorloopen, maar van arresteeren kon ook geen sprake zijn. Ze maakten er nu een grapje van en gooiden elkaar schertsend tegen de agenten op.

De villa brandde nu fel, maar de nabijzijnde huizen bleven tot nu toe gespaard. Daar klonken van verschillende kanten de bellen van de brandweer.

De grap was geëindigd.

— Voorwaarts marsch, commandeerde Landers militair.

— Halt — gein ein dour! was het antwoord van den bevelvoerenden brigadier.

Een luid spottend gelach steeg op uit de meer dan honderd man tellende ploeg. Men schoof als het ware de brigade opzijde.

De brandweer was nu ter plaatse en ontrolde slangen. Het belgeluid lokte meer en meer publiek. De politie had het volhandig met ruimte te maken voor de spuitgasten en hun reddingswerk.

De stakers hadden nog een kwaad oogenblik, toen ze stuitten op een groote afdeeling politie, die in gestrekten pas den hoek omjoeg. Het werd stompen en slaan, dringen en vluchten. De politie kon geen onderscheid zien tusschen stakers en toeschouwers en ranselde plotseling met grooten ijver op onschuldige straatbewoners in. Verwijten en protesten stegen op, men verweerde zich; de wijk-commissaris deed zonder mededoogen een aantal van de meest rustige burgers inrekenen. Eenige stakers stonden met grooten ernst de agenten bij en kregen een pluimpje voor hun ordelievend gedrag. —

Na een kwartier te hebben omgeloopen kwamen Landers en Joop terug, beiden genoegelijk wandelend en een sigaar tusschen de lippen. Zij boden een politie-man een sigaar aan en vroegen hem inlichtingen.

— Lammetje-Sondag met z'n kornuite of ander volk — zei deze gewichtig. Maar de belhamels hebben we tenminste.

— Gelukkig — dat is maar goed ook, zei Landers verheugd. Zouden we niet even de afsluiting mogen passeeren om een brief in de bus van het huis daarnaast te gooien?

— Het mag niet — het spijt me.

Landers duwde twee sigaren in de uniformjas.

— Zeker, ik wil het wel even doen. Dank u wel! Dag heeren!

— Agent! sloeg Landers deftig aan.

Zij verwijderden zich.

— Wat denk jij Ranschoen?

— Van paatje Hooglandt?

— Ja!

— Die hapt toe — zoo zeker als wat.

— Wat dunkt je — zouden we niet een paar centen méér vragen?

— Neen — zei Joop beslist — de touwtjes niet te strak aanhalen. Het zal hem toch nog genoeg kosten....

— Wat dan?

— Vraag dat maar aan Leendert Mol en Chris Bergman.

XXIII.

DE GEZELLIGE STAKING.

Bertha bracht haar vader tot aan de winkeldeur, waar hij haar bijzonder hartelijk goeden middag zei.

— Doe uw kraag in de hoogte pa, riep ze hem nog na. Hooglandt keerde zich nog even om en lachte haar afwijzend toe. De dooi was ingetreden, de wind was gaan liggen, de zon scheen bijzonder krachtig; het leek een vroege lentemiddag.

-- Toch een goed kind, mompelde hij binnensmonds, en wie weet....

Den vorigen dag had zijn trots en ongenaakbaarheid een ferm stoot gekregen en zijn heele persoon scheen een kentering ten goede te hebben ondergaan. Die enkele dag had hem meer menschenliefde en wijsheid bijgebracht dan maanden van onverbiddelijke hoogheid en afwijzing jegens de stakers en hun eischen. Hij zou zich dien dag lang herinneren.

Eerstens zijn onderhoud met Landers en Ranschoen, wat langer dan een uur duurde en na afloop waarvan de beide stakingsleiders tevreden naar huis keerden. Daarna, het bezoek van Mol die nu eens niet voor zijn huis op en

neer ging loopen, maar in de puntjes uitgedoscht, de deur was ingegaan en door hem op kantoor was ontvangen. Hem had hij later tot aan de straat uitgeleide gedaan en daar vriendelijk afscheid van hem genomen, onder het aanbieden van een sigaar. De winkelier aan de overzijde had het hoofd geschud over zulk een verregaande onbezonnenheid.

Dien middag was hij met zijn oudste dochter gaan wandelen, een vaderlijke oplettendheid, die hij jaren lang had verwaarloosd. En — het was hen opgevallen, hoeveel punten van overeenstemming er wel bestonden in beider gedachten en gevoelens.

Maar het sterkst en meest onverwacht had hij dien avond zijn medeleden der patroonsvereeniging verbaasd. Direct na de opening der, door hem aangevraagde spoedvergadering, had hij het woord verzocht en verkregen en een gloedvolle redevoering afgestoken, die zijn hoorders tot tranen toe had bewogen. Daarin had hij den nood der stakersgezinnen geschetst, de vreeselijke koude die zij met geen brandstoffen konden beteugelen, de verkleumde handjes en vermagerde gezichtjes der arme onschuldige kinderen en het wreed verdriet der tobvende vrouwen. Het kan zijn, had hij beweerd, dat er iets onredelijks lag in de eischen der stakers en dat zij niet altijd de juiste middelen hadden toegepast, om de grondheid en de rechtvaardigheid daarvan aan te toonen, maar, had hij in edel pathos uitgeroepen, moest de dappere weerstand dier halfverhongerde strijders zelfs niet den eerbied afdwingen van de patroons, hun tegenstanders? Neen, zij mochten niet langer het conflict rekken, het had lang genoeg geduurd en, zou zelfs de billijkheid de verhooging der loonen niet noodzakelijk noemen, dan toch

zouden zij kunnen gehoor geven aan schooneren drang, aan de ingaven der menschelijkheid —.

De vergadering was onder diepe ontroering gesloten en menige kleine patroon, die diep in de schuld bij hem stak, was Hooglandt de hand komen 'drukken. Den volgende ochtend zou geconfereerd worden met het stakingscomitee en in den middag zou de algemeene patroonsvergadering een definitief besluit nemen.

Hij had dien ochtend zijn wil doorgedreven en twijfelde er geen oogenblik aan, of nu zou hij net zoo goed zijn zin krijgen. Zijn invloed op de leden waarborgde hem zulks. En dan had hij het grootste gevaar afgewend, dat hem ooit had kunnen treffen —.

In de zaal der gezellen heerschte een opgewekte stemming, zooals er in geen weken had rondgewaard. Ze deed denken aan die, welke in de eerste dagen der staking in de gemoederen der mannen had gehuisd.

Er was een bijzondere vergadering uitgeschreven tegen drie uur, maar lang tevoren waren er al honderden bij elkaar. De jongens floten en zingen, sprongen bok en wierpen elkaar met proppen papier. Mannen liepen heen en weer, luid pratend in clubjes, met gezichten waarop hoop en verwachting geschreven stond.

Niemand wist iets, niet één kon zeggen, waarom die opgewektheid hen zoo plotseling had bevangen en hoe het kwam dat er geen posten werden uitgezonden en er geen berichten binnenkwamen.

Wel werd er veel verondersteld. Men sprak er van dat de burgemeester zijn bemiddeling had aangeboden om de zaak in korten tijd weer in het reine te brengen. Sommigen trokken geheimzinnige gezichten, lokten anderen

terzijde en fluisterden van den invloed der kerk, die te hunne gunste zou zijn aangewend. Een anarchist-vrijdenker, die dat opving, spooog verachtelijk op den vloer en liep haastig de heele zaal rond. Daarna kwam hij bij dien spreker terug en duwde hem onder den neus dat hij zich „rouw vergist had” en dat het niet de kerk, maar de vrijmetselaarsloge was, welke zich aan hun kant had geschaard.

Over enkele bepaalde dingen waren allen het eens. De bestuurders deden gedurende de laatste dagen bijzonder geheimzinnig en ze waren maar zelden aan de zaal. Men voelde dat er iets broeide, dat een beslissing werd voorbereid, maar niet een der mannen die daar, heel gewichtig-doenerig met een ander over sprak, vermoedde ook maar een schijn der waarheid.

De zaal liep steeds voller, voller dan zij in maanden was geweest. Er kwamen gezellen binnen, die heel de staking door het „heertje” hadden gespeeld, zich heel zelden hadden laten zien en met niet één optocht of expeditie waren uitgetrokken. Mannen van wie sinds weken werd verondersteld, dat zij het land waren uitgetrokken, ja, kameraden van wie met zekerheid werd verteld dat zij in stilte bij patroons werkten, kwamen nu dood-leuk binnen gestapt alsof zij dagelijks kwamen. Zij maakten grapjes met oude bekenden en knoopten kennis aan met nieuwelingen.

De gezelligheid steeg al meer en meer. De jongeling van „goede komaf” zette zich na een enkel verzoek aan de piano en speelde een dozijn wijsjes achtereen, als een goochelaar die noten uit zijn mouw schudt. De jongeren zongen en jubelden luide mee, op de maat en menig man op jaren die wekenlang met zorgelijk gezicht had rond-

geloopen, neuriede nu tusschen de tanden, als was het zaterdagavond en zat hij na volbrachte weektaak, gezellig in zijn stamkroeg bij een borrel.

Alle bekenden en half-bekenden van de onderscheidene ploegen, die onafhankelijk van elkaar hadden gewerkt, ontmoetten elkaar nu weer. Er waren er onder de nachtploeg, die dagen en weken aaneen hun makkers van een der dagploegen niet hadden gezien en ze begroetten hen nu met een luiden roep, sommigen met een ferm handdruk, allen met een lach om den mond. Velen wisten niet of ze wel reden tot lachen hadden, niemand wist zeker van wel, maar toch waren zij blij. Het scheen datde mooie ochtend in het heel vroege voorjaar al een glimp van lente had gebracht in de zaal en in de harten der mannen.

Van de groote rondploeg miste haast niemand. Janus Klapper zonder neus liep in zijn eentje te mopperen en scheen niet te voelen dat dozijnen propfen op zijn bult waren gemunt.

Om Jan-komiek verdrongen zich diens kornuiten, als kinderen om een zak met pepernooten en proestten af en toe van het lachen om moppen die deze schijnbaar op afwezigen tapte maar die in waarheid grootendeels op Jan-de-bult sloegen.

Van de antiquiteiten ontbrak niet één. Dooie-Hein en Klaas-sterf-me-af waren reeds lang, wegens gebrek aan bewijzen, op vrije voeten gesteld en drentelden nu volhardend om ouwe Kees en Frans-pruimtabak heen, welke beiden als gewoonlijk in de war waren, wie van hen den laatsten gemeenschappelijken borrel had betaald. Frans haalde voorbeelden en bewijzen bij dozijnen aan, maar kon ze niet goed op hun plaats brengen en haspelde ze danig dooreen.

Ook schele-Ko was met zijn gansche knokploeg aanwezig. Manke-Gerrit en Toon-hazelig stoeiden met de jongens en deden menigen vechttoer voor, waarmede zij in de afgelopen weken zooveel succes gehad hadden.

Piet-scheeve-pet en Jaap-de-leugenaar, hoorden er bij maar zonderden zich af. Ze hadden samen een ons rooktabak gekocht en dampten als schoorsteen om vooral hun rechthebbend aandeel op te werken. Daan-Kropsla miste; niemand wist waar hij was, zelfs zijn familie niet. In het algemeen hield men het er voor, dat hij achter slot zat, alleen Ko lachte geheimzinnig, als hij over Daan hoorde praten. Leendert Mol, die dat meermalen had opgemerkt, had hem daaromtrent aan den tand gevoeld, maar had slechts tot bescheid gekregen, dat hij zich niet met de zaken van getrouwde lieden inliet. Met dit duister antwoord moest Mol tevreden zijn, of niet, al naar hij wou.

Leendert was met zijn vriend Chris en meerdere jongens van de post-ploeg, tegelijk binnen gekomen. De beide vrienden hadden iets zelfvoldaans, iets bijna-deftigs over zich, wat Nico en z'n vrinden hen hoogst kwalijk namen.

De jongens gaven luidkeels hun afkeuring over dat aanstellerig gedoe te hooren en scholden hen voor „kapsounes-lui”, wel zorgdragend voortdurend een zekeren afstand tusschen hen en de gescholdenen te bewaren.

Nog nooit waren er bij dag zooveel mannen van de nachtploeg tegelijk in de zaal geweest, als dezen middag.

In een hoek zat de voorman, Willem-met-het-ijzeren-pootje te grommen. Ook hij voelde intuïtief dat de staking haar besluit naderde doch op hem miste, dat den verblijdenden invloed zooals dat bij zijn makkers het geval was. Het nachtleven was hem lief geworden en ongaarne stapte hij nu weer voorgoed van zijn middagslaapje en

nachtwandelingen af. Het werk had alle aardigheid voor hem verloren, daar hij gedurende de staking had bemerkt, dat er thuis toch te eten was, al werkte hij in geen maanden. Hij was er de man niet naar om zich er openlijk over uit te laten, maar eigenlijk had het werk in zijn oog, nooit veel aantrekkelijkheid bezeten.

Piet Derkse en Louw Kooiker wierpen hun chef een stommen blik toe en zetten daarna de groote drinkkan met koffie aan den mond. Zij hadden altijd iets te eten en te drinken bij zich, wjl ze nooit vooruit konden bepalen wanneer ze zouden thuiskomen.

Chris Kemper, bijgenaamd de-pooier kwam laat, gevolgd door zijn ander-ik, Barend-lampegas. Het gelaat van den eerste was onherkenbaar door talrijke pleisters en rond zijn hoofd droeg hij een groot verband. Barend deed nog even links als toen hij pas in de leer kwam, maar Chris troostte hem nu en dan met de opmerking, dat hij nog wel een „piet" van hem zou maken, doch dat er natuurlijk hooge kosten aan verbonden waren. Dit bleek nu weer direct bij hun binnenkomen, wjl Barend voor beiden een glas bier bestelde en Chris, zonder vragen, er een broodje met vleesch bij nam.

Frits-de-kaaskop, Henk-de-mop en Jaap-de-jood, hadden den grootsten schik. Jaap-de-jood had onderweg een heuschen jood afgeranseld en toen deze zich hinkend had verwijderd, was door iemand uit het opstootje bekend gemaakt, dat hij dien man kende en dat hij al jaren geleden gedoopt was. Nu waren zij alle drie aan het bedenken hoe Jaap het moest aanleggen om joden te ranselen die op niet-joden leken en hoe het te vermijden was, dat hij zich bezondigde aan gedoopte kinderen Israëls.

Kees-klare-met-suiker, Jopie Gosaard en Bennie-smeer-

pot, keken elkaar zuur aan. Elk hunner verweet de beide anderen dat dezen tezamen kroeglieden en elk tweetal verweet den derde, dat hij zijn makkers stelselmatig ontweek om zich in zijn eentje zat te zuipen. Jan Cats, een bedaard man, liep om hen heen om zorg te dragen dat zij de vroeg-lente-stemming niet bedierven met ruziemaken, maar telkens als hij zich met hen bemoeide, waren zij eensgezind in hun afkeer van zijn bemiddeling.

Dronken-Nelis was een der allerlaatsten die binnen kwam. Hij had een dag lang met een open mes in zijn zak door de stad geloopt om er den ontvoerder van zijn „kalletje” aan te rijgen. Hij was er van overtuigd, dat ze gewelddadig was meegevoerd en in een of andere kroeg om hem zat te huilen. Het zoeken in dergelijke gelegenheden werd hem echter hoogst moeilijk gemaakt, wijl hij in een derde van alle kroegen in de stad, voor drankschuld in het krijt stond en hij in bijna alle andere al eens de deur was uitgezet, omdat hij bij voorkeur de glaasjes van andere bezoekers leegdronk.

Nauwelijks was hij binnengestrompeld of Nico kwam op hem af, een groot vel papier voor zich uit houdend.

— Wat — mot — dat — — ? vroeg hij met dikke tong.

— Da's de reikening, zei de leeperd — alles stoat d'r fain op hour, reiken moar noa, heb ik je allemoal ferskoude — four dat niese. Twei bekette, fan een dubbeltje 't stuk, ses pisange fan drie en een hallefe spie elk, faif knakworsies

Verder kwam hij niet; Nelis had hem een draai voor zijn wang gegeven, dat hij in het rond tolde.

— Nou — weit — ik — woar — me — sente — blaife, bromde hij verontwaardigd. F'r uit — lel — geif — op — me — sente — — woar — woar

Een luid geklop met den hamer, vroeg plots om stilte. Men rukte den jongen uit Nelis' handen en duwde den laatste in een hoek, waar hij aanstonds in slaap viel. Een zware vent zette zich op hem, bij gebrek aan een stoel.

— Sitte — sitte goan! joelde door de zaal.

Op het podium zaten enkele bestuurders, waaronder Leendert Mol. Landers was niet aanwezig.

Mol hield een korte toespraak, met vaste, opgewekte stem. Hij wees er op dat de bijeenkomst terecht een vroolijk en opgeruimd karakter droeg, wijl er alle hoop bestond dat dezen middag, het eind van de staking zou brengen.

In patroonskringen, zoo ging hij verder, was men gaan inzien dat de werklieden liever ten onder zouden gaan dan den strijd op te heffen zonder overwinning. Doch ook waren dáár stemmen opgegaan, ten gunste van nieuwe, betere arbeidsvoorwaarden, waaronder in de eerste plaats, hooger loon. Als plaatsvervangend voorzitter achtte hij het zijn plicht, reeds nu naar waarheid mede te deelen, dat in hoofdzaak patroon Hooglandt den stoot had gegeven tot deze nieuwe opvatting en dat het uitsluitend aan hem te danken was, dat er nu beraadslaagd werd, tusschen de bestuurders van weerszijden, over het spoedig beëindigen der staking.

Deze woorden lokten een gejubel uit, dat nog luider klonk, toen Leendert Mol aan zijn woorden toevoegde, dat men elk oogenblik Landers en Ranschoen met de goede tijding kon verwachten.

De pianist deed aanstonds fanfares schetteren door de zaal, een soort van jubel-hymne zonder begin of eind, iets dat allen bekend in de ooren klonk, doch waar niemand woorden op wist te zingen. Een groepje veelbelovende

jongens probeerden er een populair buurtliedje op te zingen, doch telkens kwamen maat en rythme in het gedrang. Ten slotte stoorden zij zich niet meer aan de muziek en hieven ze uit volle borst hun geliefden zang aan:

Me sain niet bang
Me sain niet ba-ang
Noch fôur die prinsemerai
Binne me bang.

Daar daverde een luid applaus door de zaal, spontaan begonnen, dat weldra in een waren jubel-storm ontaardde. Op het podium waren Landers en Ranschoen verschenen, beiden netjes uitgedoscht. Ze keken zoo blij en tevreden de zaal in, dat de mannen voelden, dat het moment van vervulling was aangebroken. Landers hield een beschreven vel papier in de hand, dat hij de vergadering als het ware triomphantelijk voorhield, waarna hij het dan als een kostbaar document voorzichtig op tafel legde en gladstreek.

Het gejubel was niet direct tot bedaren te brengen.

— Há die Landers — há die Joupie, schalde één luid op en verheugd vielen allen hem bij:

— Há die Landers! Há die Joupie!

— Mannen, kon Landers zich eindelijk verstaanbaar maken, het bestuur vindt het plezierig, dat jelui in zoo'n opgewekte stemming verkeert, maar acht het toch niet onnoodig mede te deelen, wat de ware oorzaak moet zijn van jelui vroolijkheid.

— F'r uit d'r mei!

— Há die Landers!

— Hou je smoel nou dicht, speinfarke.

— Mol heeft de vergadering al eenigszins ingelicht, dus

behoef ik eigenlijk niet veel meer te zeggen. Wat ik wil zeggen, wat ik gevoel te moeten zeggen is, dat we een prachtige strijd hebben gestreden, dien we glansrijk hebben gewonnen. In geen jaren is het in de stad, in het geheele land voorgekomen, dat een organisatie met zoo weinig middelen in strijd is gegaan en dat de stakers zoo onverwrikbaar hebben stand gehouden, als met ons hier het geval is geweest. Ik als voorzitter voel me gevleid dat ik zulke kranige mannen heb mogen leiden en ik feliciteer mijzelf en er mee, zooals ik u allen feliciteer met den prachtige uitslag.

De nieuwe voorwaarden luiden in hoofdzaak als volgt:

— Alle werklieden komen zich morgen bij hun respectieve patroons melden en worden zonder uitzondering direct aan den arbeid gezet. —

De werklieden verplichten zich hunnerzijds zich van manifestaties en onheusche bejegeningen te onthouden, jegens hen die gedurende de staking hebben gewerkt. —

Het minimum loon wordt verhoogd met drie cents per uur en bepaald op vijf en twintig cents. —

Dit zijn de voornaamste voorwaarden en wij hebben ze ondertekend in het volle besef dat gij onze houding zult goedkeuren en....

Weer barstte het gejubel los, nog krachtiger dan te voren. Men sprong op de stoelen, klapte in de handen en op de schouders van makkers; men zwaaide met armen en petten.

Landers ging voldaan zitten. Het voornaamste was gezegd en hij voelde geen behoefte, zich nog langer schor te schreeuwen.

De pianist kreeg een ingeving, sloeg een paar hooge en daarna heel zware accoorden aan en trommelde dan

de melodie van het vrijheidslied, de vroolijke zaal in.

Even pakte het de voorste rijen. Men staakte het zinloos jubelen en hief de eerste regels aan:

Op mannen broeders, saâm vereenigd
Op burgers sluit u bij ons aan....

Maar al wat meer naar achter zat, liet zich niet meer verleiden, tot zoo'n ernstig gezang. Jongens en jonggezellen, vele oudere mannen, schreeuwden door elkaar, als om te demonstreeren dat de ernst nu van de baan moest zijn en vroolijkheid hoogtij vieren. Na eenig horten en stooten was het revolutie-lied dan ook verdrongen door de geliefde hymne van de, in den avond slampamperende, straatjeugd:

Me sain niet bang
Me sain niet ba-ang
Noch four die prinsemerai
Binne me bang.

Na dit openingscouplet verdeelden zich de stemmen en formeerden zich in van elkaar onafhankelijke koren, die het geliefde lied elk voor zich verder zongen, al naar den trant van de verschillende stadsbuurten.

De Haarlemmerdijkgroep zong een soort Hindoe-Engelsch:

Joe spiek notting kwel in den morning.
Koed morning paiker me af.
Twei sente pain an me reit....
Four die larie-jo-oh.

De jongens wier wieg in die buurt had gestaan, welke gewoonlijk de „warme" wordt genoemd, vereenigden zich in geen enkel opzicht met die dichterlijke opvatting, welke zoo weinig karakteristieks had. Zij jubelden er luidkeels tegen in:

En-as jai niet wil betoale
Sal ik me gouser hoale
Doar stoat-ie an de deur
Die souteneur.

Ten laatste vereenigden allen zich in het slotackoord:

O weis niet bang!
O weis — niet — ba-âng
O weis — nouit — ba-ang!

Nu scheen de zanglust iets te minderen. Joop bemerkte het en stond op.

— Há die Joupie — joelde het aanstonds uit honderde monden.

— Joup — nou jai!

— Há — die Joupie!

Joop wenkte met de hand, en het geluid zakte. Hij was thans populairder dan ooit!

— Mannen, begon hij luid en zijn stem schalde opgewekt, na mijn redevoering is de staking uitgebroken en een woordje van mij moet haar ook weer besluiten. Zoo hoort het.

Over de staking zelve wil ik niets zeggen, daar is al zooveel over gesproken. Dàt wil ik er echter van zeggen, dat we het wel soms koud en dikwijls bijzonder warm

gehad hebben, dat we een boterham minder hebben moeten eten en er soms ook wel een kwaad woord is gevallen, maar eind goed, al goed, we hebben ons allemaal krangig gehouden en de overwinning best verdiend. Ik ben er van overtuigd dat we niet slechts de achting van onze patroons hebben veroverd, maar ook die van het publiek, van heel het Nederlandsch publiek. En — dan moet mij nog dit van het hart. Wanneer ik mij de gebeurtenissen weer eens voor den geest haal, dan wil het mij voorkomen dat andere stakingen misschien langer duurden, sommige korter, dat er door andere stakers misschien wel eens standvastiger of krijgshaftiger werd opgetreden dan door ons — maar — dat onze staking tóch de meest gezellige is geweest van alle, die er in jaren, in tientallen van jaren hier in het land werden gevoerd. In tien jaren van werken heb ik mij nog niet half zoo geamuseerd als in tien weken staken en het komt mij voor, dat hierin een vingerwijzing en een belofte ligt.

Voortaan moet er door toekomstige stakers naar worden gestreefd, hun strijd zoo veel als kan elk symptoomtje van ernst te ontnemen en daarvoor de gezelligheid in de plaats te stellen. Dan zullen de stakingen in de naaste toekomst vacantes worden in plaats van tijden van ontberingen en zal men er lachend ingaan en er opgewekt en tevreden uit terug keeren.

In de naaste toekomst zie ik de stakers groote gezamenlijke wandelingen en boottochten organiseeren en pic-nics houden. Ik zie groote scharen jonge werklieden met de dochters van hun patroons uitgaan en pretmaken en jonge patroons de woningen posten van de werklieden, die er de aardigste dochttertjes op na houden.

Kunstenaars en andere mannen van aanzien richten
178

groote feestmaaltijden aan waar de stakers naar hartelust zullen bikken en de organisators dier feesten luisteren de pauzen op met speechen en causeries waarin de heerlijkheid van de gezelligheid en haar nut zullen worden bezongen.

Dan ook zal het niet meer mogelijk zijn dat wij hier in vreugde de overwinning viëren en onze patroons daarvan verstoken blijven. Want, dan immers zal een gemeenschappelijk feest elke staking besluiten en men zal tezamen de gezelligheid viëren. Wij zullen samen heerlijk eten en drinken en daarna een verbroederingsbal geven. Jonge, ongetrouwde patroons zullen lieve werkmansdochtertjes ten wals leiden en jonge stakers zullen de dochters van hun patroons uitnoodigen voor de Charmeuse en Veléta. Maar, het schoonst zal het zijn, als een der waardigsten onder de waardigen, als een man als kameraad Nelis Kamphuis bijvoorbeeld, met de echtgenoot van den rijksten patroon, zoo'n verbroederingsbal zal openen en hij met haar langs den spiegelgladden vloer zal zweven, op het rythme van Two-step of Tango.

Zoo worde het — ik heb gezegd!

Joop stormde de achterdeur uit om te ontkomen aan het voornemen der jongeren, die hem door de zaal wilden dragen. En hij verlangde naar frissche lucht. —

Het leek inderdaad een lentemiddag.

De sneeuw was grootendeels opgeruimd en het weinige wat was blijven liggen versmolt zienderoogen, onder den invloed van de reeds kracht krijgende zon. Bloemenkraampjes waren uitgestald en meisjes in lichte kleedij boden hun waar aan, met lichte stem, als waren zij door

dien eenen mooien dag, reeds de strengheid van den winter vergeten.

Het was Joop, als week heel zijn luchtige dwaze stemming van hem, om hem over te geven aan naargeestige peinzerij.

Hij zag zich weer aan den arbeid, dag aan dag — elken dag het zelfde gedoe. Vergeten ging al het vrije, het onafhankelijk-onverschillige dat hem heel de staking door zoo heerlijk had doorstroomd en weer zou hij zich verliezen in den sleur van het daagsch-gewone.

Het stuitte hem — hij zag er tegen op; bijna wenschte hij dat de staking nog pas moest beginnen —.

Een lichte, opgewekte voetstap richtte zich naar zijn tred: Douwe kwam hem opzij. De jongen zag er nog netter en nog meer imitatie-dandy-achtig uit dan anders. Heel zijn gezicht glom, als had de vroege lente hem van haar glans gegeven en in zijn oogen lachte een vreugde, die Joop er nog nooit in had ontwaard.

— Je was niet in de zaal, Douwe, zei hij, om wat te zeggen.

— Nee, zei deze aarzelend, ik wist het immers al. Dan, greep hij plotseling Joop's hand en schudde haar terdege.

— Je wordt bedankt en ik zal je altijd dankbaar blijven, Joop. Nooit had ik gedacht nog eens iemand te zullen ontmoeten, die zooveel voor mij zou willen doen. Jij bent een ware vriend voor me geweest — en ik hoop, dat je die altijd voor me wilt blijven. Nu — adieu — je ziet me wel spoedig weer — hoor!

— Ga je niet mee naar een kroeg of een kwartiertje omloopen?

— Nee — antwoordde Douwe aarzelend en met vreugde en trots in zijn stem voegde hij er aan toe:

Ik ga naar mijn meisje. Adieu!
Meteen stapte hij voort, wuifde nog eens met de hand.
Joop wuifde terug.
Hij keek hem medelijdend na. Dan lachte hij weer.
Mientje.

Amsterdam, Febr. 1914.

EINDE.

INHOUD.

EERSTE DEEL.

	Blz.
I. Het spel gaat beginnen.	1
II. Blond-Mientje	31
III. 'n Avondwandeling	55
IV. Ko-de-Waterlaars.	65
V. 't Inspecteurtje	80
VI. Douwe's bekentenis	94
VII. Aan het hoofdkwartier	102
VIII. Joop's kleine vrijage	114
IX. De nachtploeg van' den IJzeren-poot	123
X. Dronken-Nelis verliefd op het eerste gezicht. .	141
XI. Douwe's vorderingen in de liefde	158

TWEEDE DEEL.

XII. Nico als liefdesbemiddelaar	1
XIII. Verraad	13
XIV. Onder leiding van-den-IJzeren-poot	27
XV. De bleue minnaar	50
XVI. Liefdesavonturen van dronken-Nelis	60
XVII. „Ik heb dat smoel meer gezien”	83
XVIII. Het verhuisboeltje van Hansen	100
XIX. De huid van den Leeuw	110
XX. Douwe als verleider	128
XXI. Joop is verontwaardigd.	139
XXII. De beslissende slag	149
XXIII. De gezellige staking	165

